

Πρακτικά της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΙΑ΄ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΣΥΝΟΔΟΣ Ε΄

Συνεδρίαση 15^{ης} Δεκεμβρίου 2020

Ωρα έναρξης: 4.06 μ.μ.

Αρ. 11

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

(ΑΔΑΜΟΣ ΑΔΑΜΟΥ)

Καλό απόγευμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Παρακαλώ καθίστε.

Κηρύσσω την έναρξη των εργασιών της σημερινής συνεδρίας της Βουλής.

Παρακαλώ τους έντιμους γραμματείς να διαπιστώσουν αν υπάρχει απαρτία.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

(ΑΝΝΙΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ)

Υπάρχει απαρτία, έντιμε κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αρχίζουμε σήμερα τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2021. Όπως συμφωνήθηκε, σήμερα θα μιλήσουν οι αρχηγοί ή εκπρόσωποι των κομμάτων ξεκινώντας από το μικρότερο κόμμα. Παρακαλώ τους ομιλητές να περιοριστούν αυστηρά στο χρόνο που τους έχει δοθεί, όπως άλλωστε είναι η ομόφωνη απόφαση όλων των εν Βουλή κομμάτων, με μία εξαίρεση. Η εξαίρεση θα γίνει για την κ. Ερωτοκρίτου, η οποία θέλει να παρουσιάσει την έκθεση της επιτροπής Οικονομικών και χρειάζεται λίγο περισσότερο χρόνο.

Επίσης, θέλω να σας πω ότι μπορείτε να μιλάτε χωρίς μάσκα. Είχα ζητήσει να μπει ένα πλεξιγκλάς εκεί μπροστά το οποίο δοκιμάσαμε σήμερα αλλά δε βολεύει και γι' αυτό τον λόγο μέχρι αύριο θα το έχουμε για να μπει εκεί μπροστά. Οι αποστάσεις τηρούνται όπως βλέπετε και για τους καθήμενους και για όποιον περάσει από εκεί, όμως θα πρέπει ο χώρος εκεί του ομιλητή να αποστειρώνεται μετά από κάθε ομιλητή που τελειώνει την ομιλία του.

Λοιπόν, να καλέσω τώρα την πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού, την κ. Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, να καταθέσει στον χρόνο που έχουμε συμφωνήσει τα κύρια συμπεράσματα που αναδεικνύονται μέσα από την έκθεση της επιτροπής για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2021, που έχει ήδη κυκλοφορήσει και βρίσκεται στα χέρια σας.

(Η σχετική έκθεση αποσπάσματα της οποίας ανέγνωσε η πρόεδρος της επιτροπής.)

Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού για το νομοσχέδιο «Ο περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμος του 2020»

Μέλη της επιτροπής:

Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, πρόεδρος

Αντρέας Καυκαλιάς

Νικόλας Παπαδόπουλος

Κωστής Ευσταθίου

Αβέρωφ Νεοφύτου

Γιώργος Λιλλήκας

Μάριος Μαυρίδης

Μιχάλης Γιωργάλλας

Ονούφριος Κουλλά

Γιώργος Περδίκης

Στέφανος Στεφάνου

Άγγελος Βότσης

ΜΕΡΟΣ Α**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1****1. Εισαγωγή**

Ο κρατικός προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2021, κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων σύμφωνα με το άρθρο 81 του Συντάγματος και ακολούθως παραπέμφθηκε στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού για μελέτη και υποβολή σχετικής έκθεσης προς το σώμα. Μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2021 κατατέθηκε επίσης το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) για τα έτη 2021-2023. Η κατάθεση του υπό συζήτηση προϋπολογισμού έγινε στις 9 Οκτωβρίου 2020, εντός του προβλεπόμενου συνταγματικού πλαισίου, δηλαδή τρεις μήνες πριν από την έναρξη του επόμενου οικονομικού έτους.

Η εξέταση του υπό αναφορά προϋπολογισμού, άρχισε στις 26 Οκτωβρίου 2020, με την παρουσίαση της οικονομικής πολιτικής και δημοσιονομικής κατάστασης από τον Υπουργό Οικονομικών κ. Κωνσταντίνο Πετρίδη και έληξε στις 7 Δεκεμβρίου 2020, με την ολοκλήρωση της παρουσίασης των επιμέρους προϋπολογισμών, καθώς και των στόχων και της πολιτικής όλων των υπουργείων και ανεξάρτητων υπηρεσιών. Στο διάστημα αυτό πραγματοποιήθηκαν συνολικά έντεκα συνεδρίες της επιτροπής για τη συζήτηση των επιμέρους προϋπολογισμών των υπουργείων και ανεξάρτητων υπηρεσιών και ειδικότερα για την ανάλυση των στόχων και της πολιτικής τους.

Σημειώνεται ότι, σε δύο συνεδρίες που πραγματοποιήθηκαν στις 7 και 10 Δεκεμβρίου 2020, εξετάστηκαν και εγκρίθηκαν οι τροποποιήσεις στον κρατικό προϋπολογισμό του 2021, οι οποίες κατατέθηκαν στην επιτροπή από το Υπουργείο Οικονομικών μετά την επίσημη κατάθεση του προϋπολογισμού, καθώς και το προσχέδιο της έκθεσης της επιτροπής.

Σημειώνεται περαιτέρω ότι, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που δημιούργησε η πανδημία COVID-19, δεν κατέστη εφικτή η παρουσία του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου σε συνεδρία της επιτροπής για την κατάθεση των θέσεων και εκτιμήσεων του αναφορικά με τη δημοσιονομική κατάσταση και την ευρύτερη οικονομική πολιτική της κυβέρνησης.

Τέλος, ο Υπουργός Οικονομικών στις 10 Δεκεμβρίου 2020, ανέλυσε ενώπιον της ολομέλειας του σώματος τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, τη δημοσιονομική κατάσταση, καθώς και τις προτεραιότητες και τους στόχους της κυβέρνησης για το έτος 2021, όπως προκύπτουν από τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό.

Το τελικό πρόγραμμα των συνεδριών για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού του 2021 περιλαμβάνεται στο Μέρος Γ της παρούσας έκθεσης.

Στο πλαίσιο των ειδικότερων διαδικασιών που ακολουθούνται κάθε χρόνο για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού, βάσει πάγιας πρακτικής, τηρήθηκαν/κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής τα ακόλουθα:

- Πλήρη στενογραφημένα πρακτικά μόνο για μία συνεδρία της επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2020, στην οποία παρευρέθηκε ο Υπουργός Οικονομικών, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19, τα οποία αποστενογραφήθηκαν και βρίσκονται στη διάθεση όλων των βουλευτών.
- Ειδικό παρουσιολόγιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής.
- Γραπτά σημειώματα/ομιλίες των υπουργών, των υφυπουργών και των προϊσταμένων των συνταγματικών εξουσιών και υπηρεσιών, καθώς και των ανεξάρτητων υπηρεσιών, με συγκεκριμένα στοιχεία αναφορικά με τις δαπάνες, τους στόχους, την πολιτική και άλλα συναφή στοιχεία, κατ' απαίτηση της επιτροπής.
- Ειδική διαδικασία υποβολής ερωτήσεων, με βάση την οποία όλοι οι βουλευτές έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν γραπτώς ερωτήσεις επί ειδικών κονδυλίων του προϋπολογισμού, οι οποίες διαβιβάζονται αρμοδίως στα αντίστοιχα υπουργεία/υφυπουργεία/υπηρεσίες για κατάθεση γραπτών απαντήσεων.

Κατατέθηκαν επίσης:

- Το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2021-2023, όπως αυτό εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο μαζί με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2021.
- Στρατηγικά σχέδια της Δικαστικής Υπηρεσίας, της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, των υπουργείων (με εξαίρεση το Υπουργείο Άμυνας), του Υφυπουργείου Ναυτιλίας, του Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης και του Γενικού Λογιστηρίου.

- Έκθεση συμμόρφωσης με τις παρατηρήσεις και συστάσεις του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας για το έτος 2018, δυνάμει του άρθρου 4Α του περί Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου.
- Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων, δυνάμει του άρθρου 58 του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου, στην οποία αναγνωρίζονται και αναλύονται οι πιθανοί δημοσιονομικοί κίνδυνοι και περιλαμβάνονται μέτρα μετριασμού των εν λόγω κινδύνων.

Σημειώνεται ότι, με Απόφαση της ολομέλειας της Βουλής, στις 3 Δεκεμβρίου 2020, εγκρίθηκε ο προϋπολογισμός της Βουλής για το έτος 2021 και ακολούθως κατ' επιταγήν του άρθρου 167 του Συντάγματος ενσωματώθηκε στον υπό εξέταση κρατικό προϋπολογισμό, αποτελώντας αναπόσπαστο μέρος του.

2. Στοιχεία/Πληροφορίες

Η παρούσα έκθεση βασίζεται στα στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2021 και του ΜΔΠ για τα έτη 2021-2023, στο Επεξηγηματικό Υπόμνημα και στα Παραρτήματα που συνοδεύουν τον υπό αναφορά προϋπολογισμό, στα στοιχεία που κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής από τον Υπουργό Οικονομικών κατά την έναρξη της συζήτησης¹, όπως και στα στοιχεία που περιλαμβάνονται στους αναλυτικούς πίνακες για τα μεγέθη του προϋπολογισμού και τους μακροοικονομικούς δείκτες, οι οποίοι επίσης κατατέθηκαν μαζί με τον υπό αναφορά προϋπολογισμό.

Η παρούσα έκθεση συνοψίζεται στα ακόλουθα:

Μέρος Α - Ανάλυση του Υπουργού Οικονομικών αναφορικά με την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, το οικονομικό πλαίσιο επί του οποίου βασίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2021, τους οικονομικούς δείκτες και τις στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης, καθώς και ανάλυση του κρατικού προϋπολογισμού του 2021.

Μέρος Β - Παρατηρήσεις των κοινοβουλευτικών ομάδων, άλλων κομμάτων και των ανεξάρτητων βουλευτών για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2021.

Μέρος Γ - Πρόγραμμα συνεδριών της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και

Προϋπολογισμού για τη συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού του 2021.

Μέρος Δ - Πίνακες οι οποίοι κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών και αποτυπώνουν την κρατούσα δημοσιονομική κατάσταση.

Μέρος Ε - Πίνακας συγκεφαλαίωσης οφειλών και δαπανών κατά Κεφάλαιο (Υπουργεία, Υφυπουργεία, Συνταγματικές Εξουσίες, Συνταγματικές Υπηρεσίες, Ανεξάρτητες Υπηρεσίες).

Μέρος ΣΤ - Συναφή ζητήματα που αφορούν την πορεία αναπτυξιακών δαπανών και τους συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς του κρατικού προϋπολογισμού του 2020.

Μέρος Ζ - Τροποποιήσεις στον κρατικό προϋπολογισμό του 2021, οι οποίες κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών μετά τη λήξη της κυρίως συζήτησης από την επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

1. Υπουργός Οικονομικών

α. Οικονομικό πλαίσιο

Ο Υπουργός Οικονομικών, αναλύοντας ενώπιον της επιτροπής στις 26 Οκτωβρίου 2020, το οικονομικό πλαίσιο επί του οποίου βασίζεται ο κρατικός προϋπολογισμός του 2021, κατέθεσε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Η κυπριακή οικονομία από το 2015 και εντεύθεν κατέγραφε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης που ανήλθαν κατά μέσο όρο στο 4,4%. Βασική προτεραιότητα των τελευταίων ετών αποτέλεσε η σταθεροποίηση και επαναδραστηριοποίηση της οικονομίας με επικέντρωση στη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στη διόρθωση ανισορροπιών στα δημόσια οικονομικά, καθώς και στην υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ώστε να τεθούν υγιείς βάσεις για ανάκαμψη και δημιουργία θέσεων εργασίας σε συνθήκες κοινωνικής συνοχής.

¹ Επιστολή Υπουργού Οικονομικών προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων ημερομηνίας 9 Οκτωβρίου 2020. Παρουσίαση στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, Υπουργός Οικονομικών, 26 Οκτωβρίου 2020.

- Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020 καταγράφηκε ύφεση στην κυπριακή οικονομία, ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης που προκλήθηκε από την πανδημία της νόσου COVID-19 και συναφώς ο ρυθμός ανάπτυξης για το 2020 αναμένεται να είναι αρνητικός.
- Η πανδημία της νόσου COVID-19 προκαλεί μεγάλη αβεβαιότητα σε σχέση με τις μακροοικονομικές προβλέψεις και καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο τον οικονομικό σχεδιασμό.
- Η αγορά εργασίας αναμένεται να επηρεαστεί αρνητικά, ενώ η ανεργία θα σημειώσει οριακή αύξηση λόγω της αναστολής των εργασιών πολλών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στην ξενοδοχειακή βιομηχανία.
- Η ανάγκη δημοσιονομικής επέκτασης για τη λήψη μέτρων στήριξης της οικονομίας, εν μέσω της οικονομικής ύφεσης που προκάλεσε η πανδημία της νόσου COVID-19, επέφερε αύξηση του δημοσίου χρέους και μετέτρεψε την πλεονασματική δημοσιονομική θέση του κράτους σε ελλειμματική, χωρίς ωστόσο να τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική βιωσιμότητα.
- Η υγειονομική κρίση έχει επηρεάσει ολόκληρο το φάσμα της οικονομίας, με σημαντικό αντίκτυπο σε νευραλγικούς τομείς, λόγω της πανδημικής φύσης της, καθώς τα μέτρα που απαιτούνται για τον περιορισμό της εξάπλωσής της οδηγούν σε μεγάλη διαταραχή στη ζήτηση, καθώς και στην παραγωγική και εφοδιαστική αλυσίδα. Επιπροσθέτως, δεδομένου ότι η κρίση αυτή έχει παγκόσμιο χαρακτήρα, επηρεάζονται αρνητικά οι εξαγωγές και ο τουριστικός τομέας.
- Η κυπριακή οικονομία αναμένεται να ανακάμψει εντός του 2021, έτος κατά το οποίο προβλέπεται θετικός ρυθμός ανάπτυξης. Ο θετικός ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί και για τα επόμενα χρόνια του ΜΔΠ.
- Σημαντικό κρίνεται το γεγονός ότι η Κύπρος κλήθηκε να αντιμετωπίσει την πανδημία έχοντας ήδη μία αρκετά πλεονεκτική δημοσιονομική θέση, η οποία έδωσε την ευκαιρία
- για την υιοθέτηση και προώθηση ενός γενναιοδωρου πακέτου στήριξης των εργαζομένων και των επιχειρήσεων σε όλο το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων, με επέκταση πολλών μέτρων μέχρι τον Μάρτιο του 2021 σε στοχευμένους τομείς, οι οποίοι υπέστησαν το μεγαλύτερο πλήγμα από την πανδημία.
- Η δημοσιονομική πολιτική του κράτους βασίζεται στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών δημοσιονομικών κανόνων. Για τα έτη 2020 και 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει τη "ρήτρα διαφυγής", η οποία επιτρέπει στα κράτη μέλη, για τα έτη 2020 και 2021, την προσωρινή χαλάρωση των δημοσιονομικών κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η ενεργοποίηση της εν λόγω ρήτρας παρέχει το απαραίτητο δημοσιονομικό περιθώριο στα κράτη μέλη να λάβουν, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, όλα τα αναγκαία μέτρα κοινωνικοοικονομικής στήριξης που επιβάλλουν οι πρωτόγνωρες συνθήκες της πανδημίας.
- Σε ό,τι αφορά στον χρηματοπιστωτικό τομέα, οι εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές έλαβαν, λόγω της πανδημίας, συγκεκριμένα μέτρα προς υποβοήθηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία οδήγησαν στην αποδέσμευση κεφαλαίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απορρόφηση ζημιών και τη διοχέτευση δανεισμού στην οικονομία εντός του εποπτικού πλαισίου χορήγησης δανείων. Τα βασικότερα κυβερνητικά μέτρα σε σχέση με τον τραπεζικό τομέα αφορούν στην αναστολή της καταβολής δόσεων κεφαλαίου και τόκων δανείων μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2020, καθώς και στην προώθηση σχεδίων επιχορήγησης επιτοκίου για νέα στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια με απώτερο στόχο τη συγκράτηση ή/και ενίσχυση της ζήτησης και της ρευστότητας στην οικονομία.
- Η θέση ρευστότητας των τραπεζών παραμένει ισχυρή και η κεφαλαιακή τους επάρκεια βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα, ωστόσο πρόκληση αποτελεί η πτωτική τάση που παρατηρείται στα επιτόκια, σε συνάρτηση με την υπερβολική ρευστότητα που παρουσιάζουν.
- Οι ισχυρές δυνατότητες για επαναφορά των δημόσιων οικονομικών στην προ πανδημίας θέση αναγνωρίζονται από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, οι οποίοι διατηρούν την πιστοληπτική αξιολόγηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην επενδυτική βαθμίδα με σταθερές προοπτικές, με εξαίρεση έναν οίκο αξιολόγησης που διατηρεί την αξιολόγηση κάτω από την επενδυτική βαθμίδα, με θετικές όμως προοπτικές.
- Οι οικονομικές προβλέψεις παραμένουν εξαιρετικά αβέβαιες και το εύρος της αναθεώρησής τους τον Απρίλιο του 2021 κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό. Η δημοσιονομική πολιτική παραμένει προσηλωμένη στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης και στην έξοδο από την ύφεση, ενώ απαιτείται συνεχής παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών για τη διατήρηση διαχειρίσιμης οικονομικής θέσης. Ταυτόχρονα, σημαντικές παραμέτρους προώθησης της ανάπτυξης, αποτελούν οι επενδύσεις προστιθέμενης αξίας για την οικονομία, με ιδιαίτερη

προσήλωση στην πράσινη ανάπτυξη και την ψηφιακή οικονομία, μαζί με την προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

- Οι βασικοί στόχοι της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης για τα επόμενα έτη παραμένουν αμετάβλητοι και περιλαμβάνουν τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, τη βιώσιμη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τη διατήρηση ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μέσω της συνεχόμενης μεταρρυθμιστικής προσπάθειας. Συναφώς, μέσω της υλοποίησης των στόχων αυτών διασφαλίζεται η ενίσχυση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, η βιώσιμη ανάπτυξη και η δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης προς όφελος του συνόλου των πολιτών.

Σε σχέση με την πορεία των κυριότερων μακροοικονομικών δεικτών, ο Υπουργός Οικονομικών δήλωσε τα ακόλουθα:

- Ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας για το έτος 2020, με βάση το μακροοικονομικό σενάριο, αναμένεται να είναι αρνητικός και να κυμανθεί στο $-5,5\%$ ² του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους, σε σύγκριση με θετικό ρυθμό ανάπτυξης ύψους $3,2\%$ του ΑΕΠ που είχε καταγραφεί το 2019. Στη βάση της εν λόγω εκτίμησης, παρόλο που ο ρυθμός ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας για το 2020 αναμένεται να είναι αρνητικός, θα είναι σημαντικά χαμηλότερος από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, ο οποίος αναμένεται να κυμανθεί στο $-8,7\%$ του ΑΕΠ.

Για το 2021, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας προβλέπεται να είναι θετικός και να κυμανθεί στο $4,5\%$ του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους, ενώ για τα έτη 2022 και 2023 προβλέπεται να κυμανθεί μεταξύ $2,8\%$ - $3,5\%$ του ΑΕΠ, σε πραγματικούς όρους.

- Το πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης αναμένεται για το 2020 να είναι ελλειμματικό και υπολογίζεται στο $-2,2\%$ του ΑΕΠ (€453,6 εκατομ. σε απόλυτους όρους, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών), σε σύγκριση με πλεονασματικό πρωτογενές ισοζύγιο ύψους $4,2\%$ του ΑΕΠ (€931,4 εκατομ. σε απόλυτους όρους) το 2019.

Για την περίοδο 2021-2023, με βάση τους δημοσιονομικούς στόχους, το πρωτογενές ισοζύγιο προβλέπεται να είναι πλεονασματικό. Ειδικότερα, για το 2021 προβλέπεται να κυμανθεί στο $1,4\%$ του ΑΕΠ, ενώ για τα έτη 2022 και 2023 προβλέπεται στο $1,3\%$ και $1,5\%$ του ΑΕΠ, αντίστοιχα.

- Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης, με βάση τις αναθεωρημένες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών, αναμένεται για το 2020 να είναι ελλειμματικό της τάξης του $-4,5\%$ του ΑΕΠ (€929 εκατομ. σε απόλυτους όρους), σε σύγκριση με πλεονασματικό ισοζύγιο ύψους $1,7\%$ του ΑΕΠ (€380,5 εκατομ. σε απόλυτους όρους) για το 2019. Το δημοσιονομικό ισοζύγιο για τα έτη 2021-2023 αναμένεται να συνεχίσει να είναι ελλειμματικό σε ποσοστού ύψους $-0,7\%$, $-0,6\%$ και $-0,1\%$ του ΑΕΠ, αντίστοιχα.

- Το δημοσιονομικό έλλειμμα, όπως αυτό προκύπτει σύμφωνα με τα πιο πάνω, αναμένεται να φθάσει το $-4,5\%$ του ΑΕΠ για το 2020, το οποίο ωστόσο παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από το αναμενόμενο δημοσιονομικό έλλειμμα της ευρωζώνης που αναμένεται να φτάσει στο $-8,5\%$ του ΑΕΠ.

- Το δημόσιο χρέος για το 2020 εκτιμάται ότι θα είναι αυξημένο και θα ανέλθει στο $114,8\%$ του ΑΕΠ (€23,6 δις σε απόλυτους αριθμούς), σε σύγκριση με $95,5\%$ του ΑΕΠ για το 2019 (€21 δις σε απόλυτους αριθμούς). Η εν λόγω αύξηση οφείλεται στην αναθεώρηση των χρηματοδοτικών αναγκών και ειδικότερα στον δανεισμό για κάλυψη των τρεχουσών αναγκών και στη διασφάλιση ρευστών διαθέσιμων για τη διαχείριση της πανδημίας της νόσου COVID-19. Το δημόσιο χρέος αναμένεται από το 2021 να επανέλθει σε πτωτική πορεία. Ειδικότερα, για την περίοδο 2021-2023 προβλέπεται να μειωθεί στο 111% , $102,3\%$ και $98,1\%$ του ΑΕΠ, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι, το δημόσιο χρέος της Κύπρου παρόλο που αναμένεται να είναι ψηλότερο από τον μέσο όρο της ευρωζώνης ($102,7\%$ του ΑΕΠ), για το έτος 2020 αναμένεται να είναι σημαντικά χαμηλότερο από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες.

- Η πιστοληπτική αξιολόγηση επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής. Το γεγονός ότι η πιστοληπτική αξιολόγηση της Κυπριακής Δημοκρατίας διατηρείται στην επενδυτική βαθμίδα, παρά τον ψηλό δανεισμό, τον μεγάλο αριθμό μη εξυπηρετούμενων δανείων και τις συνθήκες κρίσης που επέφερε η πανδημία, κρίνεται ως πολύ σημαντικό.

² Η πρόβλεψη του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας για το 2020, όπως περιλήφθηκε στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2020-2023 (Απρίλιος 2020) ανερχόταν στο -7% του ΑΕΠ.

Σε σχέση με την αγορά εργασίας, τον πληθωρισμό και τους κοινωνικούς δείκτες ο ίδιος αξιωματούχος κατέθεσε τα ακόλουθα στοιχεία:

- Η απασχόληση, συνδέεται άμεσα με την πορεία της πραγματικής οικονομίας και τον ρυθμό ανάπτυξης. Ο δείκτης απασχόλησης αναμένεται να είναι αρνητικός και εκτιμάται στο -2,5% για το 2020, έναντι 3,1% για το 2019. Ωστόσο, προβλέπεται ότι το 2021 ο δείκτης απασχόλησης θα αυξηθεί σημαντικά και θα ανέλθει στο 2%, ενώ για τα έτη 2022 και 2023 υπολογίζεται στο 1,8%.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την Έρευνα Απασχόλησης που διεξάγει η Στατιστική Υπηρεσία, για το πρώτο εξάμηνο του έτους 2020, η απασχόληση σημείωσε αύξηση κατά 0,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του έτους 2019, ενώ οι κενές θέσεις εργασίας ως ποσοστό των υπαλλήλων παρέμειναν κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020 στο 2%, όπως αντίστοιχα καταγράφηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2019. Το δεύτερο τρίμηνο του 2020, το ποσοστό κενών θέσεων μειώθηκε στο 1,2% σε σύγκριση με 1,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019. Ο αριθμός των κενών θέσεων μειώθηκε κατά 32,1% το δεύτερο τρίμηνο του 2020 σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019, ενώ ο αριθμός των υπαλλήλων παρέμεινε αμετάβλητος.

- Η ανεργία, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020 ανήλθε στο 7,1%, έναντι ποσοστού ανεργίας 7,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Ωστόσο, λόγω της πανδημίας, για το έτος 2020 η ανεργία αναμένεται να ανέλθει στο 8% έναντι ποσοστού 7,1% το 2019, ενώ για τα έτη 2021-2023 προβλέπεται μείωσή της στο 7%, 6% και 5,2%, αντίστοιχα, στη βάση της πρόβλεψης για σταθερή οικονομική ανάκαμψη την υπό αναφορά περίοδο. Με βάση τα ίδια στοιχεία, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας μειώθηκε στο 1,8%, σε σχέση με 2,1% την αντίστοιχη περίοδο για το 2019.

Αύξηση καταγράφεται στην νεανική ανεργία, η οποία κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 ανήλθε στο 17,8%, σε σχέση με 14,9% την αντίστοιχη περίοδο του 2019.

- Ο πληθωρισμός για το 2020 αναμένεται να είναι οριακά αρνητικός στο -0,6% έναντι 0,3% το 2019, λόγω της μείωσης των διεθνών τιμών πετρελαίου, με συνακόλουθη μείωση στη τιμή των ενεργειακών προϊόντων της αγοράς. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι οι καταναλωτές σε αυτή την κρίσιμη περίοδο δεν θα απωλέσουν από την αγοραστική τους δύναμη. Για τα έτη 2021, 2022 και 2023 προβλέπεται άνοδος του πληθωρισμού στο 1%, 1,5% και 2%, αντίστοιχα.

Ο ίδιος αξιωματούχος αναφερόμενος σε επιμέρους ζητήματα δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Σε ό,τι αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια στον τραπεζικό τομέα, αυτή διατηρείται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Ο δείκτης φερεγγυότητας ανήλθε στο 19,3% τον Μάρτιο του 2020, έναντι 19,6% τον Δεκέμβριο του 2019 και 13,5% τον Δεκέμβριο του 2013. Ο δείκτης επάρκειας κεφαλαίων CET1 ανήλθε στο 16,8% τον Μάρτιο του 2020, έναντι 17% τον Δεκέμβριο του 2019 και 11,7% τον Δεκέμβριο του 2013.
- Οι Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις (ΜΕΧ) συνεχίζουν να αποτελούν έναν από τους κυριότερους δημοσιονομικούς κινδύνους, παρά τη σημαντική μείωση που καταγράφηκε στα χαρτοφυλάκια των τραπεζικών ιδρυμάτων. Σημειώνεται ότι τον Δεκέμβριο του 2014, το ύψος των ΜΕΧ επί του συνόλου των δανείων ανήλθε στο 55%, ενώ τον Απρίλιο του 2020 μειώθηκε στο 27%. Παρόλα αυτά, οι προβλέψεις για τις ΜΕΧ συνεχίζουν να ακολουθούν αυξητική τάση, ενώ αρνητικό δομικό χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι πλείστες εξ αυτών συνεχίζουν να είναι μη εξυπηρετούμενες για διάστημα μεταξύ πέντε και επτά ετών.
- Αναφορικά με τη φορολογική πολιτική για τα έτη 2020-2021, στο πλαίσιο των μέτρων στήριξης της οικονομίας ένεκα της πανδημίας COVID-19, η κυβέρνηση έχει παραχωρήσει φορολογικές ελαφρύνσεις και διευκολύνσεις. Έχει παραχωρηθεί παράταση στην υποβολή των φορολογικών δηλώσεων ΦΠΑ, στην υποβολή δήλωσης εισοδήματος εταιρείας για το 2018 και στην υποβολή φορολογικής δήλωσης μισθωτών και αυτοεργοδοτούμενων. Επιπλέον, έχει παραχωρηθεί φορολογικό κίνητρο σε ιδιοκτήτες που ενοικιάζουν ακίνητη ιδιοκτησία (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), με στόχο να προβούν σε εθελοντική μείωση του ενοικίου μέχρι τρεις μήνες εντός του 2020. Σε σχέση με την ενίσχυση της φοροεισπρακτικής ικανότητας του κράτους και την πάταξη της φοροδιαφυγής, εντός του 2020 έχουν προωθηθεί μέτρα αναφορικά με την υποχρεωτική υποβολή της φορολογικής δήλωσης, καθώς και την υποχρεωτική αποδοχή ηλεκτρονικών πληρωμών. Εντός του τρέχοντος έτους προγραμματίζεται η διεξαγωγή διαβούλευσης με τους εμπλεκόμενους φορείς ως προς το ζήτημα προώθησης της πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης.

Σε ό,τι αφορά στις συμφωνίες διπλής φορολογίας, σημειώνεται ότι το δίκτυο των εν λόγω συμφωνιών επεκτάθηκε περαιτέρω εντός του 2020, με την υπογραφή δύο νέων τροποποιητικών πρωτοκόλλων με την Ελβετική και τη Ρωσική Ομοσπονδία.

β. Οικονομικοί και Κοινωνικοί Δείκτες

Με βάση τα στοιχεία³ που κατατέθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών, οι κυριότεροι οικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες για την περίοδο 2019-2023 παρουσιάζουν την ακόλουθη εικόνα:

	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΕΠ ⁴ (τρέχουσες τιμές) (€ εκατομ.)	€21.943,6	€20.534,7	€21.679,2	€22.773,6	€23.888,1
Ρυθμός Ανάπτυξης (% ΑΕΠ)	3,2%	-5,5%	4,5%	3,5%	2,8%
Πρωτογενές Ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	4,2% ⁵	-2,2%	1,4%	1,3%	1,5%
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (%ΑΕΠ)	1,7%	-4,5%	-0,7%	-0,6%	-0,1%
Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	95,5%	114,8%	111%	102,3%	98,1%
Ανεργία (% Εργατικ. Δυναμικού)	7,1%	8%	7%	6%	5,2%
Πληθωρισμός (% μεταβολή Δείκτη Τιμών Καταναλωτή)	0,3%	-0,6%	1%	1,5%	2%

	2018	2019
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	23,9%	22,3%
Δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini) ⁶	29,1	31,1
Δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 ⁷	4,3	4,6

Πηγή πληροφόρησης για τον ρυθμό ανάπτυξης, το πρωτογενές και δημοσιονομικό ισοζύγιο, το δημόσιο χρέος και την ανεργία (έτη 2019-2023) και για τους κοινωνικούς δείκτες (έτη 2018-2019): Πρόσφατα αναθεωρημένα στοιχεία Στατιστικής Υπηρεσίας και Eurostat, όπως κατατέθηκαν από τον Υπουργό Οικονομικών στις 26 Οκτωβρίου 2020. Πηγή πληροφόρησης για υπόλοιπα στοιχεία: Κρατικός Προϋπολογισμός 2021, συγκριτικοί πίνακες πληροφόρησης και Οικονομικές εξελίξεις 2020 και Προοπτικές 2021-2023.

ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, 2019 εκτίμηση και 2020-2023 πρόβλεψη.

Εξαιρουμένης της κεφαλαιοποίησης τραπεζών (Λαϊκή Τράπεζα/ Συνεργατική).

Συντελεστής Gini - δείκτης ανισότητας ή συγκέντρωσης του εισοδήματος. Στην περίπτωση πλήρους ισότητας κατανομής των εισοδημάτων, ο συντελεστής Gini είναι 0, ενώ σε περίπτωση συγκέντρωσης των εισοδημάτων σε ένα άτομο, ο συντελεστής Gini ανέρχεται στο 100.

Δείκτης κατανομής εισοδήματος (S80/S20) - σύγκριση του μεριδίου του εισοδήματος του 'πλουσιότερου' 20% του πληθυσμού με το 20% του 'φτωχότερου' πληθυσμού.

γ. Στρατηγικές επιδιώξεις της κυβέρνησης

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2021 και το ΜΔΠ 2021-2023 έχουν ως κύριο στόχο τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης και τη διαφύλαξη της δημοσιονομικής σταθερότητας κατά την περίοδο σταθεροποίησης της οικονομίας μετά το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης της νόσου COVID-19. Οι μεσοπρόθεσμοι στρατηγικοί στόχοι της κυβέρνησης αφορούν στην επίτευξη βιώσιμης οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Πρέπει ωστόσο να ληφθούν υπόψη οι διαφοροποιημένες ανάγκες και προτεραιότητες που έχουν επιφέρει οι πρόσφατες εξελίξεις, κυρίως σε ό,τι αφορά στην ενίσχυση και στη διασφάλιση της ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας, στην εισοδηματική στήριξη των πολιτών και των επιχειρήσεων, καθώς και στην στήριξη των τομέων της οικονομίας με σημαντική συνεισφορά στο ΑΕΠ της χώρας και στη συνολική απασχόληση.

Κατά το έτος 2020, η κυβέρνηση υιοθέτησε και εφάρμοσε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, μέσω ενός μεγάλου και πολύπλευρου πακέτου στήριξης της οικονομίας ως αντιστάθμισμα στα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν για αναχαίτιση της άτακτης εξάπλωσης της νόσου COVID-19 στον πληθυσμό και της υπέρμετρης πίεσης που αυτή ασκεί στο σύστημα υγείας της χώρας, με δυνητικά ανυπολόγιστες απώλειες ανθρώπινων ζωών. Στόχος του πακέτου στήριξης ήταν η διατήρηση στον μέγιστο δυνατό βαθμό της παραγωγικής βάσης της οικονομίας και η στήριξη της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Αρκετά από τα μέτρα στήριξης της οικονομίας εξακολουθούν να ισχύουν, κυρίως σε ό,τι αφορά τη στήριξη των εισοδημάτων και τη διατήρηση θέσεων εργασίας σε οικονομικούς τομείς και δραστηριότητες που πλήγηκαν περισσότερο από την κρίση.

Οι προσπάθειες των τελευταίων χρόνων, μετά τη χρηματοοικονομική κρίση του 2013, που επανέφεραν την οικονομία σε σταθερή τροχιά ανάκαμψης με θετικά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας και στους κοινωνικούς δείκτες, θέτοντας ταυτόχρονα τα δημοσιονομικά μεγέθη της οικονομίας σε βιώσιμη βάση με σταθερά ψηλά πρωτογενή πλεονάσματα και σταθεροποιώντας το χρηματοπιστωτικό σύστημα κρίνονται ως εξαιρετικά σημαντικές. Οι πολύ καλές δημοσιονομικές επιδόσεις και η συνετή διαχείριση του δημόσιου χρέους, παρείχαν τη δυνατότητα υιοθέτησης ενός γενναιόδωρου πακέτου στήριξης, το οποίο σε σύγκριση με τα πακέτα στήριξης που εφαρμόστηκαν από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ κρίνεται ως πολύ ευνοϊκό.

Παρά το γεγονός ότι οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που επιτεύχθηκαν κατά τα χρόνια εφαρμογής του μακροοικονομικού προγράμματος προσαρμογής διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο, απαιτείται, ιδιαίτερα κατά την τρέχουσα περίοδο, λόγω και των προκλήσεων που προέκυψαν από την πανδημία, να υλοποιηθούν επιπρόσθετες καίριες μεταρρυθμίσεις, θέτοντας τις βάσεις για αύξηση του δυνητικού ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και της δημιουργίας νέων ποιοτικών θέσεων εργασίας.

Λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων εσωτερικής χρηματοδότησης, ύψιστη προτεραιότητα αποτελεί η διασφάλιση της βέλτιστης αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων και άλλων εξωτερικών πόρων, λαμβανομένων υπόψη και νέων χρηματοδοτικών μηχανισμών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (“SURE”, “EIB Guarantee Fund”, “ESM Pandemic Crisis Support”, “Next Generation EU”), η αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και η διασύνδεση των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης με τους στρατηγικούς στόχους του κράτους.

2. Τροποποιήσεις του κρατικού προϋπολογισμού για το 2021

Ο Υπουργός Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή συνολικά 21 τροποποιήσεις του κρατικού προϋπολογισμού του 2021 για σκοπούς ενσωμάτωσής τους στον κυρίως προϋπολογισμό και υποβολής τους προς έγκριση από την ολομέλεια του σώματος.³

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

1. Κρατικός Προϋπολογισμός 2021 και Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2021-2023

Ο Υπουργός Οικονομικών σε σχέση με τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2021 και το ΜΔΠ 2021-2023 δήλωσε ότι καταρτίστηκαν στη βάση των νέων δεδομένων που επέφερε η πανδημία COVID-19. Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2021 αποτελεί προϋπολογισμό έκτακτης ανάγκης, καθότι η επικρατούσα αβεβαιότητα που επικρατεί λόγω της υφιστάμενης κατάστασης καθιστά εξαιρετικά δύσκολη την ασφαλή πρόβλεψη αναφορικά με τα έσοδα και τις δαπάνες του κράτους και διέπεται από τη φιλοσοφία της ουσιαστικής και στοχευμένης επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία όμως δεν δημιουργεί δημοσιονομική εκτροπή που να οδηγεί την οικονομία σε δυσάρεστη θέση.

Σύμφωνα με τα κατατεθέντα στοιχεία, ο κρατικός προϋπολογισμός για το έτος 2021 είναι προσαρμοσμένος στις τρέχουσες εξελίξεις, αντικατοπτρίζει τους στρατηγικούς στόχους της κυβέρνησης

³ Επεξηγήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο των τροποποιήσεων, περιλαμβάνονται στο Μέρος Ζ της παρούσας έκθεσης.

και βασίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2021-2023⁴.

Σε σχέση με τη γενική κυβέρνηση, οι προϋπολογιζόμενες δαπάνες και τα προϋπολογιζόμενα έσοδα για το 2021 συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Έσοδα ύψους €9.539,3 εκατομ., αυξημένα κατά 9,2% σε σχέση με το 2020⁵.
- Δαπάνες ύψους €9.700 εκατομ., αυξημένες κατά 0,4% σε σχέση με το 2020⁶. Από το σύνολο αυτών, €7,610 εκατομ. αφορούν στις πρωτογενείς δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης, οι οποίες αποτυπώνονται στον υπό εξέταση κρατικό προϋπολογισμό.

Σε σχέση με το ΜΔΠ 2021-2023, προβλέπονται για τη γενική κυβέρνηση έσοδα ύψους €9.860 εκατομ. και €10.207,9 εκατομ και δαπάνες ύψους €10.003,7 εκατομ. και €10.243,5 εκατομ., για τα έτη 2022 και 2023, αντίστοιχα.

Σε σχέση με την κεντρική κυβέρνηση, ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2021 προβλέπει έσοδα (εξαιρουμένων χρηματοοικονομικών ροών) ύψους €6.481 εκατομ., αυξημένα κατά 9,5% σε σύγκριση με τα αναθεωρημένα έσοδα για το 2020 και συνολικές δαπάνες (εξαιρουμένων αποπληρωμών δανείων) ύψους €8.139 εκατομ., αυξημένες κατά 8% σε σχέση με το 2020.

2. Ανάλυση κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2021

- α. Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2021, όπως αρχικά κατατέθηκε στη Βουλή, προβλέπει δαπάνες (τακτικές και αναπτυξιακές) για τις οποίες ζητείται έγκριση πληρωμής (μη περιλαμβανομένων των δαπανών που βαρύνουν το Πάγιο Ταμείο), ύψους €6.818.333.615⁷ (αρχικός προϋπολογισμός χωρίς τις τροποποιήσεις που κατατέθηκαν στο μεταξύ από το Υπουργείο Οικονομικών) και παρουσιάζει μείωση δαπανών κατά 2,4% σε σύγκριση με τις αρχικά προϋπολογισθείσες και εγκριθείσες δαπάνες του προϋπολογισμού του 2020 (μη περιλαμβανομένων των τεσσάρων συμπληρωματικών προϋπολογισμών του 2020).
- β. Οι κυριότερες κατηγορίες εσόδων⁸ για το 2021 συγκριτικά με το 2020, συνοψίζονται ως ακολούθως:

	Αναθεωρημένα 2020 €εκατομ.	Προϋπολογισθέντα 2021 €εκατομ.	% μεταβολή 2021/2020
Άμεσοι φόροι	2.225	2.162	-2,9%
Έμμεσοι φόροι	2.711	2.943	+7,9%
Μη φορολογικά έσοδα ⁹	980	1.375	+28,7%

- γ. Οι κυριότερες κατηγορίες δαπανών¹³ για το 2021 συγκριτικά με το 2020 συνοψίζονται στα ακόλουθα:

⁴ Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2021-2023, όπως εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 24 Ιουνίου 2020.

⁵ Η αύξηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των κοινωνικών εισφορών λόγω αύξησης των συνεισφορών στο πλαίσιο εφαρμογής του ΓΕΣΥ.

⁶ Η αύξηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στις αυξημένες δαπάνες για εφαρμογή του ΓΕΣΥ, στην αύξηση της συνεισφοράς του κράτους ως εργοδότης στο ΓΕΣΥ, καθώς και στις αυξημένες απολαβές προσωπικού που προκύπτουν από την περαιτέρω μείωση των ποσοστών αποκοπής μισθών και συντάξεων.

⁷ Οι συνολικές δαπάνες που προβλέπονται στον προϋπολογισμό του 2021 ανέρχονται σε €10.565.022.389 και περιλαμβάνουν τις δαπάνες του Πάγιου Ταμείου (€3.746.688.774), οι οποίες δεν χρήζουν νομοθετικής έγκρισης. Στον ίδιο προϋπολογισμό προϋπολογίζονται έσοδα ύψους €8.861.318.757 (περιλαμβανομένων και των χρηματοοικονομικών ροών) έναντι €8.355.359.273 (αρχικά προϋπολογισθέντα για το 2020).

⁸ Περαιτέρω ανάλυση των κρατικών εσόδων και δαπανών παρουσιάζεται στο Μέρος Δ της παρούσας έκθεσης.

⁹ Αφορούν πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών, μεταβιβάσεις, χορηγίες, ενοίκια, δικαιώματα και άλλα έσοδα, εξαιρουμένων εισπράξεων από δάνεια.

	Προϋπολογισθείσες 2020 €εκατομ.	Προϋπολογισθείσες 2021 €εκατομ.	% μεταβολή 2020/2019
Δαπάνες προσωπικού ¹⁰	2.885	2.960	+2,6%
Λειτουργικές Δαπάνες	779	900	+15,6%
Μεταβιβαστικές πληρωμές ¹¹	2.662	2.995	+12,5%
Κεφαλαιουχικές δαπάνες ¹²	691	755	+9,3%
Εξυπηρέτηση δημόσιου χρέους (τόκοι)	520	530	+1,9%

δ. Η κατάσταση μόνιμων θέσεων στη δημόσια υπηρεσία που προβλέπονται στον προϋπολογισμό για το 2021 σε σύγκριση με το 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατατέθηκαν στην επιτροπή μέχρι τον Οκτώβριο του 2021, έχουν ως ακολούθως:

Συνοπτική Κατάσταση	2020	2021
Αξιωματούχοι της Δημοκρατίας	152	150
Δημόσια Υπηρεσία	14.415	14.207
Δικαστική Υπηρεσία	367	382
Άμυνα	3.428	3.583
Εσωτερική Ασφάλεια	5.680	5.680
Παιδεία	12.346	12.341
Σύνολο	36.236	36.193

3. Παρατηρήσεις και Σχόλια

α. Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών και Προϋπολογισμού, στη βάση των θέσεων του Υπουργού Οικονομικών και των κατατεθέντων στοιχείων, καθώς και σύμφωνα με τις προβλέψεις της κυβέρνησης για την πορεία της κυπριακής οικονομίας, οι οποίες κρίνονται από την επιτροπή ως εξαιρετικά αβέβαιες λόγω και της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί από την πανδημία COVID-19, διαπιστώνει ότι τα ακόλουθα:

¹⁰ Αφορούν αποδοχές προσωπικού, συντάξεις και φιλοδωρήματα.

¹¹ Αφορούν κυρίως κοινωνικές παροχές, χορηγίες προς ημικρατικούς οργανισμούς και αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεισφορά προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

¹² Αφορούν πάγια/επενδύσεις, έργα υπό κατασκευή και συγχρηματοδοτούμενα έργα.

- (i) Σε σχέση με τη δημοσιονομική κατάσταση, την ευρύτερη οικονομική κατάσταση της Κύπρου, όπως και το πλαίσιο επί του οποίου έχει βασιστεί η κατάρτιση του κρατικού προϋπολογισμού του 2021-
- το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές για το 2020 παρουσιάζει μείωση, αντικατοπτρίζοντας την επιβράδυνση της οικονομίας, ωστόσο για το 2021 αναμένεται να παρουσιάσει άνοδο και να επανέλθει στα επίπεδα που κυμαινόταν κατά την περίοδο που προηγήθηκε της πανδημίας,
 - ο ρυθμός ανάπτυξης, παρόλο που για το 2020 αναμένεται να είναι αρνητικός λόγω των συνθηκών ύφεσης που προκλήθηκαν από την πανδημία, για το 2021 προβλέπεται, υπό προϋποθέσεις, να καταγράψει θετική πορεία,
 - το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται για το 2020 να είναι ελλειμματικό με πτωτική τάση κατά την επόμενη τριετία,
 - το δημόσιο χρέος προβλέπεται ότι θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα, πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, λόγω και της αναθεώρησης των χρηματοδοτικών αναγκών και ειδικότερα του δανεισμού για κάλυψη των τρεχουσών αναγκών για τη διαχείριση της πανδημίας της νόσου COVID-19. Για τα έτη 2021-2023 προβλέπεται επαναφορά του δημόσιου χρέους σε πτωτική πορεία, τόσο ως ποσοστό του ΑΕΠ όσο και σε απόλυτους όρους,
 - ο πληθωρισμός, μετά τις αποπληθωριστικές πιέσεις που καταγράφονται κατά το 2020, προβλέπεται να έχει θετικό πρόσημο κατά το 2021 και να παρουσιάσει οριακή αύξηση για τα έτη 2022 και 2023,
 - η ανεργία εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει αύξηση κατά το 2020 σε σύγκριση με το 2019, ενώ για το 2021 προβλέπεται μείωσή της στα επίπεδα που βρισκόταν στην περίοδο που προηγήθηκε της πανδημίας στη βάση της πρόβλεψης για σταθερή οικονομική ανάκαμψη. Για τα έτη 2022-2023 προβλέπεται περαιτέρω σταδιακή μείωση της ανεργίας,
 - το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για το 2019 παρουσιάζει πτωτική πορεία σε σχέση με το 2018, ο δείκτης άνισης κατανομής εισοδήματος Gini, καθώς και ο δείκτης κατανομής εισοδήματος S80/S20 παρουσιάζουν αύξηση.
- (ii) Σε σχέση με επιμέρους πρόνοιες του κρατικού προϋπολογισμού του 2021¹³, συγκριτικά με το 2020-
- Αύξηση των προϋπολογιζόμενων εσόδων (εξαιρουμένων χρηματοοικονομικών ροών) κατά 9,5%,
 - αύξηση των πρωτογενών δαπανών (κεντρική κυβέρνηση) κατά 8%,
 - αύξηση κατά 2,6% των δαπανών προσωπικού (κεντρική κυβέρνηση), η οποία με βάση τα κατατεθέντα στοιχεία οφείλεται κυρίως στην καταβολή της Αυτόματης Τιμηριθμικής Αναπροσαρμογής και των προσαυξήσεων, καθώς και στην αύξηση της απασχόλησης και των εργοδοτικών εισφορών για το ΓΕΣΥ,
 - αύξηση των λειτουργικών δαπανών κατά 15,6% που οφείλεται κυρίως λόγω αυξημένης πρόνοιας για αμυντική θωράκιση, αγορά φαρμάκων και ιατρικών προμηθειών, έξοδα εκλογών, συντηρήσεις (κυρίως του οδικού δικτύου και των βιολογικών συστημάτων) και διεξαγωγή ερευνών,
 - αύξηση των μεταβιβαστικών πληρωμών κατά 12,5% για το 2021, κυρίως λόγω της αύξησης των προνοιών υγείας και στέγασης, της αυξημένης χορηγίας στο Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας, των αυξημένων εισφορών προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ) και τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), καθώς και την περίληψη πρόνοιας για επιδότηση του επιτοκίου για τα δύο σχέδια που εξήγγειλε η κυβέρνηση για επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα, καθώς και για την αναβάθμιση υποβαθμισμένων περιοχών,
 - αύξηση των κεφαλαιουχικών δαπανών (πάγια, έργα υπό κατασκευή, συγχρηματοδοτούμενα έργα) κατά 9,3% για το 2021 λόγω ωρίμανσης σημαντικού αριθμού αναπτυξιακών έργων,

¹³ Πίνακες με συγκριτική ανάλυση των προβλεπόμενων δαπανών και εσόδων περιλαμβάνεται στο Μέρος Δ της παρούσας έκθεσης.

- αύξηση των αναπτυξιακών δαπανών (έργα υπό κατασκευή, συγχρηματοδοτούμενα έργα, εκπαιδεύσεις, χορηγίες σε εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ.) κατά 8,7% για το 2021, η οποία σύμφωνα με τα κατατεθέντα στοιχεία οφείλεται στην έναρξη υλοποίησης μεγάλων αναπτυξιακών έργων περιλαμβανομένων οδικών, κτιριολογικών και άλλων έργων, καθώς και στην προώθηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την Κύπρο,
 - αύξηση του κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους κατά 1,9%, λόγω αύξησης του δημόσιου χρέους.
- β. Σε σχέση με τη γενικότερη πορεία της οικονομίας και τον κρατικό προϋπολογισμό για το 2021, εκ μέρους των μελών της επιτροπής εκφράστηκαν γενικότερες απόψεις, οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:
- Από όλα τα μέλη της επιτροπής, αναγνωρίζεται η δύσκολη κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η κυπριακή οικονομία λόγω της πανδημίας της νόσου COVID-19.
 - Από την πλειοψηφία των μελών της επιτροπής εκφράζονται επιφυλάξεις ως προς την ακρίβεια των προβλέψεων της κυβέρνησης για την πορεία της κυπριακής οικονομίας για το 2021 και ειδικότερα σε σχέση με τον ρυθμό ανάπτυξης.
 - Από ορισμένα μέλη της επιτροπής εκφράζεται ιδιαίτερη ανησυχία ως προς την αύξηση της ανεργίας, κυρίως λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, καθώς και την ανάγκη εξεύρεσης εκ μέρους της κυβέρνησης των απαραίτητων μηχανισμών για ενίσχυση της απασχόλησης και στήριξη των εργαζομένων.
 - Από άλλα μέλη της επιτροπής διαπιστώνεται ότι το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται κοντά ή κάτω από το όριο της φτώχειας παραμένει σε ψηλά επίπεδα και ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία η λήψη μέτρων για την βελτίωση των κοινωνικών δεικτών και αποτροπή των εισοδηματικών και κοινωνικών ανισοσκελειών.
 - Περαιτέρω, από μέλη της επιτροπής επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, η αναγκαιότητα προώθησης εκ μέρους της κυβέρνησης πολιτικών και πρακτικών ως προς τα ακόλουθα:
 - Την αναθεώρηση του μονοδιάστατου οικονομικού-αναπτυξιακού μοντέλου που είναι βασισμένο σε ευάλωτους οικονομικούς τομείς (τουριστικό και κατασκευαστικό τομέα), ώστε να αναπτυχθούν νέοι βιώσιμοι παραγωγικοί τομείς που να συμβάλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας.
 - Την αύξηση του ποσοστού υλοποίησης των αναπτυξιακών δαπανών, το οποίο παραμένει χαμηλό, μέσω και της επίστευσης της υλοποίησης αναπτυξιακών έργων.
 - Τον περιορισμό της κοινωνικής ανισότητας, η οποία καταγράφεται μέσω της επιδείνωσης του δείκτη άνισης κατανομής εισοδήματος (συντελεστής Gini) και του δείκτη κατανομής εισοδήματος S80/S20.
 - Τη στήριξη των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων και την ενίσχυση της ευημερίας των πολιτών διασφαλίζοντας την αξιοπρεπή διαβίωσή τους,
 - Την προώθηση της ψηφιοποίησης, αναπτυξιακών έργων ανταποδοτικού χαρακτήρα, καθώς και έργων που συμβάλλουν στην κυκλική οικονομία και στην πράσινη ανάπτυξη.
 - Τη συγκράτηση και μείωση της ανεργίας ειδικότερα στους νέους, αναγνωρίζοντας παράλληλα τις προσπάθειες που γίνονται εν μέσω πανδημίας προς τον σκοπό αυτό, τόσο από την κυβέρνηση με την προώθηση σχεδίων στήριξης των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, όσο και από τους κοινωνικούς εταίρους.
 - Την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτονομής των δημόσιων νοσηλευτηρίων στο πλαίσιο εφαρμογής του ΓΕΣΥ και την αποφυγή δημιουργίας ελλειμμάτων στους προϋπολογισμούς του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ).
 - Την ουσιαστική μείωση του αριθμού των ΜΕΧ, ο οποίος παραμένει εξαιρετικά ψηλός, παρόλη τη σημαντική απομόχλευση των τελευταίων χρόνων.
- Η επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουν κατατεθεί ενώπιόν της καταλήγει στα ακόλουθα:
- Η κυπριακή οικονομία διέρχεται μία εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης της νόσου COVID-19. Εκφράζεται η αισιοδοξία και η ελπίδα ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα εξέλθει της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της πανδημίας και σύντομα θα επιστρέψει στην ομαλότητα.

- Οι επιπτώσεις από την πανδημία οδηγούν σε συρρίκνωση της οικονομίας για το τρέχον έτος με αποτέλεσμα να καταγράφεται σημαντική ύφεση. Παράλληλα, οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές, με βάση τις προβλέψεις της κυβέρνησης, παρόλο που κρίνονται ως εξαιρετικά αβέβαιες, είναι θετικές και αναμένεται να οδηγήσουν σε σταθεροποίηση και επαναδραστηριοποίηση της οικονομίας.
- Η βιώσιμη ανάκαμψη της οικονομίας από την κρίση που προκάλεσε η πανδημία της νόσου COVID-19 και η αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών, η μακροοικονομική σταθερότητα, η επάνοδος σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, ο περιορισμός του δημόσιου χρέους σε βιώσιμα επίπεδα και η ευημερία των πολιτών πρέπει να αποτελούν κύριες προτεραιότητες πολιτικής της κυβέρνησης.
- Η ανάπτυξη νέων παραγωγικών τομέων της οικονομίας, η ενίσχυση της πράσινης ανάπτυξης, του ψηφιακού μετασχηματισμού, της έρευνας και της καινοτομίας, η ορθολογική και ουσιαστική αποκλιμάκωση των ΜΕΧ, η συγκράτηση των δαπανών στο πλαίσιο ολοκλήρωσης της διαδικασίας εφαρμογής του ΓΕΣΥ, η προώθηση διαρθρωτικών πολιτικών για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε ορθή βάση, καθώς και η υλοποίηση σημαντικών αναπτυξιακών έργων θα συμβάλουν στην ανάκαμψη και την ανάπτυξη της οικονομίας τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.
- Η βέλτιστη αξιοποίηση των εργαλείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι, μεταξύ άλλων, το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το πρόγραμμα SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency) για την απορρόφηση κονδυλίων με στόχο τη χρηματοδότηση της κυπριακής οικονομίας κρίνονται ως εξαιρετικής σημασίας για την ενίσχυση της ρευστότητας στην αγορά, τη στήριξη της απασχόλησης και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Ωστόσο, σημειώνεται ότι τα κονδύλια αυτά θα πρέπει να διατεθούν στην αγορά με στοχευμένα μέτρα, τα οποία να εστιάζουν κατά κύριο λόγο στη στήριξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Οι ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες επηρεασμού της κυπριακής οικονομίας πρέπει να συνεχίσουν να καταγράφονται και να παρακολουθούνται από την κυβέρνηση, καθώς και να προβλεφθούν δράσεις και μέτρα για μετριασμό ενδεχόμενων επιπτώσεών τους.

4. Εισήγηση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού

Υπό το φως των πιο πάνω θέσεων, η επιτροπή με την παρούσα έκθεσή της υποβάλλει τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό στην ολομέλεια του σώματος στον οποίο έχουν ενσωματωθεί οι προτεινόμενες από την κυβέρνηση τροποποιήσεις, κατόπιν απόφασης της επιτροπής η οποία λήφθηκε στη συνεδρία της ημερομηνίας 10 Δεκεμβρίου 2020, για σκοπούς λήψης τελικής απόφασης σε σχέση με την έγκριση ή απόρριψη αυτού. Ταυτόχρονα, επιφυλάσσει το δικαίωμα των μελών της, καθώς και των υπόλοιπων βουλευτών για την υποβολή τροπολογιών στο στάδιο της κατά Κεφάλαιο και ομάδα/υποομάδα δαπανών ψήφισης σε νόμο.

Σημειώνεται ότι, οι τελικές θέσεις όλων των κοινοβουλευτικών πλευρών αναμένεται να διατυπωθούν κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού στην ολομέλεια του σώματος. Τέλος, η επιτροπή σημειώνει ότι υποβάλλοντας με την παρούσα έκθεσή της τον υπό συζήτηση προϋπολογισμό στην ολομέλεια του σώματος για συζήτηση, επιφυλάσσεται ως προς τα τελικά του μεγέθη, τα οποία ενδέχεται να διαφοροποιηθούν στη βάση περικοπών ειδικών κονδυλίων, όπως και της τελικής διαμόρφωσης των συνολικών δαπανών, υπό το φως της έγκρισης ή απόρριψης τροποποιήσεων σε αυτόν, οι οποίες κατατέθηκαν ή ενδέχεται να κατατεθούν εκ μέρους της κυβέρνησης ή/και βουλευτών.

ΜΕΡΟΣ Β

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ 2021

(Οι θέσεις όλων των κοινοβουλευτικών πλευρών που περιλαμβάνονται στο παρόν Παράρτημα δεν έχουν υποστεί γλωσσική ή άλλη επεξεργασία.)

- A. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού
- B. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις
- Γ. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος
- Δ. Παρατηρήσεις του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ
- Ε. Παρατηρήσεις Συμμαχίας Πολιτών
- ΣΤ. Παρατηρήσεις Αλληλεγγύης
- Z. Παρατηρήσεις του Κινήματος Οικολόγων Συνεργασία Πολιτών

- Η. Παρατηρήσεις Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων
- Θ. Παρατηρήσεις της ανεξάρτητης βουλευτού κ. Άννας Θεολόγου

A. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Συναγερμού

Ο κρατικός προϋπολογισμός του 2021, είναι πολύ διαφορετικός από τους προϋπολογισμούς που συνηθίσαμε τα τελευταία χρόνια λόγω της πανδημικής κρίσης του COVID19. Η αβεβαιότητα για την εξέλιξη και τις επιπτώσεις της πανδημίας στην παγκόσμια οικονομία, δημιουργούν ανασφάλεια στις κυβερνήσεις και κατ' επέκταση στους πολίτες με επιπτώσεις στην κατανάλωση και τις επενδύσεις. Ο φετινός προϋπολογισμός έχει χαρακτηριστεί ως προϋπολογισμός έκτακτης ανάγκης, ο οποίος όμως δεν θα επιτρέψει δημοσιονομικό εκτροχιασμό.

Λόγω της κρίσης που δημιουργήθηκε, η παρέμβαση του κράτους κρίθηκε απαραίτητη, όπως άλλωστε και σε όλες τις χώρες ανά την υφήλιο. Αναπόφευκτα το δημόσιο χρέος αυξήθηκε και ανήλθε στο 114,8% σε σύγκριση με το 95,5% του 2019 ,με σχεδιασμό να επανέλθει κάτω του 100% εντός της επόμενης τριετίας. Η ανοδική πορεία που παρουσίαζε ο ρυθμός ανάπτυξης από το 2014 ανακόπηκε από την πανδημία και αναμένεται να κλείσει στο -5,5%, ποσοστό καλύτερο από τον μέσο όρο ύφεσης της Ευρωζώνης που είναι στο -8,7% και καλύτερο από τις προβλέψεις του Απριλίου που ήθελαν τον ρυθμό ύφεσης της Κύπρου να κλείνει γύρω στο -7%.

Σύμφωνα με τον προτεινόμενο προϋπολογισμό για το 2021, τα έσοδα (εξαιρουμένων των χρηματοοικονομικών ροών) αναμένεται να ανέλθουν στα €6.481 εκ., καταγράφοντας αύξηση 9.5% σε σχέση με το 2019. Οι δαπάνες (εξαιρουμένων των αποπληρωμών των δανείων) αναμένεται να ανέλθουν στα €8.139 εκ., καταγράφοντας αύξηση 8%.

Παρ' όλο που τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) μειώθηκαν και οι δείκτες κεφαλαιουχικής επάρκειας των τραπεζών είναι ικανοποιητικοί, γίνονται προβλέψεις για επιδείνωση των ΜΕΔ. Η κυβέρνηση και η Βουλή ενέκριναν την αναστολή δόσεων στα υγιή δάνεια για 10 μήνες, η μεγαλύτερη αναστολή που έγινε σε χώρα μέλος της ΕΕ, ώστε να δοθεί ανάσα στους δανειολήπτες τους οποίους πλήγηκαν τα οικονομικά τους και μειώθηκαν τα εισοδήματά τους συνέπεια της πανδημίας, πράγμα το οποίο συνέβαλε στο να μην δημιουργηθούν περισσότερα ΜΕΔ. Ως επιπρόσθετο μέτρο στήριξης εγκρίθηκε το σχέδιο επιχορήγησης επιτοκίου για 4 χρόνια για στεγαστικά και επιχειρηματικά δάνεια, για δάνεια που θα συναφθούν μέχρι τις 31 Ιουνίου 2021. Η κυβέρνηση αξιοποίησε και αξιοποιεί πλήρως τα εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με πιο πρόσφατη την έγκριση οκτώ σχεδίων για στήριξη των επιχειρήσεων, τον τουριστικό τομέα, εργαζόμενους και ανέργους με φθηνό δανεισμό μέσω του SURE για ποσό €480εκ ποσοστό το οποίο μεταφράζεται σε πέραν του 2% του ΑΕΠ. Λάβαμε το μεγαλύτερο ποσοστό σε αναλογία πληθυσμού. Στήριχθηκαν από τα έκτακτα προγράμματα πέραν των 190.000 εργαζομένων και ανέργων. Πέραν του προγράμματος SURE, η Κύπρος αναμένεται να λάβει και εκατοντάδες εκατομμύρια από το Ταμείο Ανάκαμψης στα επόμενα χρόνια, το οποίο αναμένεται να εγκριθεί σύντομα.

Η ανάπτυξη της οικονομίας τα τελευταία χρόνια είχε οδηγήσει το ποσοστό ανεργίας στο 7.1% το 2019, σε σχέση με το 16% το 2013. Αναμενόταν σύντομα να φτάσουμε σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης και προώθησης της θεσμοθέτησης κατώτατου μισθού, πράγμα το οποίο διακόπηκε από τον COVID . Η μείωση της ανεργίας αντικατοπτρίζει την ισχυρή ανάπτυξη που είχε η χώρα και την πολύ καλή δουλειά που έκανε η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια. Υπό τις νέες συνθήκες η ανεργία σημείωσε ανοδική πορεία φτάνοντας στο 8%, ενώ αναμένεται σταθεροποίηση τον επόμενο χρόνο. Η συγκράτηση της αύξησης της ανεργίας οφείλεται στα σχέδια στήριξης των εταιρειών που είχαν ως προϋπόθεση την διατήρηση των θέσεων εργασίας. Σημειώνεται ως θετικό το ότι η ανεργία παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ ο οποίος υπολογίζεται στο 9.6%.

Ταυτόχρονα προωθούνται μεταρρυθμίσεις μέσω του Υπουργείου Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΠΚΑ) και Υφυπουργείου Έρευνας Καινοτομίας, για ψηφιοποίηση των αιτήσεων των επιδομάτων και συντάξεων που χειρίζεται το Υπ. Εργασίας με την έναρξη του νέου έτους. Οι αλλαγές στο σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα επιτρέπουν μόνο ηλεκτρονικές πληρωμές, εξοικονομώντας έτσι ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα απασχοληθεί πιο εποικοδομητικά για το Υπουργείο αυξάνοντας την παραγωγικότητα.

Η κοινωνική πολιτική των τελευταίων ετών αποδεικνύει την ορθολογιστική διαχείριση που ακολουθεί η κυβέρνηση, αξιοποιώντας το ενιαίο μητρώο κοινωνικών παροχών προς αποφυγή εκμετάλλευσης του συστήματος και διασπάθισης δημόσιου χρήματος. Δόθηκε η δυνατότητα για αυξήσεις στις στα επιδόματα χαμηλοσυνταξιούχων και φέτος αναμένεται να δοθεί περεταίρω αύξηση. Πρωθιείται παράλληλα η αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) η οποία μεταξύ άλλων προβλέπει την δημιουργία εξειδικευμένων ομάδων με λειτουργούς εκπαιδευμένους για συγκεκριμένα θέματα και την εισαγωγή του λειτουργού της γειτονιάς.

Η αδήλωτη εργασία μειώθηκε στο 12% σήμερα μέσω των μηχανισμών που θέσπισε η κυβέρνηση σε σύγκριση με το 17.5% του 2017 χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να επαναπαυόμαστε. Το υπουργείο αναγνωρίζει ότι πρέπει να δοθούν κίνητρα για να παταχθεί όσο το δυνατό περισσότερο η αδήλωτη εργασία.

Παρ' όλες τις δυσκολίες που είχε να αντιμετωπίσει φέτος ο τομέας της υγείας, επετεύχθη μια από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις του έτους, η υλοποίηση της 2ης φάσης του ΓΕΣΥ και κατ' επέκταση η ένταξη των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων στο ΓΕΣΥ. Ενισχύθηκε το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών στον τομέα της υγείας και ενισχύεται περαιτέρω με τις επόμενες φάσεις του σχεδιασμού με την ένταξη κι άλλων ιατρικών ειδικοτήτων στο ΓΕΣΥ. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι σε μια τέτοιου μεγέθους μεταρρύθμιση, αναφύονται προβλήματα τα οποία ήταν και αναμενόμενα. Ανταποκρινόμενο σε αυτές της προκλήσεις το αρμόδιο Υπουργείο, εργάζεται άοκνα ως προς των εξεύρεση εκείνων των λύσεων που θα εξυπηρετούν πρωτίστως τον ασθενή και τον πολίτη.

Στον τομέα του Υπουργείου Εσωτερικών, οι αναπτυξιακές δαπάνες ανέρχονται στο 19% του προϋπολογισμού. Η νέα στεγαστική πολιτική διευκολύνει την στέγαση των νέων ζευγαριών και ευρύτερα των πολιτών μέσω των σχεδίων που εξαγγέλθηκαν από τον αρμόδιο υπουργό για αναζωογόνηση των ορεινών και ακρικών περιοχών και της παροχής πολεοδομικών κινήτρων για δημιουργία προσίτης κατοικίας. Σημειώνεται ότι, τα σχέδια αναθεωρήθηκαν πρόσφατα.

Εντάχθηκαν 131 νέες κοινότητες στο σχέδιο ορεινών περιοχών (από 128 σε 259), συνεπώς εμπίπτουν στα σχέδια 25.596 περισσότεροι κάτοικοι. Διευρύνθηκαν τα εισοδηματικά κριτήρια και αυξήθηκαν τα ποσά της οικονομικής βοήθειας.

Η πολιτική ηλεκτρονικής διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών με την ψηφιοποίηση αιτήσεων, την επίστευση έκδοσης πολεοδομικών αδειών, την δημιουργία ηλεκτρονικών πυλών διευκολύνουν σημαντικά και αναβαθμίζουν την ζωή των πολιτών.

Όσον αφορά το Υπουργείο Παιδείας, ήρθε αντιμέτωπο με μια από τις μεγαλύτερες κρίσεις στην παιδεία λόγω του COVID. Το υπουργείο ενήργησε άμεσα προμηθεύοντας μαθητές με ηλεκτρονικές συσκευές και εγκατάσταση διαδικτυακής σύνδεσης σε νοικοκυριά που δεν είχαν, μετά την επιτακτική ανάγκη για ηλεκτρονική διδασκαλία.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε την αύξηση Κύπριων σπουδαστών σε ναυτικές σχολές, στηριζόμενοι από χορηγίες και υποτροφίες για ένα πολύ σημαντικό τομέα στα οικονομικά της χώρας εφόσον αποτελεί το 7% του ΑΕΠ. Παρόλο που η πανδημία επηρέασε τις κρουαζιέρες και τα επιβατικά πλοία, αναμένεται εντός του 2021 να εγκαινιαστεί η ακτοπλοϊκή σύνδεση Κύπρου-Ελλάδας.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης προωθεί το e-justice σε συνεργασία με το Υφυπουργείο Έρευνας και Καινοτομίας, για σταδιακή εφαρμογή και μετάβαση προς την ηλεκτρονική δικαιοσύνη, η οποία θα συμβάλει στην ταχύτερη εξέταση υποθέσεων και απονομή της δικαιοσύνης.

Οι Στρατηγικές Επιδιώξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως συνοψίζονται στους εξής πυλώνες: ποιοτική αναβάθμιση προσφερόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, έννομη και αποτελεσματική προστασία των πολιτών και διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκσυγχρονισμός, αποτελεσματικότητα και βελτίωση των δομών, διαφάνεια, πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς.

Πρώτιστη προτεραιότητα για το Υπουργείο κατά το 2021, παραμένει η προώθηση και ολοκλήρωση της δικαστικής μεταρρύθμισης. Επιπρόσθετα, επιδιώκεται ο εκσυγχρονισμός του δικαίου στους τομείς της αρμοδιότητας του, η εμπέδωση της ισότητας των φύλων, η περαιτέρω αναβάθμιση του σωφρονιστικού συστήματος, η παροχή σύγχρονου εξοπλισμού και εγκαταστάσεων στα σώματα ασφαλείας ώστε να επιτελούν αποτελεσματικά το έργο τους, η καταπολέμηση της εγκληματικότητας και η καταπολέμηση της διαφθοράς.

Με ιδιαίτερη ικανοποίηση βλέπουμε την αύξηση των αναπτυξιακών δαπανών του Υπουργείου Μεταφορών, για νέα έργα μεγάλης σημασίας για την οικονομία της χώρας και της καθημερινότητας των πολιτών όπως ο δρόμος Πόλης-Πάφου, Αστρομερίτη-Τροόδους, Λάρνακας-Δεκέλειας και τον περιφερειακό δρόμο Λευκωσίας.

Κυριότερος στόχος του φετινού προϋπολογισμού είναι η αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και η σταδιακή επιστροφή σε ισοσκελισμένους και πλεονασματικούς προϋπολογισμούς.

B. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις

Η Παγκόσμια οικονομία από την εμφάνιση της πανδημίας και έπειτα βιώνει την πιο μεγάλη συρρίκνωση από την εποχή του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, με κύριο συστατικό στοιχείο την αβεβαιότητα τόσο για την έκταση όσο και για την ένταση της κρίσης. Ασφαλώς, η οικονομική ανάκαμψη είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις εξελίξεις αναφορικά με την πρόληψη ή αντιμετώπιση της νόσου.

Στην Κύπρο οι επιπτώσεις της πανδημίας στην οικονομική δραστηριότητα έφεραν στο προσκήνιο με πιο άμεσο και έντονο τρόπο αδυναμίες και προβλήματα που υπόβοσκαν τα προηγούμενα έτη.

Τα αυξανόμενα φαινόμενα διαφθοράς και διαπλοκής έχουν κλονίσει βασικούς τομείς ανάπτυξης της Κυπριακής οικονομίας. Η αύξηση της διαφθοράς και της διαπλοκής επηρεάζει απόλυτα την αξιοπιστία των θεσμών της Δημοκρατίας και επιδρά καταλυτικά στην αναπτυξιακή προοπτική της χώρας.

Το μοντέλο ανάπτυξης της Κυπριακής οικονομίας βρίσκεται σε τέλμα και γίνεται επιτακτική η ανάγκη διαμόρφωσης συνολικής εναλλακτικής οικονομικής στρατηγικής. Το υφιστάμενο μοντέλο δεν στηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη, με έντονα στοιχεία πρόσκαιρης κερδοσκοπίας και προγραμματισμού βραχυπρόθεσμου ορίζοντα, με αποτέλεσμα να εντείνει τις εισοδηματικές ανισότητες, να αναπαράγει τη διαφθορά και να επιβαρύνει το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους. Ιδιαίτερα η βιομηχανία των «χρυσών διαβατηρίων» που στήθηκε τα τελευταία χρόνια δημιούργησε οφέλη για μια πολύ μικρή μερίδα και φόρτωσε τις αρνητικές συνέπειες στην πλειοψηφία της κοινωνίας.

Στον τραπεζικό τομέα, η αποτυχία του σχεδίου ΕΣΤΙΑ και η επανέναρξη των εκποιήσεων θέτει τα νοικοκυριά αντιμέτωπα με το αυξημένο οικονομικό βάρος για την εξυπηρέτηση των δανείων τους. Αναφορικά με τις μικρομεσαίες - οικογενειακές επιχειρήσεις, τα εργαλεία ρευστότητας που έχει εξαγγείλει η Κυβέρνηση δεν φαίνεται να έχουν λειτουργήσει αποτελεσματικά, ενώ στο θέμα των ενοικίων οι λύσεις που δόθηκαν από μέρος της κυβέρνησης, όπως άλλωστε ευθύς εξαρχής είχαμε σημειώσει, δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα και τα προβλήματα παραμένουν.

Στην αγορά εργασίας, από το 2ο τρίμηνο του 2020 οι συνολικές απολαβές των εργαζομένων καταγράφουν μείωση, εντείνοντας την άνιση κατανομή του Α.Ε.Π. ανάμεσα στην εργασία και το κεφάλαιο. Σε σχέση με την ανεργία, τα σχέδια στήριξης μπορεί να συγκράτησαν προσωρινά τις μαζικές απολύσεις, αφού περιλαμβάνουν ρήτρα απαγόρευσης απολύσεων στις επιχειρήσεις που έχουν επιδοτηθεί, ωστόσο η πραγματική κατάσταση θα διαφανεί μετά το πέρας των σχεδίων εντός του 2021.

Στον πυλώνα της κοινωνικής πολιτικής και των συνθηκών διαβίωσης, η κοινωνική προστασία συνεχίζει να υποχρηματοδοτείται από την Κυβέρνηση, συγκρινόμενη με τον μέσο όρο δαπανών της ΕΕ. Ιδιαίτερο πρόβλημα παρουσιάζεται στον τομέα της στέγασης με ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για τους νέους, με τα πιο έντονα φαινόμενα να καταγράφονται στον τομέα της μίσθωσης. Στους δείκτες εισοδηματικής ανισότητας ο δείκτης Gini όσο και ο δείκτης S80/S20 σταδιακά επανήλθαν στα επίπεδα του 2013, ωστόσο το 2019 παρουσιάζεται και πάλι επιδείνωση. Η πανδημία έχει πλήξει περισσότερο τα μεσαία και χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, που επιπλέον κουβαλούν το κληροδοτήμα των πολιτικών λιτότητας της περιόδου μετά το 2013. Ο Προϋπολογισμός του 2021 δεν καταφέρνει να αντιμετωπίσει τις πιο πάνω έκτακτες συνθήκες και την μεγάλη αβεβαιότητα που επικρατεί στην οικονομία.

Η πρόβλεψη της Κυβέρνησης είναι ότι η οικονομία θα επανέλθει στην «κανονικότητα» το 2021 και, βάσει αυτής της εκτίμησης, έχει καταρτίσει τον προϋπολογισμό. Ως εκ τούτου είναι πολύ πιθανό η οικονομία και η κοινωνία να βρεθούν εκτεθειμένες, εφόσον η πανδημία επανήλθε δριμύτερη.

Στο σκέλος των εσόδων, παθογένειες του παρελθόντος παραμένουν σε ισχύ. Το σημερινό φορολογικό σύστημα στην Κύπρο συμβάλλει στη διατήρηση των εισοδηματικών ανισοτήτων και στερεί από το Κράτος αρκετούς πόρους από τα κεφάλαια που απαιτούνται για την παροχή υψηλής ποιότητας δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών.

Στην πλευρά των δαπανών τόσο οι αναπτυξιακές δαπάνες όσο και οι δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας παραμένουν καθηλωμένες. Πέραν των αυξημένων δαπανών για το ΓΕΣΥ και του σχεδίου που αφορά την επιδότηση επιτοκίου όλοι οι άλλοι κλάδοι κοινωνικής πολιτικής του Κράτους στον προϋπολογισμό του 2021 παραμένουν στάσιμοι. Παράλληλα η Κυβέρνηση δεν έχει καταθέσει εντός του Προϋπολογισμού ολοκληρωμένο σχεδιασμό αναφορικά με τον τρόπο αξιοποίησης των πόρων που θα αντλήσει στα πλαίσια του σχεδίου Νέα Γενιά ΕΕ.

Σημαντικό πρόβλημα παραμένει επίσης ο χαμηλός βαθμός υλοποίησης των εγκεκριμένων αναπτυξιακών δαπανών. Κατά συνέπεια εγείρονται σοβαρές ανησυχίες για την ικανότητα του Κράτους να ανταποκριθεί στο αναπτυξιακό ρόλο που καλείται να διαδραματίσει.

Εν κατακλείδι: ο προϋπολογισμός 2021 δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις ειδικές ανάγκες που δημιουργεί η πανδημία για την οικονομία και την κοινωνία. Δεν ανταποκρίνεται, επίσης, στη γενικότερη ανάγκη για αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου, έτσι ώστε η κυπριακή οικονομία να μπορεί να ανταποκριθεί στις αναπτυξιακές και κοινωνικές ανάγκες τα επόμενα χρόνια.

Γ. Παρατηρήσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας του Δημοκρατικού Κόμματος

Η πορεία της Οικονομίας βρίσκεται σε πολύ δυσμενή κατάσταση λόγω της συνύπαρξης της πανδημίας και των σοβαρών δομικών προβλημάτων που ταλανίζουν την κυπριακή οικονομία. Οι περισσότεροι δείκτες παρουσιάζουν σημαντικά σημεία συρρίκνωσης, χωρίς όμως να θεωρούμε ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, λόγω της σημαντικής απώλειας των εισοδημάτων των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, συνεπεία της οικονομικής καταστροφής που επέφερε η πανδημία και η αδυναμία επίτευξης διαρθρωτικών αλλαγών στους βασικούς τομείς της οικονομίας.

Οι κυβερνητικές εκτιμήσεις αναφορικά με τις συνέπειες της πανδημίας έχουν διαψευσθεί παντελώς τόσο για τις δαπάνες ενίσχυσης όλων των ομάδων πληθυσμού όσο και για βασικούς τομείς της οικονομίας οι οποίοι έχουν πληγεί δυσανάλογα, όπως η αλυσίδα επαγγελματιών του τουρισμού, του λιανεμπορίου, των ξένων επενδύσεων, και ο τραπεζικός τομέας.

Οι οικονομικές επιπτώσεις του 2020 αναμένεται να αγγίξουν την πραγματική οικονομία και τα νοικοκυριά εντός του 2021 όπου οι συσσωρευμένες υποχρεώσεις θα αρχίσουν να αποπληρώνονται κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους. Δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη στο προϋπολογισμό αναφορικά με την αναχαίτιση της ανεργίας και της αυξημένες υποχρεώσεις των νοικοκυριών. Τα υφιστάμενα προγράμματα που έχουν θεσπιστεί από το Υπουργείο Εργασίας, είναι βραχυπρόθεσμα και θα έπρεπε τα μέτρα στήριξης της απασχόλησης να συνοδευτούν με ισχυρότερα κίνητρα προς τις επιχειρήσεις.

Το Δημοκρατικό Κόμμα, νωρίς από τον Μάρτιο προειδοποιούσε και ζητούσε από την κυβέρνηση να προετοιμαστεί, καθώς σε τέτοια περίπτωση, τόσο τα υγειονομικά όσο και τα οικονομικά δεδομένα θα ήταν χειρότερα από τα αναμενόμενα.

Τα αποτελέσματα της τουριστικής βιομηχανίας φέτος, ήταν χειρότερα από τις αναμενόμενες προβλέψεις της κυβέρνησης, ίσως τα χειρότερα από το 1976 και δυστυχώς, όλες οι εκτιμήσεις δείχνουν πως και η επόμενη χρονιά θα είναι εξίσου δύσκολη για την τουριστική βιομηχανία.

Στη ναυτιλία, για δυο συνεχόμενες χρονιές (το 2018 και το 2019) καταγράφηκε μείωση στην εγγραφή πλοίων στο κυπριακό νηολόγιο. Σημειώνεται πως ή Κύπρος το 2000 ήταν 5η παγκοσμίως σε ότι αφορά το μέγεθος του στόλου της. Σήμερα είμαστε 12οι και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μας έχει ξεπεράσει η Μάλτα. Η έλλειψη σχεδιασμού και η καθυστέρηση της εκτελεστικής εξουσίας να παρουσιάσει ένα βελτιωμένο σχέδιο προσέλκυσης νέων πλοιοκτητών, έχει δώσει σημαντικό πλεονέκτημα σε χώρες που μας ανταγωνίζονται στο ναυτιλιακό τομέα.

Τραπεζικός Τομέας:

Ο συνολικός αριθμός των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζών ανέρχεται στα € 32,323 δις ευρώ κατά τον Δεκέμβριο του 2019. Οι Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις ανέρχονται στα €9,056 δις κατά την ίδια περίοδο. Το ποσοστό 28% ΜΕΧ βρίσκεται πολύ μακριά από τον στόχο που υποδεικνύεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ο οποίος ορίζεται στο 5-7% ώστε να θεωρείται ότι το τραπεζικό σύστημα εύρωστο και υποστηρικτικό στην πραγματική οικονομία. Ο Κυπριακός τραπεζικός τομέας εξακολουθεί να παρουσιάζει έναν από τους ψηλότερους δείκτες στα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ευρώπη, (δεύτερη θέση), ενώ τόσο ο ιδιωτικός, όσο και ο δημόσιος τομέας διατηρούν μεγάλα χρέη.

Στον τραπεζικό τομέα, εικόνα είναι ζοφερή και αναμένεται να υπάρξει σημαντική αυξητική τάση εντός του 2021 αναφορικά με τις Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις. Παρά το γεγονός ότι τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν απομολχεύσει σημαντικό αριθμό δανείων, εντούτοις συνεχίζουν να διατηρούν σημαντικό αριθμό Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων στα χαρτοφυλάκιά τους. Η καθυστέρηση στην εφαρμογή του Σχεδίου Εστία αλλά και η αδυναμία σημαντικού αριθμού νοικοκυριών που δεν πληρούν τα κριτήρια για ένταξη, λόγω της οικονομικής ανέχειας, είναι δυνατό να δημιουργήσουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα.

Τα εγγύρια νοικοκυριά και οι μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ), εξακολουθούν να είναι υπερχρεωμένες. Συγκεκριμένα, το χρέος του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα έφθασε στο 193,7% του ΑΕΠ για το 2019.

Η ύπαρξη ψηλού ιδιωτικού χρέους, επηρεάζει αρνητικά την παροχή νέων δανείων με αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια φορολογικά έσοδα αλλά και στην ευρύτερη ανάπτυξη της πραγματικής οικονομίας, αφού ένας σημαντικός αριθμός συμπολιτών μας, δεν έχει πρόσβαση σε τραπεζικό δανεισμό.

Σε κάθε περίπτωση, ως Δημοκρατικό Κόμμα θεωρούμε ότι οι αναδιαρθρώσεις δανείων που αφορούν Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια τόσο από εταιρείες όσο και οικιστικά δάνεια, δεν βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο αφού οι τράπεζες και οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων έχουν ως βασικό τους σκοπό την ρευστοποίηση των εν λόγω δανείων. Καλούμε την Εκτελεστική εξουσία και την Κεντρική Τράπεζα όπως πιέσουν τα τραπεζικά ιδρύματα και τις εταιρείες πιστώσεων, να είναι πιο ευέλικτοι ειδικότερα για τους δανειολήπτες οι οποίοι διαχρονικά είναι συνεπείς αλλά λόγω των συγκυριών της κρίσης δεν κατάφεραν να εξυπηρετήσουν τις τραπεζικές τους υποχρεώσεις. Αναμένουμε από την Κεντρική Τράπεζα ως η αρμόδια αρχή, να δώσει κατευθυντήριες οδηγίες στα τραπεζικά ιδρύματα ώστε οι δανειολήπτες οι οποίοι θεωρούν ότι αδικούνται, να έχουν το δικαίωμα να αναστέλλουν τις διαδικασίες εκποίησης αφού πρώτα αποτείνονται στο Χρηματοοικονομικό Επίτροπο.

Το Δημοκρατικό Κόμμα επανατονίζει ότι η πρόταση του για δημιουργία κακής τράπεζας όπως ακριβώς συνέβη σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα ήταν πιο αποτελεσματική όσον αφορά την εξυγίανση του τραπεζικού τομέα, και σε κάθε περίπτωση θα ήταν προς όφελος των δανειοληπτών και όχι των παραδοσιακών αλλά και των νέων μετόχων των τραπεζών.

Η διαπίστωση του Δημοκρατικού Κόμματος αναφορικά με τα περιουσιακά στοιχεία της πρώην Λαϊκής Τράπεζας ότι τόσο η Κυβέρνηση όσο και η αρχή εξυγίανσης, αλλά και ο ειδικός διαχειριστής φέρουν σημαντικές ευθύνες για τον χειρισμό των περιουσιακών στοιχείων όπου οι κουρεμένοι καταθέτες και οι πιστωτές της πρώην Λαϊκής Τράπεζας, βλέπουν τις αποζημιώσεις τους να εξανεμίζονται.

Δυστυχώς, η κακή διαχείριση, οι καθυστερήσεις και η ανικανότητα κάποιων, έχουν επιφέρει σημαντικές απώλειες στο αρχικό κεφάλαιο με αποτέλεσμα στο στάδιο της εκκαθάρισης να υπάρχει απομείωση στις αξίες.

Σημαντικοί Δείκτες:

Δυστυχώς, ο δείκτης ορίου φτώχειας για τα κυπριακά νοικοκυριά, ανέρχεται στο πολύ υψηλό ποσοστό της τάξης του 14,7%, και είναι εμφανές ότι τα κυπριακά νοικοκυριά έχουν σοβαρές υλικές στερήσεις. Το χρηματικό κατώτατο όριο έχει οριστεί στα € 9,729. Με βάση το χρηματικό κατώτατο όριο, ο δείκτης φτώχειας είναι πολύ πιο υψηλός για τις ηλικίες άνω των 65 ετών και ανέρχεται στο 24,6%.

Η Κύπρος κατατάσσεται ανάμεσα στις πέντε ευρωπαϊκές χώρες με τη μεγαλύτερη φτωχοποίηση πληθυσμού, καθώς πάνω από 200 χιλ. άνθρωποι, βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα το όριο της φτώχειας στην Κύπρο, είναι κατά τρεις σχεδόν ποσοστιαίες μονάδες ψηλότερο σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Παράλληλα το ποσοστό του πληθυσμού με Σοβαρή Υλική Στέρηση, που δεν καταφέρνει να αποπληρώσει τις βασικές του ανάγκες, ανέρχεται στο 10% (τελευταία στοιχεία).

Ο δείκτης ανισότητας Gini για το τέλος του 2019, ανέβηκε στο 31,1% σε σχέση 29,1%, και είναι αυξημένο σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Τα δεδομένα αυτά δεν συνυπολογίζουν τις επιπτώσεις της πανδημίας. Είναι ξεκάθαρο, ότι στα χρόνια της κρίσης, η κατανομή του εισοδήματος παρουσιάζει σημαντική ανισότητα και θα πρέπει να χαραχθούν πολιτικές για άμεση σμίκρυνση της ψαλίδας.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι στην Κύπρο παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί σε σχέση με τα χρόνια της σοβαρής κρίσης, το 16,7% των παιδιών ζει στο όριο της φτώχειας. Θα πρέπει η εκτελεστική εξουσία να εγκύψει σε αυτό το ευαίσθητο θέμα το οποίο επηρεάζει άμεσα την ποιότητα ζωής των παιδιών. Ο αντίκτυπος αυτός, μεταξύ άλλων, είναι άμεσα συνυφασμένος με την αποτελεσματική πρόσβαση στην εκπαίδευση των παιδιών.

Υπηρεσίες:

Ο τομέας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών εξακολουθεί να βρίσκεται στο στόχαστρο ξένων αξιολογητών, οι οποίοι προσπαθούν με κάθε τρόπο να εμποδίσουν κεφάλαια τρίτων χωρών όπως η Ρωσική Ομοσπονδία, που διαχρονικά πραγματοποιούν επενδύσεις στην κυπριακή οικονομία.

Θα πρέπει το κράτος να θωρακίσει το χρηματοοικονομικό τομέα, αφού η πιθανή καθήλωση του είναι δυνατό να επιφέρει πλήγμα στην πραγματική οικονομία.

Έχουμε την άποψη ότι η εκτελεστική εξουσία θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες για νέες συνεργασίες στο επίπεδο των εμπορικών συμφωνιών με άλλες χώρες, που θα προκύψουν νέες αγορές για τον τομέα των χρηματοοικονομικών και διοικητικών υπηρεσιών.

Εμπόριο:

Η απραξία και οι κάκιστοι χειρισμοί της εκτελεστικής εξουσίας σε σχέση με την πορεία πιστοποίησης προϊόντος Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), του δημοφιλέστερου εμπορικού προϊόντος που είναι το παραδοσιακό χαλλούμι, θέτει σε κίνδυνο την εμπορική δραστηριότητα πολλών μικρών οικογενειακών μονάδων και άλλων επιχειρήσεων. Τα συνολικά έσοδα για την οικονομία της Κύπρου από τον κλάδο αυτό ανέρχονται στα 250 εκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Η ανοικοδόμηση του οικονομικού μοντέλου όπως έχει εκπονηθεί μετά το 2013, έχει βασιστεί σε σαθρές οικονομικές βάσεις, με αποτέλεσμα οι διαρθρωτικές αλλαγές που αναμέναμε, να μην βρίσκονται ψηλά στην ιεραρχία της κυβερνητικής πολιτικής.

Η πολιτική κινήτρων για επενδύσεις που ήταν συνδεδεμένες με την κατά χάριν πολιτογράφηση, ήταν ένα μέτρο που βοήθησε σημαντικά κατά την περίοδο της κρίσης, αλλά σε κάθε περίπτωση, ο τερματισμός του συγκεκριμένου προγράμματος, θα έχει οικονομικές παρενέργειες σε σημαντικούς τομείς. Το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων έτυχε κάκιστων και ύποπτων χειρισμών από την κυβέρνηση με αποτέλεσμα να πληγεί τόσο η οικονομία του τόπου, όσο και η εικόνα της Κύπρου σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στις διεθνείς χρηματαγορές.

Αν και η εκτελεστική εξουσία, αρνείται να καταθέσει στοιχεία για τα πραγματικά έσοδα του εν λόγω προγράμματος, είμαστε πεπεισμένοι ότι από το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων, μια μικρή ομάδα επαγγελματιών, έχουν επωφεληθεί τα μέγιστα, εισρέοντας πολλά εκατομμύρια στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς, εκμεταλλευόμενοι αθέμιτες πρακτικές κατά παράβαση όλων των διεθνών προτύπων που απαιτούνται στους διεθνείς κανόνες.

Ρυθμός Ανάπτυξης:

Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας έχει αντιστραφεί και καταγράφεται στο -4,4%. Συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ οφείλεται κυρίως σε όλους τους τομείς της οικονομίας όπως "Ξενοδοχεία και Εστιατόρια", "Μεταποίηση", "Μεταφορές, Αποθήκευση και Επικοινωνίες", "Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή μηχανοκινήτων οχημάτων", "Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία", "Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών".

Δημοσιονομικοί Κίνδυνοι:

Οι Δημοσιονομικοί κίνδυνοι για το έτος 2021, είναι σημαντικά επιφορτισμένοι αφού πέραν των προβλέψεων που αφορούν τις διαχρονικές παθογένειες της οικονομίας, θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι επιπτώσεις της κρίσης της πανδημίας.

- Απώλεια δημοσιονομικών εσόδων λόγω μείωσης στην οικονομική δραστηριότητα από την εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού.
- Αύξηση δαπανών για στήριξη της οικονομίας σε περίπτωση επαναφοράς μέτρων συγκράτησης της εξάπλωσης (lock down).
- Αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο με αρνητικές επιπτώσεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο (από τον προβλεπόμενο) ρυθμό ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο, κατά κύριο λόγο, στις επιδόσεις των δημοσίων οικονομικών.
- Καταβολή, εκ μέρους του κράτους, ποσών που αφορούν κυβερνητικές εγγυήσεις που δόθηκαν προς τρίτους.
- Κινδύνους που ελλοχεύουν στο τραπεζικό σύστημα, όπως ψηλός δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων και η περαιτέρω αύξηση του δείκτη απόρροια των επιπτώσεων από την συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας ελέω της πανδημίας.
- Αρνητικές οικονομικές επιδόσεις των Κρατικών οργανισμών, των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα
- Προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ).
- Προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από την αυξημένη ροή μεταναστών.

Δημόσιο Χρέος:

Το σκάνδαλο της κατάρρευσης του Συνεργατισμού είχε ως αποτέλεσμα η Κύπρος να έχει το 4ο χειρότερο χρέος στην ΕΕ και το χειρότερο δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2019. Με βάση τις προβλέψεις της Κυβέρνησης, οι οποίες περιλαμβάνονταν στο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2017, το δημόσιο χρέος θα έπρεπε να είχε μειωθεί ως ακολούθως:

- 97,8% του ΑΕΠ το 2018
- 90% του ΑΕΠ το 2019
- 85,6% του ΑΕΠ το 2020

Σε αντίθεση με τις τότε προβλέψεις και σχεδιασμούς της Κυβέρνησης η Κύπρος παρουσίαζε ως δημόσιο χρέος,

- το 2018 το 101% του ΑΕΠ
- το 2019 το 96% του ΑΕΠ
- και το 2020 θα κλείσουμε με 116% του ΑΕΠ χρέος.

Τονίζεται πως η Κύπρος ήδη είχε μπει στο Μηχανισμό Προειδοποίησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου λόγω υψηλού δημόσιου χρέους και ψηλού δημοσιονομικού ελλείμματος και όλα αυτά ΠΡΙΝ την πανδημία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιπρόσθετα επισημαίνει πως:

- Το Δημόσιο χρέος θα ανέλθει στο 116% του ΑΕΠ, δηλαδή, στο δεύτερο υψηλότερο του σημείο μετά το 2013.
- Η συρρίκνωση της κυπριακής οικονομίας θα είναι μεγαλύτερη από ότι προβλέπει η Κυβέρνηση και συγκεκριμένα θα είναι -6.2% και όχι -5%.
- Το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν υπερβολικό το 2019 (-6.3%) αλλά θα επιδεινωθεί απότομα το 2020 λόγω της κατάρρευσης του Τουρισμού.

Δ. Παρατηρήσεις του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ

Η συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2021 γίνεται κάτω από το βάρος των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων, καθώς και της εργασιακής απορρύθμισης που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού. Η πανδημία η οποία ταυτόχρονα έφερε στην επιφάνεια και τις χρόνιες αδυναμίες της κυπριακής

οικονομίας. Αδυναμίες τις οποίες από την πλευρά της ΕΔΕΚ υποδεικνύαμε τα προηγούμενα χρόνια αλλά από τις εκάστοτε Κυβερνήσεις δεν υπήρχε η ανάλογη ανταπόκριση.

Χαρακτηριστικά στις παρατηρήσεις που υποβάλλαμε τονίζαμε την αναγκαιότητα οι προϋπολογισμοί να αλλάξουν φιλοσοφία. Να μην διαπνέονται από φιλοσοφία, η οποία να αποσκοπεί μόνο στην επίτευξη ποσοτικών και όχι και ποιοτικών στόχων, μέσα από τη συνέχιση της μονοσήμαντης διαχείρισης των πάλγων τομέων της οικονομίας, του κατασκευαστικού, του τουριστικού και των υπηρεσιών. Τομείς οι οποίοι όπως τονίζαμε είναι ιδιαίτερα εύθραυστοι, που επηρεάζονται από εξωγενείς και άρα μη ελεγχόμενους παράγοντες.

Υποδεικνύαμε την απουσία ποιοτικών μέτρων που θα προσέδιδαν στην κυπριακή οικονομία μακροοικονομική σταθερότητα.

Στον τουριστικό τομέα απουσιάζει η ανάπτυξη ποιοτικών μορφών όπως ο ιατρικός, ο συνεδριακός, ο αθλητικός με αποτέλεσμα να μην υπάρχει προσέλκυση τουριστών υψηλών εισοδημάτων.

Στον κατασκευαστικό τομέα επαναλήφθηκε το φαινόμενο της υπερθέρμανσης. Στο πλαίσιο του Επενδυτικού Προγράμματος Πολιτογραφήσεων οι κυβερνήσεις προχώρησαν σε παραχώρηση παρεκκλίσεων σε επιχειρηματίες για ανάπτυξη κυρίως ψηλών κτιρίων. Φυσικά, δεν διαφωνούμε με την ανέγερση ψηλών κτιρίων. Διαφωνούμε όμως με την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη. Αυτή θα έπρεπε να ήταν οριοθετημένη σε συγκεκριμένες περιοχές, να μην επηρεάζει αρνητικά το περιβάλλον και τους παρακείμενους πολίτες και να διασφαλίζεται η δυνατότητα αποτελεσματικής αντιμετώπισης σε περιπτώσεις έκτακτης κατάστασης (φωτιά, σεισμός, εγκληματική ενέργεια) που ενδεχόμενα να προέκυπτε.

Φυσικά επιστέγασμα αυτής της πολιτικής είναι και το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων που όχι μόνο επέφερε οικονομικές επιπτώσεις στην πατρίδα-μας, αλλά την εξέθεσε διεθνώς σε βαθμό που απώλεσε την αξιοπιστία-της και πλήγηκε το κύρος και η υπόστασή της.

Η πανδημία του κορωνοϊού και το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων ουσιαστικά οδήγησαν σε κατάρρευση και τους δύο τομείς της οικονομίας με συνεπακόλουθο τις επιπτώσεις που βιώνει σήμερα ο πολίτης.

Δεν αναμέναμε και δεν προσδοκούσαμε ριζικές αλλαγές στη βάση των υποδείξεων και των προτάσεων-μας. Όμως οι εμπειρίες του παρελθόντος θα έπρεπε να προβληματίσουν τους εκάστοτε κυβερνώντες και σταδιακά να λάβουν μέτρα, ώστε η κυπριακή οικονομία να επεκταθεί και σε νέους καινοτόμους και υψηλής τεχνολογίας τομείς. Να ετοιμαστούν προγράμματα και να γίνουν επενδύσεις για την ποιοτική αναβάθμιση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα της οικονομίας, ώστε η πατρίδα-μας να αποκτήσει μερική ή σχετική επάρκεια καταναλωτικών αγαθών και να μειωθεί η εξάρτηση από τα εισαγόμενα. Για την υλοποίηση αυτού του στόχου πέραν από την απορρόφηση κεφαλαίων από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά προγράμματα, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και το πλούσιο επιστημονικό δυναμικό της πατρίδας-μας, με ταυτόχρονη μείωση της μετανάστευσης που παρατηρείται κυρίως στους νέους επιστήμονες. Τέλος, σημαντικός παράγοντας στην ποιοτική ανάπτυξη είναι και η ανθρωποκεντρική μορφή που πρέπει να χαρακτηρίζει την οικονομική πολιτική του κράτους. Οι πόροι πρέπει να έχουν κατά το δυνατόν ομοιόμορφη κατανομή στους πολίτες είτε άμεσα είτε έμμεσα. Αυτό θα μειώσει την φτωχοποίηση ομάδων του πληθυσμού και θα συμβάλει ουσιαστικά στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Η οικονομία έχει αξία όταν αυτή συνδέεται με τους ανθρώπους, το βιοτικό-τους επίπεδο, την προστασία-τους από κινδύνους οικονομικής φύσης που ελλοχεύουν και οικοδομούν συνθήκες κοινωνικής προστασίας. Την προστασία αυτή την έχουν ανάγκη σε μεγαλύτερο βαθμό όσοι προέρχονται από τα ευάλωτα οικονομικά στρώματα της κοινωνίας και έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση που έπληξε την πατρίδα μας.

Η πραγματική οικονομία πρέπει να είναι όχι μόνο ποσοτική αλλά και ποιοτική, να προσδιορίζεται σε σταθερό και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η προσέγγισή-της να αφορά το σύνολο των αριθμών που καθορίζουν τους δείκτες-της και όχι επιλεκτικά μόνο σε αυτούς που «εξυπηρετούν ή και βολεύουν».

Άμεσα συνδεδεμένος με τα παραπάνω είναι και ο τομέας των υπηρεσιών, ο οποίος παρουσιάζει σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών. Αυτή επιτείνεται ακόμα περισσότερο λόγω και της κρατικής γραφειοκρατίας, με αποτέλεσμα οι αποδόσεις να είναι μικρότερες των δυνατοτήτων του.

Δυστυχώς για ακόμα μια χρονιά είμαστε υποχρεωμένοι να επαναλάβουμε τις ίδιες ή σχεδόν τις ίδιες παρατηρήσεις αναφορικά με τον κρατικό προϋπολογισμό. Για ακόμα μια χρονιά αυτός παρουσιάζει τα ίδια ή περίπου τα ίδια χαρακτηριστικά των προηγούμενων χρόνων. Αυτό που δυστυχώς δεν έγινε αντιληπτό στις κρίσεις του 2000-2004 και 2012-2013, όπως φαίνεται και από την πρόσφατη της πανδημίας, είναι πως οι κρίσεις δεν έχουν μόνο επιπτώσεις, προσφέρουν και ευκαιρίες για ουσιαστικές αλλαγές και νέες αναπτύξεις. Μερικές δράσεις που θα μπορούσαν να προωθηθούν:

- Η μείωση της γραφειοκρατίας και η αύξηση της παραγωγικότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας με την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης
- Η εκπόνηση σχεδίου για την αξιοποίηση κρατικής γης και την ανέγερση νέων σύγχρονων, λειτουργικών και μειωμένης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης κτιρίων για να στεγασθούν υπουργεία και κρατικές υπηρεσίες. Δεν δικαιολογείται το κράτος να ξοδεύει δεκάδες εκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο για να τις

στεγάσει σε ακατάλληλα υποστατικά. Πρόσφατα ανακοινώθηκε πρόγραμμα στεγαστικής πολιτικής στο οποίο περιλαμβάνονται και αρκετές προτάσεις-εισηγήσεις που η ΕΔΕΚ κατάθεσε στον ΚΟΑΓ. Το πρόγραμμα κινείται προς την ορθή κατεύθυνση, όμως θα μπορούσε να είναι πλέον φιλολαϊκό και οι δράσεις ενίσχυσης των ορεινών και ημιορεινών περιοχών να είναι πιο δελεαστικές.

Η κρίση του κορωνοϊού επιπρόσθετα επιβεβαίωσε ότι τα τελευταία δύο χρόνια μπορεί οι δείκτες της κυπριακής οικονομίας να παρουσίασαν βελτίωση, δεν ήταν όμως σε βαθμό που να δημιουργούν κλίμα σιγουριάς και ασφάλειας. Πολύ δε περισσότερο δεν δικαιολογείτο ο ενθουσιασμός που παρατηρήθηκε.

Μέχρι της στιγμής η αποφυγή υποβάθμισης της οικονομίας από διεθνείς οίκους αξιολόγησης και η παραμονή-της σε επενδυτική βαθμίδα είναι θετική εξέλιξη. Όμως την ίδια στιγμή είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί η χαλάρωση των δημοσιονομικών μέτρων από την Ε.Ε., ώστε οι σχεδιασμοί που θα γίνουν να οδηγούν:

- σε ουσιαστική και όχι σε επίπλαστη βελτίωση και η κατάσταση της πραγματικής οικονομίας να αποτυπώνεται με επιστημονικό τρόπο, και
- η βελτίωση των αριθμών να αντανakλά και σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού, κυρίως των μικρομεσαίων εισοδημάτων.

Η ΕΔΕΚ με σοβαρότητα και εποικοδομητική συνέργεια από την πρώτη στιγμή της εμφάνισης της πανδημίας στην πατρίδα-μας, κατάθεσε στην Κυβέρνηση σειρά προτάσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων καλύπτοντας ολόκληρο το φάσμα, ιατρικό, οικονομικό, κοινωνικό, εργασιακό.

Αναπτυξιακός ή διαχειριστικός ο Προϋπολογισμός του 2021;

Για ακόμα μία χρονιά ο προϋπολογισμός είναι κατά βάση διαχειριστικός και όχι αναπτυξιακός. Στο παρελθόν ασκήσαμε έντονη κριτική σε όλες τις προηγούμενες Κυβερνήσεις γιατί πέραν της διαχειριστικής μορφής οι αναπτυξιακές δαπάνες κάλυπταν ένα μικρό ποσοστό του προϋπολογισμού, αλλά και η υλοποίησή τους κυμαινόταν σε σχετικά χαμηλά επίπεδα που δεν ξεπερνούσαν το 60%. Κανένας δεν αμφισβητεί τα έργα υποδομής, όμως δεν πρέπει να παραμένουμε μόνο σε αυτά. Τα αναπτυξιακά έργα ανταποδοτικού χαρακτήρα έχουν τη δική-τους αξία γιατί εξασφαλίζουν στο κράτος εισοδήματα με τα οποία στο μέλλον μπορούν να χρηματοδοτηθούν νέα έργα. Είναι αδικαιολόγητο για πενταετίες στους προϋπολογισμούς να μην συμπεριλαμβάνονται τέτοια έργα.

Φορολογική πολιτική

Το κράτος σε περιόδους οικονομικής κρίσης ή/και δυσπραγίας είναι σημαντικό με αποφάσεις και πρωτοβουλίες να δίνει κίνητρα για εισοδο στην πραγματική οικονομία χρημάτων. Να αυξάνεται η ρευστότητα, η διακίνηση χρημάτων και κατ' επέκταση η αύξηση των εσόδων του κράτους.

Από την πλευρά της ΕΔΕΚ καταθέσαμε στην Κυβέρνηση μια σειρά μέτρων τα οποία θα μπορούσαν να αυξήσουν την ρευστότητα του κράτους, να μειώσουν τη φοροδιαφυγή και να περιορίσουν την παραοικονομία. Τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να είναι:

- Μείωση των συντελεστών φορολογίας
- Παραχώρηση κινήτρων για έγκαιρη αποπληρωμή οφειλών προς το κράτος

Κίνητρα για επενδύσεις σε μονάδες υψηλής τεχνολογίας καθώς και στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της οικονομίας

- Πολεοδομική αμνηστία για μονοκατοικίες και διπλοκατοικίες με βάση τα τετραγωνικά μέτρα της υπέρβασης, με παράκαμψη γραφειοκρατικών διαδικασιών
- Προκήρυξη νέου εσωτερικού κρατικού Ομολόγου με διαβάθμιση χρόνου και επιτοκίου (από 2 μέχρι 5 χρόνια και με επιτόκιο από 1 μέχρι 2%), ειδικά αυτή την περίοδο όπου σε μεγάλες καταθέσεις υπάρχει αρνητικό επιτόκιο. Τα χρήματα αυτά πέραν από την αύξηση της ρευστότητας του κράτους σε περίπτωση μη διάθεσης για κάλυψη έκτακτων κρατικών αναγκών, μπορούν να αξιοποιηθούν για την αποπληρωμή άλλων κρατικών δανείων με μεγαλύτερο επιτόκιο.

Παρά τις συνεχείς εξαγγελίες δεν παρατηρήθηκε μείωση της φοροδιαφυγής. Οι ανείσπρακτοι φόροι ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια, ενώ η δυσλειτουργία του Τμήματος Φορολογίας είναι εμφανής. Ακόμα το κράτος δεν κατόρθωσε να προχωρήσει στη λήψη ουσιαστικών μέτρων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, επικεντρώνοντας τις προσπάθειές-του προς λανθασμένες κατευθύνσεις. Η μεγάλη καθυστέρηση στην επιβεβαίωση των φορολογικών δηλώσεων οδηγεί αναπόφευκτα και σε σημαντική απώλεια εσόδων. Επιπρόσθετα, δεν έχει προχωρήσει στη λήψη μέτρων για δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών στους πολίτες, ώστε σταδιακά να μειωθεί το οικονομικό χάσμα μεταξύ των ψηλών και των χαμηλών εισοδημάτων. Αντίθετα το οικονομικό χάσμα μεταξύ των εισοδημάτων έχει διευρυνθεί ακόμα περισσότερο. Η μεσαία τάξη παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερη συρρίκνωση, και ο κίνδυνος αποσύνθεσης της κοινωνικής συνοχής είναι ιδιαίτερα μεγάλος.

Δυστυχώς τόσο από τον προϋπολογισμό όσο και στις κατά καιρούς προτάσεις της κυβέρνησης δεν περιλαμβάνονται δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ε.Ε. η Κύπρος βρίσκεται στην τελευταία θέση όσον αφορά την κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Από την οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάζει, ευνοείται μόνο ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού, ενώ το 24% περίπου του πληθυσμού βρίσκεται κάτω ή κοντά στο όριο της φτώχειας. Οι μισθοί του ιδιωτικού τομέα βρίσκονται καθηλωμένοι σε χαμηλά επίπεδα, ενώ η πανδημία έχει αποδομήσει σε μεγάλο βαθμό και τις εργασιακές συμφωνίες.

Η Ανταγωνιστικότητα της οικονομίας βρίσκεται στην τελευταία θέση από τις 27 χώρες μέλη της Ε.Ε., ενώ η παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα βρίσκεται περίπου στο 75% του μ.ο. των χωρών της ευρωζώνης.

Έχει τον υψηλότερο ιδιωτικό δανεισμό και το δεύτερο ψηλότερο ποσοστό Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ).

Δημόσιο χρέος (Δ.Χ.):

Το Δ.Χ. παραμένει σε ψηλά επίπεδα, οι έκτακτες ανάγκες που δημιούργησε η πανδημία αύξησαν το ποσό περίπου στα 23.5 δις ευρώ και το ποσοστό επί του ΑΕΠ στο 114.8%. Εάν τα στοιχεία αυτά συγκριθούν με τα αντίστοιχα του 2008 (Δ.Χ. 7.5 δις, 45,1% του ΑΕΠ), είναι πολύ εύκολο να γίνει αντιληπτό ότι λανθασμένες επιλογές και αποφάσεις τα τελευταία δέκα χρόνια οδήγησαν σε επικίνδυνο σημείο την κυπριακή οικονομία.

Κοινωνική πολιτική.

Δεν παραβλέπουμε το γεγονός ότι υπήρξαν αποφάσεις προς την ορθή κατεύθυνση, όπως

- Η καθιέρωση κατώτατης σύνταξης
- Η σύνταξη χρειάς για τους άνδρες (έστω και κουτσουρεμένη)
- Η πρόωρη σύνταξη σε άτομα που πάσχουν από Μεσογειακή Αναιμία
- Η άδεια πατρότητας
- Η στήριξη σε κάποιο βαθμό αυτοτελώς εργαζομένων και επιχειρήσεων που έχουν πληγεί από την πανδημία, αλλά και
- Η πρόσφατη εξαγγελία προγράμματος στεγαστικής πολιτικής

Παρά τις ανωτέρω επιμέρους προτάσεις δεν υπάρχει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής το οποίο να στηρίζει αποτελεσματικά τις ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση ή αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα κοινωνικής φύσης.

Δεν υπάρχουν προτάσεις για:

- την προώθηση της Κοινωνικής Λειτουργού της γειτονιάς σε μια περίοδο έξαρσης της ενδοοικογενειακής βίας
- την σύσταση Υπηρεσίας στήριξης γυναικών που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση
- την λειτουργία Ξενώνων Φιλοξενίας Αστέγων μέχρι την επίλυση του στεγαστικού-τους προβλήματος
- την υλοποίηση στεγαστικών προγραμμάτων για παραχώρηση κατοικίας σε νεαρά ζευγάρια σε τιμή κόστους ή σε ευπαθείς οικογένειες με συμβολικό ενοίκιο
- τη θεσμοθέτηση βρεφονηπιακών σταθμών στις μεγάλες επιχειρήσεις για φύλαξη των παιδιών των εργαζόμενων μητέρων ή την επιχορήγηση για τη φύλαξη σε αντίστοιχους ιδιωτικούς σταθμούς.

Τέλος, απουσιάζουν προτάσεις οι οποίες να θέτουν σε στέρεες βάσεις την ουσιαστική αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας, ενός από τα μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα που βρίσκεται σε εξέλιξη στην πατρίδα μας.

Ανεργία:

Τα πρόσφατα στοιχεία καταγράφουν μία ανοδική τάση στην ανεργία για το 2020, η οποία ενδέχεται να αυξηθεί σημαντικά το 2021 λόγω της κρίσης στον κατασκευαστικό και τον τουριστικό/ξενοδοχειακό τομέα και αυτό ως συνέπεια της μορφής της οικονομικής ανάπτυξης. Όμως για να γίνει αντικειμενική εκτίμηση της κατάστασης θα πρέπει σε αυτό το ποσοστό να συνυπολογισθούν:

- Οι 27 και πλέον χιλιάδες συμπατριώτες-μας κατά το πλείστον νέοι επιστήμονες, οι οποίοι είτε παρέμειναν στο εξωτερικό μετά τις σπουδές-τους είτε μετανάστευσαν για σκοπούς εργασίας
- Όσοι απολύθηκαν από τον τραπεζικό, τον Ημικρατικό ή τον ιδιωτικό τομέα και είναι ηλικίας άνω των 55 χρόνων και δεν είναι εγγεγραμμένοι στον κατάλογο ανέργων

- Οι λήπτες δημοσίου βοηθήματος (Ε.Ε.Ε.)
- Οι εποχιακοί άνεργοι της ξενοδοχειακής βιομηχανία λόγω της αναστολής της λειτουργίας-τους

Εάν μάλιστα σε αυτούς προστεθούν και οι υποαπασχολούμενοι που ανέρχονται περίπου στο 14% του συνόλου των εργαζομένων, τότε η κατάσταση τείνει να είναι ανησυχητική.

Τραπεζικός τομέας:

Ο τραπεζικός τομέας έχει καταστεί η αχίλλειος πτέρνα της οικονομίας αλλά και η πηγή μεγιστοποίησης των κοινωνικών προβλημάτων. Πέραν από την ασυδοσία την οποία επέδειξε στο παρελθόν δυστυχώς με την ανοχή και των εποπτικών αρχών, στη σημερινή κρίσιμη περίοδο επιδεικνύει κοινωνική αναληψία. Ξεχνά ότι για τα δικά-του λάθη κουρευτήκαν οι καταθέτες και απορροφήθηκαν τα Αξίόγραφα.

Με διάφορα προσχήματα αξιοποιεί τις αναδιάρθρωσεις και λειτουργεί αυταρχικά σε βάρος των πολιτών, εκμεταλλευόμενος τα ισχυρά όπλα που του παραχώρησε η πλειοψηφία της Βουλής σχετικά με τις εκποιήσεις ακινήτων αλλά και της αποστέρησης από τους πολίτες του δικαιώματος να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη για να προστατεύσουν κατά νόμιμο τρόπο τα δικαιώματά-τους.

Δείγματα αυτής της πολιτικής είναι:

- Τα κωλύματα που προβάλλουν για την αναδιάρθρωση ΜΕΔ
- Οι αυξημένες χρεώσεις στις οποίες υποβάλλουν τους πελάτες
- Οι εκποιήσεις ακινήτων
- Οι παρεμβάσεις για την αναστολή ή/και ματαίωση λήψης μέτρων προστασίας των πολιτών
- Η πώληση δανείων σε εταιρίες διαχείρισης σε χαμηλή τιμή, αλλά την ίδια στιγμή αρνούνται την πώληση των δανείων στους δανειολήπτες σε υψηλότερη τιμή

Για ακόμα ένα χρόνο δεν έχουμε διαπιστώσει οποιαδήποτε σοβαρή πρωτοβουλία για την έστω μερική στήριξη των κουρεμένων καταθετών, των εξαπατημένων κατόχων αξιογράφων (αν και υπήρχε μνημονιακός όρος που δεν υλοποιήθηκε), των κουρεμένων ταμείων προνοίας.

Υπουργείο Άμυνας

Οι συνεχιζόμενες πειρατικές ενέργειες της Τουρκίας σε βάρος των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κύπρου και της Ελλάδας, επαναφέρουν στο προσκήνιο την ανάγκη για περαιτέρω αναβάθμιση της επιχειρησιακής ικανότητας της Ε.Φ.. Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έγιναν βήματα προς την ορθή κατεύθυνση, εντούτοις δεν πρέπει να μας οδηγήσουν σε επανάπαυση. Αντίθετα θα πρέπει να:

- Αξιοποιηθεί ακόμα περισσότερο ο στρατηγικός ρόλος της Κύπρου στην αν. Μεσόγειο
- Ενεργοποιηθεί αναβαθμισμένα το Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού χώρου Ελλάδας - Κύπρου.
- Αξιοποιηθούν οι κοινές στρατιωτικές ασκήσεις με τις χώρες της περιοχής και της Ε.Ε. στο πλαίσιο των τριμερών ή τετραμερών συνεργασιών
- Δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στις μεγάλες πολιτικές Ένωσης.

Όπως πολλές φορές μέχρι σήμερα έχουμε τονίσει τα έσοδα από την έκτακτη εισφορά για την Άμυνα θα πρέπει να αξιοποιούνται αποκλειστικά για την περαιτέρω ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων της πατρίδας-μας, με την απόκτηση νέων σύγχρονων, υψηλής τεχνολογίας και αποτελεσματικότητας οπλικών συστημάτων.

Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Για μία ακόμα χρονιά από τις βασικές επιδιώξεις του υπουργείου απουσιάζει η ουσιαστική και σε βάθος αναβάθμιση του σωφρονιστικού συστήματος. Η κατάσταση που επικρατεί στις Κεντρικές Φυλακές απαιτεί άμεσα τη λήψη μέτρων ώστε να υπάρξει αποσυμφόρηση, πραγματική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των φυλακισμένων, αλλά και των συνθηκών εργασίας του προσωπικού. Ανάμεσα στις προτάσεις που θα πρέπει άμεσα να υλοποιηθούν είναι

- Η εξαγορά ποινής για ήσσονος σημασίας αδικήματα
- Η υιοθέτηση εναλλακτικών ποινών αντί της φυλάκισης, και
- Η επέκταση του θεσμού της κοινωνικής εργασίας

Παρά τις εξαγγελίες δεν έχει ακόμα προχωρήσει η αυτονόμηση της Πυροσβεστικής και η δημιουργία της Ακτοφυλακής.

Περαιτέρω δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί το πρόγραμμα ενίσχυσης των προληπτικών μέτρων οδικής ασφάλειας καθώς και του θεσμού των σεμιναρίων οδικής συμπεριφοράς, τα οποία θα καλούνται να παρακολουθήσουν οδηγοί που παρανοούν προς αποφυγή της καταβολής προστίμου

Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού

Δυστυχώς για μια ακόμα χρονιά διαπιστώνουμε στασιμότητα στην εκπόνηση προγράμματος για την αύξηση της παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και κυρίως της κατασκευής φωτοβολταϊκών πάρκων. Μέρος της παραγωγής προτείνουμε να παραχωρείται δωρεάν στους μόνιμους κατοίκους των ημιορεινών και ορεινών περιοχών ως αντισταθμιστικό μέτρο για την κατάργηση του επιδόματος θέρμανσης που παραχωρείτο στο παρελθόν, αλλά και ως κίνητρο για την παραμονή ή την επιστροφή από τις πόλεις σε αυτές τις περιοχές.

Ο αργός ρυθμός ανάπτυξης των ΑΠΕ επιφέρει σοβαρό κόστος στο κράτος και κατ' επέκταση στους πολίτες, λόγω της υποχρέωσης για αγορά θερμοκηπιακών ρύπων. Ενώ το 2019 το κόστος αγοράς ήταν 39 εκ. ευρώ, το 2020 ανήλθε περίπου στα 86 εκ. ευρώ δηλ αύξηση 130%.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Μπορεί η βιωσιμότητα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ) να αποτελεί βασική προτεραιότητα του υπουργείου. Όμως την ίδια στιγμή πρέπει άμεσα

- να μεριμνήσει στη μείωση του χρόνου που μεσολαβεί από την υποβολή αίτησης μέχρι την εξέταση από το ιατροσυμβούλιο για την παραχώρηση σύνταξης ανικανότητας, και
- η παραχώρηση στους δικαιούχους των επιδομάτων ανεργίας και ασθένειας να γίνεται άμεσα ώστε να μπορούν να καλύψουν τις ατομικές και οικογενειακές-τους ανάγκες.

Θα πρέπει ακόμα να εντατικοποιηθεί ο έλεγχος της αδήλωτης εργασίας.

Υπουργείο Εσωτερικών

Το υπουργείο θα πρέπει να προχωρήσει σε σειρά μέτρων ώστε να αποφεύγονται οι χρονοβόρες διαδικασίες για την προώθηση πολεοδομικών έργων, και να προχωρήσει το συντομότερο στην υλοποίηση των εξαγγελιών-του για το ίδιο θέμα.

Το κόστος απόκτησης στέγης κύρια από τα μικρομεσαία εισοδήματα είναι απαγορευτικό. Γι' αυτό θα πρέπει έγκαιρα να υλοποιήσει τη δέσμη μέτρων στεγαστικής πολιτικής.

Η ΕΔΕΚ έχει καταθέσει τις προτάσεις-της για αυτό το θέμα, οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν

- πλήρης κατάργηση των μεταβιβαστικών τελών σε περίπτωση καταβολής ΦΠΑ
- αύξηση των πολεοδομικών ζωνών, κύρια στην ύπαιθρο
- αύξηση του συντελεστή δόμησης
- αλλαγή της δήλωσης πολιτικής για τα αγροτεμάχια
- παραχώρηση της γης στον Οργανισμό Ανάπτυξης Γης, ο οποίος αφού αναπτύξει τις οικιστικές μονάδες να τις παραχωρεί σε χαμηλές τιμές, με μακροχρόνια αποπληρωμή και με διαφανείς διαδικασίες σε άπορες δικαιούχες οικογένειες καθώς και ανάπτυξη μονάδων για παραχώρηση με χαμηλό ενοίκιο σε οικογένειες χαμηλού εισοδήματος
- Παραχώρηση ειδικού επιδόματος στα νεαρά ζευγάρια για τη διαμόρφωση του χώρου ανέγερσης κατοικίας σε ημιορεινές και ορεινές περιοχές

Τέλος, η σοβαρή αντιμετώπιση των παράνομων μεταναστευτικών ροών, αλλά και η προστασία των πολιτικών προσφύγων πρέπει να είναι στις προτεραιότητες του υπουργείου.

Υπουργείο Εξωτερικών

Λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρή αποστολή που έχει να εκπληρώσει το Υπουργείο Εξωτερικών για τη διαφώτιση και τις ευθύνες που δημιουργεί η συμμετοχή-μας στην Ε.Ε., με διάφορους διεθνείς Οργανισμούς αλλά και η μη επίλυση του κυπριακού, είναι αδιανόητο να έχει τον μικρότερο προϋπολογισμό από όλα τα υπουργεία, ακόμα και από Ημικρατικούς Οργανισμούς.

Η ΕΔΕΚ επαναλαμβάνει για μια ακόμα φορά ότι ο προϋπολογισμός-του είναι απαράδεκτα πενιχρός και θα πρέπει να αυξηθεί δραστικά.

Υπουργείο Υγείας

Η πανδημία του κορωνοϊού αλλά και η εφαρμογή της β' φάσης της ενδονοσοκομειακής περίθαλψης, αποκάλυψε σε μεγάλο βαθμό τις αδυναμίες του Δημόσιου τομέα Υγείας από τον λανθασμένο τρόπο υλοποίησης της νομοθεσίας για το ΓΕΣΥ με ευθύνη τόσο του Υπουργείου, του ΟΑΥ και του ΟΚΥΠΥ, όσο και αυτών που προσέφεραν άμεσα ή έμμεσα πολιτική στήριξη.

Επιπρόσθετα, διαπιστώνεται παραβίαση της νομοθεσίας. Συγκεκριμένα ενώ η νομοθεσία προνοεί ότι:

- Η έναρξη εφαρμογής της β' φάσης θα άρχιζε την 1η Ιουνίου 2020, για αρκετές υπηρεσίες η έναρξη προσφορά-τους στους δικαιούχους άρχισε με 6 μήνες καθυστέρηση, ενώ οι πολίτες κατέβαλαν τις εισφορές-τους
- Τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια είτε θα είναι εντός είτε θα είναι εκτός, έγινε αποδεκτό κάποια να είναι και εντός και εκτός
- Αμείβονται για υπηρεσίες που προσφέρουν στο ΓΕΣΥ μόνο όσοι γιατροί είναι συμβεβλημένοι με τον ΟΑΥ. Εντούτοις με παράκαμψη της νομοθεσίας καταβάλλονται αμοιβές και σε γιατρούς που είναι εκτός ΓΕΣΥ αλλά προσφέρουν υπηρεσίες σε ασθενείς του ΓΕΣΥ, δια μέσου των νοσηλευτηρίων
- Εφαρμόζεται το μονοασφαλιστικό σύστημα, στην ουσία με τα συμβόλαια που υπέγραψε ο ΟΑΥ με ιδιωτικά νοσηλευτήρια και με τη σύμφωνη γνώμη του υπουργείου Υγείας εισάγεται με έμμεσο τρόπο το πολυασφαλιστικό προς όφελος των ασφαλιστικών εταιρειών και σε βάρος του ΓΕΣΥ. Επίσης τα συμβόλαια περιλαμβάνουν για τις ίδιες ιατρικές πράξεις διαφορετική τιμολόγηση ανάλογα με το νοσηλευτήριο, δηλ. η μία ιατρική πράξη σε ένα νοσηλευτήριο να αμείβεται με 1000 ευρώ, σε άλλο με 1300 ευρώ και σε άλλο με 1500 ευρώ. Γεγονός που ουσιαστικά προάγει ευνοϊκές διακρίσεις.

Μελανό σημείο της όλης διαδικασίας είναι η συστηματική άρνηση του ΟΑΥ να καταθέσει στη Βουλή τη γνωμάτευση των νομικών-του συμβούλων ότι τα συμβόλαια τα οποία υπέγραψε με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια βρίσκονται εντός της κείμενης νομοθεσίας, παρά τις κατ' επανάληψη εκκλήσεις που έγιναν.

Ο τρόπος εφαρμογής της 2ης φάσης στην ουσία στερεί το δικαίωμα στους ασθενείς για ελεύθερη επιλογή γιατρού και νοσηλευτηρίου. Ειδικά στην επαρχία Λεμεσού οι ειδικοί γιατροί δεν έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν ενδονοσοκομειακή ιατρική. Αυτό ουσιαστικά μειώνει το επίπεδο της επιστημονικής περίθαλψης που έπρεπε να απολαμβάνουν οι ασθενείς.

Ο τρόπος εφαρμογής του προσωπικού γιατρού οδήγησε σε αδικαιολόγητες σπατάλες και υποβάθμιση σημαντικά την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών.

Οι καταχρήσεις σε εργαστηριακές και παρακλινικές εξετάσεις επέφεραν ακόμα μεγαλύτερη επιβάρυνση των οικονομικών του ΓΕΣΥ αλλά και δημιουργία λιστών αναμονής στον ιδιωτικό τομέα. Για πρώτη φορά παρατηρούνται και σημαντικές ελλείψεις σε φάρμακα πρώτης ανάγκης.

Αναφορικά με τα δημόσια νοσηλευτήρια και τον ΟΚΥΠΥ

- Η υποστελέχωση σε ιατρικό προσωπικό και οι σοβαρές ελλείψεις σε αναλώσιμα και εξοπλισμό δεν έχουν επιλυθεί
- Από το επικαιροποιημένο νομοσχέδιο για το ΓΕΣΥ που ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2017, μέχρι σήμερα δεν προχώρησε καμιά μελέτη για τις ανάγκες του Δημόσιου τομέα σε εξοπλισμό και σε κλινικές ώστε να μπορεί να προσφέρει υψηλού επιπέδου ιατρική περίθαλψη σε ολόκληρη την επικράτεια.
- Δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί η κοστολόγηση των υπηρεσιών που προσφέρει ο δημόσιος τομέας με αποτέλεσμα να παρατηρείται απώλεια εσόδων και την ίδια στιγμή ο φορολογούμενος πολίτης καλείται να καλύψει ελλείμματα των δημόσιων νοσηλευτηρίων. Κατά την περσινή συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού ως ΕΔΕΚ είχαμε προβεί σε σειρά παρατηρήσεων αναφορικά με την εφαρμογή του ΓΕΣΥ. Προτείναμε την άμεση υιοθέτηση αριθμού μέτρων ώστε να υπάρξει άμβλυση των προβλημάτων και σωστή εφαρμογή του ΓΕΣΥ. Δυστυχώς τα μέτρα αυτά δεν έχουν υιοθετηθεί με αποτέλεσμα ο τομέας της Δημόσιας Υγείας να βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Όσο οι αρμόδιοι φορείς για την υλοποίηση του ΓΕΣΥ δεν αντιλαμβάνονται ότι θα πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα και επαναπαύονται σε ψευδαισθήσεις οι κίνδυνοι για το ΓΣΥ αυξάνουν.

Δυστυχώς οι προβλέψεις-μας όχι μόνο επιβεβαιώθηκαν αλλά η κατάσταση στον τομέα της Υγείας έχει επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο.

E. Παρατηρήσεις Συμμαχίας Πολιτών

Ο Προϋπολογισμός του 2021 είναι σαφέστατα επηρεασμένος από τις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας. Παρά τα κατά καιρούς μέτρα στήριξης που εξήγγειλε η Κυβέρνηση, ο Προϋπολογισμός 2021 δεν

περιλαμβάνει ουσιαστικά υποστηρικτικά μέτρα για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις οι οποίες έχουν πληγεί περισσότερο από την πανδημία.

Μέσα από τον προϋπολογισμό διαφάνεται απουσία οράματος για νέο οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης, που θα απεγκλωβίζει την κυπριακή οικονομία από τους παραδοσιακούς τομείς του τουρισμού, των ακινήτων και των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων, που έχουν αποδειχθεί κατ' επανάληψη τα τελευταία χρόνια, ευάλωτοι σε εξωγενείς παράγοντες.

Η γραφειοκρατία η οποία ταλαιπωρεί τους πολίτες και τις επιχειρήσεις δεν αντιμετωπίζεται, με αποτέλεσμα να συνεχίσει να αποτελεί τροχοπέδη στην πρόοδο και στην ανάπτυξη. Οι σχεδιασμοί της Κυβέρνησης για μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας είναι αποσπασματικοί ενώ στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση η Κύπρος συνεχίζει να είναι ουραγός. Ενώ το ΓΕΣΥ έχει αγαλλιαστεί από την Κυπριακή κοινωνία κι ενώ η πανδημία απέδειξε ότι τα δημόσια νοσηλευτήρια αποτελούν την σπονδυλική στήλη του όλου συστήματος υγείας της χώρας, εντούτοις οι Προϋπολογισμοί δεν περιλαμβάνουν τον όποιο σχεδιασμό και τα απαιτούμενα κονδύλια για ενίσχυση και ουσιαστική αναβάθμιση τους.

Σε μια περίοδο όπου η Τουρκία προκαλεί συστηματικά εντάσεις, παραβιάζει κυριαρχικά δικαιώματα μας στην ΑΟΖ, χρησιμοποιεί τη στρατιωτική δύναμη και βία έναντι των γειτόνων της, οι δαπάνες για την άμυνα κρίνονται ανεπαρκείς. Η Κυπριακή Δημοκρατία παραμένει ευάλωτη ενώ οι κίνδυνοι και οι απειλές αυξάνονται και εντείνονται.

Η οικονομική κρίση έχει διευρύνει τις κοινωνικές ανισότητες κι έχει δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για εκμετάλλευση των νέων με εξευτελιστικούς μισθούς. Ενώ η Ε.Ε. συζητά το ενδεχόμενο καθιέρωσης εθνικού κατώτατου μισθού σε όλα τα Κράτη-Μέλη της Κύπρος συνεχίζει να παραμένει μια από τις τέσσερις χώρες που δεν έχει νομοθετική κατοχύρωση εθνικού κατώτατου μισθού. Την ίδια ώρα χιλιάδες οικογένειες κινδυνεύουν να χάσουν το σπίτι τους ενώ η Κυβέρνηση δεν παρουσιάζει κανένα νέο σχέδιο προστασίας της πρώτης κατοικίας εμμένοντας στο ΕΣΤΙΑ το οποίο αποδείχθηκε ανεπαρκές και μη αποτελεσματικό εργαλείο.

Για ακόμα μια χρονιά λείπει από τους προϋπολογισμούς το όραμα και οι σχεδιασμοί εκείνοι που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια ισχυρή κι ανταγωνιστική αιεφόρο οικονομία προσαρμοσμένη στις σύγχρονες προκλήσεις αλλά και να δώσουν λύση στα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα.

ΣΤ. Παρατηρήσεις Αλληλεγγύης

1. Ο Κρατικός Προϋπολογισμός 2021

Λόγω της πανδημίας COVID-19, ο Κρατικός Προϋπολογισμός για το 2021 θα υλοποιηθεί μέσα σε ένα ρευστό περιβάλλον αβεβαιότητας για την κυπριακή οικονομία. Ιδιαίτερα μέσα στο 2021 η κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να εντείνει την προσπάθεια της για να υλοποιήσει δύο φιλόδοξους στόχους:

- I. Να ανακόψει την μετάδοση του ιού και να εξαλείψει τα κρούσματα της νόσου COVID-19 και
- II. Να αποκαταστήσει την οικονομική δραστηριότητα χωρίς να φορτώσει τα δημόσια οικονομικά με πρόσθετο δυσβάσταχτο χρέος.

Για αυτό πρώτιστο μέλημα της κυβέρνησης θα πρέπει να είναι η διατήρηση της πιστοληπτικής ικανότητας τους κράτους ώστε η Κυπριακή Δημοκρατία να διατηρήσει την πρόσβαση να δανείζεται από τις αγορές και ταυτόχρονα να έχει τα αναγκαία ρευστά διαθέσιμα για έκτακτες συνθήκες, καθότι δεν γνωρίζουμε πόσο ακόμα θα διαρκέσει η πανδημία. που έχει καταστήσει εξαιρετικά δύσκολες τις προβλέψεις των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών μεγεθών και επιπλέον έχει οδηγήσει και στην αναστολή της εφαρμογής των δημοσιονομικών κανόνων, όπως αυτοί καθορίζονται στο εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο.

1.1. Τα Έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021

Οι γενικές εκτιμήσεις για τα έσοδα του προϋπολογισμού 2021 εμπεριέχουν μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας, λόγω της αδυναμίας πρόβλεψης της τελικής επίδραση της πανδημίας COVID-19 πάνω στα εισοδήματα των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων, αλλά και πάνω στις καταναλωτικές συνήθειες και συμπεριφορές των πολιτών.

Τα έσοδα του προϋπολογισμού τίθενται εν αμφιβόλω, καθότι οι κυβερνητικές αποφάσεις για την διαχείριση των καταστροφικών συνεπειών της πανδημίας COVID-19, δυστυχώς στόχευαν μόνο στο να κρατήσουν τους δείκτες της ανεργίας σε χαμηλά επίπεδα και να δώσουν προσωρινά κάποιες ανάσες στις επιχειρήσεις.

Εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, με τους εγκλεισμούς και τους περιορισμούς, η απουσία ενός ολοκληρωμένου ρεαλιστικού σχεδίου διάσωσης της επιχειρηματικότητας έχει ως αποτέλεσμα πολλές μικρές, πολύ μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο να κλείσουν οριστικά, με το κράτος να χάνει σημαντικά έσοδα και επιπλέον να καλείται να πληρώσει το τίμημα της αυξημένης ανεργίας που θα προκύψει, αυξάνοντας έτσι τα έξοδα του.

Επιπροσθέτως τα έσοδα από τον τουρισμό θα εξακολουθήσουν και για το 2021 να είναι μειωμένα. Η ναυτιλία συνεχίζει για τρίτη συνεχόμενη χρονιά να καταγράφει απώλειες στην εγγραφή πλοίων. Ενώ το κόστος στην οικονομία θα αυξηθεί καθότι η ανεργία αναμένεται να ξεπεράσει το 9%, με σχεδόν ένας στους τέσσερις συμπολίτες μας βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, και το κράτος να αυξάνει τις δαπάνες πρόνοιας.

1.2. Οι Δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού 2021

Ο αυξημένος προϋπολογισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης αναμένουμε ότι θα συμβάλει στην επιτάχυνση της μεταρρύθμισης του τομέα της δικαιοσύνης για ταχύτερη απονομή της. Γιατί σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «ο χρόνος που απαιτείται για την εκδίκαση αστικών, εμπορικών και διοικητικών υποθέσεων στα πρωτοδικεία της Κύπρου εξακολουθεί να είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ αν και έγινε πρόοδος και μειώθηκε ο χρόνος από 1118 μέρες το 2017 σε 737 ημέρες 2020».

Ο αυξημένος προϋπολογισμός του Υπουργείου Υγείας αποτελεί ένα ακόμα όπλο της πολιτείας στη μάχη κατά του Κορωνοϊού. Εντούτοις εκτιμούμε ότι με την ανοχή του κράτους δόθηκε η ευκαιρία σε εμπόρους υγείας να κερδίσουν με αθέμιτα μέσα τεράστια ποσά από την διαχείριση της νόσου και τον πανικό του πληθυσμού.

Την ίδια ώρα όμως το Υπουργείο Υγείας θα πρέπει να αποκτήσει ισχυρό έλεγχο των δαπανών του Γενικού Συστήματος Υγείας. Η Αλληλεγγύη διαπιστώνει στρεβλώσεις, ελλείψεις, λάθη, σκοπιμότητες και καταχρήσεις εξουσίας και οικονομικών πόρων, σε διάφορα επίπεδα εμπλεκομένων στην ανάπτυξη του ΓΕΣΥ.

Η Αλληλεγγύη δεν θα δείξει ανοχή στις παρανομίες και τα σκάνδαλα και δεν θα ανεχθεί καταχρήσεις και εγκληματικές συμπεριφορές που θα καταστρέψουν τη μέχρι σήμερα προσπάθεια για να εδραιωθεί το ΓΕΣΥ ως ένα καθολικό ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ σύστημα υγείας για όλους τους πολίτες.

Ο αυξημένος κατά 70 εκατ. Προϋπολογισμός του Υπουργείου Άμυνας κρίνεται από την Αλληλεγγύη θετικός, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν είναι αρκετός και ικανοποιητικός για την ενίσχυση της άμυνας της απειλούμενης πατρίδας μας.

Έχοντας επίγνωση των πραγματικών κινδύνων που αντιμετωπίζει η Κύπρος μας και γνωρίζοντας ότι η τουρκική πολεμική μηχανή είναι ξεκινημένη, το ελάχιστο που οφείλει να κάνει η Κυβέρνηση για την ασφάλεια του τόπου και του λαού, είναι να ενισχύσει και αναδιοργανώσει την ΕΦ ώστε αυτή να γίνει ένας σύγχρονος, ευέλικτος, μοντέρνος και αξιόμαχος στρατός με υψηλή επιχειρησιακή ικανότητα σε ξηρά, θάλασσα και αέρα, εξοπλισμένος με όλα τα τεχνολογικά μέσα για την αντιμετώπιση των συγχρόνων απειλών αλλά και των απειλών εκ του κυβερνοχώρου.

Ο υψηλός και φέτος προϋπολογισμός του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, δυστυχώς δεν περιλαμβάνει πρόνοιες που θα μπορούσαν να αλλάξουν τις χαμηλές επιδόσεις της Κύπρου τόσο στην παιδεία όσο και στον πολιτισμό.

Ως εκ τούτου και για το 2021 δεν αναμένει κανείς την αναγκαία βελτίωση του συστήματος παιδείας, το οποίο παρά τη συγκριτικά ψηλή δαπάνη δεν παράγει τα αναμενόμενα ποιοτικά αποτελέσματα. Όπως καταγράφουν για ακόμη μια χρονιά τα τελευταία στοιχεία της PISA που αξιολογεί τα συστήματα παιδείας σε διεθνές επίπεδο, η Κύπρος υστερεί επικίνδυνα στα σημαντικότερα μαθήματα.

Ο αυξημένος προϋπολογισμός κατά 1% του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος για το 2021 θα μπορούσε να αποτελέσει εργαλείο στα χέρια της Κυβέρνησης για να «τοποθετήσει» ξανά το περιβάλλον και τον πρωτογενή τομέα στον οικονομικό χάρτη. Αναγνωρίζουμε τις δυσκολίες αλλά θα παρακολουθούμε στενά, θα είμαστε αυστηροί, θα ελέγχουμε και όπου χρειαστεί θα βοηθούμε ώστε οι κυβερνητικοί στόχοι για μια πιο πράσινη, καθαρή και αποδοτική οικονομία και μια πιο ανταγωνιστική και βιώσιμη γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία να γίνουν πραγματικότητα.

Ο αναπτυξιακός προϋπολογισμός του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ομοίως και οι παραγωγικές δαπάνες για ενέργειες και έργα των Υφυπουργείων Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, Ναυτιλίας και Τουρισμού αποτελούν ένα σημαντικό στόχο για να μπορέσει η κυβέρνηση να αναζωογονήσει την αγορά.

Η Αλληλεγγύη βρίσκει πολύ αισιόδοξες τις προβλέψεις της κυβέρνησης για το ύψος υλοποίησης του αναπτυξιακού προϋπολογισμού. Εν μέσω της πανδημίας COVID-19 υπάρχει μια σημαντική επιβράδυνση της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας.

Ως εκ τούτου η αγορά, η οικονομία και η κοινωνία έχουν απόλυτη ανάγκη από τη δρομολόγηση μεγάλων ή και μικρών έργων με τη συνεισφορά του κράτους, γιατί έτσι θα αναζωογονηθεί η ρευστότητα και θα δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Εντούτοις η προϊστορία των προϋπολογισμών των προηγούμενων ετών φανερώνουν όχι και τόσο ικανοποιητική απορρόφηση των αναπτυξιακών δαπανών από την Κυβέρνηση.

Η Αλληλεγγύη και για τον Προϋπολογισμό του 2021 διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει καμιά πρόθεση η Κυβέρνηση να εξορθολογήσει το προσωπικό, τους μισθούς και τις λειτουργικές δαπάνες της δημόσιας υπηρεσίας. Απουσιάζουν τα οποιαδήποτε κίνητρα για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής προς όφελος των εσόδων του κράτους.

Καταληκτικά η Αλληλεγγύη θεωρεί ότι ο προϋπολογισμός του κράτους για το 2021 μπορεί να είναι ορθός λογιστικά, αλλά οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν λόγω της νόσου COVID-19 μπορούν να διαφοροποιήσουν τη πορεία των δημόσιων οικονομικών και να υποχρεώσουν την Κυβέρνηση να αλλάξει τον αρχικό της σχεδιασμό.

2. Οι Κίνδυνοι για την Κυπριακή Οικονομία

Η Αλληλεγγύη σημειώνει ότι ο μεγαλύτερος κίνδυνος για την κυπριακή οικονομία είναι οι επιπτώσεις από τη συνέχιση της αβεβαιότητας και της οικονομικής επιβράδυνσης λόγω COVID19. Το κράτος είναι υποχρεωμένο να συνεχίσει τη στήριξη των επιχειρήσεων και των πολιτών. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να διατηρεί ένα αποθεματικό σε περίπτωση παράτασης της κατάστασης. Όλα αυτά οδηγούν σε σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους με κίνδυνο αυτό να καταστεί μη βιώσιμο.

Επιπρόσθετα η κυπριακή οικονομία επηρεάζεται:

1. Από τις εκτεταμένες καταχρήσεις και τις υπερβολικές αλόγιστες σπατάλες δημόσιων πόρων, που αναδείχθηκαν στα πρώτα 2 χρόνια του ΓΕΣΥ. Οι δαπάνες του ΓΕΣΥ πρέπει να είναι υπό συνεχή παρακολούθηση με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος χωρίς να απειλείται η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Τα φαινόμενα καταχρήσεων και κακοδιαχείρισης θα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα και δραστικά. Η συνέχιση τους θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο συνολικό κόστος του Σχεδίου και στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.
 2. Τη διατήρηση του ψηλού ποσοστού των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), παρά την ύπαρξη του Σχεδίου Εστιά και παρά την εξαγωγή από το τραπεζικό σύστημα εκατοντάδων ΜΕΔ που πωλήθηκαν σε Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων. Το ψηλό αυτό ποσοστό θα γίνει ψηλότερο όταν θα εκδηλωθούν οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στο αξιόχρεο των πολιτών και των επιχειρήσεων.
 3. Την αύξηση του λειτουργικού κόστους του δημόσιου τομέα και της κρατικής μηχανής λόγω αδυναμίας προώθησης των αναγκών μεταρρυθμίσεων που θα καταστήσουν τον κράτος οικονομικό, ευέλικτο και παραγωγικό.
 4. Την παραμονή του ιδιωτικού χρέους σε πολύ ψηλά επίπεδα παρά την πτωτική του τάση. Το μέγεθος αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο και καθιστά την Κύπρο ευάλωτη σε επικείμενες εξωτερικές επιπτώσεις.
 5. Τις αρνητικές εξελίξεις στις επιδόσεις του τουρισμού της πατρίδας μας.
 6. Την ανατροπή του εξωτερικού περιβάλλοντος της κυπριακής οικονομίας λόγω BREXIT. Μια εξέλιξη η οποία δεν έχει εκτιμηθεί επαρκώς για το πως θα επηρεάσει την κυπριακή οικονομία.
 7. Την επέκταση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με την εμφάνιση αστέγων στην Κύπρο. Ένα τραγικό φαινόμενο που απειλεί την κοινωνική συνοχή.
- ### 3. Οι ανάγκες της Κυπριακής Οικονομίας

Για την Αλληλεγγύη η πραγματική ανάπτυξη, η δημοσιονομική εξυγίανση και η δημοσιονομική σταθερότητα της οικονομίας, απαιτούν τον περιορισμό των κινδύνων, των απειλών και των αρνητικών επιπτώσεων από εξελίξεις που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την κυπριακή οικονομία.

Για να περιοριστούν οι κίνδυνοι, οι απειλές και οι αρνητικές επιπτώσεις η Αλληλεγγύη θεωρεί αναγκαία τα παρακάτω:

1. Να συναφθεί «Μνημόνιο Συναίνεσης» των πολιτικών δυνάμεων που να περιλαμβάνει συμφωνημένα μέτρα ανασυγκρότησης της κυπριακής οικονομίας. Υπό τις περιστάσεις οι πολιτικές δυνάμεις πρέπει να συμφωνήσουν σε ένα μνημόνιο με ριζοσπαστικά μέτρα που θα αποτελούν μια ολική λύση αντιμετώπισης των δημοσιονομικών, διαρθρωτικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που δημιούργησε η πανδημία COVID-19.
2. Να επανακαθοριστεί το μοντέλο της κυπριακής οικονομίας ώστε να επιτευχθεί διασπορά του κινδύνου με απεξάρτηση από τον τουρισμό και τις επισφαλείς επενδύσεις "εκποίησης της ευρωπαϊκής υπηκοότητας". Επιβάλλεται να αναπτυχθούν ο πρωτογενής τομέας και ο τομέας της μεταποίησης με κίνητρα εκβιομηχανοποίησης, ειδικά για παραγωγικές μονάδες συναρμολόγησης, τεχνολογίας και ελαφριάς βιομηχανίας όπως η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων, γενερικών φαρμάκων, υψηλής ποιότητας οινικών προϊόντων, προϊόντων χαρουπιού και ελιάς. Να στηριχθεί η ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας και της παράκτιας και υπερπόντιας αλιείας.
3. Να επιδειχθεί μηδενική ανοχή, στην διαφθορά, στον νεποτισμό, στην αναξιοκρατία, στην σαθρή διοίκηση, στην κατάχρηση εξουσίας με σκοπό τον παράνομο πλουτισμό.
4. Να διατηρηθούν η μακροοικονομική σταθερότητα, η βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών και ειδικότερα του δημόσιου χρέους, η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η ανάπτυξη ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις.

5. Να προωθηθούν χωρίς καθυστέρηση και να ολοκληρωθούν με γρήγορους ρυθμούς η μεταρρύθμιση και ο ψηφιακός μετασχηματισμός της δημόσιας υπηρεσίας και η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης.
6. Να θεσμοθετηθεί και να εφαρμοστεί ένας διαφανής μηχανισμός αξιολόγησης των υπαλλήλων του κράτους και της παραγωγικότητας τους.
7. Να εξορθολογιστεί το κρατικό μισθολόγιο και να καθοριστούν οροφές τόσο στους μισθούς όσο και στις συντάξεις του δημοσίου.
8. Να καταγραφούν, να τυποποιηθούν και να απλοποιηθούν όλες οι διαδικασίες, οι οδηγίες εργασίας και τα σχέδια υπηρεσίας του δημοσίου.
9. Να διαχωριστούν οι αρμοδιότητες των Υπουργείων, να συνενωθούν ομοειδείς υπηρεσίες με στόχο οικονομίες κλίμακος.
10. Να ενοποιηθεί και να κωδικοποιηθεί η νομοθεσία, ώστε να εξαλειφθεί η πολυνομία, η κακονομία και η αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων.
11. Να εκσυγχρονιστούν ή να καταργηθούν και να απλοποιηθούν σε εύληπτη μορφή οι εγκύκλιοι του δημοσίου, ώστε αν είναι κατανοητοί οι νόμοι στους απλούς πολίτες αλλά και στους λειτουργούς του κράτους.
12. Να τυποποιηθεί η διαχείριση και ο έλεγχος των μεγάλων κρατικών συμβολαίων και ο έλεγχος των υλικών και άλλων προμηθειών του δημοσίου για να παταχθεί η διαπλοκή.
13. Να καθιερωθεί η διαφάνεια σε όλους τους τομείς του κράτους και όλες οι αποφάσεις του κράτους σε όλα τα επίπεδα πρέπει να είναι δικαιολογημένες και προσβάσιμες από τον πολίτη.
14. Να θεσμοθετηθεί η ευθύνη των δημόσιων λειτουργών για λανθασμένες ή σκοπίμες αποφάσεις τους, που δημιουργούν κόστος στον Κράτος και τον πολίτη.
15. Να ενθαρρυνθεί η αποταμίευση των νοικοκυριών η οποία παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.
16. Να ληφθούν μέτρα για την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων εντός και εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Καταληκτικά η Αλληλεγγύη επισημαίνει ότι η ανόρθωση της οικονομίας στην μετά την πανδημία COVID-19 εποχή, απαιτεί ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σχέδιο, που να δημιουργεί τους όρους για την επανεκκίνηση της κυπριακής οικονομίας.

Να στηρίζει την ρευστότητα, την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση και την βιωσιμότητα ειδικά των αυτοεργοδοτούμενων, των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων του τόπου.

Να συμβάλει στην αποκατάσταση των ζημιών, στην προστασία των πολιτών και στη διασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας και κυρίως να διαφοροποιηθεί το μοντέλο της κυπριακής οικονομίας, η οποία αναπνέει μέχρι σήμερα με ένα μόνο πνεύμονα, τον τουρισμό. η πρωτογενής παραγωγή και η υψηλή τεχνολογία μπορούν να απογειώσουν την οικονομία μας.

Z. Παρατηρήσεις του Κινήματος Οικολόγων Συνεργασία Πολιτών

Τα τελευταία επτά χρόνια με την κατάρρευση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος επιβλήθηκαν αιματηρές θυσίες στο κοινωνικό κράτος που προκάλεσαν μόνιμες αναπηρίες στην κοινωνική συνοχή, στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον της πατρίδας μας, για να βελτιωθούν οι δείκτες της Κυπριακής οικονομίας, γεγονός που υποτίθεται ότι θα προσέλκυε επενδύσεις που στη συνέχεια θα έφερναν θέσεις εργασίας και ευημερία.

Επτά χρόνια μετά -το 2020 -η οικονομία μας ταρακουνήθηκε για ακόμη μια φορά, λόγω της νόσου COVID-19. Οι σοβαρή οικονομική κρίση που έφεραν τα μέτρα αντιμετώπισης του κορωνοϊού αποτελεί το πιο ξεκάθαρο τεκμήριο που στηρίζει την άποψη μας ότι δηλαδή η επανάκαμψη της οικονομίας μετά την κατάρρευση των Κυπριακών τραπεζών το 2013, δεν στηρίχθηκε σε αειφόρο και βιώσιμη βάση αλλά στην οικονομία της αρπαχτής και της αισχροκέρδειας.

Το πιο καθοριστικό δείγμα αυτής της κατάστασης είναι το λεγόμενο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, το γνωστό ως πρόγραμμα «χρυσά διαβατήρια». Από το πρόγραμμα αυτό έχουν ευνοηθεί μια μικρή ομάδα ανθρώπων, στον οικογενειακό και επαγγελματικό κύκλο των κυβερνώντων. Η εγκατάλειψη του προγράμματος (έστω και τύποις) μετά από ένα όργιο διεθνών αποκαλύψεων που έχουν δυσφημήσει την κυπριακή οικονομία στα διεθνή φόρα, αφήνει πίσω της ένα τεράστιο περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος. Στη δεκαετία του 2000-2010 συνέρρευσε στην Κύπρο τεράστια ποσά για τις υπηρεσίες και τις κατασκευές, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια φούσκα που έσκασε επώδυνα για την οικονομία και την κοινωνία, το 2013. Στην δεκαετία που συμπληρώνουμε, καθώς η κοινωνία αιμοραγούσε από τα σκληρά μέτρα του μνημονίου, τεράστια ποσά συνέρρευσε και πάλι στην Κύπρο, τα οποία επωφελήθηκαν και πάλι μια ολιγαρχία εκ των ημετέρων, χωρίς να

επωφεληθεί η κοινωνία και η πραγματική οικονομία. Κι αυτό το «οικονομικό θαύμα» αφού άφησε το αρνητικό αποτύπωμα του στο φυσικό και ανθρωποποιητό περιβάλλον, ξεφούσκωσε σαν φούσκα.

Παρά τα δραστικά μέτρα που αποφάσισε η Κυβέρνηση με την βοήθεια της πλειοψηφίας της Βουλής, που περιλάμβαναν το κούρεμα των καταθέσεων και την εφαρμογή άδικων για τους δανειολήπτες νόμων, δεν φαίνεται να έχουν ξεπεραστεί τα προβλήματα του τραπεζικού μας συστήματος. Παρά την υπερψήφιση από την πλειοψηφία της Βουλής πιο αυστηρών νομοθεσιών που βοηθούν στην γρηγορότερη εκποίηση ακινήτων-οι οποίες περιλαμβάνουν και την απαράδεκτη αποστέρηση του δικαιώματος των δανειοληπτών να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη- και το ξεπούλημα του Συνεργατισμού, φαίνεται να μην διαφοροποιείται σημαντικά ο κίνδυνος από το μεγάλο ποσοστό των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) μετακινήθηκαν από τις τράπεζες στις «εταιρείες ειδικού σκοπού» οι οποίες έχουν ξεκινήσει ένα κυνήγι με θήραμα τους δανειολήπτες. Το «Σχέδιο Εστία» φαίνεται να μην έχει καταφέρει να προστατεύσει τους ευάλωτους δανειολήπτες. Οι κουρεμένοι καταθέτες και οι κάτοχοι αξιογράφων -οι άνθρωποι που έχουν υποστεί την μεγαλύτερη ζημιά από τις αποφάσεις του 2013- αναμένουν ακόμα την δικαιοσύνη μέσω της δίκαιης κατανομής των υπολειμμάτων της Λαϊκής Τράπεζας (ότι άφησε η κακή διαχείριση και η εξυγίανση) και κυρίως την αποτελεσματική και δίκαιη λειτουργία του Ταμείου Αλληλεγγύης. Η πρόνοια στον κρατικό προϋπολογισμό του 2021 για χορηγία 25 εκατομ. ευρώ για ενίσχυση του Ταμείου Αλληλεγγύης κρίνεται ως απελπιστικά ανεπαρκής.

Διαπιστώνουμε με ανησυχία ότι οι αρμόδιες αρχές του κράτους δεν προώθησαν δυναμικά και αποτελεσματικά τις έρευνες για τις ευθύνες της διοίκησης των τραπεζών, την τιμωρία των υπεύθυνων για την παράνομη παραχώρηση του ELA στη Λαϊκή Τράπεζα, την καταδίκη των υπεύθυνων για την πώληση των καταστημάτων των Κυπριακών Τραπεζών στην Ελλάδα, την οικτρή οικονομική κατάσταση στην οποία βρέθηκε ο Συνεργατισμός και ο συνοπτικός τρόπος ξεπουλήματος του στην Ελληνική Τράπεζα, την ανάληψη της ευθύνης για τον ανύπαρκτο έλεγχο από την Κεντρική Τράπεζα και την πολιτική ευθύνη για την οικονομική καταστροφή κοκ. Σε ότι αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό του 2021 εντοπίζουμε σπατάλες και μη δικαιολογημένες δαπάνες, αδικαιολόγητα ψηλά επιδόματα αξιωματούχων, εκατοντάδες προαγωγές δημοσίων υπαλλήλων, σκάνδαλα και κακοδιαχείριση του δημόσιου χρήματος και προπαντός αστόχευτες και προκλητικές δαπάνες πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων εν μέσω οικονομικής κρίσης. Οι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα, οι αυτοεργοδοτούμενοι και οι μικρές επιχειρήσεις αναλαμβάνουν και πάλιν το κύριο βάρος των επιπτώσεων της νέας οικονομικής κρίσης.

Εξακολουθεί και σε αυτόν τον κρατικό προϋπολογισμό να μην δίνεται προτεραιότητα στην ενίσχυση των μέτρων δημογραφικής ανάπτυξης. Εμείς ως Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών θεωρούμε ότι το μεγαλύτερο κεφάλαιο της χώρας μας - μιας χώρας που βρίσκεται υπό κατοχή και απειλείται από δημογραφικό Απίλα - είναι ο πληθυσμός της, οι άνθρωποί της, από ποσοτική και ποιοτική άποψη. Εξακολουθούν τα μέτρα οικονομικής στήριξης της τεκνογονίας και της μόρφωσης των παιδιών να υπόκεινται σε υπέρμετρα αυστηρά εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια, στο όνομα της ορθολογιστικής στόχευσης. Θέση μας είναι ότι τα επιδόματα για την οικογένεια και τους φοιτητές δεν είναι μέρος της κοινωνικής πολιτικής, φιλανθρωπίας ή κοινωνικής μέριμνας, και κακώς περικόπτονται στη βάση ενός δυσνόητου και γεμάτου κενά συστήματος στόχευσης.

Η λογική της «εισοδηματικής στόχευσης» εφαρμόζεται δυστυχώς και στα προγράμματα στήριξης των αναπήρων, γεγονός που έχει προκαλέσει τις έντονες διαφωνίες του αναπηρικού κινήματος.

Σημειώνουμε την έλλειψη οράματος στον τομέα του περιβάλλοντος, που να χρηματοδοτείται από πραγματικά, ουσιαστικά κονδύλια τόσο από τον κρατικό προϋπολογισμό όσο και από Ευρωπαϊκά κονδύλια. Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2021 δεν εμπεριέχει ούτε βασικές πρόνοιες για προώθηση της Πράσινης Ανάπτυξης. Παρά την υποχρέωση μας με βάση την Σύμβαση των Παρισίων να παρουσιάζονται οι οριζόντιες δαπάνες για το περιβάλλον, για την προώθηση της βιώσιμης πράσινης ανάπτυξης, των επενδύσεων για επίτευξη του στόχου για μείωση των συνολικών εκπομπών ρύπων σε εθνικό επίπεδο και των μέτρων για διαχείριση των επιπτώσεων του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής, το Υπουργείο Οικονομικών και Προϋπολογισμού σφυρίζει αδιάφορα.

Παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί την «Πράσινη Ανάκαμψη» και θέτει ως προϋπόθεση για αποδέσμευση των δισεκατομμυρίων από το ταμείο ανάκαμψης την προώθηση μέτρων περιβαλλοντικής αναδιάρθρωσης της οικονομίας, στην Κύπρο, η κυβέρνηση αναμασάει συνταγές της προηγούμενης δεκαετίας, αρνείται να εφαρμόσει δομικές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις (πχ Υφυπουργείο Περιβάλλοντος, Πράσινο Ταμείο κοκ) και συνεχίζει να προωθεί έργα και πολιτικές που καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον.

Δεν υπάρχουν στον προϋπολογισμό πρόνοιες που να καλύπτουν ικανοποιητικά το έλλειμμα του ταμείου κοινωνικών ασφαλίσεων της τάξης των 7.5 δις ευρώ, παρά τις σχετικές νομοθεσίες και τις κατά καιρούς δεσμεύσεις της Κυβέρνησης. Μόνο η αποζημίωση του ταμείου κοινωνικών ασφαλίσεων και η υλοποίηση της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου (Απόφαση ΥΣ με αρ. 68.643 και ημερ. 14.4.2009) για «σταδιακή κατάθεση των οφειλών της Κυβέρνησης στο ταμείο», θα επιτρέψει τον εκσυγχρονισμό του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και προστασίας, με την εισαγωγή δίκαιων μέτρων, όπως η επέκταση της άδειας μητρότητας σε 20 εβδομάδες, η καθιέρωση επαρκούς γονικής άδειας, η εισαγωγή της σύνταξης χηρείας για

όλους τους άνδρες, τον καθορισμό της ελάχιστης κοινωνικής σύνταξης, την κατάργηση της περικοπής του 12% στις συντάξεις κ.ο.κ.

Περιμένουμε ακόμα να υιοθετηθεί η πρόταση μας για τον εθνικό κατώτατο μισθό, να τροποποιηθούν πρόνοιες του ΕΕΕ και να καταστεί η μεταναστευτική πολιτική πιο ανθρώπινη και συμβατή με τις διεθνείς συνθήκες.

Ο προϋπολογισμός δεν αντιστρέφει την κοινωνική οπισθοδρόμηση και την εργασιακή υποχώρηση που ζήσαμε τα τελευταία χρόνια. Κυρίως όμως θέλουμε να τονίσουμε πως, αντίθετα με τις συμβουλές που λαμβάνουμε από Διεθνείς Οργανισμούς και παραδείγματα άλλων χωρών, που εξήλθαν ή αντιμετώπισαν την οικονομική κρίση, δεν υπάρχουν επαρκείς πρόνοιες στον προϋπολογισμό που να δίνουν την ένδειξη, ή έστω την ελπίδα, ότι θα προκύψει κάποιας μορφής δυναμική που θα αλλάξει ριζικά το υφιστάμενο οικονομικό και αναπτυξιακό μοντέλο, που μας έφερε σε αυτό το σημείο ευθύς εξαρχής.

Θέλουμε η Κυβέρνηση μέσω του προϋπολογισμού να δώσει νέα ελπίδα και νέα κατεύθυνση. Ο κρατικός προϋπολογισμός 2021 αντίθετα αντανάκλα την αδυναμία της Κυβέρνησης να επενδύσει στην επανεκκίνηση της οικονομίας που να βασίζεται εξίσου στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, δηλαδή τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τη βιοτεχνία, την παραγωγή ενέργειας κ.ο.κ. και όχι μόνο στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών και των τραπεζών. Κινητήριος δύναμη δεν μπορούν να είναι αποκλειστικά τα ξένα δεκανίκια και τα δάνεια. Πρέπει να εμπιστευτούμε τις δυνάμεις της Κυπριακής οικονομίας, τις μικρές επιχειρήσεις, τους αυτοεργοδοτούμενους και τους βιοτέχνες, τους αγρότες και τους κτηνοτρόφους μας και κυρίως τη νεολαία μας.

Ο προϋπολογισμός που έχουμε μπροστά μας δεν μας αφήνει καμία αμφιβολία ότι επιδιώκει μέσα από τις συνθήκες της αντιμετώπισης μιας πρωτόγνωρης υγειονομικής κρίσης να στηριχθεί μια οικονομία βασισμένη ανισομερώς στις υπηρεσίες του τριτογενή τομέα, μιας οικονομίας που θα είναι για πάντα εξαρτημένη από εξωγενείς παράγοντες και μιας διακυβέρνησης που θα ρέπει προς την διαφθορά και την διαπλοκή. Τα θέματα που αφορούν την αντιμετώπιση της διαφθοράς και της διαπλοκής δεν είναι άσχετα πλέον με την οικονομία. Οι δείκτες οικονομικής ανάπτυξης συνδέονται πλέον με την αντίληψη για τη διαφθορά σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς. Σε αυτά τα ζητήματα η κατάσταση στην Κύπρο είναι καταθλιπτική. Τα θέματα αυτά έχουν μετατραπεί σε κύρια στην αντιμετώπιση του κρατικού προϋπολογισμού 2021.

Εμείς θα συνεχίσουμε να υπερασπιζόμαστε την ανάγκη προώθησης ομοίμορφης ανάπτυξης που να περιλαμβάνει όλους τους τομείς της οικονομίας και οπωσδήποτε του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας, σε σχέση με τον τριτογενή τομέα μέσω της εφαρμογής νέων οικολογικών και πράσινων πολιτικών, βασισμένων στις νέες τεχνολογίες, στην πληροφορική και την καινοτομία. Αυτό που πραγματικά χρειάζεται η οικονομία μας και έπρεπε να αντικατοπτρίζεται στον προϋπολογισμό του 2021, είναι μια εκ βάθρων αλλαγή, μια ανατροπή που να αντικαταστήσει το κερδοσκοπικό σύστημα της αλόγιστης και χωρίς όρια ανάπτυξης - που θα οδηγεί πάντα τον τόπο σε κρίσεις ύφεσης, σαν αυτή που ζούμε ακόμα - με ένα νέο πράσινο και αειφόρο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης.

H. Παρατηρήσεις Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων

Η χρονιά που διανύουμε αλλά και το 2021 είναι κρίσιμες για την κυπριακή οικονομία. Ενώ τα τελευταία χρόνια η πορεία της οικονομίας βρισκόταν σε ρυθμούς ανάκαμψης μετά και την προηγούμενη οικονομική κρίση, η πανδημική κρίση της νόσου COVID-19 έχει οδηγήσει την κυπριακή οικονομία σε ρυθμούς ύφεσης της τάξης του -5.5%.

Δυστυχώς οι ουσιαστικές θυσίες και η συμβολή του λαού μας τα τελευταία χρόνια στην αναστροφή της κακής εικόνας της οικονομίας μας μετά και την κρίση του 2013, θα χρειαστεί να επαναληφθούν για να ξεπεράσουμε και αυτήν την κρίση. Όμως η Κυβέρνηση θα πρέπει να στηρίξει με όλες της τις δυνάμεις μέσω γενναιόδωρων κοινωνικών παροχών, τον κυπριακό λαό και ειδικά τις πιο ευάλωτες ομάδες και αυτούς που επηρεάζονται και έχουν πληγεί περισσότερο. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι η αβεβαιότητα ως προς την διάρκεια, την έκταση αλλά και την ένταση της κρίσης αυτής. Έτσι οι οποιοσδήποτε προβλέψεις, είτε της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είτε σε εθνικό επίπεδο είναι αβέβαιες και καθόλου ασφαλείς και τα ρίσκα θα είναι αναλόγως της πορείας που θα έχει η πανδημία. Για τον ίδιο λόγο ο Κρατικός Προϋπολογισμός του 2021 έχει ετοιμαστεί με βάση κάποια δεδομένα και υποθέσεις αβεβαιότητας, με κίνδυνο οι προβλέψεις της Κυβέρνησης να διαψευστούν. Επιβάλλεται η στενή και τακτική παρακολούθηση των στόχων και προβλέψεων και εκεί που θα διαπιστώνεται ότι απαιτείται αναθεώρηση των προβλέψεων, απαιτείται η λήψης όλων των απαραίτητων μέτρων και δράσεων προκειμένου οι στόχοι να καταστούν εφικτοί.

Ανησυχούμε ότι για την Κύπρο υπάρχουν επιπρόσθετοι παράγοντες, εκτός της πανδημίας, που προσθέτουν στο κλίμα αβεβαιότητας. Μας ανησυχεί το ότι είμαστε μια χώρα η οποία έχει μεγάλη εξάρτηση από τον τουρισμό και ο τουρισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με την πορεία της πανδημίας. Τα περιθώρια έχουν στενέψει και το 2021 είναι μια κρίσιμη χρονιά για την τουριστική μας βιομηχανία. Ο τομέας αυτός βρίσκεται ήδη σε πολύ δύσκολη θέση και τυχόν τρίτο κύμα πανδημίας θα επιδεινώσει ακόμη περισσότερο την οικονομική δραστηριότητα του τουριστικού τομέα.

Ακόμη προβληματιζόμαστε με τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός τομέας λόγω του ψηλού ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ). Ενώ τα τελευταία χρόνια έχει επιτευχθεί σημαντική μείωση στο ποσοστό των ΜΕΔ, ενδέχεται να υπάρξει αύξηση του δείκτη στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα λόγω των επιπτώσεων από τη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας και ειδικά μετά τη λήξη της περιόδου της αναστολής δόσεων των δανείων.

Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για κατάργηση του παρόντος επενδυτικού προγράμματος εν μέσω και των προκλήσεων που δημιουργεί η πανδημία είναι άλλος ένας παράγοντας ο οποίος θα επηρεάσει αρνητικά την κυπριακή οικονομία. Η ευθύνη της Κυβέρνησης Αναστασιάδη είναι μεγάλη, αφού το σχέδιο όπως αποδείχτηκε είχε διαχρονικές αδυναμίες και έτυχε καταχρηστικής εκμετάλλευσης από διάφορους πολιτικούς, δικηγόρους, λογιστές και επιχειρηματίες, με αποτέλεσμα να επιτρέπει στον κάθε εγκληματία ή απατεώνα να αγοράζει ένα ευρωπαϊκό διαβατήριο. Σύμφωνα με μελέτη του Υπουργείου Οικονομικών, η διακοπή του προγράμματος θα επιφέρει απώλεια 1.3% του ΑΕΠ μέσα στην επόμενη τριετία, με τον τομέα των ακινήτων αλλά και των επαγγελματικών υπηρεσιών να επηρεάζεται περισσότερο.

Τέλος, δημοσιονομικοί κίνδυνοι ενδέχεται να προκύψουν και από άλλους παράγοντες. Ενδεικτικά αναφέρουμε το περιεχόμενο της συμφωνίας εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε με τον μεγάλο αριθμό μεταναστών, τη νέα συμφωνία διπλής φορολογίας με τη Ρωσία και τέλος η εξέλιξη της λειτουργίας του ΓΕΣΥ, το οποίο στηρίξαμε, θα στηρίξουμε και θα συμβάλουμε στη συνεχή βελτίωση του με όλες μας τις δυνάμεις, αφού θεωρούμε ότι το ΓΕΣΥ αποτελεί τη μεγαλύτερη κοινωνική αλλαγή στον τόπο μας τα τελευταία χρόνια. Όμως θα παρακολουθούμε και θα παρεμβαίνουμε όταν διαπιστώνουμε καταχρήσεις στο σύστημα, περαιτέρω καθυστερήσεις και προβλήματα στη διαδικασία αυτονομής των δημόσιων νοσηλευτηρίων και όταν παρατηρούμε μη ορθή διαχείριση, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ελλείμματα στον ΟΚΥΠΥ.

Θέλουμε μέσω του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2021 να υλοποιηθούν και άλλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πέραν του ΓΕΣΥ όπως π.χ. στη δημόσια διοίκηση, στην τοπική αυτοδιοίκηση και στο δικαστικό σύστημα και στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης, οι οποίες μεταρρυθμίσεις θα βοηθήσουν ώστε να τεθούν οι βάσεις για ανάκαμψη της οικονομίας και δημιουργία θέσεων εργασίας. Επίσης είμαστε έτοιμοι να στηρίξουμε τα νομοσχέδια που προωθούνται στο πλαίσιο των μέτρων κατά της διαφθοράς και της διαπλοκής τα οποία αφορούν μέτρα προστασίας για άτομα τα οποία καταγγέλλουν πράξεις διαφθοράς στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, τη σύσταση και λειτουργία ανεξάρτητης αρχής κατά της διαφθοράς και τις διαδικασίες λήψης δημοσίων αποφάσεων.

Ακόμη προτείνουμε την περαιτέρω στήριξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας παρέχοντας κίνητρα και φορολογικές διευκολύνσεις ώστε οι τομείς αυτοί να συμβάλουν πραγματικά σε μια υγιή και βιώσιμη οικονομία.

Όσον αφορά το ποσοστό κινδύνου φτώχειας, παρόλο που το 2019 έχει μειωθεί σε σχέση με το 2018, έχουμε την άποψη ότι βρίσκεται ακόμη σε πολύ ψηλά επίπεδα με κίνδυνο περαιτέρω αύξησης λόγω της πανδημίας, γι' αυτό θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την βελτίωση των κοινωνικών δεικτών έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται και να αποτρέπονται οι εισοδηματικές και κοινωνικές ανισοκλίσεις, διότι είναι φανερό ότι τα κυπριακά νοικοκυριά βρίσκονται σε πολύ δύσκολη θέση, η μεσαία τάξη συρρικνώνεται επικίνδυνα, οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι.

Άλλη μεταρρύθμιση η οποία είναι αναμενόμενη εδώ και καιρό είναι η μεταρρύθμιση του φορολογικού μας συστήματος ούτως ώστε να βελτιωθεί η φοροεισπρακτική ικανότητα του κράτους και να παταχθεί η φοροδιαφυγή και να μειωθεί η φοροαποφυγή. Μεταξύ άλλων θα πρέπει να δοθούν φορολογικά κίνητρα για ένταξη νέων στην ιδιωτική πρωτοβουλία και στη δημιουργία επιχειρήσεων.

Σε σχέση με τους Ημικρατικούς Οργανισμούς, στηρίζουμε τη διατήρηση, την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των Ημικρατικών Οργανισμών για να μπορούν να ανταποκρίνονται στον ανταγωνισμό, που πρέπει να υπάρχει, ώστε να έχει όφελος ο καταναλωτής.

Τέλος καλούμε τη Κυβέρνηση να προχωρήσει άμεσα με την ετοιμασία σχεδίων από τα αρμόδια Υπουργεία και τη δημιουργία ενός νέου υγιούς επενδυτικού προγράμματος τα οποία να οδηγήσουν στην ανάκαμψη της οικονομίας.

Θ. Παρατηρήσεις Ανεξαρτήτων

Άννα Θεολόγου

Είναι πλέον δεδομένο ότι το 2020 έφερε σοβαρά οικονομικά προβλήματα και μεγάλες αλλαγές στα οικονομικά δεδομένα του τόπου λόγω της πανδημίας COVID-19 και του αναγκαστικού κλεισίματος των επιχειρήσεων σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Σε αυτό το μεγάλο πρόβλημα έχει προστεθεί και η ακύρωση του επενδυτικού προγράμματος της Κυπριακής Δημοκρατίας για τις πολιτογραφήσεις λόγω των φαινομένων διαφθοράς και διαπλοκής. Εντούτοις και με αυτά τα δεδομένα η κυβέρνηση έπρεπε να είχε καταρτίσει ένα προϋπολογισμό με το μεγαλύτερο βάρος να δίνεται στην κοινωνική πολιτική και στην πρόνοια προς όλους όσους

πλήγηκαν από αυτή την πρωτοφανή υγειονομική και κατ' επέκταση οικονομική κρίση του 2020 και που φαίνεται ότι θα διατηρηθεί και για αρκετό καιρό ακόμα όσον αφορά τις συνέπειες της.

Αυτές οι συνθήκες έφεραν επιπρόσθετο βάρος στον τραπεζικό τομέα και στην αδυναμία της κοινωνίας να συντηρήσει την αποπληρωμή των δόσεων τους έναντι του ιδιωτικού τους δανεισμού, που ανάγκασαν την κυβέρνηση να διατάξει την αναστολή πληρωμής των δόσεων σε εξυπηρετούμενα δάνεια, καθώς και το πάγωμα των διαδικασιών των εκποιήσεων και των εξώσεων για ένα χρονικό διάστημα το οποίο φαίνεται να μην είναι αρκετό. Άλλωστε η άλλη προστασία των δανειοληπτών απέναντι στον κίνδυνο να χαθεί η πρώτη τους κατοικία ήταν το σχέδιο ΕΣΤΙΑ και αυτό φάνηκε ότι απέτυχε παταγωδώς να εφαρμοστεί με βάση τις προβλέψεις της κυβέρνησης, καθώς 1 στους 10 δανειολήπτες έτυχαν έγκρισης. Οι υπόλοιποι 9 μένουν δυστυχώς έρμαιο στις τραπεζικές ορέξεις αφού παρά τις υποσχέσεις για ένα δεύτερο σχέδιο ΕΣΤΙΑ, που θα προνοούσε στήριξη σε όσους δεν πληρούσαν τα εισοδηματικά κριτήρια του ΕΣΤΙΑ, αυτή η υπόσχεση δεν ολοκληρώθηκε ποτέ.

Επιπλέον πολλά άτομα στον επιχειρηματικό τομέα αντιμετώπιζαν ήδη προβλήματα λόγω της έκθεσης τους σε υψηλό δανεισμό αλλά παράλληλα και του πολύ ψηλού κόστους που πληρώνουν σε επιτόκια, στην βάση αυτών των προβληματικών δανειακών συμβάσεων και δυστυχώς η Νομική Υπηρεσία δεν έπραξε τα αναμενόμενα όσον αφορά την έκδοση σχετικών αποφάσεων και διαταγμάτων χωρίς να υπάρχει κάποια ασπίδα προστασίας για τους καταναλωτές σε ένα επικαλούμενο Κράτος Δικαίου, αφήνοντας την κατάσταση να διαιωνίζεται και να προστίθεται στο υφιστάμενο προβληματικό οικονομικό σκηνικό της χώρας.

Όσοι δεν αντιμετωπίζουν θέματα με το ιδιωτικό χρέος, αντιμετωπίζουν την απειλή των εξώσεων και λόγω οικονομικής κρίσης θα βρεθούν απέναντι στο ενδεχόμενο να χάσουν την στέγη τους, αφού τα υψηλά ενοίκια δεν μπορούν να καλυφτούν από τα μειωμένα εισοδήματα και το Κράτος δεν έχει δώσει την απαραίτητη σημασία ως προς τα θέματα της προσιτής στέγης ούτε και στον φετινό, κάτω από αυτές τις ιδιόζουσες συνθήκες, προϋπολογισμό.

Τα αποτελέσματα του 2020 έφεραν -5.5% ρυθμό ανάπτυξης και ενώ για να στηριχθεί η παραγωγική δραστηριότητα εν μέσω προβληματικής ρευστότητας και μειωμένης ζήτησης για κατανάλωση, έπρεπε ο προϋπολογισμός του 2021 να είναι ελλειμματικός ώστε να παραμείνει ρευστότητα στην πραγματική οικονομία αντί να απορροφάται, δυστυχώς οι πολιτικές της κυβέρνησης στοχεύουν σε πρωτογενές πλεόνασμα στο 1.4% του ΑΕΠ. Άραγε η Κυβέρνηση δεν γνωρίζει πως να αντιμετωπίσει τις οικονομικές συνέπειες μιας πανδημίας που έχουν πολλάκις γραφτεί σε οικονομική βιβλιογραφία ανά το παγκόσμιο; Αυτές οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές όσον αφορά τον αντίκτυπο στις θέσεις εργασίας και στους μισθούς, στην κοινωνική συνοχή, στην ικανότητα των πολιτών να αποπληρώνουν ιδιωτικό χρέος και να καλύπτουν τα έξοδα για τις βασικές τους ανάγκες ώστε να μην κινδυνεύουν περισσότεροι συμπολίτες μας να βρεθούν κάτω από τα όρια της φτώχειας και για αυτούς τους λόγους η κυβέρνηση θα έπρεπε να προσηλωθεί σε εφαρμογή οικονομικής πολιτικής για δημιουργία δημοσιονομικού ελλείματος.

Όσον αφορά το δημόσιο χρέος που διατηρείτε σε υψηλά επίπεδα, είναι κατανοητό να υπάρχει η ανάγκη αποπληρωμής αλλά η κυβέρνηση φαίνεται δεν είναι «τυχερή» ως προς τις χρονικές στιγμές των αποφάσεων της όπως για παράδειγμα την πρόωρη αποπληρωμή του χρέους προς το ΔΝΤ ύψους €735 εκατομμυρίων. Υπό τις περιστάσεις θα πρέπει να γίνεται αναχρηματοδότηση χρέους και όχι αποπληρωμή ώστε να μην χρειάζεται να απορροφήσει ρευστότητα από την οικονομία αλλά να χρησιμοποιηθεί για την επαναδιοχέτευση της στην αγορά, με σκοπό να στηριχθεί η παραγωγική δραστηριότητα και να επανακάμψουν οι επιχειρήσεις σε όλο το φάσμα της οικονομίας.

Παρά τις προβλέψεις του 2020, και λόγω των συνθηκών τελικά ούτε και το 2021 θα φτάσουμε τα επίπεδα πλήρους απασχόλησης, καθώς η ανεργία αυξήθηκε από τον Μάρτη του 2020 μέχρι τον Οκτώβρη του 2020 κατά 26000 άτομα με βάση τα στοιχεία της Eurostat. Οι προβλέψεις της κυβέρνησης μπορούν να θεωρηθούν ευσεβής πόθοι ότι θα μειωθεί το 2021 η ανεργία, καθώς αν δεν στηριχθούν οι επιχειρήσεις έμπρακτα αυτό το ποσοστό πολύ πιθανόν να αυξηθεί και άλλο. Μόνο η πρόθεση να διατηρηθούν οι θέσεις εργασίας δεν είναι αρκετό για να το στηρίξει η αγορά χωρίς να υπάρχει ο απαραίτητος κύκλος εργασιών που ήδη έδειξε όπως αναφέρεται πιο πάνω μείωση στο 5.5% του ΑΕΠ.

Μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού της χώρας χάνει εκ νέου μέρος του μηνιαίου μισθού του λόγω των συνθηκών της πανδημίας και είναι επάναγκες και το επαναλαμβάνουμε ότι η Κυβέρνηση πρέπει να τα δει όλα αυτά στοχευμένα και με όραμα για το επίπεδο που θέλουμε να βρίσκεται το ανθρώπινο δυναμικό της χώρας σε 15-20 χρόνια.

Ένα εξίσου σοβαρό πρόβλημα είναι η δυνατότητα του τμήματος φορολογίας να εισπράξει τα προβλεπόμενα έσοδα από άμεσες και έμμεσες φορολογίες που για το 2021 ανέρχονται σε €5.1 δις αφού οι δικαστικές αποφάσεις για τον αντισυνταγματικό διορισμό του Εφόρου και των Βοηθών Εφόρων Φορολογίας θέτουν την φοροεισπρακτική ικανότητα του Κράτους εν αμφιβόλω λόγω ακυρότητας των αποφάσεων τους για επιβολή οποιασδήποτε φορολογίας.

Έχοντας μελετήσει εις βάθος τον Προϋπολογισμό του 2021 που τέθηκε ενώπιόν μας, συμπερασματικά καταλήγουμε ότι η Κυβέρνηση δυστυχώς δεν μπορεί να ανταποκριθεί αποτελεσματικά με σωστά μελετημένα

μέτρα σε σημαντικά θέματα της κοινωνίας και της οικονομίας που λόγω και της πανδημίας COVID-19 έχουν επηρεαστεί, για να θεσπιστεί μια βιώσιμη ανάπτυξη για τη Κυπριακή Δημοκρατία.

Για όλους τους πιο πάνω λόγους θα καταψηφίσουμε το νομοσχέδιο για τον Προϋπολογισμό του 2021 γιατί ακριβώς δεν πετυχαίνει να εκπληρώσει μια αναπτυξιακή πολιτική αντιμετωπίζοντας στοχευμένα όλα τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί λόγω πανδημίας.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 2021

Ημερομηνία Συζήτησης	Υπουργείο/ανεξάρτητη Υπηρεσία
Δευτέρα 26 Οκτωβρίου 2020	<ul style="list-style-type: none">• Υπουργός Οικονομικών<ul style="list-style-type: none">- Ανάλυση κρατικών εσόδων- Δημοσιονομικοί δείκτες- Οικονομική πολιτική και δημοσιονομική κατάσταση <p><u>Επιμέρους προϋπολογισμοί:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Υπουργείο Οικονομικών• Γενικό Λογιστήριο• Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης <p><i>Υπουργός Οικονομικών: Κωνσταντίνος Πετρίδης</i></p>
Πέμπτη 29 Οκτωβρίου 2020	<ul style="list-style-type: none">• Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας <i>Υπουργός Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας: Νατάσα Πηλείδου</i>
Δευτέρα 2 Νοεμβρίου 2020	<ul style="list-style-type: none">• Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών <i>Πρόεδρος Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών: Έφη Παπαδοπούλου</i>• Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού <i>Πρόεδρος Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού: Λουκία Χριστοδούλου</i>
Πέμπτη 5 Νοεμβρίου 2020	<ul style="list-style-type: none">• Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής <i>Υφυπουργός Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής: Κυριάκος Κόκκινος</i>
Δευτέρα 9 Νοεμβρίου 2020	<ul style="list-style-type: none">• Υπουργείο Υγείας <i>Υπουργός Υγείας: Κωνσταντίνος Ιωάννου</i>• Γραφείο Επιτρόπου Εποπτείας (ΓΕΣΥ) <i>Επίτροπος Εποπτείας Υγείας: Χριστόδουλος Καϊσής</i>• Υπουργείο Άμυνας <i>Υπουργός Άμυνας: Χαράλαμπος Πετρίδης</i>

- **Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων**
Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων: Θεοφάνης Θεοφάνους

- **Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**
Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Μαρία Στυλιανού Λοττίδη

- **Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού:**
Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού: Δέσπω Μιχαηλίδου Λιβανίου

Πέμπτη
12 Νοεμβρίου 2020

- **Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού**
Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού: Πρόδρομος Προδρόμου

- **Υφυπουργείο Τουρισμού**
Υφυπουργός Τουρισμού: Σάββας Περγίος

Δευτέρα
16 Νοεμβρίου 2020

- **Υπουργείο Εσωτερικών**
Υπουργός Εσωτερικών: Νίκος Νουρής

- **Υπουργείο Εξωτερικών**
Υπουργός Εξωτερικών: Νίκος Χριστοδουλίδης

- **Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου**
Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου: Άννα Ζαβού Χριστοφόρου

- **Ελεγκτική Υπηρεσία**
Γενικός Ελεγκτής: Οδυσσέας Μιχαηλίδης

Δευτέρα
23 Νοεμβρίου 2020

- **Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως**
Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως: Έμιλυ Γιολίτη

- **Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**
Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα: Ειρήνη Λοιζίδου Νικολαΐδου

- **Νομική Υπηρεσία**
Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας: Γιώργος Σαββίδης

- Πέμπτη**
26 Νοεμβρίου 2020

 - **Δικαστική Υπηρεσία**
Πρόεδρος Ανωτάτου Δικαστηρίου: Περσεφόνη Παναγή
 - **Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων**
Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων: Ζέτα Αιμιλιανίδου
 - **Βουλή των Αντιπροσώπων**
Γενικός Διευθυντής Βουλής των Αντιπροσώπων: Σωκράτης Σωκράτους
- Δευτέρα**
30 Νοεμβρίου 2020

 - **Υφυπουργείο Ναυτιλίας**
Υφυπουργός Ναυτιλίας: Βασίλης Δημητριάδης
- Δευτέρα**
7 Δεκεμβρίου 2020

 - **Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων**
Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων: Γιάννης Καρούσος
 - **Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος**
Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος: Κώστας Καδής
 - **Γραφείο Επιτρόπου Νομοθεσίας**
Επίτροπος Νομοθεσίας: Λουΐζα Χριστοδουλίδου Ζανέττου
 - Εξέταση τροποποιήσεων του προϋπολογισμού του 2020 που κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών
- Πέμπτη**
10 Δεκεμβρίου 2020

 - Έγκριση τροποποιήσεων του προϋπολογισμού του 2020 που κατατέθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών
 - Έγκριση προσχεδίου έκθεσης της επιτροπής για τον κρατικό προϋπολογισμό για το έτος 2020.

ΜΕΡΟΣ Δ

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2018-2023 (σε χιλιάδες ευρώ)

	1	2	Μεταβολή	3	Μεταβολή	4	Μεταβολή	5	Μεταβολή	6	Μεταβολή
	Πραγματικά	Πραγματικά	2:1	Αναθεωρημένα	3:2	Προϋπολ.	4:3	Προϋπολ.	5:4	Προϋπολ.	6:5
	Εσοδα	Εσοδα	%	Εσοδα	%	Εσοδα	%	Εσοδα	%	Εσοδα	%
	2018	2019		2020		2021		2022		2023	
A. ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.252.207	2.327.859	3,36	2.225.091	-4,41	2.162.460	-2,81	2.170.460	0,37	2.169.659	-0,04
I. Φόρος Εισοδήματος- Φυσικά Πρόσωπα	859.629	913.980	6,32	886.191	-3,04	830.800	-6,25	870.900	4,83	896.000	2,88
Υπάλληλοι	449.387	491.447	9,36	513.700	4,53	532.800	3,72	551.900	3,58	576.000	4,37
Υπάλληλοι Εταιρειών Διεθνών Δραστηριοτήτων	73.882	74.091	0,28	74.091	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Αυτοεργοδοτούμενοι	31.680	41.244	30,19	39.400	-4,47	41.000	4,06	48.000	17,07	41.000	-14,58
Εκτακτη Εισφορά για την Άμυνα	304.680	307.198	0,83	259.000	-15,69	257.000	-0,77	271.000	5,45	279.000	2,95
II. Φόρος Εισοδήματος -Νομικά Πρόσωπα	846.683	939.012	10,90	950.000	1,17	980.000	3,16	1.010.000	3,06	1.040.000	2,97
Εταιρικός Φόρος	802.558	893.519	11,33	910.000	1,84	940.000	3,30	970.000	3,19	1.000.000	3,09
Εταιρικός Φόρος	517.024	607.995	17,60	910.000	49,67	940.000	3,30	970.000	3,19	1.000.000	3,09
Εταιρικός Φόρος Εταιρειών Διεθνών Δραστηριοτήτων	285.534	285.524	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Άλλα (Φόρος Πιστοτικών Ίδρυμάτων)	44.125	45.493	3,10	40.000	-12,07	40.000	0,00	40.000	0,00	40.000	0,00
III. Φόροι Περιουσίας	122.947	119.877	-2,50	73.200	-38,94	78.350	7,04	77.850	-0,64	73.350	-5,78
Φόρος Κεφαλαιουχικών Κερδών	114.831	112.360	-2,15	64.600	-42,51	69.600	7,74	69.600	0,00	69.600	0,00
Άλλοι Φόροι Περιουσίας	8.116	7.517	-7,38	8.600	14,41	8.750	1,74	8.250	-5,71	3.750	-54,55
IV. Φόροι Μηχανοκινήτων Οχημάτων	80.621	81.811	1,48	78.200	-4,41	79.575	1,76	79.575	0,00	79.575	0,00
V. Άλλοι	342.327	273.179	-20,20	237.500	-13,06	193.735	-18,43	132.135	-31,80	80.734	-38,90
Εκτακτη Εισφορά	901	4.527	402,44	4.000	-11,64	3.501	-12,48	2.501	-28,56	1.500	-40,02
Αμυντική Εισφορά	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Συνεισφορά Σύνταξης Χήρων και Ορφανών	19.984	20.084	0,50	20.000	-0,42	20.700	3,50	20.600	-0,48	20.600	0,00
Συνταξιοδοτική Συνεισφορά	31.902	32.301	1,25	32.500	0,62	32.500	0,00	32.500	0,00	32.500	0,00
Μειώσεις Απολαβών	256.639	191.992	-25,19	160.000	-16,66	110.000	-31,25	50.000	-54,55	0	-100,00
Εισφορά για Ιατροφαρμακευτική Περιθαλψη	27.597	5.992	-78,29	1.500	-74,97	1.000	0,00	500	0,00	100	0,00
Συν. έναντι φιλοδωρ. Εργαζομ. Συμβασ.	5.304	5.711	7,67	7.000	22,57	6.000	-14,29	6.000	0,00	6.000	0,00
Τέλη Απόληψης Νερού	0	0	0,00	0	0,00	34	0,00	34	0,00	34	0,00
Φόρος Καζίνο	0	12.572	0,00	12.500	-0,57	20.000	60,00	20.000	0,00	20.000	0,00
B. ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	3.171.324	3.196.977	0,81	2.711.223	-15,19	2.943.395	8,56	3.034.175	3,08	3.125.075	3,00
Εισαγωγικοί Δασμοί	29.536	31.490	6,62	28.076	-10,84	32.000	13,98	32.000	0,00	32.000	0,00
Φόροι Κατανάλωσης	645.475	581.516	-9,91	466.601	-19,76	498.100	6,75	508.500	2,09	518.900	2,05
Φόρος Προστιθεμένης Αξίας	2.058.447	2.143.551	4,13	1.900.000	-11,36	2.024.983	6,58	2.099.983	3,70	2.174.983	3,57
Δικαιώματα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας	79.774	74.723	-6,33	45.000	-39,78	66.000	46,67	66.000	0,00	66.000	0,00
Φόροι Μηχανοκινήτων Οχημάτων	27.417	27.842	1,55	27.198	-2,31	28.050	3,13	28.550	1,78	29.050	1,75
Εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής	168.422	179.866	6,79	145.000	-19,38	160.000	10,34	165.000	3,13	170.000	3,03
Τέλη Χαρτοσήμων	41.890	43.959	4,94	30.000	-31,75	37.043	23,48	37.043	0,00	37.043	0,00
Άλλοι	120.363	114.030	-5,26	69.348	-39,18	97.219	40,19	97.099	-0,12	97.099	0,00

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Πραγματικά Εσοδα 2018	Πραγματικά Εσοδα 2019	Μεταβολή 2:1 %	Αναθεωρημένα Εσοδα 2020	Μεταβολή 3:2 %	Προϋπολ. Εσοδα 2021	Μεταβολή 4:3 %	Προϋπολ. Εσοδα 2022	Μεταβολή 5:4 %	Προϋπολ. Εσοδα 2023	Μεταβολή 6:5 %
Γ. ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	303.869	274.036	-9,82	229.508	-16,25	509.147	121,84	542.772	6,60	567.007	4,47
Δ. ΕΝΟΙΚΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΠΡΟΣΟΔΟΙ	159.812	205.754	28,75	203.101	-1,29	208.179	2,50	205.414	-1,33	219.414	6,82
Ενοίκια και Δικαιώματα	109.606	134.663	22,86	110.201	-18,17	95.616	-13,23	111.751	16,87	123.751	10,74
Άλλοι Πρόσοδοι	50.206	71.091	41,60	92.900	30,68	112.563	21,17	93.663	-16,79	95.663	2,14
Κέρδη Κεντρικής Τράπεζας	23.701	23.743	0,18	20.000	-15,76	25.000	25,00	25.000	0,00	25.000	0,00
Κρατικό Λαχείο	26.433	16.226	-38,61	12.700	-21,73	14.850	16,93	14.850	0,00	14.850	0,00
Ε. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	287.625	299.935	4,28	282.566	-5,79	325.365	15,15	335.472	3,11	342.439	2,08
Επιβαρύνσεις Φόρων και Τελών	26.184	37.788	44,32	28.002	-25,90	34.442	23,00	34.442	0,00	34.442	0,00
Πρόστιμα και Χρηματικές Ποινές	23.543	17.336	-26,36	11.600	-33,09	20.215	74,27	20.256	0,20	20.266	0,05
Εισφορές από τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων	37.473	34.708	-7,38	34.706	-0,01	41.092	18,40	41.092	0,00	41.450	0,87
Εισφορές Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	8.674	8.680	0,07	6.403	-26,23	9.940	55,24	10.806	8,71	9.306	-13,88
Άλλες	191.740	201.411	5,04	201.843	0,21	219.664	8,83	228.864	4,19	236.963	3,54
ΣΤ. ΑΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	132.318	186.344	40,83	138.616	-25,61	109.042	-21,34	102.618	-5,89	100.528	-2,04
Εσοδα μη άλλως Κατατάξιμα	64.201	100.813	57,03	72.332	-28,25	32.089	-55,64	31.863	-0,70	31.865	0,01
Εσοδα Αμυντικής Θεωράκισης	486	234	-51,85	100	-57,26	100	0,00	100	0,00	100	0,00
Άλλα Λειτουργικά Εσοδα	25.288	25.982	2,74	17.300	-33,42	26.795	54,88	21.223	-20,79	20.120	-5,20
Πρόσοδοι από Τόκους	40.935	55.122	34,66	48.134	-12,68	48.355	0,46	47.729	-1,29	46.740	-2,07
Πωλήσεις Παγίων/Μετοχών	1.408	4.193	197,80	750	-82,11	1.703	127,07	1.703	0,00	1.703	0,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ	6.307.155	6.490.905	2,91	5.790.105	-10,80	6.257.588	8,07	6.390.911	2,13	6.524.122	2,08
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	5.057.001	3.334.248	-34,07	6.182.728	85,43	2.603.731	-57,89	2.576.184	-1,06	2.486.507	-3,48
Χορηγίες	99.905	163.323	63,48	126.910	-22,30	223.552	76,15	197.800	-11,52	177.321	-10,35
Δάνεια	4.957.096	3.170.925	-36,03	6.055.818	90,98	2.380.179	-60,70	2.378.384	-0,08	2.309.186	-2,91
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	11.364.156	9.825.153	-13,54	11.972.833	21,86	8.861.319	-25,99	8.967.095	1,19	9.010.629	0,49

2. **ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ**

	1	2	%	3	%	4	%	5	%	6	%
	Πραγματικές Δαπάνες 2018	Πραγματικές Δαπάνες 2019	Μεταβολή 2:1	Προϋπολ. Δαπάνες 2020	Μεταβολή 3:2	Προϋπολ. Δαπάνες 2021	Μεταβολή 4:3	Προϋπολ. Δαπάνες 2022	Μεταβολή 5:4	Προϋπολ. Δαπάνες 2023	Μεταβολή 6:5
1. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2.517.474	2.652.490	5,4	2.885.322	8,8	2.960.128	2,6	3.132.387	5,8	3.223.745	2,9
Σύνολο αποδοχών	1.909.077	2.007.030	5,1	2.205.507	9,9	2.258.013	2,4	2.396.572	6,1	2.459.280	2,6
Συντάξεις και Φύλοδομήματα	608.397	645.460	6,1	679.815	5,3	702.115	3,3	735.815	4,8	764.465	3,9
2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	807.977	682.263	-15,6	778.541	14,1	899.746	15,6	936.521	4,1	1.012.064	8,1
Λειτουργικές Δαπάνες	396.997	225.137	-43,3	225.308	0,1	258.995	15,0	249.319	-3,7	253.778	1,8
Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	66.843	67.763	1,4	86.661	27,9	94.089	8,6	85.274	-9,4	88.392	3,7
Εκπαίδευση Προσωπικού/Συνέδρια/Σεμινάρια	14.725	15.697	6,6	20.981	33,7	21.019	0,2	19.773	-5,9	18.495	-6,5
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες	63.371	69.602	9,8	97.948	40,7	122.524	25,1	117.845	-3,8	114.218	-3,1
Εκδόσεις και Δημοσιότητα	10.953	30.951	182,6	38.812	25,4	37.346	-3,8	37.101	-0,7	38.898	4,8
Δαπάνες Άμυνας και Αστυνόμευσης	249.962	270.297	8,1	215.678	-20,2	282.462	31,0	261.247	-7,5	252.288	-3,4
Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης	240.106	259.212	8,0	207.369	-20,0	270.127	30,3	248.862	-7,9	239.903	-3,6
Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό	0	0	0,0	88.127	0,0	78.000	-11,5	160.700	106,0	240.700	49,8
Δαπάνες σε Σχέση με τα Έσοδα	5.126	2.816	-45,1	4.026	43,0	4.011	-0,4	3.962	-1,2	3.995	0,8
Άλλες Λειτουργικές Δαπάνες	0	0	0,0	1.000	0,0	1.300	30,0	1.300	0,0	1.300	0,0
3. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	2.037.438	2.506.413	23,0	2.662.270	6,2	2.994.533	12,5	2.992.406	-0,1	3.005.082	0,4
Μεταβιβάσεις Εσωτερικού	784.371	838.242	6,9	755.622	-9,9	876.133	15,9	890.108	1,6	899.206	1,0
Μεταβιβάσεις Εξωτερικού	222.024	268.193	20,8	250.552	-6,6	332.438	32,7	351.480	5,7	356.815	1,5
Επιχορηγήσεις	87.540	111.291	27,1	133.235	19,7	210.779	58,2	198.599	-5,8	197.749	-0,4
Κοινωνικές Παροχές	932.653	1.274.349	36,6	1.512.954	18,7	1.563.926	3,4	1.542.385	-1,4	1.541.478	-0,1
Αποζημιώσεις και Έξοδα Αγωγών	10.850	14.338	32,1	9.907	-30,9	11.257	13,6	9.834	-12,6	9.834	0,0
4. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ	87.037	71.112	-18,3	195.810	175,4	318.653	62,7	318.207	-0,1	306.786	-3,6
5. ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	470.382	534.146	13,6	519.509	-2,7	529.525	1,9	538.843	1,8	507.681	-5,8
6. ΠΑΓΙΑ/ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	113.037	93.286	-17,5	176.972	89,7	121.026	-31,6	121.363	0,3	113.840	-6,2
7. ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	169.484	170.255	0,5	318.169	86,9	315.802	-0,7	342.370	8,4	371.678	8,6
8. ΔΑΝΕΙΑ	2.233.154	3.473.080	55,5	1.722.311	-50,4	2.425.609	40,8	2.232.939	-7,9	1.665.671	-25,4
Εκδοση Δανείων	49.942	84.721	69,6	63.050	-25,6	156.050	147,5	156.050	0,0	156.050	0,0
Αποπληρωμές Δανείων Εξωτερικού	697.245	2.158.600	209,6	788.322	-63,5	98.000	-87,6	1.104.000	1026,5	1.111.000	0,6
Αποπληρωμές Δανείων Εσωτερικού	1.484.958	1.229.759	-17,2	870.939	-29,2	2.171.559	149,3	972.889	-55,2	398.621	-59,0
Συνεισφορά στα Εξοφλητικά Αποθέματα	1.009	0	-100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.435.983	10.183.045	20,7	9.258.904	-9,1	10.565.022	14,1	10.615.036	0,5	10.206.547	-3,8

3. **ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2018-2023 (σε χιλιάδες ευρώ)**

	1	2	Διαφορά	%	3	Διαφορά	%	4	Διαφορά	%	5	Διαφορά	%	6	Διαφορά	%
	Πραγματικές Δαπάνες 2018	Πραγματικές Δαπάνες 2019	2-1	Μεταβολή 2:1	Προϊπολ. Δαπάνες 2020	3-2	Μεταβολή 3:2	Προϊπολ. Δαπάνες 2021	4-3	Μεταβολή 4:3	Προϊπολ. Δαπάνες 2022	5-4	Μεταβολή 5:4	Προϊπολ. Δαπάνες 2023	6-5	Μεταβολή 6:5
1. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2.517.474	2.652.490	135.016	5,4	2.885.322	232.832	8,8	2.960.128	74.806	2,6	3.132.387	172.259	5,8	3.223.745	91.358	2,9
Σύνολο αποδογών	1.909.077	2.007.030	97.953	5,1	2.205.507	198.477	9,9	2.258.013	52.506	2,4	2.396.572	138.559	6,1	2.459.280	62.708	2,6
Απολαβές προσωπικού	1.671.547	1.728.426	56.879	3,4	1.878.435	150.009	8,7	1.923.635	45.200	2,4	2.041.090	117.455	6,1	2.093.255	52.165	2,6
Αξιαματούχοι της Δημοκρατίας	9.877	10.373	496	5,0	12.299	1.926	18,6	21.660	9.361	76,1	22.105	445	2,1	22.142	37	0,2
Κρατικοί υπάλληλοι	1.488.471	1.575.376	86.905	5,8	1.711.606	136.230	8,6	1.752.159	40.553	2,4	1.866.286	114.127	6,5	1.914.854	48.568	2,6
Ωρομίσθιο Κυβερνητικό Προσωπικό	173.199	142.677	-30.522	-17,6	154.530	11.853	8,3	149.816	-4.714	-3,1	152.699	2.883	1,9	156.259	3.560	2,3
Προσωπικό Εξωτερικών Υπηρεσιών	12.536	14.797	2.261	18,0	18.391	3.594	24,3	19.200	809	4,4	19.588	388	2,0	19.983	395	2,0
Συνεισφορές της Κυβέρνησης στο Τ.Κ.Α.	184.330	196.639	12.309	6,7	215.263	18.624	9,5	217.144	1.881	0,9	232.061	14.917	6,9	239.645	7.584	3,3
Συνεισφορές της Κυβέρνησης σε άλλα Ταμεία	7.223	6.241	-982	-13,6	7.480	1.239	19,9	7.346	-134	-1,8	7.486	140	1,9	7.659	173	2,3
Συνεισφορά της Κυβέρνησης στο Τ.Κ.Σ.	33.441	34.438	997	3,0	35.794	1.356	3,9	36.391	597	1,7	38.645	2.254	6,2	39.628	983	2,5
Συνεισφορά της Κυβέρνησης στο Γενικό Σχέδιο Υγείας	0	26.489	26.489	0,0	50.144	23.655	0,0	54.297	4.153	8,3	57.702	3.405	6,3	59.110	1.408	2,4
Συντάξεις και Φυλοδορήματα	608.397	645.460	37.063	6,1	679.815	34.355	5,3	702.115	22.300	3,3	735.815	33.700	4,8	764.465	28.650	3,9
2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	807.977	682.263	-125.714	-15,6	778.541	96.278	14,1	899.746	121.205	15,6	936.521	36.775	4,1	1.012.064	75.543	8,1
Λειτουργικές Δαπάνες	396.997	225.137	-171.860	-43,3	225.308	171	0,1	258.995	33.687	15,0	249.319	-9.676	-3,7	253.778	4.459	1,8
Οδοιπορικά	3.286	2.973	-313	-9,5	3.918	945	31,8	7.670	3.752	95,8	7.678	8	0,1	7.653	-25	-0,3
Λειτουργικά Έξοδα Γραφείων	39.333	42.081	2.748	7,0	51.108	9.027	21,5	55.123	4.015	7,9	53.295	-1.828	-3,3	51.836	-1.459	-2,7
Λειτουργικά Έξοδα Μη Γραφειακών Χώρων	50.574	38.006	-12.568	-24,9	37.463	-543	-1,4	52.015	14.552	38,8	44.728	-7.287	-14,0	50.879	6.151	13,8
Άλλα Λειτουργικά Έξοδα	39.996	27.376	-12.620	-31,6	27.813	437	1,6	26.185	-1.628	-5,9	25.601	-584	-2,2	25.521	-80	-0,3
Αγορά Αναλώσιμων Γραφείων	7.003	7.219	216	3,1	9.671	2.452	34,0	10.246	575	5,9	9.751	-495	-4,8	9.755	4	0,0
Αγορά Αναλώσιμων Μη Γραφειακών Χώρων	256.805	107.482	-149.323	-58,1	95.335	-12.147	-11,3	107.756	12.421	13,0	108.266	510	0,5	108.134	-132	-0,1
Αγορά Υδάτος	67.582	58.994	-8.588	-12,7	30.000	-28.994	-49,1	30.000	0	0,0	30.000	0	0,0	30.000	0	0,0
Αγορά Φαρμάκων	121.572	20.004	-101.568	-83,5	32.208	12.204	61,0	45.040	12.832	39,8	45.040	0	0,0	45.040	0	0,0
Άλλες Ιατρικές Προμήθειες	30.914	4.644	-26.270	-85,0	6.171	1.527	32,9	1.122	-5.049	-81,8	1.122	0	0,0	1.122	0	0,0
Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	66.843	67.763	920	1,4	86.661	18.898	27,9	94.089	7.428	8,6	85.274	-8.815	-9,4	88.392	3.118	3,7
Συντηρήσεις Κτιρίων και Γραφείων	10.668	13.833	3.165	29,7	19.099	5.266	38,1	19.699	600	3,1	12.870	-6.829	-34,7	11.804	-1.066	-8,3
Συντηρήσεις Έργων Υποδομής	25.308	28.682	3.374	13,3	33.812	5.130	17,9	40.936	7.124	21,1	37.428	-3.508	-8,6	37.315	-113	-0,3
Συντηρήσεις Άλλων Χώρων	996	1.160	164	16,5	1.219	59	5,1	1.474	255	20,9	1.476	2	0,1	1.498	22	1,5
Μηχανήματα, Μηχανολογικός και Άλλος Εξοπλισμός	18.455	12.381	-6.074	-32,9	17.185	4.804	38,8	15.472	-1.713	-10,0	13.820	-1.652	-10,7	14.901	1.081	7,8
Τηλεπικοινωνιακός και Μηχανογραφικός Εξοπλισμός	11.312	11.350	38	0,3	15.089	3.739	32,9	16.333	1.244	8,2	19.506	3.173	19,4	22.699	3.193	16,4
Άλλες Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις	104	357	253	243,3	257	-100	-28,0	175	-82	-31,9	174	-1	-0,6	175	1	0,6

	1	2	Διαφορά	%	3	Διαφορά	%	4	Διαφορά	%	5	Διαφορά	%	6	Διαφορά	%
	Πραγματικές	Πραγματικές	2-1	Μεταβολή	Προϋπολ.	Διαφορά	Μεταβολή	Προϋπολ.	Διαφορά	Μεταβολή	Προϋπολ.	Διαφορά	Μεταβολή	Προϋπολ.	Διαφορά	Μεταβολή
	2018	2019		2:1	2020	3-2	3:2	2021	4-3	4:3	2022	5-4	5:4	2023	6-5	6:5
Εκπαίδευση Προσωπικού/Συνεδρία/Σεμινάρια	14.725	15.697	972	6,6	20.981	5.284	33,7	21.019	38	0,2	19.773	-1.246	-5,9	18.495	-1.278	-6,5
Συμβουλευτικές Υπηρεσίες	63.371	69.602	6.231	9,8	97.948	28.346	40,7	122.524	24.576	25,1	117.845	-4.679	-3,8	114.218	-3.627	-3,1
Εκδόσεις και Δημοσιότητα	10.953	30.951	19.998	182,6	38.812	7.861	25,4	37.346	-1.466	-3,8	37.101	-245	-0,7	38.898	1.797	4,8
Δαπάνες Δήμους και Αστυνομίσεων	249.962	270.297	20.335	8,1	215.678	-54.619	-20,2	282.462	66.784	31,0	261.247	-21.215	-7,5	252.288	-8.959	-3,4
Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης	240.106	259.212	19.106	8,0	207.369	-51.843	-20,0	270.127	62.758	30,3	248.862	-21.265	-7,9	239.903	-8.959	-3,6
Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό	0	0	0	0,0	88.127	88.127	0,0	78.000	-10.127	-11,5	160.700	82.700	106,0	240.700	80.000	49,8
Δαπάνες σε Σχέση με τα Έσοδα	5.126	2.816	-2.310	-45,1	4.026	1.210	43,0	4.011	-15	-0,4	3.962	-49	-1,2	3.995	33	0,8
Επιστροφές Εμμεσων Φόρων	4.377	1.486	-2.891	-66,0	2.388	902	60,7	2.288	-100	-4,2	2.238	-50	-2,2	2.238	0	0,0
Επιστροφές Τελών και Άλλων Προσόδων	749	1.330	581	77,6	1.638	308	23,2	1.723	85	5,2	1.724	1	0,1	1.757	33	1,9
Άλλες Λειτουργικές Δαπάνες	0	0	0	0	1.000	1.000	0	1.300	300	30	1.300	0	0	1.300	0	0
3. ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ	2.037.438	2.506.413	468.975	23,0	2.662.270	155.857	6,2	2.994.533	332.263	12,5	2.992.406	-2.127	-0,1	3.005.082	12.676	0,4
Μεταβιβάσεις Εσωτερικού	784.371	838.242	53.871	6,9	755.622	-82.620	-9,9	876.133	120.511	15,9	890.108	13.975	1,6	899.206	9.098	1,0
Ημικρατικοί Οργανισμοί	245.376	217.313	-28.063	-11,4	229.985	12.672	5,8	234.849	4.864	2,1	230.643	-4.206	-1,8	225.417	-5.226	-2,3
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	99.340	118.404	19.064	19,2	101.540	-16.864	-14,2	102.161	621	0,6	102.586	425	0,4	102.089	-497	-0,5
Συμβούλια / Επιτροπές / Οργανώσεις	22.648	23.095	447	2,0	26.184	3.089	13,4	27.907	1.723	6,6	28.349	442	1,6	28.135	-214	-0,8
Άλλες Μεταβιβάσεις Εσωτερικού: (Γενική Κυβερνητική Εισφορά στο Τ.Κ.Α.)	417.007	479.430	62.423	15,0	397.913	-81.517	-17,0	511.216	113.303	28,5	528.530	17.314	3,4	543.565	15.035	2,8
Μεταβιβάσεις Εξωτερικού	372.033	418.960	46.927	12,6	294.000	-124.960	-29,8	414.000	120.000	40,8	429.700	15.700	3,8	443.900	14.200	3,3
Επιχορηγήσεις	87.540	111.291	23.751	27,1	133.235	21.944	19,7	210.779	77.544	58,2	198.599	-12.180	-5,8	197.749	-850	-0,4
Κοινωνικές Παροχές	932.653	1.274.349	341.696	36,6	1.512.954	238.605	18,7	1.563.926	50.972	3,4	1.542.385	-21.541	-1,4	1.541.478	-907	-0,1
Παροχές Παιδείας	166.613	154.503	-12.110	-7,3	165.294	10.791	7,0	168.176	2.882	1,7	170.346	2.170	1,3	173.393	3.047	1,8
Πολιτιστικές Παροχές	7.897	7.831	-66	-0,8	6.040	-1.791	-22,9	6.400	360	6,0	6.383	-17	-0,3	6.263	-120	-1,9
Παροχές Υγείας	67.037	432.700	365.663	545,5	516.658	83.958	19,4	605.520	88.862	17,2	593.021	-12.499	-2,1	593.721	700	0,1
Παροχές Στέγασης	30.135	34.205	4.070	13,5	43.847	9.642	28,2	57.830	13.983	31,9	64.130	6.300	10,9	63.630	-500	-0,8
Παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας	573.580	564.543	-9.037	-1,6	677.721	113.178	20,0	632.848	-44.873	-6,6	634.512	1.664	0,3	631.665	-2.847	-0,4
Άλλες Κοινωνικές Παροχές	15.870	19.252	3.382	21,3	16.975	-2.277	-11,8	42.293	25.318	149,1	23.886	-18.407	-43,5	22.685	-1.201	-5,0
Ειδικά Ταμεία	71.521	61.315	-10.206	-14,3	86.419	25.104	40,9	50.859	-35.560	-41,1	50.107	-752	-1,5	50.121	14	0,0
Αποζημιώσεις και Έξοδα Αγωγών	10.850	14.338	3.488	32,1	9.907	-4.431	-30,9	11.257	1.350	13,6	9.834	-1.423	-12,6	9.834	0	0,0

	1	2	Διαφορά	%	3	Διαφορά	%	4	Διαφορά	%	5	Διαφορά	%	6	Διαφορά	%
	Πραγματικές	Πραγματικές	1-1	Μεταβολή	Προϋπολ.	3-2	Μεταβολή	Προϋπολ.	4-3	Μεταβολή	Προϋπολ.	5-4	Μεταβολή	Προϋπολ.	6-5	Μεταβολή
	2018	2019		2:1	2020		3:2	2021		4:3	2022		5:4	2023		6:5
4. ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑ	87.037	71.112	-15.925	-18,3	195.810	124.698	175,4	318.653	122.843	62,7	318.207	-446	-0,1	306.786	-11.421	-3,6
5. ΑΛΛΑ ΕΞΟΔΑ	470.382	534.146	63.764	13,6	519.509	-14.637	-2,7	529.525	10.016	1,9	538.843	9.318	1,8	507.681	-31.162	-5,8
Εξυπηρέτηση Δημοσίου Χρέους	470.382	534.146	63.764	13,6	519.509	-14.637	-2,7	529.525	10.016	1,9	538.843	9.318	1,8	507.681	-31.162	-5,8
Τόκοι Εσωτερικού	122.077	158.764	36.687	30,1	135.724	-23.040	-14,5	115.697	-20.027	-14,8	87.454	-28.245	-24,4	45.738	-41.716	-47,7
Τόκοι Εξωτερικού	320.369	335.312	14.943	4,7	357.620	22.308	6,7	381.625	24.005	6,7	420.125	38.500	10,1	431.175	11.050	2,6
Άλλοι Τόκοι Πληρωτέοι	17.699	24.781	7.082	40,0	13.600	-11.181	-45,1	17.447	3.847	28,3	16.540	-907	-5,2	16.040	-500	-3,0
Τραπεζικές Επιβαρύνσεις	10.237	15.289	5.052	49,4	12.565	-2.724	-17,8	14.756	2.191	17,4	14.724	-32	-0,2	14.728	4	0,0
6. ΠΑΓΙΑ/ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	113.037	93.286	-19.751	-17,5	176.972	83.686	89,7	121.026	-55.946	-31,6	121.363	337	0,3	113.840	-7.523	-6,2
Αγορά Γης και Κτιρίων	64.618	53.946	-10.672	-16,5	96.768	42.822	79,4	45.000	-51.768	-53,5	45.010	10	0,0	45.010	0	0,0
Αγορά Σταθερών και Κινητών Μηχανημάτων	23.488	15.741	-7.747	-33,0	26.201	10.460	66,5	20.106	-6.095	-23,3	23.484	3.378	16,8	18.863	-4.621	-19,7
Αγορά Εξοπλισμού	21.725	22.634	909	4,2	52.762	30.128	133,1	54.194	1.432	2,7	51.494	-2.700	-5,0	48.583	-2.911	-5,7
Κινητά Μηχανήματα	911	965	54	5,9	1.241	276	28,6	1.726	485	39,1	1.375	-351	-20,3	1.384	9	0,7
Επενδύσεις	2.295	0	-2.295	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
7. ΕΡΓΑ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ	169.484	170.255	771	0,5	318.169	147.914	86,9	315.802	-2.367	-0,7	342.370	26.568	8,4	371.678	29.308	8,6
Ανέγερση, Ελεγκτικές και Βελτιώσεις Κτιρίων	66.064	56.726	-9.338	-14,1	102.723	45.997	81,1	89.791	-12.932	-12,6	94.593	4.802	5,3	110.677	16.084	17,0
Δρόμοι	41.970	38.863	-3.107	-7,4	75.713	36.850	94,8	84.869	9.156	12,1	123.360	38.491	45,4	140.269	16.909	13,7
Έργα Υποδομής	15.994	23.711	7.717	48,2	46.509	22.798	96,1	50.281	3.772	8,1	44.916	-5.365	-10,7	36.092	-8.824	-19,6
Κατασκευαστικά Έργα	42.188	43.952	1.764	4,2	90.394	46.442	105,7	88.141	-2.253	-2,5	76.781	-11.360	-12,9	81.920	5.139	6,7
Άλλα Έργα	3.268	7.003	3.735	114,3	2.830	-4.173	-59,6	2.720	-110	-3,9	2.720	0	0,0	2.720	0	0,0
8. ΔΑΝΕΙΑ	2.233.154	3.473.080	1.239.926	55,5	1.722.311	-1.750.769	-50,4	2.425.609	703.298	40,8	2.232.939	-192.670	-7,9	1.665.671	-567.268	-25,4
Έκδοση Δανείων	49.942	84.721	34.779	69,6	63.050	-21.671	-25,6	156.050	93.000	147,5	156.050	0	0,0	156.050	0	0,0
Αποπληρωμές Δανείων Εξωτερικού	697.245	2.158.600	1.461.355	209,6	788.322	-1.370.278	-63,5	98.000	-690.322	-87,6	1.104.000	1.006.000	1026,5	1.111.000	7.000	0,6
Αποπληρωμές Δανείων Εσωτερικού	1.484.958	1.229.759	-255.199	-17,2	870.939	-358.820	-29,2	2.171.559	1.300.620	149,3	972.889	-1.198.670	-55,2	398.621	-574.268	-59,0
Συνεισφορά στα Εξοφλητικά Αποθέματα	1.009	0	-1.009	-100,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.435.983	10.183.045	1.747.062	20,7	9.258.904	-924.141	-9,1	10.565.022	1.306.118	14,1	10.615.036	50.014	0,5	10.206.547	-408.489	-3,8

4. ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ¹⁴

	2017 (Πραγματικά) € εκ.	2018 (Προκαταρκτικά στοιχεία) € εκ.	2019 (Εκτίμηση) € εκ.	2020 (Πρόβλεψη) € εκ.	2021 (Πρόβλεψη) € εκ.	2022 (Πρόβλεψη) € εκ.
Ακαθάριστο Εγχώριον Προϊόν (τρέχουσες τιμές)	19.648,7	20.730,9	21.503,4	22.398,8	23.365,4	24.362,7
Ρυθμός Ανάπτυξης (%)	4,5	3,9	3,2	2,9	2,7	2,7
Ανεργία ΕΕΔ (%)	11,1	8,4	7,0	6,0	5,5	5,0
Πληθωρισμός (Εναρμονισμένος Δείκτης) (%)	0,5	1,4	0,5	1,2	1,5	1,5
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	344,2	-989,6	827,8	596,9	595,3	561,6
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	1,8	-4,8	3,8	2,7	2,5	2,3
Πρωτογενές Έλλειμμα/Πλεόνασμα	846,8	-474,5	1.329,9	1.139,5	1.120,6	1.090,1
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	4,3	-2,3	6,2	5,1	4,8	4,5
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	498,7	1.095,3	399,4	415,4	432,0	449,3
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	2,5	5,3	1,9	1,9	1,8	1,8
Δημόσιο Χρέος	18.814,0	21.256,3	20.942,1	20.398,1	20.064,2	19.746,3
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	95,8	102,5	97,4	91,1	85,9	81,1
Δημόσιο Εξωτερικό Χρέος	15.588,7	16.461,1	17.253,4	17.355,7	17.864,7	18.373,7
% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος	79,3	79,4	80,2	77,5	76,5	75,4

Το έλλειμμα που παρατηρείται το 2018 στο Δημοσιονομικό Ισοζύγιο οφείλεται στη μη επαναλαμβανόμενη δημοσιονομική επιβάρυνση σε σχέση με την πώληση μέρους περιουσιακών στοιχείων της πρώην ΣΚΤ στην Ελληνική Τράπεζα.

¹⁴ Πηγή: Κρατικός προϋπολογισμός 2021 - Συγκριτικοί πίνακες πληροφόρησης.

ΜΕΡΟΣ Ε -ΣΥΓΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Προεδρία και Προεδρικό Μέγαρο						
Πάγιο Ταμείο	167.753	171.388	169.452	171.567	172.426	173.717
Τακτικές Δαπάνες	8.592.286	8.413.741	8.355.203	8.799.710	8.063.759	7.934.339
Αναπτυξιακές Δαπάνες	344.952	5.020	9.620	5.020	5.020	5.020
Σύνολο	9.104.990	8.590.149	8.534.275	8.976.297	8.241.205	8.113.076
Υπουργικό Συμβούλιο						
Τακτικές Δαπάνες	1.725.981	2.204.089	1.919.828	125.587	127.258	129.381
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	10	0	10	10	10
Σύνολο	1.725.981	2.204.099	1.919.828	125.597	127.268	129.391
Βουλή των Αντιπροσώπων						
Τακτικές Δαπάνες	27.413.497	27.333.903	27.211.903	31.100.000	32.000.000	32.000.000
Αναπτυξιακές Δαπάνες	655.263	19.604.640	500.000	0	0	0
Σύνολο	28.068.761	46.938.543	27.711.903	31.100.000	32.000.000	32.000.000
Δικαστική Εξουσία						

Πάγιο Ταμείο	4.583.178	4.779.578	4.779.578	4.834.319	4.848.255	4.866.949
Τακτικές Δαπάνες	25.616.887	34.393.453	28.324.047	35.149.582	33.366.155	33.999.914
Αναπτυξιακές Δαπάνες	2.254.006	6.504.550	5.484.972	3.800.724	4.283.148	9.405.828
Σύνολο	32.454.072	45.677.581	38.588.597	43.784.625	42.497.558	48.272.691
Νομική Υπηρεσία						

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Πάγιο Ταμείο	6.429.826	3.683.874	6.398.431	3.843.813	3.845.953	3.848.330
Τακτικές Δαπάνες	13.688.024	17.423.749	15.320.902	18.784.645	21.339.929	20.989.513
Αναπτυξιακές Δαπάνες	8.182	10.012	21.012	8.630	8.630	8.630
Σύνολο	20.126.032	21.117.635	21.740.345	22.637.088	25.194.512	24.846.973
Ελεγκτική Υπηρεσία						
Πάγιο Ταμείο	229.463	235.413	234.600	239.395	244.135	249.444
Τακτικές Δαπάνες	5.696.087	7.154.535	6.738.035	7.286.233	8.440.871	8.524.723
Αναπτυξιακές Δαπάνες	4.540	6.700	1.372	7.050	7.050	7.050
Σύνολο	5.930.091	7.396.648	6.974.007	7.532.678	8.692.056	8.4781.217
Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας						

Πάγιο Ταμείο	551.754	558.760	557.121	559.520	562.656	567.108
Τακτικές Δαπάνες	296.443	321.729	318.342	333.602	332.269	336.736
Αναπτυξιακές Δαπάνες	9.704	10	0	10	10	10
Σύνολο	857.900	880.499	875.463	893.132	894.935	903.854
Επιτροπή εκπαιδευτικής Υπηρεσίας						
Τακτικές Δαπάνες	671.773	686.175	684.579	693.157	693.670	702.412
Αναπτυξιακές Δαπάνες	10.659	1.010	2.210	1.010	1.010	1.010
Σύνολο	682.432	687.185	686.789	694.167	694.680	703.422
Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως						
Τακτικές Δαπάνες	1.778.709	2.137.035	1.983.504	2.111.956	2.267.317	2.335.270
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	50	0	50	50	50
Σύνολο	1.778.709	2.137.085	1.983.504	2.112.006	2.267.367	2.335.320

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού						
Τακτικές Δαπάνες	1.599.212	2.072.129	1.759.414	1.905.037	2.181.909	2.191.068
Αναπτυξιακές Δαπάνες	3.193	10.920	2.457	8.090	8.090	8.090

Σύνολο	1.602.405	2.083.049	1.761.871	1.913.127	2.189.999	2.199.158
Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα						
Τακτικές Δαπάνες	340.672	553.615	372.334	735.288	850.267	884.755
Αναπτυξιακές Δαπάνες	11.237	2.350	0	70	70	70
Σύνολο	351.910	555.965	372.334	735.358	850.337	804.825
Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων						
Τακτικές Δαπάνες	161.371	353.702	247.671	459.910	578.812	599.769
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	60	0	60	60	60
Σύνολο	161.371	353.762	247.671	459.970	578.872	599.829
Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου						
Τακτικές Δαπάνες	1.939.611	2.702.216	2.284.302	2.671.482	2.539.787	2.569.129
Αναπτυξιακές Δαπάνες	30.135	45.760	637	31.060	31.060	31.060
Σύνολο	1.969.746	2.747.976	2.284.939	2.702.542	2.570.847	2.600.189
Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών						
Τακτικές Δαπάνες	464.420	494.198	499.198	502.328	501.776	503.228
Σύνολο	464.420	494.198	499.198	502.328	501.776	503.228
Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών						
Τακτικές Δαπάνες	2.067.714	2.223.644	2.109.911	2.622.205	2.704.414	2.783.869

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Αναπτυξιακές Δαπάνες	2.972	20.255	3.138	48.372	13.778	60
Σύνολο	2.070.686	2.243.899	2.113.049	2.670.577	2.718.192	2.783.929
Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων						
Τακτικές Δαπάνες	333.830	403.185	401.431	0	0	0
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	30	0	0	0	0
Σύνολο	333.830	403.215	401.431	0	0	0
Ειδικές Ανεξάρτητες Υπηρεσίες						
Τακτικές Δαπάνες	9.328.082	6.500.000	11.000.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Σύνολο	9.328.082	6.500.000	11.000.000	7.500.000	7.500.000	7.500.000
Γραφείο Επιτρόπου Εποπτείας(ΓΕΣΥ)						
Τακτικές Δαπάνες	119.217	375.021	325.021	353.202	350.535	352.687
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	10	0	10	10	10
Σύνολο	119.217	375.031	325.021	353.212	350.545	352.697
Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού						
Τακτικές Δαπάνες	60.053	398.548	348.548	427.193	533.847	544.223
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	1.402	36.502	52.182	26.950	6.950

Σύνολο	60.053	399.950	385.050	479.375	560.797	551.173
Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής						
Πάγιο Ταμείο	0	0	0	75.000	75.000	75.000
Τακτικές Δαπάνες	0	10	490.820	25.037.820	28.245.071	26.741.789
Αναπτυξιακές Δαπάνες	0	0	0	72.651.030	73.274.030	74.059.030
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Σύνολο	0	10	490.820	97.763.850	101.594.101	100.875.819
Υφυπουργείο Τουρισμού						
Πάγιο Ταμείο	28.166	121.100	115.726	70.000	70.000	70.000
Τακτικές Δαπάνες	41.526.504	52.139.022	48.745.319	44.934.226	44.321.012	45.193.257
Αναπτυξιακές Δαπάνες	1.164.235	629.000	466.904	435.050	335.050	335.050
Σύνολο	42.718.905	52.889.122	49.327.949	45.439.276	44.726.062	45.598.307
Υφυπουργείο Ναυτιλίας						
Πάγιο Ταμείο	577.947	670.000	670.000	650.000	650.000	650.000
Τακτικές Δαπάνες	6.141.282	9.280.297	7.066.259	12.875.412	14.322.546	14.412.247
Αναπτυξιακές Δαπάνες	853.480	1.028.885	536.111	1.135.050	922.050	1.077.050
Σύνολο	7.572.708	10.979.182	8.272.370	14.660.462	15.894.596	16.139.297

Υπουργείο Άμυνας						
Τακτικές Δαπάνες	412.196.945	367.385.170	420.047.714	437.599.935	423.042.297	417.826.264
Αναπτυξιακές Δαπάνες	26.262	67.010	6.948	80.010	80.010	80.010
Σύνολο	412.223.207	367.452.180	420.054.662	437.679.945	423.122.307	417.906.274
Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος						
Τακτικές Δαπάνες	223.140.618	227.913.613	220.940.210	222.369.197	232.067.568	235.067.763
Αναπτυξιακές Δαπάνες	37.749.281	49.764.428	36.426.120	53.642.803	55.120.880	50.837.348
Σύνολο	260.889.899	282.430.940	257.366.330	276.012.000	287.188.448	285.905.111
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως						
Τακτικές Δαπάνες	277.901.972	313.430.916	302.685.927	327.726.586	348.901.700	350.138.318

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Αναπτυξιακές Δαπάνες	10.102.838	17.771.563	11.536.189	11.880.120	13.620.620	11.12.120
Σύνολο	288.004.810	331.202.479	314.222.116	339.606.706	362.522.320	361.150.438
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας						
Τακτικές Δαπάνες	31.828.736	36.565.482	33.989.137	41.636.320	44.165.572	38.570.911
Αναπτυξιακές Δαπάνες	25.229.328	65.471.219	76.122.949	49.463.704	37.702.615	44.459.890

Σύνολο	51.995.430	75.450.002	110.112.086	91.100.024	81.868.187	83.918.337
Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων						
Πάγιο Ταμείο	139.432	175.000	150.000	175.000	175.000	175.000
Τακτικές Δαπάνες	1.049.621.929	989.566.621	1.665.106.886	1.102.172.556	1.121.988.075	1.135.010.585
Αναπτυξιακές Δαπάνες	26.031.112	14.984.741	26.565.263	19.235.500	20.615.090	21.503.290
Σύνολο	1.075.792.473	1.004.726.362	1.691.822.149	1.121.583.056	1.142.778.165	1.156.688.875
Υπουργείο Εσωτερικών						
Πάγιο Ταμείο	11.817.441	18.935.000	15.100.000	10.100.000	10.100.000	10.100.000
Τακτικές Δαπάνες	310.020.752	338.351.496	336.103.795	367.652.670	369.515.903	378.578.547
Αναπτυξιακές Δαπάνες	156.183.466	218.237.426	163.520.534	193.553.398	198.662.643	185.105.283
Σύνολο	478.021.659	575.523.922	514.724.329	571.306.068	578.278.546	573.783.830
Υπουργείο Εξωτερικών						
Τακτικές Δαπάνες	65.251.501	77.722.854	71.529.892	88.828.823	89.619.654	84.616.960
Αναπτυξιακές Δαπάνες	8.954.239	13.886.172	8.308.944	12.510.120	8.605.120	7.605.120
Σύνολο	74.205.740	91.609.026	79.838.836	100.978.943	98.224.774	92.222.080
Υπουργείο Οικονομικών						
Πάγιο Ταμείο	4.724.437.536	3.782.095.790	3.751.468.587	3.723.583.150	3.592.086.010	3.031.102.200

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/	2019 Πραγματική Δαπάνη	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός	2022 ΜΔΠ	2023 ΜΔΠ
--	------------------------------	--	---	--	-------------	-------------

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	€	€	€	€	€	€
Τακτικές Δαπάνες	386.249.647	1.294.214.553	428.460.852	626.527.995	681.313.742	722.995.549
Αναπτυξιακές Δαπάνες	14.858.387	57.705.319	20.478.790	327.989.200	322.745.466	364.110.546
Σύνολο	5.125.545.570	5.134.015.662	4.200.408.229	4.678.100.345	4.596.145.218	4.118.208.295
Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας	Πολιτισμού,					
Τακτικές Δαπάνες	900.522.469	967.412.407	968.739.153	996.760.069	1.219.172.874	1.243.386.029
Αναπτυξιακές Δαπάνες	174.846.401	188.347.980	186.305.023	191.798.949	191.482.658	193.365.925
Σύνολο	1.075.368.870	1.155.760.387	1.155.044.176	1.188.559.018	1.219.172.874	1.243.386.029
Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων						
Πάγιο Ταμείο	2.132.405	2.613.000	2.429.784	2.347.000	2.447.000	2.547.000
Τακτικές Δαπάνες	219.779.901	242.247.579	259.696.837	249.319.076	252.094.166	255.118.552
Αναπτυξιακές Δαπάνες	40.984.495	59.906.861	49.497.241	81.725.185	118.961.915	136.377.595
Σύνολο	262.896.801	304.767.440	311.623.862	333.391.261	373.503.081	394.043.147
Υπουργείο Υγείας						
Τακτικές Δαπάνες	772.538.931	936.171.778	982.369.939	1.004.026.134	1.017.650.667	1.032.741.304
Αναπτυξιακές Δαπάνες	10.012.798	25.779.580	6.322.582	13.367.393	12.156.400	17.362.295
Σύνολο	782.551.729	961.951.358	988.692.521	1.017.393.527	1.029.807.069	1.050.103.599
Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης						

Τακτικές Δαπάνες	40.228.675	9.713.768	9.237.528	0	0	0
Αναπτυξιακές Δαπάνες	34.628.309	206.617.100	34.617.100	0	0	0
Σύνολο	74.856.984	216.330.868	43.854.628	0	0	0
Γενικό Λογιστήριο						
Πάγιο Ταμείο	30.211	100.020	99.099	40.010	40.010	40.010
ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ/ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2019 Πραγματική Δαπάνη €	2020 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2020 Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός €	2021 Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός €	2022 ΜΔΠ €	2023 ΜΔΠ €
Τακτικές Δαπάνες	46.911.631	50.969.424	50.969.424	112.140.409	117.543.700	118.321.947
Αναπτυξιακές Δαπάνες	77.490	149.160	60.030	95.410	95.410	95.410
Σύνολο	47.019.332	51.218.604	51.128.553	112.275.829	117.679.120	118.457.367

ΜΕΡΟΣ ΣΤ

ΣΥΝΑΦΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

1. ΠΟΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2020¹⁵ (ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΙΑΝ-ΟΚΤ)

	Προϋπολογισμός 2019	Πραγματικές Δαπάνες 1.1.2019- 31.10.2019	Βαθμός Υλοποίησης	Προϋπολογισμός 2020	Πραγματικές Δαπάνες 1.1.2019- 31.10.2019	Βαθμός Υλοποίησης
	€			€		

¹⁵ Στοιχεία που κατατίθενται στη Βουλή από το Γενικό Λογιστήριο. Τελευταία ενημέρωση 27 Νοεμβρίου 2020.

		€	%		€	%
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	598.776.041	203.766.656	34	567.757.294	240.860.481	42
Άλλες Αναπτυξιακές Δαπάνες	278.552.140	139.123.062	50	383.554.838	134.056.957	35
Σύνολο	877.328.181	342.889.718	39	951.312.132	374.917.438	39

2. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2020

Κατά τη διάρκεια του έτους η Βουλή ψήφισε σε νόμους τέσσερα νομοσχέδια συμπληρωματικών προϋπολογισμών για το έτος 2020, τα οποία κατατέθηκαν εκ μέρους της κυβέρνησης και οι οποίοι αναλύονται ως ακολούθως:

1. Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 1) του 2020 [Ν. 11(II)/2020].
Συμπληρωματική δαπάνη ύψους €369.000.000 για την κάλυψη δαπανών που αφορούν την τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο «Πρόγραμμα Στήριξης» της οικονομίας για αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού (Covid-19).
2. Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 2) του 2020 [Ν. 12(II)/2020].
Συμπληρωματική δαπάνη ύψους €220.000.000 για την κάλυψη δαπανών που αφορούν κάλυψη του πρόσθετου κόστους που προκύπτει λόγω της χρονικής επέκτασης, μέχρι τη 12η Ιουνίου 2020, των Ειδικών Σχεδίων του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για περαιτέρω στήριξη της οικονομίας για αντιμετώπιση της πανδημίας της νόσου COVID-19, ύψους €120 εκατομ. και υλοποίηση του Σχεδίου Επιδότησης Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων και Αυτοτελώς Εργαζομένων, που περιλαμβάνεται στο νέο πακέτο στήριξης της οικονομίας, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο την 27η Μαΐου 2020, ύψους €100 εκατομ.
3. Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 3) του 2020 [Ν. 13(II)/2020].
Συμπληρωματική δαπάνη ύψους €231.100.912 για την κάλυψη δαπανών που αφορούν κοινωνικές παροχές, παροχές παιδείας και υγείας.
4. Ο περί Συμπληρωματικού Προϋπολογισμού Νόμος (Αρ. 4) του 2020 [Ν. 17(II)/2020].
Συμπληρωματική δαπάνη ύψους €254.241.358 για την κάλυψη δαπανών που αφορούν αμυντική θωράκιση, κοινωνικές παροχές, παροχές υγείας και άλλες δαπάνες.

ΜΕΡΟΣ Ζ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ 2021, ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΩΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Όπως σχετικά διαπιστώνεται από το Υπουργείο Οικονομικών, μετά την έγκριση του νομοσχεδίου για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2021 από το Υπουργικό Συμβούλιο και την κατάθεση του στη Βουλή των Αντιπροσώπων, διαπιστώθηκε η ανάγκη τροποποίησης αυτού για σκοπούς παραχώρησης πρόσθετων πιστώσεων σε διάφορες ομάδες/υποομάδες του εν λόγω προϋπολογισμού, για τη ρύθμιση θεμάτων προσωπικού (δημιουργία και κατάργηση θέσεων καθώς και πρόσληψη εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου), στη βάση μεταγενέστερων εγκρίσεων του Υπουργού Οικονομικών και αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και για διόρθωση λαθών ή παραλείψεων που εντοπίστηκαν.

Σημειώνεται ότι οι συνολικές δαπάνες από την έγκριση των συνημμένων Τροποποιήσεων ανέρχονται στα €36.986.565.

Τροποποίηση Αρ.1

Κεφάλαιο: 010510 «Δικαστική Υπηρεσία - Κοινές Υπηρεσίες - Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 07650 «Αγορά Εξοπλισμού» - Υποομάδα Δαπανών: 07651 «Μηχανολογικός και Ηλεκτρονικός Εξοπλισμός»: €1.593.410.

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται η δημιουργία του νέου Άρθρου 07663 «Αγορά Συστημάτων Πυρασφάλειας» καθώς και η περίληψη πιστώσεων ύψους €1.593.410, για κάλυψη του κόστους για την εγκατάσταση και επίβλεψη συστήματος αυτόματης πυρόσβεσης στις αποθήκες αρχείων / τεκμηρίων και Server Room των Δικαστηρίων, στο πλαίσιο των μέτρων που προωθούνται για την ασφάλεια των Δικαστηρίων.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.2

(Α) Κεφάλαιο: 020100.2 «Νομική Υπηρεσία - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»: Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/Έρευνες» - Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: €83.000.

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €83.000 (Άρθρο 03583 «Αγορά Υπηρεσιών») για τη μίσθωση υπηρεσιών πέντε (5) δικηγόρων για την παροχή υπηρεσιών Δημόσιου Κατήγορου, για τις ανάγκες της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, για περίοδο 12 μηνών, με δικαίωμα ανανέωσης μέχρι 8 επιπρόσθετους μήνες. Υπολογίζεται ότι η σύμβαση των 5 δικηγόρων θα είναι έναντι του ποσού των €113.000.

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 25/11/2020 ενέκρινε την πιο πάνω αγορά υπηρεσιών.

- (B) Κεφάλαιο: 020100.3 «Νομική Υπηρεσία - Κεντρικά Γραφεία - Αναπτυξιακές Δαπάνες»: Ομάδα Δαπανών: 05890 «Προγράμματα Χρηματοδοτούμενα από Ξένους Οργανισμούς ή/και Άλλες Πηγές» - Υποομάδα Δαπανών: 05891 «Προγράμματα Χρηματοδοτούμενα από Ξένους Οργανισμούς ή/και Άλλες Πηγές»: €1.100.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €1.100.000 για σκοπούς ενίσχυσης της Νομικής Υπηρεσίας προκειμένου να ανταποκριθεί στον χειρισμό του αυξημένου όγκου ροής υποθέσεων ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Διεθνούς Προστασίας για περίοδο ενός έτους (Άρθρο 05892 «Προγράμματα Χρηματοδοτούμενα από Ξένους Οργανισμούς ή/και Άλλες Πηγές»).

Οι εν λόγω δαπάνες έχουν εγκριθεί για συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με ποσοστό 90%.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.3

Κεφάλαιο: 020111.2 «Νομική Υπηρεσία - Γραφείο Επιτρόπου Νομοθεσίας- Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/ Έρευνες»- Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: -€50.417

Κεφάλαιο: 170100.2 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία -Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες / Έρευνες» - Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: €50.417

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €50.417 για το 2021 και €27.500 για το 2022 (Άρθρο 03583 «Αγορά Υπηρεσιών») από το Κεφάλαιο 020111 «Νομική Υπηρεσία-Γραφείο Επιτρόπου Νομοθεσίας» στο Κεφάλαιο 170100 «Υπουργείο Εξωτερικών, Διοίκηση-Κεντρικά Γραφεία», για κάλυψη της δαπάνης που αφορά τη μίσθωση υπηρεσιών δυο νομικών συμβούλων, για περίοδο 17 μηνών, με σκοπό τη διαχείριση διεθνών συμβατικών κειμένων.

Το Υπουργικό Συμβούλιο στη συνεδρία του στις 25/11/2020 ενέκρινε την πιο πάνω αγορά υπηρεσιών.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ.4

Κεφάλαιο: 032100.3 «Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Κεντρικά Γραφεία - Αναπτυξιακές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03650 «Εκδόσεις και Δημοσιότητα» - Υποομάδα Δαπανών: 03730 «Συμμετοχή σε Εκθέσεις»: €119.000

Κεφάλαιο: 140140.3 «Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, Διοίκηση-Υπηρεσία Εμπορίου-Αναπτυξιακές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03650 «Εκδόσεις και Δημοσιότητα» - Υποομάδα Δαπανών: 03730 «Συμμετοχή σε Εκθέσεις»: €119.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €119.000 (Άρθρο 03737 «Προαγωγή Εξαγωγών Βιομηχανικών Προϊόντων») από το Κεφάλαιο 140140 «Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας - Υπηρεσία Εμπορίου» στο Κεφάλαιο 032100 «Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Κεντρικά Γραφεία» και η δημιουργία της νέας Ομάδας Δαπανών 03650 «Εκδόσεις και Δημοσιότητα», της νέας Υποομάδας Δαπανών 03730 «Συμμετοχή σε Εκθέσεις», καθώς και του νέου Άρθρου 03734 «Συμμετοχή σε Εκθέσεις ή/και άλλες Εκδηλώσεις» για κάλυψη της δαπάνης που αφορά τον συντονισμό και την συμμετοχή στην έκθεση EXPO 2021 στο Ντουμπάι. Για το 2022 γίνεται αντίστοιχη μεταφορά πιστώσεων ύψους €525.000.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ.5

Κεφάλαιο: 032111 «Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €102.767

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, παρίσταται ανάγκη διόρθωσης των ρυθμίσεων στις θέσεις Βοηθού Λειτουργού Διεκπεραίωσης 2ας Τάξεως (Κλ. Α4 και Α7(ii)), κάτω από το εδάφιο 70, δεδομένου ότι είχε προωθηθεί η κατάργηση περισσότερων θέσεων από τον αριθμό των υφιστάμενων κενών θέσεων. Ως εκ τούτου, η επεξήγηση δίπλα από τις εν λόγω θέσεις διαφοροποιείται ώστε να διαλαμβάνει:

- i. Την κατάργηση τριών (3) θέσεων [αντί έξι (6)]
- ii. Ο διπλός σταυρός(++) να ισχύει για δώδεκα (12) θέσεις [αντί εννέα 99]

Η επεξήγηση στο εδάφιο 70 διαφοροποιείται ως ακολούθως: «Κατάργηση τριών θέσεων. Ο διπλός σταυρός ισχύει για δώδεκα θέσεις μόνο».

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις οδηγούν σε εξοικονόμηση €82.500 άμεσα και πρόσθετων €330.000 σε μελλοντικό στάδιο.

Τροποποίηση Αρ.6

Κεφάλαιο: 032111.2 «Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής - Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες / Έρευνες» - Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: €401.625

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται η δημιουργία της νέας Ομάδας Δαπανών 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες/ Έρευνες», της νέας Υποομάδας Δαπανών 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών», καθώς και του νέου Άρθρου 03583 «Αγορά Υπηρεσιών» και η περίληψη πιστώσεων ύψους €401.625, για κάλυψη του κόστους για την αγορά υπηρεσιών πέντε (5) Διαχειριστών Έργων Πληροφορικής (IT Project Managers) για τις ανάγκες του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής για 9 μήνες εντός του 2021. Για το 2022 απαιτούνται πιστώσεις ύψους €133.875.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.7

Κεφάλαιο: 0322200 «Υφυπουργείο Τουρισμού - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου παρίσταται ανάγκη επαναφοράς, στο Υφυπουργείο Τουρισμού, εξήντα εννιά (69), συνολικά, θέσεων υποστηρικτικών λειτουργιών (και των κατόχων τους) που είχαν μεταφερθεί στα καθ' ύλη αρμόδια Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, είχαν περιληφθεί πρόνοιες για την μεταφορά των θέσεων (και των κατόχων τους) που παρατίθενται πιο κάτω. Οι σημειώσεις που έχει η κάθε θέση, συμπεριλαμβανομένων και των διπλών σταυρών, δεν επηρεάζονται και συνεχίζουν να ισχύουν.

- 1 θέση Λειτουργού Νομικών Θεμάτων (Κλίμακες Α9, Α11 και Α12), επαναφέρεται από τη Νομική Υπηρεσία.
- 1 θέση Λειτουργού Πληροφορικής Α' (Κλίμακα Α11⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής.
- 3 θέσεις Λειτουργού Πληροφορικής (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) επαναφέρονται από το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής - Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής.
- 2 θέσεις Οικονομικού Λειτουργού Α' (Κλίμακα Α11⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρονται από το Υπουργείο Οικονομικών - Διοίκηση.
- 6 θέσεις Οικονομικού Λειτουργού (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) επαναφέρονται από το Υπουργείο Οικονομικών - Διοίκηση.
- 1 θέση Ανώτερου Λογιστή (Κλίμακα Α13⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Γενικό Λογιστήριο.
- 2 θέσεις Ανώτερου Λογιστικού Λειτουργού (Κλίμακα Α11⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρονται από το Γενικό Λογιστήριο.
- 2 θέσεις Λογιστικού Λειτουργού Α' (Κλίμακα Α10⁽ⁱ⁾) επαναφέρονται από το Γενικό Λογιστήριο.
- 3 θέσεις Λογιστικού Λειτουργού (Κλίμακες Α8 και Α9(i)) επαναφέρονται από το Γενικό Λογιστήριο.
- 1 θέση Βοηθού Λογιστικού Λειτουργού (Κλίμακες Α4 και Α7⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Γενικό Λογιστήριο.
- 1 θέση Ανώτερου Διοικητικού Λειτουργού (Κλίμακα Α13⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Διοικητικό Προσωπικό.
- 1 θέση Διοικητικού Λειτουργού Α' (Κλίμακα Α11⁽ⁱⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Διοικητικό Προσωπικό.

- 2 θέσεις Διοικητικού Λειτουργού (Κλίμακες Α8, Α10 και Α11) επαναφέρονται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Διοικητικό Προσωπικό.
- 1 θέση Πρώτου Γραμματειακού Λειτουργού (Κλίμακα Α11⁽ⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό.
- 1 θέση Ανώτερου Γραμματειακού Λειτουργού (Κλίμακα Α10⁽ⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό.
- 6 θέσεις Γραμματειακού Λειτουργού (Κλίμακες Α8 και Α9⁽ⁱⁱ⁾) επαναφέρονται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό.
- 32 θέσεις Βοηθού Γραμματειακού Λειτουργού (Κλίμακες Α2, Α5 και Α7⁽ⁱⁱ⁾) επαναφέρονται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Γραμματειακό Προσωπικό.
- 1 θέση Βοηθού Γραφείου Α' (Κλίμακα Α7⁽ⁱⁱ⁾) επαναφέρεται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Βοηθητικό Προσωπικό.
- 2 θέσεις Βοηθού Γραφείου (Κλίμακες Α1, Α2 και Α5⁽ⁱⁱ⁾) επαναφέρονται από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού - Γενικό Βοηθητικό Προσωπικό.

Για την επαναφορά των πιο πάνω θέσεων και των κατόχων τους, από τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες στο Υφυπουργείο Τουρισμού, στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021, μεταφέρθηκαν οι θέσεις πίσω στο κεφάλαιο του Προϋπολογισμού που αφορά στο Υφυπουργείο Τουρισμού, μαζί με τις σημειώσεις τους και, διαγράφηκαν οι ρυθμίσεις μεταφοράς που είχαν γίνει στα κεφάλαια των αρμοδίων Υπουργείων/Τμημάτων/Υπηρεσιών.

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν επιφέρουν οποιαδήποτε πρόσθετη δαπάνη αφού αφορούν μεταφορές θέσεων από Υπουργεία/ Υφυπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες στο Υφυπουργείο Τουρισμού.

Τροποποίηση Αρ.8

Κεφάλαιο: 032200.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού-Κεντρικά Γραφεία- Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 03000 «Λειτουργικές Δαπάνες» - Υποομάδα Δαπανών: 03150 «Αγορά Αναλώσιμων Γραφείου»: -€30.000 Ομάδα Δαπανών: 03550 «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες» - Υποομάδα Δαπανών: 03580 «Σύμβαση Υπηρεσιών»: -€137.000

Κεφάλαιο: 032209.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού-Συνεδριακό Κέντρο- Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03000 «Λειτουργικές Δαπάνες» - Υποομάδα Δαπανών: 03050 «Λειτουργικά Έξοδα Μη Γραφειακών Χώρων»: -€110.010

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται τροποποίηση για μείωση των πιστώσεων ύψους €277.010 ως ακολούθως:

- (α) €167.000 από το Κεφάλαιο 032200 «Υφυπουργείο Τουρισμού - Κεντρικά Γραφεία (Άρθρα: 03152 «Καθαριότητα Γραφείου», 03583 «Αγορά Υπηρεσιών», 03607 «Ασφάλεια/Φρούρηση Κτιρίων») και
- (β) €110.010 από το Κεφάλαιο 032209 «Υφυπουργείο Τουρισμού - Συνεδριακό Κέντρο» (Άρθρα: 03052 «Τηλεφωνικά Τέλη και Τηλεγραφήματα», 03053 «Φωτισμός, Θέρμανση και Καύσιμα», 03056 «Τέλη και Τέλη Ύδατος», 03078 «Ασφάλιση Κτιρίων», 03099 «Έκτακτα»),

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ.9

Κεφάλαιο: 032200.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03650 «Εκδόσεις και Δημοσιότητα» - Υποομάδα Δαπανών: 03700 «Εκστρατείες Διαφώτισης»: - €1.000.000

Κεφάλαιο: 032200.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 04200 «Επιχορηγήσεις» - Υποομάδα Δαπανών: 04260 «Άλλες Επιχορηγήσεις»: €1.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €1.000.000 (άρθρο 03702 «Ενημερωτικές Εκστρατείες»), από την υποομάδα δαπανών 03700 «Εκστρατείες Διαφώτισης», στην υποομάδα δαπανών 04260 «Άλλες Επιχορηγήσεις» του ίδιου Κεφαλαίου. Η μεταφορά αφορά την εφαρμογή του «Έκτακτου Σχεδίου Ενίσχυσης Εγχώριου Τουρισμού» για την περίοδο 1/12/2020-31/03/2021, μετά από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 4/11/2020, για αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας. Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη τροποποίησης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 και μεταφοράς των πιο πάνω πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.10

Κεφάλαιο: 032200.2 «Υφυπουργείο Τουρισμού-Κεντρικά Γραφεία-Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 04000 «Μεταβιβάσεις Εσωτερικού» - Υποομάδα Δαπανών: 04001 «Ημικρατικοί Οργανισμοί»: - €500.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται τροποποίηση για μείωση των πιστώσεων της χορηγίας προς την Εθνική Αρχή Παιγνίου και Εποπτείας Καζίνο κατά €500.000 (άρθρο 04037 «Χορηγία στην Εθνική Αρχή Παιγνίου και Εποπτείας Καζίνο»), λόγω του ότι, η Αρχή, υπολογίζεται να διαθέτει επαρκή ταμειακά διαθέσιμα την 1/1/2021.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη τροποποίησης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 και αφαίρεσης των πιο πάνω πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.11

Κεφάλαιο: 130400.2 «Πυροσβεστική Υπηρεσία - Αρχηγείο Πυροσβεστικής Υπηρεσίας - Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 07400 «Αγορά Σταθερών και Κινητών Μηχανημάτων» Υποομάδα Δαπανών: 07500 «Άλλα Μηχανήματα»: €500.100

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €500.100 (Άρθρο 07510 «Αγορά Πυροσβεστικού Εξοπλισμού») για την εξασφάλιση αναπνευστικών συσκευών θετικής πίεσης ανοιχτού κυκλώματος με τα παρελκόμενα τους και συστημάτων ενδοεπικοινωνίας χωρίς ασύρματο. Ο εξοπλισμός δεν κατέστη δυνατό να εξασφαλιστεί εντός του 2020, λόγω ακύρωσης του διαγωνισμού διότι οι υποβληθείσες προσφορές δεν πληρούσαν τις τεχνικές προδιαγραφές.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.12

Κεφάλαιο: 160900.2 «Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης-Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» - Ομάδα Δαπανών: 03300 «Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις» - Υποομάδα Δαπανών: 03301 «Συντηρήσεις Κτιρίων και Γραφείων»: €95.000.

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €95.000 (Άρθρο 03319 «Δευτερεύοντα Έργα») για κάλυψη εξόδων μετακόμισης του Τμήματος στο νέο κτίριο που έχει ενοικιαστεί. Η μετακόμιση θα πραγματοποιηθεί εντός του 2020. Λόγω καθυστερήσεων στην παράδοση του κτιρίου και όλων των απαραίτητων ελέγχων που χρειάζεται να πραγματοποιηθούν για επιβεβαίωση της ολοκλήρωσης των εργασιών από τις εμπλεκόμενες Κρατικές Υπηρεσίες (ΗΜΥ, Αστυνομία, Πυροσβεστική Υπηρεσία), η μετακόμιση του Τμήματος αναμένεται να λάβει χώρα στις αρχές του 2021.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.13

Κεφάλαιο: 180100 «Υπουργείο Οικονομικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες»

(Α) Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €25.760

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας τριών (3) πρόσθετων θέσεων Λειτουργού Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών (Κλ. Α9, Α11 και Α12) κάτω από το εδάφιο 100, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες για την ενίσχυση της Υπηρεσίας Ελέγχου Ασφαλιστικών Εταιρειών.

Η υλοποίηση της πιο πάνω ρύθμισης συνεπάγεται πρόσθετη ΜΕΜΔ €143.268.

Όσον αφορά τα έτη 2022 και 2023 η πρόσθετη δαπάνη ανέρχεται σε €103.565 και €104.339, αντίστοιχα.

(Β) Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»-Υποομάδα Δαπανών: 04450 «Παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας»: €5.000.000

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €5.000.000 (Άρθρο 04487 «Εκτακτες Χορηγίες») για ενίσχυση της χρηματοδότησης του Εθνικού Ταμείου Αλληλεγγύης από €20 εκ. σε €25 εκ.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη τροποποίησης του νομοσχεδίου του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 για ενσωμάτωση των πιο πάνω αλλαγών.

Τροποποίηση Αρ.14

Κεφάλαιο: 180100 «Υπουργείο Οικονομικών, Διοίκηση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»-Υποομάδα Δαπανών: 04540 «Ειδικά Ταμεία»: €6.800.000.

Κεφάλαιο: 200200 «Ανώτερη Εκπαίδευση - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές»-Υποομάδα Δαπανών: 04540 «Ειδικά Ταμεία»: -€8.800.000.

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου:

- (α) απαιτείται η μεταφορά του άρθρου 04573 «Χορηγία στο Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών», που αφορά τη χορηγία στο Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου, από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας στο Υπουργείο Οικονομικών, εφόσον σύμφωνα με τη νομοθεσία που το διέπει, είναι κάτω από την αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών, και
- (β) απαιτείται η μείωση της χορηγίας που έχει περιληφθεί για το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου (ΙΚΥΚ) το 2021 κατά €2.000.000, λόγω του ότι το ΙΚΥΚ διαθέτει αποθεματικό, το οποίο έχει συσσωρευτεί από τη μη πλήρη υλοποίηση του Προϋπολογισμού του τα προηγούμενα χρόνια. Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη τροποποίησης του νομοσχεδίου του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 για ενσωμάτωση των πιο πάνω αλλαγών.

Τροποποίηση Αρ.15

Κεφάλαιο: 180400 «Τμήμα Φορολογίας - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι»: €321.598

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης ή/και διαφοροποίησης προωθούμενων ρυθμίσεων για την καλύτερη λειτουργία του Τμήματος Φορολογίας, οι οποίες αφορούν στα ακόλουθα:

- i. Δημιουργία δύο (2) θέσεων Ανώτερου Αρχιφοροθέτη (Κλ. Α13(ii)) κάτω από το εδάφιο 20, έναντι κατάργησης δύο (2) θέσεων Λειτουργού Φορολογίας (Κλ. Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 56
- ii. Δημιουργία δύο (2) θέσεων Ανώτερου Λειτουργού Εσωτερικών Προσόδων (Κλ. Α13(ii)) κάτω από το εδάφιο 35 έναντι κατάργησης δύο (2) θέσεων Λειτουργού Φορολογίας (Κλ. Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 56
- iii. Δημιουργία δύο (2) θέσεων Ανώτερου Λειτουργού Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Κλ. Α13(ii)) κάτω από το εδάφιο 165 έναντι κατάργησης δύο (2) θέσεων Λειτουργού Φορολογίας (Κλ. Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 56
- iv. Δημιουργία τεσσάρων (4) θέσεων Λειτουργού Εσωτερικών Προσόδων Α' (Κλ. Α11(ii)) κάτω από το εδάφιο 45 έναντι κατάργησης τεσσάρων (4) θέσεων Λειτουργού Εσωτερικών Προσόδων (Κλ. Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 55.
- v. Δημιουργία τεσσάρων (4) θέσεων Λειτουργού Φόρου Προστιθέμενης Αξίας Α' (Κλ. Α11(ii)) κάτω από το εδάφιο 170 έναντι κατάργησης τεσσάρων (4) θέσεων Λειτουργού Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Κλ. Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 175.
- vi. Προσθήκη σημείωσης στη στήλη των Επεξηγήσεων έναντι των θέσεων Τεχνικού Μηχανικού (Κλ. Α5(2^η Βαθμ.), Α7 και Α8(i)), εδάφιο 80, ως ακολούθως: «Οι υπηρετούντες υπάλληλοι κατά την ημερομηνία ψήφισης του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου του 2020 ανεπίστανται μέχρι την Κλίμακα Α9(i) σε προσωπική βάση».

Η υλοποίηση των πιο πάνω ρυθμίσεων συνεπάγεται ΜΕΜΔ €256.746.

Όσον αφορά τα έτη 2022 και 2023 η πρόσθετη δαπάνη ανέρχεται σε €459.599 και €331.026, αντίστοιχα.

Τροποποίηση Αρ.16

Κεφάλαιο: 183000.2 «Μη Προβλεπόμενες Δαπάνες και Αποθεματικό - Κεντρικά Γραφεία» - Ομάδα Δαπανών: 04300 «Κοινωνικές Παροχές» Υποομάδα Δαπανών: 04500 «Άλλες Κοινωνικές Παροχές»: €130.000.000.

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτούνται πρόσθετες πιστώσεις ύψους €130.000.000 (Άρθρο 04520 «Μέτρα Στήριξης COVID-19 (Κορωνοϊός)») λόγω της συνέχισης της πανδημίας και κατ' επέκταση των μέτρων στήριξης για αντιμετώπιση της. Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω πρόσθετων πιστώσεων.

Τροποποίηση Αρ.17

Κεφάλαιο: 210900 «Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας - Κεντρικά Γραφεία - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι».

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, παρίσταται ανάγκη δημιουργίας επτά (7) πρόσθετων θέσεων Ελεγκτή Εναέριας Κυκλοφορίας (Κλ. Α8, Α10 και Α11) κάτω από το εδάφιο 50, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες για τον διορισμό των 15 υπηρετούντων Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας Εργοδοτούμενων

Ορισμένου Χρόνου, αποφοίτων της Σχολής Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας του Τμήματος Πολιτικής Αεροπορίας.

Η υλοποίηση της πιο πάνω ρύθμισης δεν συνεπάγεται ΜΕΜΔ δεδομένου ότι ήδη υπηρετούν οι εν λόγω υπάλληλοι ως εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου.

Τροποποίηση Αρ.18

Κεφάλαιο: 220100 «Υπουργείο Υγείας, Διοίκηση» Παράρτημα - Μισθολογικές Θέσεις

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται όπως η σημείωση που αναφέρεται στη Διεύθυνση Νοσηλευτικών Υπηρεσιών (Παράρτημα - Μισθολογικές Θέσεις Κεφάλαιο: 220100, Εδάφιο 35) τροποποιηθεί από «35-270. Διεύθυνση Νοσηλευτικών Υπηρεσιών» σε «35-285. Διεύθυνση Νοσηλευτικών Υπηρεσιών».

Τροποποίηση Αρ.19

Κεφάλαιο: 220241.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 03300 «Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις» - Υποομάδα Δαπανών: 03430 «Μηχανήματα, Μηχανολογικός και Άλλος Εξοπλισμός»: €10.100

Κεφάλαιο: 220242.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Στέγη Αγίου Χαραλάμπους, Λάρνακα - Τακτικές Δαπάνες» Ομάδα Δαπανών: 03300 «Συντηρήσεις και Επιδιορθώσεις» - Υποομάδα Δαπανών: 03430 «Μηχανήματα, Μηχανολογικός και Άλλος Εξοπλισμός»: -€10.100

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, απαιτείται η μεταφορά πιστώσεων ύψους €10.100 (Άρθρο 03441 «Συντήρηση Ιατρικού Εξοπλισμού») από το Κεφάλαιο 220242.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Στέγη Αγίου Χαραλάμπους, Λάρνακα» που έχει περιληφθεί εκ παραδρομής στο Κεφάλαιο 220241.2 «Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας - Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας» και η δημιουργία του Άρθρου 03441 «Συντήρηση Ιατρικού Εξοπλισμού»

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη συμπερίληψης στο νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού του 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 της πιο πάνω ρύθμισης.

Τροποποίηση Αρ.20

Άρθρο 16 «Απαγόρευση προσλήψεων εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου, ωρομίσθιου κυβερνητικού προσωπικού και οποιασδήποτε άλλης κατηγορίας προσωπικού για κάλυψη έκτακτων και εποχιακών αναγκών».

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, παρίσταται ανάγκη τροποποίησης του Άρθρου 16 ως ακολούθως:

εδάφιο (1)(θ)(ii): αύξηση της πρόνοιας για απασχόληση από εννέα (9) εργοδοτούμενους ορισμένου χρόνου Ιδρυματικούς Λειτουργούς (Κλ. Α2, Α5 και Α7(ii)) σε είκοσι πέντε (25) και διαφοροποίηση του εδαφίου ως εξής:

- (i) Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- (ii) Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας:

ο «μέχρι 25 εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου Ιδρυματικοί Λειτουργοί (Κλ. Α2, Α5 και Α7 (ii)) για σκοπούς αντικατάστασης Ιδρυματικών Λειτουργών που απουσιάζουν με μακροχρόνια άδεια ασθένειας και άδεια μητρότητας».

Για την πρόσληψη του πιο πάνω προσωπικού θα απαιτηθούν πρόσθετες πιστώσεις ύψους €239.000. Οι δαπάνες θα βαρύνουν το Άρθρο 02106 «Πρόσθετες Βοηθητικές Υπηρεσίες» του Κεφαλαίου 1504 «Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας».

εδάφιο (1)(κ): προσθήκη νέας παραγράφου και διαφοροποίηση του εδαφίου ως εξής:

Υπουργείο Οικονομικών:

(ii) Τμήμα Φορολογίας: μέχρι 5 εργοδοτούμενοι ορισμένου χρόνου (Κλ. Α8, Α10 και Α11), για τις ανάγκες υλοποίησης του Έργου «Ενοποιημένο Σύστημα Φορολογικής Διαχείρισης». Για την πρόσληψη του πιο πάνω προσωπικού έχει περιληφθεί πρόνοια ύψους €110.240 ετησίως, για τα έτη 2021-2023. Θα απαιτηθούν πρόσθετες πιστώσεις ύψους €24.305 ετησίως, για τα έτη

2021-2023. Οι δαπάνες θα βαρύνουν το Άρθρο 02106 «Πρόσθετες Βοηθητικές Υπηρεσίες» του Κεφαλαίου 1804 «Τμήμα Φορολογίας».

Τροποποίηση Αρ.21

Προσθήκη νέας Σημείωσης αρ.37

Στο νομοσχέδιο του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, παρίσταται ανάγκη προσθήκης της πιο κάτω Σημείωσης, η οποία προνοεί ότι ελέγχων Λειτουργός για τη μισθοδοσία των 14 Γενικών Διευθυντών (με εξαίρεση τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών) και του Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας (ΓΛΔ) και του Βοηθού Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας (ΒΓΛΔ), θα εξακολουθήσει να είναι ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου και όχι οι Γενικοί Διευθυντές του κάθε Υπουργείου/Υφυπουργείου. Η συγκεκριμένη προσθήκη προτείνεται για σκοπούς διαφάνειας, αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων και ομοιόμορφης διαχείρισης όλων των θεμάτων που αφορούν στη μισθοδοσία των Γενικών Διευθυντών, ΓΛΔ και ΒΓΛΔ:

Σημείωση 37: Ελέγχων Λειτουργός για τη μισθοδοσία των Γενικών Διευθυντών Υπουργείων/Υφυπουργείων (με εξαίρεση τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών) και του Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας και του Βοηθού Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας και των σχετικών με τη θέση αυτή επιδομάτων, τα οποία βαρύνουν τις πιστώσεις της ομάδας δαπανών 02100 «Κρατικοί Υπάλληλοι», είναι ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο Ελέγχων Λειτουργός της συγκεκριμένης ομάδας δαπανών.

Στη βάση των προαναφερθέντων, θα περιληφθεί και η ακόλουθη υποσημείωση στον Τρίτο Πίνακα του νομοσχεδίου του περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμου, ο οποίος παρουσιάζει τους Ελέγχοντες Λειτουργούς:

Εκτός από τη μισθοδοσία των Γενικών Διευθυντών Υπουργείων/Υφυπουργείων (με εξαίρεση τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών) και του Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας και του Βοηθού Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας και των σχετικών με τη θέση αυτή επιδομάτων, για τα οποία Ελέγχων Λειτουργός είναι ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου. Σχετική αναφορά περιλαμβάνεται και στη Σημείωση 37.

Ως εκ τούτου, παρίσταται ανάγκη περίληψης στο Νομοσχέδιο του Προϋπολογισμού 2021 και του ΜΔΠ 2021-2023 των πιο πάνω ρυθμίσεων που αφορούν τη μισθοδοσία των Γενικών Διευθυντών Υπουργείων/Υφυπουργείων (με εξαίρεση τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών) και του Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας και του Βοηθού Γενικού Λογιστή της Δημοκρατίας και των σχετικών με τη θέση αυτή επιδομάτων.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΥ:

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συνεργάτες της επιτροπής Οικονομικών, τον κ. Κωνσταντίνο Πηλείδη, τον κ. Αντώνη Κωνσταντίνου και την κ. Σταυρούλα Κουσιάππα, καθώς και την κ. Τασούλα Ιερωνυμίδου για την πολύτιμη βοήθεια που έδωσαν στα μέλη της επιτροπής και για τις ατέλειωτες ώρες εργασίας, βράδια και Σαββατοκύριακα, για να μπορέσει η επιτροπή να διεκπεραιώσει το έργο της.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κυρία Ερωτοκρίτου.

Καλώ τώρα στο βήμα τον πρόεδρο του Εθνικού Λαϊκού Μετώπου, τον κ. Χρίστο Χρίστου.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε, με την άδειά σας, πριν ξεκινήσω την ομιλία μου, θέλω να κάνω μια αναφορά στη χθεσινή κακοκαιρία και στις περιοχές τις οποίες έπληξε. Με την ευκαιρία της παρουσίας του Υπουργού Οικονομικών καλούμε την κυβέρνηση να αποζημιώσει τους πληγέντες. Οικογένειες έχουν μείνει χωρίς σπίτια στις περιοχές όπως είναι το Νικητάρι, ο Αστρομερίτης, η Βυζακιά. Να δώσω επίσης τα συγχαρητήριά μου στους τεχνικούς της ΑΗΚ που κάτω από αντίξοες συνθήκες δούλεψαν σκληρά όλη νύχτα για να αποκατασταθούν οι βλάβες.

Κυρίες και κύριοι βουλευτές,

Κύριοι υπουργοί,

Η φετινή συζήτηση για το θέμα του κρατικού προϋπολογισμού διεξάγεται υπό το βάρος των δύσκολων συνθηκών που δημιούργησε η κρίση του κορωνοϊού σε κάθε τομέα της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Γίνεται επίσης στον απόηχο των πρόσφατων σκανδάλων διαφθοράς, τα οποία έφεραν για μία ακόμη φορά στην επιφάνεια τη σοβαρότερη ίσως παθολογία του πολιτικού μας συστήματος.

Η ομιλία μου δε θα περιοριστεί μόνο στα τεχνικά κομμάτια της λογιστικής λειτουργίας του κράτους, αλλά επεκτείνεται ευρύτερα με αναφορές σε όλα τα σημαντικά, κατά την άποψή μας, ζητήματα που απασχολούν σήμερα την κυπριακή κοινωνία.

Ξεκινώντας από την οικονομία, μετά τα κουρέματα καταθέσεων, κουρέματα μισθών, κόκκινα δάνεια, κλείσιμο τραπεζικών ιδρυμάτων, αύξηση του δημόσιου χρέους που είχαμε τα τελευταία χρόνια, ήρθε να προστεθεί και η πρόσφατη υγειονομική κρίση επιβαρύνοντας ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Στασιμότητα και αστάθεια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της κυπριακής οικονομίας. Η κυβέρνηση απέτυχε να διαχειριστεί σωστά τις προκλήσεις που είχε μπροστά της. Ολοφάνερη είναι η ανυπαρξία σχεδιασμού για το πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων, το μόνο ίσως εφικτό και εφαρμόσιμο αναπτυξιακό σχέδιο με πιθανότητα επιτυχίας.

Αναμέναμε μονίμως τους εξωτερικούς επενδυτές. Αλήθεια, πόσοι πιστεύουν ότι υπάρχει πλέον περιθώριο σοβαρών ξένων επενδύσεων μετά τα διεθνούς φήμης ρεζιλίκια μας;

Καίριας σημασίας είναι επίσης το ζήτημα των δανείων και των εκποιήσεων. Με βάση τις νομοθεσίες που ψηφίστηκαν το 2018 με τη στήριξη του Δημοκρατικού Συναγερμού και του ΔΗΚΟ, οι τράπεζες απέκτησαν υπερεξουσίες αναγκάζοντας αρκετό κόσμο να υποκύψει στις παράλογες αξιώσεις τους. Ακόμα και το νόμιμο δικαίωμα κάθε δανειολήπτη να προσφύγει στη δικαιοσύνη αφαιρέθηκε, ενώ από το 2020 εφαρμόστηκε το μέτρο των ηλεκτρονικών εκποιήσεων. Ως ΕΛΑΜ πράττουμε ό,τι είναι δυνατό για να σταματήσουμε αυτές τις αυθαιρέσεις.

Ενδεικτικά αναφέρω: Καταψηφίσαμε τις εν λόγω νομοθεσίες, όταν τέθηκαν ενώπιόν μας. Αποτρέψαμε σε δεκάδες περιπτώσεις εκποιήσεις περιουσιών με τη φυσική μας παρουσία. Ασκήσαμε πολιτική πίεση προς το Υπουργείο Οικονομικών για ανάληψη εκ μέρους του πρωτοβουλίας προς τα τραπεζικά ιδρύματα, ώστε να υπάρξει διακοπή των εκποιήσεων τουλάχιστον για τους δύσκολους μήνες που έρχονται. Συνεχίζοντας επί των δανείων έχουμε καταθέσει σειρά προτάσεων τα τελευταία χρόνια. Σας είπαμε ότι πρέπει να εφαρμοστεί σαφής διαχωρισμός ανάμεσα στους στρατηγικούς κακοπληρωτές και τους υπόλοιπους δανειολήπτες. Δεν το πράξατε! Σας είπαμε να δοθεί η ευκαιρία στον ιδιοκτήτη να έχει τον πρώτο λόγο στην αγορά της περιουσίας του πριν αυτή ξεπουληθεί σε εταιρείες διαχείρισης δανείων. Δεν το πράξατε! Σας είπαμε να δοθούν κίνητρα στους καλοπληρωτές, στους ανθρώπους δηλαδή που αποπληρώνουν κανονικά τις δανειακές τους υποχρεώσεις. Δεν το πράξατε ούτε αυτό! Πρέπει να καταλάβετε ότι έχουμε υποχρέωση ως πολιτικές δυνάμεις να προστατεύσουμε το κόσμο από ένα δικτατορικό τραπεζικό σύστημα που λειτουργεί με τόσο αυταρχικό τρόπο. Πάντως, αν τελικά είμαστε εμείς η αιτία για να κινητοποιηθούν τα υπόλοιπα κόμματα, το αποδεχόμαστε ως κάτι θετικό.

Κορωνοϊός: Όσον αφορά τον κορωνοϊό, αρχικά αντιμετωπίζαμε κάτι άγνωστο, γι' αυτό δώσαμε πίστωση χρόνου. Μάρτιο, Απρίλιο, Μάιο πήγαμε σχετικά καλά. Η μετέπειτα όμως διαχείρισης της υγειονομικής κρίσης μας βρίσκει σε πολλά θέματα αντίθετους. Θυμίζω, σε όσους πιθανόν να το έχουν ξεχάσει, πως το ΕΛΑΜ τάχθηκε ανοιχτά με δημόσιες δηλώσεις αξιωματούχων του εναντίον στο υποχρεωτικό κλείσιμο των επιχειρήσεων, στην απαγόρευση επιστροφής φοιτητών μας στην πατρίδα τους, στο τοπικό lockdown σε Λεμεσό και Πάφο, στα αυστηρά προστίματα και στους περιορισμούς ελεύθερης διακίνησης. Αυτές οι αποφάσεις οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στο οριστικό κλείσιμο εκατοντάδων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, σε μαζικές απολύσεις και βυθίζουν τη χώρα σε μία βαθιά οικονομική κρίση.

Το τελευταίο διάταγμα ήταν το κερασάκι στην τούρτα για τους χώρους εστίασης και αναψυχής που περίμεναν την περίοδο των Χριστουγέννων για να καλύψουν το χαμένο έδαφος των προηγούμενων μηνών. Γενικότερα, όσο αφορά τα μέτρα ενίσχυσης κλάδων της οικονομίας, προέχει η στήριξη των επιχειρήσεων που κατ' επέκταση σημαίνει στήριξη των εργαζομένων. Μέχρι στιγμής καταγράφονται ισχυρές αδυναμίες οι οποίες το συντομότερο πρέπει να ρυθμιστούν με προτεραιότητα στους συμπολίτες μας που εδώ και εννέα μήνες δεν έχουν πάρει ούτε ένα ευρώ, παρ' ότι επηρεάστηκε σημαντικά το εισόδημά τους.

Το άλλο μεγάλο θέμα αφορά τα ενοίκια. Χρειάζεται επείγοντως κρατική παρέμβαση στο όλο ζήτημα. Είναι αδύνατο επιχειρήσεις που παρέμειναν κλειστές από τον Μάρτιο να ανταπεξέλθουν σε αυτή την υποχρέωσή τους. Εκτεθειμένοι θα μείνουν επίσης και όλοι οι ενοικιαστές. Η δική μας πρόταση εστιάζεται στο γαλλικό μοντέλο για το διαμοιρασμό των εξόδων ανάμεσα σε κράτος, ενοικιαστή και ενοικιαζόμενο με ισόποση συμμετοχή 33% για το κάθε μέρος.

Την ίδια βέβαια ώρα παρακολουθούμε να γίνεται οικονομική εκμετάλλευση του κορωνοϊού από συγκεκριμένες εταιρείες εισαγωγής φαρμάκων, διαγνωστικών τεστ, αντισηπτικών, масκών και ούτω καθεξής, οι οποίες πλουτίζουν πάνω στις ανάγκες διασφάλισης της δημόσιας υγείας. Τα κέρδη των φαρμακευτικών εταιρειών ανά τον κόσμο ξεπέρασαν τα 400 δις δολάρια για το 2020. Αντιλαμβάνεστε λοιπόν ότι τα τεράστια οικονομικά συμφέροντα έχουν μετατρέψει μία λοίμωξη σε βιομηχανία.

Μέσα σε όλα αυτά, είχαμε μία θλιβερή πρωτοτυπία. Αναφέρομαι στην απόφαση για το κλείσιμο των εκκλησιών. Ποτέ άλλοτε, ακόμα και στα πιο σκληρά χρόνια της τουρκοκρατίας, δεν απαγορεύτηκε η παρουσία πιστών στους ορθόδοξους ναούς.

Φυσικά, καθόλου τυχαίο το γεγονός πως σε αυτή την περίπτωση οι κυβερνώντες βρήκαν άξιο συμπαραστάτη στο πρόσωπο του ΑΚΕΛ. Άλλωστε, από τις τάξεις του προέρχεται και ο καλλιτέχνης που προσβάλλει κατά καιρούς μέσα από τους άτεχνους πίνακές του τα ιερά σύμβολα της Ελληνοορθοδοξίας. Το μήνυμά του ΕΛΑΜ είναι ξεκάθαρο: Ζητούμε το θρησκευτικό συναίσθημα, κλειδί των καλύτερων περιόδων της ιστορίας μας και καταφύγιο στις πιο σκοτεινές στιγμές της, να γίνει απόλυτα σεβαστό.

Κλείνοντας με το θέμα του κορωνοϊού δεν μπορώ να μην αναφερθώ στο περιβόητο εμβόλιο. Ως παράταξη, είμαστε κάθετα ενάντια στον υποχρεωτικό εμβολιασμό. Είναι πάγια θέση μας και την έχουμε εκφράσει και παλαιότερα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η θέση μας είναι ακόμη πιο έντονη. Κανένας πολίτης δεν πρέπει να οδηγείται εκβιαστικά προς υποχρεωτικό εμβολιασμό. Με τα υπάρχοντα δεδομένα είναι σαν να μετατρέπουμε τους συμπατριώτες μας σε πειραματόζωα. Σας παραπέμπω όλους στις δηλώσεις του Προέδρου της Γαλλίας, Εμμανουέλ Μακρόν, ο οποίος εξέφρασε τις επιφυλάξεις του αναφορικά με την ποιότητα, την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα του εμβολίου που θα παραλάβουμε λόγω της έλλειψης αξιόπιστων μελετών. Η λήψη

βεβιασμένων αποφάσεων για τόσο σοβαρά θέματα είναι πρακτική που μας απέδειξε τον τελευταίο καιρό ότι φέρνει αντίθετα αποτελέσματα σε πολλές περιπτώσεις. Όπως είναι λογικό το τοξικό κλίμα που επικρατεί έχει δημιουργήσει στην κοινωνία θυμό, απογοήτευση, αναβρασμό και αγωνία για το αύριο. Ως ΕΛΑΜ υπερασπιζόμαστε το συνταγματικό δικαιώματα όλων των πολιτών, οι οποίοι έχουν την ελευθερία να διαδηλώνουν για καθετί το οποίο θεωρούν λάθος και να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους, πάντα στα πλαίσια της νομιμότητας.

Η περίοδος που διανύουμε είναι ιδιαίτερα κρίσιμη και καλούμε την κυβέρνηση να επανεξετάσει τη συνολική διαχείριση του ζητήματος. Κορυφαίοι επιστήμονες, όπως ο εξ Ελλάδος καθηγητής επιδημιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ της Αμερικής, δρ Ιωάννης Ιωαννίδης, δηλώνουν με σαφήνεια πως μέτρα όπως το καθολικό lockdown είναι αναποτελεσματικά, ειδικότερα εάν επαληθευτεί η πρόβλεψη για τρίτο κύμα. Σε τέτοια περίπτωση ο ψυχολογικός αντίκτυπος σε τυχόν νέο εγκλεισμό θα είναι τεράστιος. Στόχος λοιπόν πρέπει να είναι η επιστροφή στην κανονικότητα το συντομότερο δυνατόν.

Κοινωνία: Βασική φιλοσοφία του ΕΛΑΜ είναι η ύπαρξη κοινωνικού κράτους. Οι ενέργειές μας στρέφονται προς αυτή την κατεύθυνση με έμφαση στην προστασία των πολυτέκνων, των μονογονιών, των συνταξιούχων, των μισθωτών και του αγροτικού κόσμου. Μέσα στα πέντε χρόνια παρουσίας μας στο κοινοβούλιο έχουμε καταθέσει σειρά προτάσεων για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Επιγραμματικά αναφέρω: Θέσπιση κατώτατου μισθού σε όλους τους επαγγελματικούς κλάδους. Θέσπιση κατώτατης σύνταξης, κάτι για το οποίο έχουμε καταθέσει πρόταση νόμου και βλέπουμε με ικανοποίηση μετά από διαβουλεύσεις μας με την Υπουργό Εργασίας να θεσμοθετείται στα €710 και εφαρμόζεται από το 2021. Ενίσχυση των μονογονεϊκών οικογενειών. Στρατηγική για αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος με την παροχή φορολογικών και επιδοματικών κινήτρων σε πολύτεκνες οικογένειες. Παροχή κινήτρων για νέα ζευγάρια που θέλουν να παραμείνουν στην Κύπρο, να δημιουργήσουν οικογένεια, χωρίς άγχος για την εργασιακή αποκατάστασή τους. Κατάργηση του πέναλτι 12% για όσους εργαζόμενους επιθυμούν να λάβουν πρόωρη σύνταξη, κίνηση που θα δημιουργήσει χιλιάδες θέσεις στην αγορά εργασίας.

Περνώ σε ένα άλλο μεγάλο θέμα το οποίο ταλαιπωρεί την Κύπρο και αναφέρομαι φυσικά στο μεταναστευτικό. Για μια ακόμη χρονιά από αυτό το βήμα τονίζω την ανάγκη εφαρμογής αυστηρής μεταναστευτικής πολιτικής. Ο αριθμός των αιτητών πολιτικού ασύλου έχει ξεπεράσει το 4% του πληθυσμού και αυξάνεται ραγδαία. Σε λίγα χρόνια θα είμαστε μειονότητα μέσα στην ίδια τη χώρα μας. Ολόκληρες περιοχές, από την εντός των τειχών παλιά πόλη της Λευκωσίας μέχρι τη Χλώρακα της επαρχίας Πάφου, αλλάζουν χαρακτήρα και γκετοποιούνται. Αυτή την Κύπρο ονειρεύεστε για τα παιδιά σας; Εμείς πάντως σε καμία περίπτωση! Απαιτούμε άμεση εφαρμογή της νομοθεσίας για απέλαση όλων των παράνομων μεταναστών και διακοπή της παροχής παχουλών επιδομάτων όσο υπάρχουν Έλληνες της Κύπρου που υποφέρουν κάτω από το όριο της φτώχειας και της ανέχειας. Κάποιοι αναφέρονται σε ευρωπαϊκές οδηγίες. Ακούστε τι γίνεται στην Ευρώπη, για να πάψετε να εθελουφλείτε: Πρώτον, στις 13 Φεβρουαρίου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δίκαιωσε την Ισπανία η οποία είχε προχωρήσει σε μαζικές απελάσεις παράνομων μεταναστών, με το δικαιολογητικό ότι οι ίδιοι έθεσαν τον εαυτό τους σε παράνομη κατάσταση. Το δεύτερο αφορά την Ελλάδα: Όταν το Φεβρουάριο προέκυψε το μαζικό κύμα παράνομης μετανάστευσης υποκινούμενο από την Αγκυρα, η Ελλάδα προχώρησε στην αναστολή αποδοχής αιτήσεων πολιτικού ασύλου για ένα μήνα. Στις 9 Μαρτίου, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δίκαιωσε την Ελλάδα. Θέση λοιπόν δική μας είναι ότι η Κυπριακή Δημοκρατία επιβάλλεται να προχωρήσει στην αναστολή αποδοχής αιτήσεων πολιτικού ασύλου μέχρι ο αριθμός τους να μειωθεί κάτω από το 1% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, όπως ορίζουν οι ευρωπαϊκές οδηγίες. Άφησα για το τέλος το κορυφαίο παράδειγμα, την Ουγγαρία. Η κυβέρνησή της σφράγισε τα σύνορα, τόσο απλά έλυσε το γόρδιο δεσμό. Οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι τους τελευταίους μήνες όντως έγιναν κινήσεις προς την ορθή κατεύθυνση, όμως γίνονται πολύ λίγα, πολύ αργά. Θέλουμε αποφασιστικές ενέργειες βασισμένες στα παραδείγματα ευρωπαϊκών κρατών που προανέφερα.

Περνώντας στα θέματα της άμυνας, θετικό στοιχείο στον φετινό προϋπολογισμό είναι η αύξηση των δαπανών κατά €71 εκατομ. προς ενίσχυση της αμυντικής θωράκισης. Χαιρόμαστε, γιατί επιτύχαμε μέσα και από δικές μας παρεμβάσεις να έχουμε μετρήσιμα αποτελέσματα στο εν λόγω πεδίο. Σταθερές απόψεις της παράταξής μας παραμένουν η οικοδόμηση ισχυρής αποτρεπτικής δύναμης και η επαναφορά του Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος. Η πρόσφατη επίθεση της Τουρκίας και του Αζερμπαϊτζάν στην περιοχή του Αρτσάχ αποτελεί ακόμα μία τρανή απόδειξη ποιους έχουμε απέναντί μας. Ο μαρτυρικός Αρμενικός λαός σφαιριάζεται και προσφυγοποιείται από τον ίδιο εχθρό που κρατά σκλαβωμένη τη μισή μας πατρίδα. Χρειάζεται λοιπόν συστηματική προετοιμασία, για να μην υπάρξει ποτέ ξανά νέο 1974. Όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό της Εθνικής Φρουράς, στελέχη και συμβασιούχοι οπλίτες, πέρα από τις ανέξοδες φιλοφρονήσεις, καλούμε την πολιτεία να κατοχυρώσει τα δίκαια αιτήματά τους. Άμεση μέριμνα για την απρόσκοπτη επαγγελματική τους ανέλιξη σε συνδυασμό με ουσιαστικά κίνητρα ενθαρρύνουν την καλύτερη απόδοσή τους.

Όσον αφορά το εθνικό θέμα, από νεαρή ηλικία άκουσα αμέτρητες φορές την εξής φράση: «Το Κυπριακό πρόβλημα βρίσκεται σε αδιέξοδο εξαιτίας της τουρκικής αδιαλλαξίας». Πέρασαν δεκαετίες χωρίς να υπάρξει καμία πρόοδος και απορώ πραγματικά γιατί ακόμα επιμένουμε να ακολουθούμε τον ίδιο δρόμο. Πάνγια θέση του ΕΛΑΜ είναι η επανατοποθέτηση του Κυπριακού στις ορθές του βάσεις ως πρόβλημα εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής. Πιστεύουμε πως η διασφάλιση της ιστορικής συνέχειας του κυπριακού ελληνισμού εξασφαλίζεται μόνο

μέσα από τη λύση του ενιαίου κράτους. Οποιαδήποτε άλλη μορφή λύσης στη βάση της ομοσπονδίας ή συνομοσπονδίας θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στην κατάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας με τραγικό επίλογο την πλήρη τουρκοποίηση της Κύπρου.

Στο ερώτημα εάν μπορούμε να ξεφύγουμε από τη δεινή θέση στην οποία βρισκόμαστε σήμερα, η απάντηση είναι «ναι», με δύο προϋποθέσεις: Πρώτον, να υπάρξει η αναγκαία πολιτική βούληση για χάραξη νέας στρατηγικής και, δεύτερον, να αξιοποιήσουμε στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις διαθέσιμες επιλογές που έχουμε. Παραθέτω ορισμένα παραδείγματα τα οποία έχουμε προτείνει κατ' επανάληψη: Κλείσιμο οδοφραγμάτων, μονομερή κατάργηση του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής που πλήττει την οικονομία του τόπου μας και υποχρεώνει νόμιμες επιχειρήσεις σε αθέμιτο ανταγωνισμό, αφαίρεση των ταυτοτήτων της Κυπριακής Δημοκρατίας σε όσους κατέχουν θέσεις στο ψευδοκράτος. Μόνιμη επιδίωξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να είναι η επιβολή εμπόρων όπλων προς την Τουρκία. Μπορεί να μην καταφέραμε πρόσφατα να το εξασφαλίσουμε, υπάρχουν όμως αρκετές χώρες πλέον οι οποίες στηρίζουν τα δίκαια αιτήματά μας και είναι καιρός να το αξιοποιήσουμε.

Όσο για την πενταμερή, η οποία αναμένεται το αμέσως επόμενο διάστημα, το ΕΛΑΜ διαφωνεί. Συρόμαστε σε μία ακόμη διαπραγματεύση εν μέσω απειλών και προκλήσεων με τον κίνδυνο της επιβολής νέων τετελεσμένων.

Κύριε Πρόεδρε,

Κάθε πολιτικός χώρος χαρακτηρίζεται στη συνείδηση του λαού από τη στάση του στις κρίσιμες επιλογές που καλείται να λάβει για τον τόπο. Μοναδικός γνώμονας στη λήψη απόφασης για εμάς αποτελεί το συμφέρον του απλού κόσμου. Το ΕΛΑΜ τα τελευταία τέσσερα χρόνια καταψήφισε τον κρατικό προϋπολογισμό. Επομένως είναι πολύ εύκολο να πράξουμε το ίδιο. Δεν μπορούμε όμως να παραμεινουμε αμέτοχοι μπροστά στην προσπάθεια ορισμένων πολιτικών δυνάμεων, οι οποίες, αδιαφορώντας για τις τραγικές συνέπειες που θα επιφέρει η μη έγκριση του κρατικού προϋπολογισμού, είναι πρόθυμες να θυματοποιήσουν τους παππούδες, τους άνεργους, τους άπορους και τους αδύνατους, για να εξυπηρετήσουν αποκλειστικά και μόνο τα κομματικά τους συμφέροντα.

Λάθος ώρα επέλεξαν ορισμένοι να περάσουν στην αντιπολίτευση. Τόσα χρόνια ήσασταν επίσημα ή ανεπίσημα συγκυβέρνηση και τώρα εμφανίζεστε, εν μέσω πρωτοφανών συνθηκών που διανύουμε, έτοιμοι να μπλοκάρτε τη λειτουργία της κρατικής μηχανής. Απαντήστε μας όμως, γιατί όλα αυτά τα χρόνια υπερψηφίζατε τον κρατικό προϋπολογισμό; Μήπως η διαφθορά στην Κύπρο γεννήθηκε το 2020;

Τις τελευταίες ημέρες ζούμε το θέατρο του παραλόγου. Καλλιεργήθηκε έντεχνα σε ένα μέρος της κοινής γνώμης η εντύπωση πως σήμερα επιλέγουμε αν θα στηρίξουμε τους διεφθαρμένους ή τους αδιάφθορους. Τέτοιο δίλημμα για εμάς δεν υπάρχει. Μόλις την προηγούμενη εβδομάδα, σχεδόν ομόφωνα, απορρίψατε σχέδιο απόφασης του ΕΛΑΜ για άμεση δημοσιοποίηση της Λίστας Γιωρκάτζη. Εκεί από ό,τι φαίνεται δεν υπήρχε διαφθορά! Και κατά άλλον περιεργο τρόπο, δεν έγινε πρωτοσέλιδο!

Στο προσκήνιο της όλης κατάστασης ο Γενικός Ελεγκτής, ένας ανεξάρτητος θεσμός της Δημοκρατίας, τον οποίο συνειδητά επιλέγετε να ταμπελώνετε με κομματική ταμπέλα. Υποτίθεται ότι με αυτό τον τρόπο τον προστατεύετε. Πολύ φοβάμαι ότι στο τέλος όμως θα στραφεί εναντίον του θεσμού. Στα δικά μας μάτια είστε όλοι ένοχοι για τα σκάνδαλα και την ατιμωρησία των πρωταγωνιστών. Μαζί τα φάγατε! Στη Δρομολαξιά, στη Focus, στον συνεργατισμό, στα αποχετευτικά, στα διαβατήρια!

Το ΕΛΑΜ ως υπεύθυνη πατριωτική δύναμη ψηφίζει ως εξής: Παρακαλώ τη γραμματεία να καταθέσει στα πρακτικά...

(Στο σημείο αυτό ο κ. Χρίστος Χρίστου παραδίδει στη γραμματέα σχετικό έγγραφο.)

Ψηφίζουμε λοιπόν ως εξής: Όχι στις δαπάνες για αιτητές πολιτικού ασύλου, όχι στις δαπάνες για συντήρηση και διάνοξη νέων οδοφραγμάτων, όχι στις δαπάνες για φοίτηση Τουρκοκύπριων μαθητών σε ιδιωτικές σχολές. Στηρίζουμε τα υπόλοιπα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως παραχωρούμε λευκή επιταγή σε κανέναν. Γνωρίζω πως για να δικαιολογήσουν τη θέση τους αρκετοί καλοθελητές θα τρέξουν να μας κατηγορήσουν πως δώσαμε σανίδα σωτηρίας στην κυβέρνηση Νίκου Αναστασιάδη. Κάνετε λάθος! Παραθέτω σειρά γεγονότων, αποδείξεων και τεκμηρίων που πιστοποιούν το ακριβώς ανάποδο. Από όλους τους προέδρους των κομμάτων, είμαι ο μοναδικός που αρνήθηκε να ακολουθήσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην πενταμερή διάσκεψη του Κρανς Μοντανά. Ήταν μία κίνηση, για να αναδείξουμε την πραγματική διαφωνία μας σε λύση διζωνικής δικονομικής ομοσπονδίας. Από το 2016 μέχρι σήμερα, το ΕΛΑΜ έχει καταψηφίσει ίσως τα περισσότερα κυβερνητικά νομοσχέδια από οποιονδήποτε άλλη πολιτική δύναμη. Επίσης, στα συμβούλια των ημικρατικών οργανισμών διορίστηκαν από την κυβέρνηση Αναστασιάδη οι δικοί σας άνθρωποι και όχι ελαμίτες. Και εκεί υπάρχουν λίστες πολλών ονομάτων, πολλών ονομάτων για πολλά χρόνια!

Επομένως, η έγκριση του κρατικού προϋπολογισμού δεν είναι ψήφος εμπιστοσύνης στην κυβερνητική πολιτική. Είναι ψήφος εμπιστοσύνης σε έναν λαό που αγωνίζεται να ορθοποδήσει και κουράστηκε να γίνεται έρμαιο σε πολιτικά παιχνίδια.

Κύριε Πρόεδρε,

Κλείνοντας την ομιλία μου, να ευχηθώ σε όλο τον κόσμο, κάτω από αυτές τις δύσκολες συνθήκες, καλά Χριστούγεννα και στην πατρίδα μας καλή λευτεριά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Χρίστου.

Ο πρόεδρος του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών κ. Χαράλαμπος Θεοπέμπτου.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΘΕΟΠΕΜΠΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Το 2020 θα μείνει στη μνήμη όλων μας για την πανδημία και όλα τα κακά και τις πρωτόγνωρες καταστάσεις που ζήσαμε σε όλο τον πλανήτη. Πολλοί από τους συμπολίτες μας υποφέρουν και συνεχίζουν να βλέπουν τα εισοδήματά τους να μειώνονται δραματικά, σε σημείο μάλιστα που απειλείται η επιβίωσή τους.

Εμείς, τα πράσινα κόμματα σε όλο τον κόσμο, πάντα λέμε ότι είναι τα μικρά έργα που ωφελούν περισσότερο τον κόσμο που έχει ανάγκες. Ένας μεγάλος κυκλικός κόμβος για παράδειγμα που θα γίνει στη Λευκωσία δε θα δώσει δουλειές σε έναν με προβλήματα στην Πάφο. Για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε πραγματικά τον κόσμο μας, θα πρέπει να εφαρμόσουμε ευφάνταστες ιδέες για κάθε τομέα που πλήγηκε και να δημιουργηθούν ομάδες που θα τις εφαρμόσουν σε όλες τις πόλεις και χωριά της Κύπρου.

Πολιτικές με διπλό όφελος, όπως για παράδειγμα γυμναστήρια που θα κάνουν πρόγραμμα ασκήσεων σε μαθητές εκτός ωρών εργασίας ή επιδότηση συνδρομών, όταν επιστρέψουμε πίσω στην κανονικότητα, ηθοποιοί, οι οποίοι θα αναλάβουν μικρές παραστάσεις με ωφέλιμη θεματολογία, όπως π.χ. ανακύκλωση ή μια σκηνή από ένα βιβλίο, μουσικοί, χορευτές και τραγουδιστές για υπαίθριες παραστάσεις, ιδιαίτερα τις ημέρες των Χριστουγέννων. Κήρυξη διαγωνισμών συγγραφής και μετάδοσης θεάτρου από ραδιόφωνο και τηλεόραση. Μαθητές σε εστιατόρια με στόχο όχι μόνο το φαγητό, αλλά και ενημέρωση για τη σωστή συμπεριφορά στο τραπέζι. Προκήρυξη διαγωνισμών για έργα τέχνης που έχουν σχέση με την ανακύκλωση και τα απόβλητα για έκθεση σε δημόσιους, πολυσύχναστους δρόμους των πόλεων για ενίσχυση των καλλιτεχνών. Δημιουργία λαϊκών αγορών σε κάθε πόλη, για να βοηθηθούν οι αγρότες. Δημιουργία χώρων όπου περαστικοί θα μπορούν να σταματούν, για να αγοράσουν αγροτικά προϊόντα σε δρόμους, όπως π.χ. τον δρόμο από Λευκωσία προς το Τρόδος ή από Λεμεσό στον Σαϊπτά. Χρηματοδότηση ανέργων επιστημόνων μια φορά τον χρόνο, για να γίνεται ακριβής καταγραφή με GPS της κυπριακής ακτογραμμής, όπως γίνεται και στο εξωτερικό. Βοήθεια σε κατοίκους ορεινών κοινοτήτων και των κοινοτήτων του Ακάμα να ετοιμάσουν κατοικίες για ενοικίαση τύπου «AirBnB». Δημιουργία ταμείου ή συστήματος παροχής για μικροδάνεια με στόχο τη βοήθεια μικρών επιχειρήσεων, βιοτεχνιών κ.λπ.

Ιδέες και τα παραδείγματα στο εξωτερικό πολλά, φτάνει να υπάρχει θέληση. Εμείς δηλώνουμε έτοιμοι να συνεργαστούμε για το καλό του τόπου. Ήδη πολλές από τις εισηγήσεις μας έχουν δοθεί στον Υπουργό Οικονομικών σε συνάντηση που είχαμε για το θέμα και τον ευχαριστούμε για τον χρόνο του.

Όσον αφορά τον πολιτισμό, θα ήθελα να σας παρακαλέσω να μπειτε στη θέση κάποιου που τον Δεκέμβρη του 2019 υπέβαλε αίτηση για χρηματοδότηση θεατρικού έργου και το οποίο παίρνει τη χρηματοδότησή του αρχές του 2020. Αρχίζει γι' αυτούς μια δύσκολη περίοδος: Εξεύρεση ηθοποιών, σκηνηκών, μουσικής, ενδυμάτων και όλα όσα χρειάζονται για μια θεατρική παράσταση. Προσλαμβάνονται οι ηθοποιοί, υπογράφονται συμβόλαια, πληρωμές, αρχίζουν οι πρόβες και τα έξοδα τρέχουν. Οι μήνες περνούν, οι πρόβες εντατικές, συναντήσεις για επίλυση τεχνικών προβλημάτων και φτάνει η ποθητή ώρα που θα δοθεί η παράσταση μπροστά από κοινό, για να παρουσιαστεί με περηφάνια η δουλειά τόσων μηνών. Ξαφνικά, εκδίδεται μια ανακοίνωση που λέει ότι δεν επιτρέπονται οι παραστάσεις. Τα έξοδα και ο κόπος τόσων ανθρώπων για τόσο καιρό πάνε χαμένα και χάνονται και όλα τα λεφτά από τις εισπράξεις των εισιτηρίων. Τα ίδια συνέβησαν σε χορευτές, μουσικούς, σκηνογράφους, σκηνοθέτες και όλους τους αυτοεργοδοτούμενους καλλιτέχνες. Αυτά είναι μόνο μέρος των προβλημάτων που αντιμετωπίζει μια μερίδα των καλλιτεχνών, ενώ οι πιο πολλοί περνούν ακόμα χειρότερα. Χρειάστηκαν πιέσεις, φωνές και διαμαρτυρίες και μια διαδήλωση, για να αποφασίσει η κυβέρνηση να βοηθήσει τους καλλιτέχνες.

Με αυτό τον τρόπο φάνηκε για πρώτη φορά το κενό και η αδιαφορία της πολιτείας. Δεν ήξεραν ποιοι είναι οι καλλιτέχνες και πώς θα τους εντόπιζαν, για να τους βοηθήσουν! Το καλό με όλη αυτή την ιστορία είναι ότι μετά από συναντήσεις που είχαμε μαζί τους το υπουργείο έβγαλε έξω για διαβούλευση το νομοσχέδιο για το καθεστώς του καλλιτέχνη, που ήταν κλειστό για χρόνια στα συρτάρια του υπουργείου. Χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμη, για να καταρτιστούν τα μητρώα, να βρεθεί τρόπος να γίνει ταμείο υποστήριξης και ο τρόπος να βοηθηθούν με τη σύνταξή τους. Ως Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών καταθέσαμε πρόταση νόμου για τη δημιουργία μητρώου σκηνοθετών κινηματογράφου τηλεόρασης, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο, για να εφαρμοστεί και σε άλλες καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Μετά από πιέσεις από το Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών, η κυβέρνηση ανταποκρίθηκε θετικά με τη στήριξη των καλλιτεχνών μέσω της εφαρμογής του περί του Ελάχιστου Υποχρεωτικού Ποσοστού Εμπλουτισμού των Δημόσιων Κτιρίων με Έργα Τέχνης Νόμου. Έχουμε συλλέξει όλα τα κτίρια που έπρεπε να περιλαμβάνουν τέχνη και έχει ήδη γίνει ο πρώτος διαγωνισμός για το κτίριο του ΘΟΚ.

Παράλληλα, έχουμε προωθήσει αλλαγή που ψηφίστηκε για τα πνευματικά δικαιώματα στις μεταπωλήσεις έργων τέχνης.

Η πολιτεία έχει διαχρονικά αμελήσει τους καλλιτέχνες μας. Δεν ξέρουμε ποιοι είναι. Η κυβέρνηση και το βοήθημα που τους έδινε το σταμάτησε. Δεν έχουμε καμιά πρόνοια σε άλλες νομοθεσίες, όπως αυτές του φόρου ή των συντάξεων, που να ταιριάζει με το ύψος και τον τρόπο που αμείβονται όσοι φυσικά καταφέρουν να έχουν εισόδημα από την τέχνη τους.

Όσον αφορά την παιδεία, γνωρίζω τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν πολλά υπουργεία λόγω της πανδημίας. Όμως, όπως αναφέρει συχνά και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, πρέπει να βεβαιωθούμε ότι η εκπαίδευση των νέων θα συνεχιστεί, για να μη χάσουν τον χρόνο από την εκπαίδευσή τους. Περιμέναμε το Υπουργείο Παιδείας να είναι πιο καλά οργανωμένο να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες και τους περιορισμούς της πανδημίας. Στην επιτροπή Παιδείας κάναμε συζητήσεις που δεν έπρεπε να συζητούνται σε κοινοβουλευτικό επίπεδο με τροπολογίες της τελευταίας στιγμής για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τον εξοπλισμό, τις τεχνικές και την τηλεεκπαίδευση σε συνδυασμό με τη διά ζώσης εκπαίδευση.

Περιμένουμε εδώ και δέκα πλέον χρόνια το αποτέλεσμα της Εθνικής Επιτροπής για τα Εθνικά Επίπεδα Επαγγελματικών Προσόντων. Παρά τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμη έρχονται στη Βουλή σχέδια υπηρεσίας με συγκεκριμένες αναφορές σε σπουδές.

Ένα εξαιρετικά σοβαρό θέμα για μένα, αυτό της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων σε τριτοβάθμια ιδρύματα εκπαίδευσης, δεν έχει προχωρήσει ακόμη, παρά τη ζήτηση που υπάρχει. Ευτυχώς, δεν είμαστε όλοι οι ίδιοι. Ο καθένας από εμάς έχει διαφορετικές ικανότητες, δεξιότητες και πράγματα που μας αρέσει να κάνουμε. Καμιά κοινωνία δεν μπορεί να λειτουργήσει με μόνο αποφοίτους πανεπιστημίων. Χρειάζεται να υπάρχει μία εξίσου δυνατή επαγγελματική εκπαίδευση. Τον νέο που τώρα μπορεί να τον θεωρούν σε ένα σχολείο ή πανεπιστήμιο ως κακό και αδιάφορο φοιτητή μπορεί να ήταν ένας εξάίρετος επαγγελματίας, αν είχε την δυνατότητα να επιλέξει έναν επαγγελματικό κλάδο σπουδών, όπως γίνεται σε όλη την Ευρώπη.

Μετά από τις αναφορές της επιτροπής για την πρόληψη των παιδικών τραυματισμών, καταθέσαμε πρόταση νόμου για τη λειτουργία των παιδικών χαρών και παιδοτόπων, αλλά δυστυχώς κόλλησε και αυτό σε περιέργες αντιδράσεις των υπουργείων. Επιπρόσθετα για τα παιδικά ατυχήματα και παρά το ότι η κάθε υπηρεσία καταγράφει τα δικά της, δεν υπάρχει ενιαίο σύστημα καταγραφής των παιδικών ατυχημάτων και δηλητηριάσεων.

Παράλληλα, μετά από την έκθεση της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, καταθέσαμε μετά από πολλές διαβουλεύσεις ολοκληρωμένη πρόταση λειτουργίας των παιδικών κατασκηνώσεων.

Ένα δύσκολο θέμα, για το οποίο δίνετε συνεχώς υποσχέσεις, είναι και αυτό των σχολικών βοηθών, μιας ομάδας εργαζομένων που έχει τα χειρότερα σχέδια υπηρεσίας που έχω δει ποτέ. Εργαζόμενοι χωρίς ωράρια, που έχουν και την επιπλέον υποχρέωση να βάζουν το σχολείο, όταν είναι αργία! Και πάλι δόθηκαν υποσχέσεις που ποτέ δεν προχώρησαν. Παρόμοια προβλήματα εργοδότησης έχουμε και με τις γραμματειακές βοηθούς, ενώ δυσκολίες και αβεβαιότητα έχουν επίσης και οι σχολικοί συνοδοί. Τρεις ομάδες εργαζομένων που το κράτος τις εκμεταλλεύεται άγρια.

Για τη νεολαία μας. Στην Κύπρο το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε σε 7,4% τον Αύγουστο, δηλαδή μιλούμε για 33 000 άτομα, και ανήλθε στο 6,9% τον Ιούλιο, δηλαδή μιλούμε για 31 000 άτομα, και στο 6,8% τον Αύγουστο του 2019, δηλαδή 30 000 άτομα πάλι. Η ανεργία των νέων ήταν 19,8% τον Ιούνιο του 2020. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, η ανεργία στους νέους ηλικίας 29 και κάτω φτάνει σε ποσοστό 20,9% και σε απόλυτους αριθμούς σε σύνολο 32 968 εγγεγραμμένων ανέργων οι 6 908 είναι κάτω των 29 ετών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις αναφορές της για το πρόγραμμα «Youth Guarantee» («Εγγύηση για τη Νεολαία») θεωρεί ότι αυτό πιθανόν οφείλεται στην έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης για αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στη χαμηλή συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, στις δυσκολίες στη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία ή ακόμη και η αδήλωτη εργασία.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα «Youth Guarantee», τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν μέτρα, για να διασφαλίσουν ότι οι νέοι έως την ηλικία των 25 ετών θα λάβουν προσφορά -προσέξτε!- προσφορά για απασχόληση, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή πρακτική άσκηση εντός τεσσάρων μηνών από την έξοδό τους από το σχολείο ή την ανεργία. Όταν δείτε τα προγράμματα που εφαρμόζουν οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες μέσα από αυτή τη χρηματοδότηση, θα καταλάβετε ότι εμείς ως χώρα έχουμε ίσως τη χειρότερη εφαρμογή του προγράμματος.

Όσον αφορά τα επιπρόσθετα μέτρα τα οποία πρέπει να πάρουμε, για να βοηθήσουμε τους νέους μας, αυτά μπορούσαν να ήταν τα εξής:

1. Υιοθέτηση καλών πρακτικών από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως π.χ. περισσότερη εμπλοκή των δήμων, υλοποίηση προγραμμάτων με τοπικό χαρακτήρα, δημιουργία γραφείων πληροφόρησης σε χώρους που συχνάζουν νέοι, όπως εμπορικά κέντρα και πλατείες.
2. Εκπόνηση προγραμμάτων τα οποία θα έχουν ως στόχο την προαγωγή της πράσινης ανάπτυξης του νησιού και της ανάλογης δημιουργίας θέσεων εργασίας, όπως π.χ. θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ως παράδειγμα το πρόγραμμα «Yenesis» στην Ευρώπη.
3. Συνεργασία Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης με ιδιωτικά γραφεία εξεύρεσης εργασίας, ώστε να διερευνηθούν οι πιθανότητες για εύρεση απασχόλησης σε νέους.
4. Παραχώρηση φορολογικών κινήτρων ή μειωμένες εισφορές σε κοινωνικές ασφαλίσεις εταιρειών που εργοδοτούν νέους.
5. Εφαρμογή διπλού συστήματος μαθητείας όπως σε άλλες χώρες, π.χ. Γερμανία, Ισπανία, Αυστρία, όπου οι μαθητές μπορούν να εργάζονται κάποιες ώρες την εβδομάδα, ώστε να έχουν άμεση επαφή με την αγορά εργασίας.
6. Συνεχής διενέργεια μελετών από το κράτος, ώστε να αντικατοπτρίζονται οι τρέχουσες, καθώς και κυρίως οι μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και αυτές οι μελέτες να χρησιμοποιούνται από τους σύμβουλους επαγγελματικού προσανατολισμού στα σχολεία, οι οποίοι με τη σειρά τους θα ενημερώνουν τους μαθητές.
7. Θεσμοθέτηση των διαδικασιών που θα διέπουν την πραγματοποίηση πρακτικής άσκησης και μαθητείας, καθώς και καθιέρωση ενός συμβολικού ποσού για αμοιβή, ώστε να μην αποτελεί η πρακτική άσκηση προϊόν εκμετάλλευσης των νέων. Στο ίδιο νομοθετικό πλαίσιο θα μπορούσε να καταστεί η υποχρέωση μεγάλων εταιρειών να δέχονται νέους για πρακτική άσκηση.
8. Δημιουργία πλατφόρμας σε συνεργασία με τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης, όπου ιδιωτικές επιχειρήσεις θα μπορούν να κοινοποιούν το ενδιαφέρον τους για πλήρωση θέσεων εργασίας μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, με σκοπό να γίνει πιο φιλική στους νέους χρήστες η εξεύρεση εργασίας.
9. Συνεργασία πανεπιστημίων με δημοτικές αρχές ή με τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης, ώστε να διευκολυνθεί η παροχή εργασίας σε νέους ή για να ανακαλυφθούν τυχόν κενά στην παροχή υπηρεσιών προς τους νέους.

Το να τοποθετείς απλά νέους σε μια δουλειά για λίγους μήνες και μετά να μένουν χωρίς δουλειά δεν είναι τίποτα άλλο από την παροχή δωρεάν εργατικού δυναμικού σε επιχειρηματίες. Το όνομα του προγράμματος «Εγγύηση για τη Νεολαία» άλλα πράγματα υπονοεί.

Πέρα από τα πιο πάνω, για τους νέους γονείς θα έπρεπε να υπάρχει αύξηση της πληρωμένης άδειας μητρότητας και πατρότητας, παροχή οικονομικών κινήτρων σε νεαρά ζευγάρια για απόκτηση παιδιού, όπως π.χ. η κάλυψη του κόστους ημερήσιας φροντίδας του παιδιού, δημιουργία σταθμών στον χώρο εργασίας, αύξηση του επιδόματος τέκνου, παροχή εφάπαξ ποσού και αύξηση του αριθμού των ολοήμερων σχολείων, ούτως ώστε να μπορούν οι νέοι γονείς να εργάζονται τα απογεύματα χωρίς την ανάγκη για παππούδες-γιαγιάδες να προσέχουν τα παιδιά τους.

Στα θέματα υγείας έχουν γίνει θετικά βήματα με την προώθηση του ΓΕΣΥ, αλλά έχουμε ακόμη βουνό προβλημάτων. Απαιτείται άμεση βελτίωση των υποδομών και των εγκαταστάσεων των ψυχιατρικών υπηρεσιών του Νοσοκομείου Αθαλάσσας. Η έκθεση της Επιτροπής Διοικήσεως αναφέρεται στην ανομοιομορφία των περιστατικών τα οποία φιλοξενούνται στους χώρους του ψυχιατρείου, λόγω του ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμοι άλλοι χώροι. Επίσης παρατηρούνται ελλείψεις σε φάρμακα. Συνεπώς, πρέπει να προχωρήσει με εντατικούς ρυθμούς και χωρίς καθυστέρηση το θέμα της ανέγερσης νέου κτιρίου για το Νοσοκομείο Αθαλάσσας, το οποίο θα είναι φιλικό προς τα άτομα που θα φιλοξενεί, οι αριθμοί των οποίων δυστυχώς αυξάνονται συνεχώς.

Παράλληλα, να θυμίσω ότι εδώ αναμιγνύουν τους ασθενείς του ψυχιατρείου με τα άτομα τα οποία κάνουν αποτοξίνωση, χωρίς να υπάρχει καμιά σχέση μεταξύ των δύο. Χρειάζεται το κράτος να λάβει μέτρα για την αποϊδρυματοποίηση των ατόμων που φιλοξενούνται στο νοσοκομείο αυτό.

Όσον αφορά το ΓΕΣΥ, ένα από τα πιο ανησυχητικά σημεία που παρουσιάζει το ΓΕΣΥ είναι τα φαινόμενα κατάχρησης από ορισμένους επιτήδειους. Θυμάμαι πολλές φορές κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, προτού ξεκινήσει το ΓΕΣΥ, να μας προειδοποιούν για την κατάχρηση και την ανάγκη ελέγχου ποιότητας των υπηρεσιών. Είναι αδήριτη ανάγκη η συγγραφή και εφαρμογή πρωτοκόλλων και κατευθυντήριων γραμμών στη διενέργεια ιατρικών πράξεων, ώστε να μην παρατηρούνται φαινόμενα κατάχρησης. Να εισαχθούν συστήματα ελέγχου, ώστε να μην παρατηρείται κατάχρηση του συστήματος. Παροχή κινήτρων για διαπίστευση κλινικών εργαστηρίων και νοσηλευτηρίων. Δημιουργία τμήματος αγορών και προμήθειας εξοπλισμού. Χρειαζόμαστε όμως και δυνατά, αυτονομημένα νοσηλευτήρια στελεχωμένα με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, ιατρικό, νοσηλευτικό και βοηθητικό προσωπικό και με τον απαραίτητο εξοπλισμό προς όφελος του ασθενή για την απρόσκοπτη και σωστή λειτουργία του ΓΕΣΥ.

Όσον αφορά το περιβάλλον, έχουμε τεράστια προβλήματα με τη διαχείριση των αποβλήτων, αλλά σχεδόν και σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς. Έχουμε μεγάλη καθυστέρηση στη ρύθμιση του θέματος για την ανακύκλωση των οικιακών φαρμάκων. Γέμισε όλη η Κύπρος από μπάζα και οικιακά απόβλητα. Δεν έχουμε σύστημα διαχείρισης ογκωδών οικιακών αποβλήτων, όπως για παράδειγμα έπιπλα, στρώματα, καρέκλες και άλλο οικιακό εξοπλισμό. Δεν ελέγχονται οι επιχειρήσεις που παράγουν επικίνδυνα απόβλητα και πώς τα διαχειρίζονται. Τα πράσινα σημεία είναι λίγα σε αριθμό, αραιά, με τα πιο πολλά να έχουν λάθος ωράρια, με λάθος εξοπλισμό, ενώ παραλαμβάνουν απόβλητα που δεν ξέρουν πώς να τα διαχειριστούν.

Αδιαφορούμε για το ότι είχαμε ευρωπαϊκή υποχρέωση να διαχειριζόμαστε το 65% των οργανικών μας αποβλήτων μέχρι το 2016 και τόσα χρόνια δεν έγινε τίποτα. Δεν κυνηγούμε τις εταιρείες να γραφτούν σε συλλογικά συστήματα και η ανακύκλωση συσκευασιών δεν πάει καλά. Το γεγονός ότι το 50% των συσκευασιών που στέλνουμε στην ανακύκλωση δεν ανακυκλώνεται δεικνύει ότι χρειάζεται καλύτερη και συνεχή ενημέρωση του κοινού, αλλά και ότι θα πρέπει να πιεστούν οι Κύπριοι εργοστασιάρχες να χρησιμοποιούν ανακυκλώσιμες συσκευασίες. Ψηφίστηκε ο νόμος για τη χρέωση των πλαστικών τσαντών, αλλά πλέον το σύστημα δε δουλεύει σε πολλά καταστήματα, όπως περίπτερα και άλλα μικρά καταστήματα λιανικού εμπορίου.

Αρνήθηκε με πείσμα η κυβέρνηση να δημιουργήσει ένα πράσινο ταμείο όπου θα κατέληγαν τα μερικά εκατομμύρια από την εμπορία ρύπων και όπου θα μπορούσαμε να στέλνουμε τα λεφτά από τις πωλήσεις πλαστικών τσαντών και άλλες πράσινες φορολογίες. Απ' ό,τι φαίνεται, θα καθυστερήσουμε και στην εφαρμογή της Οδηγίας για τα πλαστικά μιας χρήσης, το νομοσχέδιο είναι ακόμη σε διαβούλευση, αλλά υπάρχουν και όροι μέσα που δεικνύουν ότι δεν πρόκειται να εφαρμοστεί σύντομα, παρά το ότι έχουμε μέχρι τον Ιούλιο του 2021, για να εναρμονιστούμε.

Αυτό που συμβαίνει τώρα στο Πεντάκωμο είναι μια τραγωδία, ένα σκάνδαλο για το οποίο έπρεπε όσοι το προώθησαν, παρά τις προειδοποιήσεις που έπαιρναν, να τιμωρηθούν. Δώσαμε εκατομμύρια για διαχείριση των οσμών στην Κόση και όμως οι μυρωδιές στην γύρω περιοχή δεν αντέχονται. Η ποιότητα του αέρα στην Κύπρο εξακολουθεί να προκαλεί τον πρόωπο θάνατο δυο ατόμων την ημέρα, αλλά η κυβέρνηση δεν ασχολείται με κανένα μέτρο που θα βελτίωνε την κατάσταση. Αντίθετα, άφησε 5 000 κατοίκους στο Δάλι να αναπνέουν τα καυσαέρια των ασφαλικών, χιλιάδες συμπολίτες μας υποφέρουν από μυρωδιές εργοστασίων και κτηνοτροφικών μονάδων και παρ' όλα αυτά δεν έχουμε ούτε και ετοιμάζεται νομοθεσία που να προστατεύσει τους κατοίκους από αυτές τις μυρωδιές.

Έχουμε εκατοντάδες εθελοντές έτοιμους να βγουν έξω να κάνουν δεντροφυτεύσεις και η κυβέρνηση, όχι μόνο δε βοηθά για την εξεύρεση χώρων, αλλά επιβάλλει και διαδικασίες που είναι αδύνατο να εφαρμοστούν.

Η Πολεοδομία ζει ακόμη στο παρελθόν και σχεδιάζει δρόμους μέσα από πάρκα, κάνει κυκλικούς κόμβους μέσα σε δεντροφυτευμένες περιοχές και κάνει ό,τι είναι δυνατό να προωθήσει τα αυτοκίνητα χωρίς καμιά έγνοια για τον θόρυβο και τα βλαβερά καυσαέρια που αναπνέουν οι πολίτες.

Ασχολούμαι με τα περιβαλλοντικά θέματα του τόπου εδώ και τριάντα χρόνια και δε θυμάμαι να έζησα κυβέρνηση με τόση μεγάλη αδιαφορία, που παραβιάζει μάλιστα νομοθεσίες, και, όπως σε πολλά άλλα θέματα, προσπαθεί πάντα να εξυτηρητήσει συμφέροντα.

Όσον αφορά την ευημερία των ζώων, πρέπει να πω ότι ο κύριος Κώστας Καδής έχει κάνει όσα ζητούσαμε να γίνουν τα τελευταία είκοσι χρόνια με μια σειρά από νομοθεσίες που ήρθαν στη Βουλή και γι' αυτό νιώθω την ανάγκη πραγματικά να τον ευχαριστήσω. Ωστόσο, παραμένει το θέμα της ρύθμισης όσων εκτρέφουν σκύλους με σκοπό την αναπαραγωγή και πώληση. Χρειάζεται μια ολοκληρωμένη πολιτική επίσης για τη διαχείριση των αδέσποτων.

Το νομοσχέδιο όμως για τη δημιουργία αστυνομίας ζώων παρουσιάζει επίσης πάρα πολλά προβλήματα. Το νομοσχέδιο έχει σοβαρές ελλείψεις και φαίνεται να γράφτηκε με μεγάλη προχειρότητα. Έντονες ανησυχίες εκφράζουν επίσης και οι φιλοζωικές οργανώσεις, που λένε επιπλέον ότι θα έρχεται σε σύγκρουση με τον νόμο του κτηνιατρού και με τον περί Σκύλων Νόμο. Δεν υπάρχουν ξεκάθαρες πρόνοιες και υπάρχει φόβος ότι αυτό θα οδηγήσει ουσιαστικά στο να βραχυκυκλώνεται η λειτουργία του. Δεν αναμένεται με την αύξηση των ποινών να γίνει οποιαδήποτε αλλαγή. Ο Σύνδεσμος Αστυνομικών Κύπρου θεωρεί ότι θα έπρεπε να ήταν ευθύνη των κτηνιατρικών υπηρεσιών. Η συντεχνία ΑΣΔΗΚ της αστυνομίας κακίζει το γεγονός ότι δεν υπάρχει πουθενά πρόνοια για συνδρομή των κτηνιατρικών υπηρεσιών. Και όλα αυτά σε ένα νομοσχέδιο που περιμένουμε εδώ και δεκαετίες.

Όσον αφορά την ενέργεια και την ενεργειακή φτώχεια, μέσα από όλη την οικονομική κρίση λόγω πανδημίας ακόμη ένα θέμα που θα πρέπει να κοιτάζουμε ως πολιτεία τώρα ειδικά που είναι χειμώνας είναι η ενεργειακή φτώχεια. Κάποιος που δυσκολεύεται να τα βγάλει πέρα οικονομικά θα έχει και πρόβλημα να κρατά το σπίτι του ζεστό.

Μέσα από έρευνα που προκύπτει από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας φαίνεται ότι το 2018 το 21,9% των πολιτών που διαμένουν στην Κύπρο -το 21,9%, κύριοι!- το 1/3 του κόσμου που ζει στην Κύπρο δεν είχαν τη δυνατότητα να διατηρήσουν το σπίτι τους επαρκώς θερμό για τον χειμώνα, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 7,3%. Περαιτέρω, το 12,2% του πληθυσμού της Κύπρου

αδυνατούσε να πληρώσει τους λογαριασμούς ενέργειας έγκαιρα. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 6,6%, το μισό μας. Και αυτά είναι στοιχεία πριν την πανδημία. Φανταστείτε τώρα τι γίνεται και πόσος κόσμος υποφέρει.

Το κράτος θα πρέπει να αναπτύξει εδώ και τώρα στρατηγικές, για να εφαρμόσει δράσεις σε τέσσερις βασικούς άξονες: Αλλαγές στις πολιτικές, ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού, αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων, αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ο κόσμος υποφέρει και δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια καθυστέρησης. Πρέπει να δράσουμε τώρα για το καλό του κόσμου μας.

Όσον αφορά τις μεταφορές, που το αναφέρω κάθε χρόνο, από τα πιο σοβαρά προβλήματα με την εκπομπή ρύπων μας ως χώρα είναι τα πολλά αυτοκίνητα και η έλλειψη δημόσιων μεταφορών. Αντί όμως να προωθούμε τις δημόσιες μεταφορές, το περπάτημα και την ποδηλασία, επιμένουμε στην κατασκευή νέων δρόμων υψηλών ταχυτήτων μέσα από τις πόλεις, κάνουμε τεράστιους κυκλικούς κόμβους στην είσοδο της Λευκωσίας που θα οδηγούν χωρίς καμιά διακοπή ακόμη πιο πολλά αυτοκίνητα στην πόλη, δημιουργώντας έμφραγμα σε όλα τα κεντρικά σημεία, τα αυτοκίνητα δικαιούνται να κυκλοφορούν παντού σε αντίθεση με ευρωπαϊκές χώρες, όπου π.χ. δεν επιτρέπονται ιδιωτικά οχήματα στο κέντρο της πόλης, δεν έχουμε κηρύξει τις περιοχές χαμηλών ρύπων για προστασία των οικιστικών περιοχών, δεν έχουμε αρκετές διασταυρώσεις πεζών, ακόμη και σε εμπορικά κέντρα, για να μην καθυστερούμε φυσικά την κίνηση των αυτοκινήτων, ψηφίστηκε ο νόμος για τα ποδήλατα, αλλά δεν είδαμε ούτε εκστρατείες ενημέρωσης ούτε έργα για κατασκευή ποδηλατοδρόμων και ποδηλατολωρίδων.

Η κυβέρνηση δεν ασχολείται καθόλου με τις δημόσιες μεταφορές πέρα από την ανανέωση των συμβολαίων, κάτι για το οποίο δεν είχαν επιλογή, και από το 2010 που ετοιμάστηκε το Σχέδιο Κινητικότητας Λευκωσίας δεν έγινε τίποτα. Δέκα χρόνια μετά ανανεώθηκαν τα συμβόλαια για τη Λευκωσία, πάλι με τεράστια, δυσκίνητα λεωφορεία, χωρίς αύξηση των διαδρομών και συχνότητα, χωρίς ηλεκτρονικά εισιτήρια, χωρίς έξυπνες στάσεις, χωρίς μονοδρομήσεις, χωρίς λωρίδες για λεωφορεία. Τίποτα. Και ακόμη μελετούμε τις άλλες πόλεις. Ως το τέλος του αιώνα έχουμε χρόνο!

Να έρθω στο αγαπημένο μου θέμα, τις παραλίες. Η νομοθεσία για τη μεταρρύθμιση των δήμων που κατατέθηκε στη Βουλή καταργεί με δόλιο τρόπο και χωρίς καμιά δημόσια διαβούλευση τον περί Προστασίας της Παραλίας Νόμο και εισάγει νέες, απαράδεκτες πρόνοιες και δυνατότητες για τους δήμους, όπως ανάληψη από τους δήμους όλων των ευθυνών που υπήρχαν στον νόμο για την προστασία της παραλίας. Περιλαμβάνει απαράδεκτες αντιλαϊκές και αντιπεριβαλλοντικές πρόνοιες. Ο δήμος θα μπορεί να σκάψει την παραλία και να αφαιρέσει υλικά. Ο δήμος θα μπορεί να επιτρέψει την απόρριψη αποβλήτων στη θάλασσα, βλέπετε πύργους. Θα μπορεί να ανεγείρει οικοδομές για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Ιδιωτικές επιχειρήσεις θα μπορούν να τοποθετούν τραπέζια και καρέκλες στην παραλία. Θα γίνονται συναυλίες και θεάματα. Μέρος των ομπρελών σε δημόσια παραλία θα είναι προενοικιασμένο σε ιδιώτες. Θα μπορεί να δημιουργεί μικρούς χώρους εστίασης και αναψυκτήρια επί απομονωμένων παραλιών. Θα μπορεί ο δήμος να δημιουργεί παραλίες μόνο για πλουσίους, εφόσον ορισμένες δημόσιες παραλίες θα είναι πιο ακριβές από άλλες. Θα γίνεται κατάταξη σε κατηγορίες βασικά με κριτήριο την εμπορικότητα και ελκυστικότητα της κάθε περιοχής. Εγκατάσταση σωλήνων αποβλήτων στη θάλασσα. Δασικές παραλίες και νομιμοποίηση των παράνομων παραλιών. Θα μπορούν να καθορίζουν τις παραλίες σκύλων. Θα κάνουν ιδιωτικοποιήσεις παραλιών, δημιουργία παραλιών πολυτελείας, προενοίκιαση και όλα αυτά.

Θέλω να έρθω στο άλλο το θέμα, της CETA, το οποίο μας κατηγόρησαν οι δημοσιογράφοι και η κυβέρνηση. Πρέπει να ξέρετε ότι εμείς ως περιβαλλοντικό κίνημα είχαμε ταχθεί από την αρχή ενάντια στη συμφωνία που είναι γνωστή ως CETA, αλλά και σε αυτήν που είναι γνωστή ως TTIP, η οποία είναι συμφωνία εμπορική με την Αμερική. Οι περιβαλλοντικές ανησυχίες εστιάζονται στην αρνητική επίδραση που έχουν οι μεγάλες επιχειρήσεις στη διαμόρφωση των περιβαλλοντικών νομοθεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο γεγονός ότι στον Καναδά ακόμη χρησιμοποιούν χημικά που εδώ και χρόνια έχουν απαγορευθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στον Καναδά χρησιμοποιούν ορμόνες στην κτηνοτροφία. Υπάρχει κίνδυνος οικονομικής καταστροφής των μικρών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που βασίζουν τη λειτουργία τους στην αειφορία.

Με βάση τις πιο πάνω ανησυχίες έκανα εγγραφή και συζητήσαμε το θέμα στην επιτροπή Γεωργίας της Βουλής. Από τη συζήτηση ήταν φανερό ότι οι κρατικές υπηρεσίες δεν είχαν καμιά ενημέρωση ούτε και είχαν ασχοληθεί. Τα κόμματα και οι αγροτικές οργανώσεις είχαν ξεκάθαρα τοποθετηθεί εναντίον, ιδιαίτερα και μετά τις αναφορές για το χαλούμι. Όμως, παρά το ότι ήταν πλέον ξεκάθαρες οι θέσεις όλων, η κυβέρνηση, χωρίς απολύτως καμιά διαβούλευση, έφερε το θέμα στην ολομέλεια, όπου και καταψηφίστηκε. Η κυβέρνηση προσπάθησε και τότε όπως και τώρα με τον προϋπολογισμό να μεταθέσει το πρόβλημα στη Βουλή, ότι τάχα δεν καταλάβαμε τη συμφωνία και τη σημασία της. Θεωρώ ότι η κυβέρνηση έχει απόλυτη ευθύνη για το αποτέλεσμα και δεν είχε κανέναν απολύτως λόγο να ρίχνει στη Βουλή την ανικανότητά της να διαχειριστεί το θέμα. Είμαι πραγματικά περίεργος να δω πώς θα το χειριστεί απ' εδώ και πέρα.

Για τη διαφθορά πρέπει να πω ότι τη βλέπω να φουντώνει τα τελευταία χρόνια, χωρίς να υπάρχει καμιά ελπίδα, για να γίνουν τα πράγματα καλύτερα, εφόσον στην κυβέρνηση επικρατεί μια γενική αναισθησία. Μας έκαναν ρεζίλι σε σειρές στην τηλεόραση. Κανένας δε συγκινήθηκε. Μας συζήτησαν στο Ευρωκοινοβούλιο, μας είπαν «εν εντάξει, εννά το κάμουμε πιο αυστηρό». Έκανε αναφορά η Πρόεδρος της Επιτροπής, «μην

υπερβάλλετε, κάναμε διορθώσεις». Γίναμε διεθνώς ρεζίλι με τις αποκαλύψεις του Al Jazeera, «οκεί, θα το σταματήσουμε, αλλά, ξέρετε, έχει ακόμη λίγους που θέλουν και έν' κρίμα να τους αφήσουμε έξω»!

Για την κυβέρνηση, η οποία έπρεπε να παραιτηθεί από την πρώτη στιγμή, όλα είναι θέμα «είναι μία μπόρα και απλά θα περάσει». Η αλήθεια όμως είναι ότι περίμενα πιο έντονες αντιδράσεις από τα κόμματα, αλλά μετά είδα τον κατάλογο με τις εταιρείες που ασχολήθηκαν με τα διαβατήρια και κατάλαβα τότε γιατί περίμενα μάταια.

Όσοι από εμάς παρακολουθούν τα περιβαλλοντικά θέματα στην Κύπρο μπορούμε να σας πιστοποιήσουμε την τεράστια περιβαλλοντική ζημιά που προκάλεσε στον τόπο η ανεξέλεγκτη δόμηση σε περιοχές όπως αυτές των Θαλασσινών Σπηλιών και αλλού ειδικά για τα διαβατήρια.

Η συνοχή όμως και η προώθηση νομοθεσιών και αλλαγών που έκανε και ακόμη κάνει η κυβέρνηση μέσω της Βουλής, για να προωθήσει τα συμφέροντα των εταιρειών ανάπτυξης, ακόμα συνεχίζονται. Θέλω να πω μόνο ορισμένα, παρ' όλο που έχω έναν μακρύ κατάλογο. Για παράδειγμα, ήθελαν να δώσουν τις δασικές παραλίες σε ιδιώτες για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Οι δασικές παραλίες είναι αυτές του Ακάμα, είναι το Δασούδι στη Λεμεσό 1,5 χιλιόμετρο, είναι ο Κόννος στην Αγία Νάπα κ.λπ. Έφεραν νομοσχέδιο, όπου ένας υπάλληλος της εταιρείας θα διορίζονταν από τον υπουργό να κυκλοφορεί μέσα στα κυβερνητικά γραφεία, για να προωθεί τη δουλειά του κάθε developer.

Έκαμαν πολλές τέτοιες παρατυπίες μέσα σε νομοσχέδια. Η τελευταία παρατυπία είναι αυτή που βλέπουμε τώρα για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, που έχουν φέρει μέσα την τροπολογία ότι, άμα είναι για οικονομικό όφελος, δεν είναι ανάγκη να κοιτάζουμε τα άλλα πράγματα και τις παραμέτρους. Να σας θυμίσω επίσης ότι ο κάθε πύργος στη Λεμεσό έχει άδεια να πετάσει 2 500 τόνους νερό την ημέρα μες στη θάλασσα και τους είπαμε τους ίδιους τους developers να σιακκάρουν το νερό τους, να το πικιάννουν το δείγμα, να πηγαίνουν σε χημείο τζιαι, αν δεν είναι καλό το νερό, να μας το λαλούν, για να τους σταματήσουμε.

Θέλω να πω απλά για το θέμα της συνόδου για την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη, που περιμέναμε μια χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δέχεται επίθεση από μια τρίτη χώρα να έχει την υποστήριξη. Η Ευρώπη όμως φάνηκε κατώτερη των περιστάσεων και οι κυρώσεις ήταν ήπιες, χωρίς κανέναν αντίκτυπο κατά της Τουρκίας. Αντιλαμβανόμαστε πως η εικόνα που έχει σχηματιστεί για την Κύπρο το τελευταίο διάστημα με το σκάνδαλο των διαβατηρίων, του ξεπλύματος μαύρου χρήματος κτλ. δεν είναι και ιδιαίτερα βοηθητική όσον αφορά τη στάση των Ευρωπαίων εταίρων μας. Σε καμιά περίπτωση όμως το γεγονός αυτό δεν αναιρεί τις προκλητικές ενέργειες της Τουρκίας.

Θέλω να πω μόνο «ευχαριστώ». Όπως κάθε χρόνο, ευχαριστώ τις μη κυβερνητικές οργανώσεις για την εθελοντική δουλειά που κάνουν. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους συνεργάτες της ομάδας μου, την Έφη, την Καλλιόπη, τον Χάρη, τη Στέφανη, την Αλεξία και τον Γιώργο, που είναι πάντα δίπλα μου, προσφέροντάς μου ό,τι βοήθεια χρειαστώ, και στην καλύτερη συνεργάτιδα φυσικά, τη διευθύντρια του γραφείου, τη Χρυσάνθη, και όλους αυτούς που με κάνουν να φαίνομαι πολύ πιο καλός από ό,τι είμαι.

Εύχομαι καλά Χριστούγεννα σε όλους. Ελπίζω ο επόμενος χρόνος να είναι πολύ καλύτερος από το 2020 που περνούμε τώρα.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Θεοπέμπτου.

Καλώ στο βήμα τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο της Αλληλεγγύης κ. Μιχάλη Γιωργάλλα.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριε υπουργέ,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αρχίζοντας την ομιλία μου καθηκόντως εκ μέρους του κινήματος Αλληλεγγύη, θέλω να ευχαριστήσω τόσο την πρόεδρο της επιτροπής Οικονομικών όσο και τους συναδέλφους μέλη της επιτροπής για τη συμβολή τους στη διεξοδική συζήτηση για τον κρατικό προϋπολογισμό και επίσης πολλές ευχαριστίες απευθύνω στις υπηρεσίες της Βουλής, ιδιαίτερα στη γραμματεία της επιτροπής Οικονομικών και στην κοινοβουλευτική ομάδα των συνεργατών μας για την πολύ σημαντική τους εργασία κατά την εξέταση τις προηγούμενες βδομάδες του προϋπολογισμού του κράτους για το 2021.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το 2020 δεν ήταν απλώς μια δύσκολη χρονιά και χωρίς υπερβολή μπορούμε να πούμε ότι ήταν μια χρονιά αποκάλυψης. Μια οδυνηρή χρονιά που δοκίμασε και συνεχίζει να δοκιμάζει ακόμα την υπομονή και τις αντοχές των πολιτών, αλλά και τις λειτουργίες και την αποτελεσματικότητα της πολιτείας και των μηχανισμών της. Πριν προχωρήσω, να μου επιτρέψετε από αυτό εδώ το επίσημο βήμα να εκφράσω εκ μέρους της Αλληλεγγύης ένα

μεγάλο, ειλικρινές «ευχαριστώ» στους γιατρούς που βρίσκονται στο δύσκολο μέτωπο των Μονάδων της Εντατικής Θεραπείας και άλλων μονάδων, στο νοσηλευτικό προσωπικό, στους φροντιστές, στους υπαλλήλους, στους εθελοντές μας, αλλά και στους ασθενείς και όλους αυτούς που βοηθούν ή αντιμετωπίζουν την αδιανόητη κρίση της πανδημίας COVID-19.

Η ξαφνική και παγκόσμια εξάπλωση του επικίνδυνου κορωνοϊού SARS-CoV-2 άλλαξε παντελώς τη ζωή μας. Έβαλε το «εξ αποστάσεως» στην καθημερινότητά μας και μας ξεβόλεψε από τον τρόπο ζωής που ξέραμε μέχρι σήμερα. Και η υγειονομική κρίση δεν είναι απλώς μια κρίση, περισσότερο μοιάζει με τέλος εποχής. Τελειώνει μια εποχή όπως την ξέραμε και ήδη ζημέρωσε μια άλλη πολύ διαφορετική που φέρνει μαζί της μια άλλη κανονικότητα, άλλες συμπεριφορές, άλλες συνήθειες, που ίσως χρειαστεί χρόνος να συνηθίσουμε.

Μέσα σε αυτό το ρευστό περιβάλλον κι ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2021 που συζητούμε απόψε αυτοδίκαια αποτελεί τον «προϋπολογισμό του κορωνοϊού». Τον προϋπολογισμό που θα βοηθήσει την κυβέρνηση να υλοποιήσει δύο φιλόδοξους στόχους μέσα στο 2021: την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, προκειμένου να ανακόψει τη μετάδοση του κορωνοϊού SARS-CoV-2 και να εξαλείψει τα κρούσματα της πανδημίας COVID-19, και, δεύτερον, να αποκαταστήσει την οικονομική δραστηριότητα χωρίς να φορτώνει τα δημόσια οικονομικά με πρόσθετο δυσβάσταχτο χρέος. Είναι μια αποστολή η οποία υποχρεώνει την κυβέρνηση να έχει ως πρώτο μέλημα τη διατήρηση της πιστοληπτικής ικανότητας του κράτους, ώστε η Κυπριακή Δημοκρατία να διατηρεί την πρόσβαση και να δανείζεται από τις αγορές και, δεύτερον, ταυτόχρονα επιβάλλεται η κυβέρνηση να διατηρεί τα αναγκαία ρευστά διαθέσιμα για έκτακτες συνθήκες, καθότι κανένας δε γνωρίζει πόσο ακόμα θα διαρκέσει η πανδημία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η Αλληλεγγύη επισημαίνει για ακόμη μια φορά ότι είναι αδήριτη ανάγκη να ανασχεδιαστεί και να βελτιωθεί ο τρόπος καταρτισμού του κρατικού προϋπολογισμού. Τα τελευταία χρόνια ο κάθε επόμενος προϋπολογισμός είναι πανομοιότυπος με τον προηγούμενο και όλα αυτά είναι αποτέλεσμα της προβληματικής, γερασμένης και αναποτελεσματικής διαδικασίας του καταρτισμού του κρατικού προϋπολογισμού. Δεν είναι υπερβολή να πει κανείς ότι και ο φειτός προϋπολογισμός δεν υπηρετεί ούτε τις φιλοδοξίες ούτε και τους στόχους, ακόμα και της κυβέρνησης που θα τον υλοποιήσει. Είναι ένας άνευρος προϋπολογισμός άτολης διαχείρισης, που με τις πρόνοιές του συντηρούνται καταχρηστικές νοοτροπίες και διατηρούνται αχρείαστες δαπάνες προς όφελος κάποιων προνομιούχων.

Σε ό,τι αφορά τα έσοδα του προϋπολογισμού για το 2021, αβίαστα μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι οι κυβερνητικές εκτιμήσεις εμπεριέχουν μεγάλο κίνδυνο αβεβαιότητας και αδυναμίας, καθότι οι εκτιμήσεις αυτές ελάχιστα υπολογίζουν την τελική επίδραση της πανδημίας του κορωνοϊού πάνω στα εισοδήματα των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων, αλλά και πάνω στις καταναλωτικές συνήθειες και τις συμπεριφορές των πολιτών.

Εμείς εκτιμούμε ότι τα έσοδα από τον τουρισμό θα εξακολουθήσουν και για το 2021 να είναι σημαντικά μειωμένα. Η ναυτιλία συνεχίζει ήδη για τρίτη συνεχή χρονιά να καταγράφει απώλειες στην εγγραφή πλοίων και η επιχειρηματικότητα πνέει τα λoίσθια. Πολλοί αυτοεργοδοτούμενοι και πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έχουν να δουλέψουν μήνες. Συντηρούνται με τα κρατικά επιδόματα και αντιμετωπίζουν πλέον τον εφιάλη να βάλουν λουκέτο στη δραστηριότητά τους. Την ίδια ώρα το υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων συνεχίζει να απειλεί πολλές επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ακόμα, το Brexit και οι δυσκολίες συνδεσιμότητας της Κύπρου με το εξωτερικό λόγω του κορωνοϊού είναι παράγοντες που δυσκολεύουν τις επιχειρήσεις. Τέλος, το διαχρονικό πρόβλημα με τη χαμηλή αποταμιευτική ικανότητα των Κυπρίων θα συμβάλει αρνητικά στη διαχείριση της κατάστασης που έχουμε σήμερα μπροστά μας. Με όλα αυτά τα δεδομένα λοιπόν, τα έσοδα του προϋπολογισμού τίθενται εν αμφιβόλω.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Στη συνέχεια θα σας αναλύσω τους πέντε σοβαρούς κινδύνους που το κίνημα Αλληλεγγύη θεωρεί ότι απειλούν την πατρίδα μας και που δυστυχώς ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2021 ελάχιστα υπολογίζει. Ταυτόχρονα, θα αναφερθώ και στις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που έχουμε, για να τους διαχειριστούμε.

Ο πρώτος λοιπόν μεγάλος κίνδυνος που απειλεί την οικονομία και αποτελεί βόμβα στα θεμέλια της κοινωνίας είναι το τεράστιο ιδιωτικό χρέος των πολιτών και των επιχειρήσεων προς τις τράπεζες. Το τεράστιο αυτό χρέος το έχει συσσωρεύσει η διαχρονική ασυδοσία των τραπεζών και η επιπολαιότητα και ελαφρότητα των δανειοληπτών. Το τεράστιο αυτό χρέος είναι η ρίζα του κακού με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Η αλήθεια είναι ότι το ιδιωτικό αυτό χρέος μπορούσε να μειωθεί και μαζί του θα λιγόστευαν και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αν η κυβέρνηση και τα κόμματα που ψήφισαν την αλλαγή στις νομοθεσίες για τις εκποιήσεις έκαναν τότε άλλες επιλογές.

Επτά χρόνια μετά την τραπεζική καταστροφή ούτε το ιδιωτικό χρέος, αλλά ούτε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν, όπως επιβάλλει η δύσκολη περίοδος που διανύουμε, και δε μειώθηκαν, γιατί η κυβέρνηση όλα αυτά τα χρόνια περιορίστηκε στο μόντο «σώστε τις τράπεζες με κάθε θυσία και κάθε τίμημα, γιατί, αν αυτές

χαθούν, θα καταστραφεί η οικονομία». Και, αντί να δώσουν δικαίωμα στον κάθε μη αξιόχρεο δανειολήπτη να εξαγοράσει ο ίδιος με τη μειωμένη τιμή το δικό του μη εξυπηρετούμενο δάνειο, προτίμησαν να αφήσουν ελεύθερες τις τράπεζες να πωλούν σε εξευτελιστικές τιμές τα κόκκινα δάνεια σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων.

Το αποτέλεσμα αυτής της άστοχης και μυωπικής πολιτικής της κυβέρνησης ήταν η οικονομία να βρίσκεται συνέχεια υπό την απειλή των κόκκινων δανείων. Οι τράπεζες να είναι παγιδευμένες και να μην παράγουν νέα ρευστότητα και να έχουν μετατραπεί σε παράσιτα του συστήματος. Και τέλος, οι μη αξιόχρεοι δανειολήπτες να έχουν γίνει έρμαιο των αχόρταγων κερδοσκοπών που ευδοκίμουν στους κήπους των εταιριών εξαγοράς πιστώσεων και τρέφονται με πλειστηριασμούς ακινήτων. Εν αναμονή λοιπόν του δεύτερου μεγάλου κύματος μη εξυπηρετούμενων δανείων, που σίγουρα θα έρθει μέσα στο 2021, η κυβέρνηση οφείλει να πάρει αυτή τη φορά πιο σοφές αποφάσεις. Να περιορίσει τον ρόλο που έχουν σήμερα τα αρπακτικά των εταιριών εξαγοράς πιστώσεων, να ερευνήσει τα πεπραγμένα τους -και σίγουρα θα βρει πολλές παρανομίες- και πρώτιστα να δώσει την ευκαιρία στους δανειολήπτες να διακανονίσουν τα δάνειά τους με έναν εφικτό παραγωγικό τρόπο στα πρότυπα της Σλανδίας.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Για τις μόνες αξίες που νομοθετούμε σωρηδόν και στο δικό μας κοινοβούλιο είναι οι τραπεζικές, οι χρηματοπιστηριακές και οι οικονομικές αξίες. Με πολλή σπουδή τα τελευταία χρόνια νομοθετούμε για τις αξίες των μετοχών, τις αξίες των ομολόγων, των χρεογράφων, των αξιογράφων. Δυστυχώς, δεν έχουμε επιδείξει την ίδια σπουδή να νομοθετήσουμε για τις ανθρώπινες αξίες. Τις αξίες που χρειαζόμαστε, για να γίνουμε καλύτεροι ως άτομα, ως πολίτες και ως κοινωνία. Δυστυχώς, δεν έχουμε δείξει καμία σπουδή να προωθήσουμε στην κυπριακή κοινωνία αξίες όπως η εντιμότητα, το ήθος, η τιμιότητα, ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια, η τόλμη, η εγκράτεια, η φιλαλήθεια, η αλληλεγγύη, ο αλtruισμός, η εργατικότητα, η συναίνεση, η συνέπεια, η πειθαρχία, η ευνομία, η φιλοπατρία, η φιλοκαλία. Δεν ασχοληθήκαμε ποτέ με αυτές τις αξίες. Δεν ασχοληθήκαμε ποτέ να φτιάξουμε το πρότυπο «πολίτης» στο οποίο επιβάλλεται να μοιάσουμε εμείς και τα παιδιά μας.

Θυμίζω ο Σωκράτης προτίμησε την αξία του σεβασμού στην πολιτεία και ήπτε το κώνειο. Κι οι πρόγονοί μας, στα πεδία των μαχών προτιμούσαν πάντα την αξία της ελευθερίας και βάδισαν προς τον θάνατο θυσιάζοντας τη ζωή τους. Και η τόλμη έγινε στις μέρες μας δειλία. Η διεκδίκηση έγινε παράδοση, η φιλαλήθεια ψέμα, ο αλtruισμός εγωισμός, η τιμιότητα διαφθορά· εκτεταμένη διαφθορά.

Κι όπως έλεγε ο Πλάτωνας στην «Πολιτεία» του: «Βασική αιτία της παρακμής των πολιτειών είναι η διαφθορά της τάξης που έχει στα χέρια της την εξουσία [...] Κι ο πολίτης γίνεται αδιάφορος στις ευγενικές επιδιώξεις της ψυχής και δεν είναι πρόθυμος ν' αγωνιστεί για την πατρίδα και την τιμή, αν πρόκειται να χάσει ένα μέρος από τα πλούτη του». Και στην εποχή μας ευδοκίμουν πολλοί πολίτες που διψούν για εξουσία και χρήμα. Στην εποχή μας το ρητό του σοφιστή Πρωταγόρα «Πάντων χρημάτων μέτρον εστίν άνθρωπος» το έχουμε κάνει «Πάντων ανθρώπων μέτρον εστί το χρήμα και η εξουσία».

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ο δεύτερος μεγάλος κίνδυνος, όπως θα έχετε καταλάβει, που απειλεί την πατρίδα μας είναι η εκτεταμένη διαφθορά που λιμνάζει στους κόλπους του κράτους, των θεσμών, στην κοινωνία και την οικονομία. Η μακροχρόνια σήψη έχει διαβρώσει τον κοινωνικό ιστό, απειλεί την κοινωνική συνοχή και έχει δημιουργήσει ιδιαίτερα επιλήψιμες και επικίνδυνες ρωγμές στο κύρος της κρατικής μας υπόστασης.

Μετά και τις τελευταίες θλιβερές και απαράδεκτες αποκαλύψεις η κυπριακή κοινωνία έχει φτάσει στα όρια των αντοχών της. Η διαφθορά ριζώνει εδώ και πολλά χρόνια στην αυλή της πατρίδας και η διαφθορά έγινε δομικό στοιχείο του κράτους μας. Και δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι η διαφθορά έγινε πλέον ο κανόνας και όχι η εξαίρεση. Και δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι στον τόπο μας οι διεφθαρμένοι διαχειρίζονται την εξουσία. Χειραγωγούν την πολιτεία, την κοινωνία και την οικονομία. Υπονομεύουν τις λειτουργίες του κράτους εκ των έσω και προάγουν την ανικανότητα, την αναξιοκρατία και την αδιαφάνεια. Και οι συμπολίτες μας δεν εμπιστεύονται και δε σέβονται το δικό μας κράτος, όπως δεν εμπιστεύονται και δε σέβονται τους πολιτικούς, γιατί τους θεωρούν αναξιόπιστους και διαχειριστές συμφερόντων και σκοπιμοτήτων.

Και οι Κύπριοι πολίτες νιώθουν ότι ζουν σε ένα διεφθαρμένο κράτος, όταν παρακολουθούν να γίνεται αντικείμενο πολιτικής κόντρας το σκάνδαλο των διαβατηρίων, αντί να διερευνηθεί σε βάθος και να τιμωρηθούν όσοι ευθύνονται. Οι πολίτες νιώθουν να ζουν σε ένα διεφθαρμένο κράτος, όταν οι ίδιοι γίνονται θύματα των τραπεζών και το κράτος κάνει πλάτες στους τραπεζίτες. Και οι πολίτες νιώθουν να ζουν σε ένα διεφθαρμένο κράτος, όταν διαβάζουν ότι για τη σύμβαση των δημόσιων συγκοινωνιών της Κύπρου για τη δεκαετία που πέρασε δαπανήθηκαν €500 εκατομ. και αυτό χαρακτηρίστηκε μέγα σκάνδαλο, ενώ για την επόμενη δεκαετία θα δαπανηθούν περισσότερα από τα διπλάσια, περισσότερα από €1 δις, και αυτό δεν είναι σκάνδαλο και διασπάθιση του χρήματος του κράτους!

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Οι συμπολίτες μας νιώθουν ότι ζουν σε ένα διεφθαρμένο κράτος, γιατί ξοδεύουν δεκάδες χιλιάδες ευρώ να σπουδάσουν τα παιδιά τους και αυτά καταλήγουν να υποαπασχολούνται ή να ετεροαπασχολούνται με μισθούς πείνας. Νιώθουν να ζουν σε διεφθαρμένο κράτος, γιατί βλέπουν νέους ανθρώπους να χάνονται άδικα στην άσφαλο ή εθισμένους στα ναρκωτικά και στο αλκοόλ και τις κρατικές υπηρεσίες να αδυνατούν να σταματήσουν και να περιορίσουν τους αμέτρητους θανάτους. Όταν η δικαιοσύνη δεν κατάφερε να τιμωρήσει παραδειγματικά κανέναν και οι ένοχοι των σκανδάλων κυκλοφορούν ανάμεσά μας ελεύθεροι. Όταν από τα πολλά έργα που επιχειρεί να κάνει το κράτος αυτό πληρώνει τα διπλά και τριπλά, γιατί απλά λυμαίνονται τον δημόσιο πλούτο τα τρωκτικά, οι απατεώνες και οι μεσάζοντες.

Η Αλληλεγγύη θα αναμένει την εξέλιξη της πρωτοβουλίας του Προέδρου της Δημοκρατίας για την πάταξη της διαφθοράς και η Αλληλεγγύη χωρίς συμβιβασμούς δε θα αρκестεί σε τίποτα λιγότερο από τη μηδενική ανοχή στη διαφθορά, στον νεποτισμό, στην αναξιοκρατία, στη σαθρή διοίκηση, στην κατάχρηση της εξουσίας με σκοπό τον παράνομο πλουτισμό.

Η Αλληλεγγύη χωρίς συμβιβασμούς θα συνεχίσει να διεκδικεί χρηστή διοίκηση, τιμωρία των διεφθαρμένων, πάταξη της γραφειοκρατίας και του παραγοντισμού και επαναφορά του ήθους και της πίστης στο καθήκον.

Η Αλληλεγγύη χωρίς συμβιβασμούς, με τόλμη, επαναστατική διάθεση και ρήξη με το κακό μας παρελθόν θα συνεχίσει να παλεύει κατά της διαπλοκής και της διαφθοράς, θα συνεχίσει να χτυπά τα καταχρηστικά συμφέροντα και τις σκοπιμότητες, γιατί η Κύπρος έχει ανάγκη από πολιτικούς που να είναι αποφασισμένοι όχι να βολέψουν και να βολεψτούν, αλλά να θυσιαστούν, για να επιβάλουν το πολιτικό πρόσωπο της αλήθειας, της ειλικρίνειας, της τιμιότητας και του ήθους.

Η Κύπρος έχει ανάγκη από πολιτικούς που να καθιερώσουν νέες συμπεριφορές στην πολιτική. Η Κύπρος έχει ανάγκη από πολιτικούς που να ταυτίσουν την πολιτική με την ηθική. Να επαναφέρουν το ήθος και τη συνέπεια στην πολιτική ζωή. Να προάγουν τον έντιμο πολιτικό λόγο που να βασίζεται στην αλήθεια και την ειλικρίνεια. Μόνο έτσι θα αποκατασταθεί η σύνδεση των πολιτικών και της πολιτικής με την κοινωνία. Μόνο έτσι θα αναζωογονηθεί η δημοκρατία και η δημόσια ζωή.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ο τρίτος μεγάλος κίνδυνος που απειλεί την πατρίδα μας είναι η γιγάντια καταστροφή που έχει υποστεί η οικονομία μας λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Είναι πλέον φανερό ότι, όσο κλείνει ο υγειονομικός κύκλος της κρίσης της πανδημίας, θα διευρύνεται ο κύκλος μιας οξείας οικονομικής κρίσης με σοβαρά προβλήματα, την ύφεση, την ανεργία, την εκτεταμένη φτώχεια στην πατρίδα μας. Και η ανόρθωση της οικονομίας στη μετά την πανδημία εποχή απαιτεί ένα ολοκληρωμένο και συνεκτικό σχέδιο που να δημιουργεί τους όρους για την επανεκκίνηση της κυπριακής οικονομίας. Ένα σχέδιο που να στηρίζει τη ρευστότητα, την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση και τη βιωσιμότητα, ειδικά των αυτοεργοδοτούμενων και των πολύ μικρών και μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του τόπου. Χρειαζόμαστε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανασυγκρότησης που να συμβάλλει στην αποκατάσταση των ζημιών, στην προστασία των πολιτών και στη διασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας.

Αυτή τη φορά, και πριν μας επιβληθούν μνημόνια από τις Βρυξέλλες, θα πρέπει οι πολιτικές δυνάμεις έγκαιρα να συναποφασίσουν ένα «μνημόνιο συναίνεσης» που να περιλαμβάνει ριζοσπαστικά μέτρα, που θα αποτελούν ολική λύση αντιμετώπισης των δημοσιονομικών, διαρθρωτικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που δημιούργησε η πανδημία COVID-19 στην πατρίδα μας. Επίσης, επιτακτική είναι η ανάγκη να επανακαθοριστεί το μοντέλο της κυπριακής οικονομίας, ώστε να επιτευχθεί διασπορά του κινδύνου με απεξάρτηση από τον τουρισμό και τις επισφαλείς επενδύσεις «εκποίησης της ευρωπαϊκής υπηκοότητας». Επιβάλλεται να αναπτυχθούν ο πρωτογενής τομέας, η πράσινη οικονομία, ο τομέας της μεταποίησης με κίνητρα εκβιομηχάνισης, ειδικά για παραγωγικές μονάδες, π.χ. συναρμολόγησης.

Είναι η ώρα να δοθούν κίνητρα, να δημιουργηθούν και στην Κύπρο εταιρείες για ανάπτυξη τεχνολογικών λύσεων και εφαρμογών και παραγωγής τεχνολογικών προϊόντων. Είναι η ώρα να αναπτυχθεί περαιτέρω η ελαφρά βιομηχανία στον τόπο μας, ειδικά στην παραγωγή γενερικών φαρμάκων, τροφίμων κι αγροτικών προϊόντων. Είναι η ώρα να δοθούν κίνητρα, να τυποποιηθεί η αγροτική παραγωγή, να σταθεροποιηθούν οι σοδειές και να αποκτήσει η Κύπρος συνδεσιμότητα εξαγωγών με το εξωτερικό, γιατί ο πρωτογενής τομέας και η πράσινη οικονομία μπορούν να αντικαταστήσουν έσοδα που θα χαθούν από τον τουρισμό τα επόμενα χρόνια.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Υπό τις περιστάσεις και σε αναμονή ενός νέου κύματος μη εξυπηρετούμενων δανείων, θεωρούμε αναγκαίο όπως το Υπουργείο Οικονομικών καταρτίσει ένα ειδικό σχέδιο, ένα σχέδιο «γέφυρα», ένα σχέδιο για αναδιάρθρωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των υπερχρεωμένων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει διαγραφές χρέους και επιδότηση δόσεων με την οικονομική συνεισφορά του κράτους στα πρότυπα ανάλογων σχεδίων όπως αυτά εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες της Ευρώπης.

Αναγκαίο επίσης θεωρούμε και ένα δεύτερο σχέδιο, ένα σχέδιο «ασπίδα» για επιδότηση μέρους των λειτουργικών δαπανών για ενοίκια, ηλεκτρισμό και άλλες δαπάνες των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 2021. Τέλος, ζητούμε από το Υπουργείο Εργασίας να θεσπίσει ένα ειδικό επίδομα διαβίωσης για όλους τους συμπολίτες μας που δεν έχουν εισοδήματα και δε λαμβάνουν κανένα τακτικό ή έκτακτο επίδομα από το κράτος.

Το σχέδιο «γέφυρα», το σχέδιο «ασπίδα» και το επίδομα διαβίωσης βρέθηκαν στο επίκεντρο συνάντησης της ηγεσίας της Αλληλεγγύης με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατά την οποία ο κ. Αναστασιάδης μάς διαβεβαίωσε ότι το Υπουργείο Οικονομικών επεξεργάζεται ήδη σχετικές ρυθμίσεις.

Κύριε Πρόεδρε,

Βιώνουμε μια πρωτόγνωρη παρακμή, γιατί δεν έγιναν ποτέ οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις που χρειάζεται η κυπριακή πολιτεία. Φτάσαμε στην καταστροφή, γιατί αφέθηκε σκόπιμα η οικονομία να λειτουργεί πάνω από τις παραγωγικές της επιδόσεις. Φτάσαμε στο σημερινό κατόντημα, γιατί δε διορθώθηκαν ποτέ οι βαθιές δομικές ατέλειες, τα λάθη και οι παραλείψεις στη λειτουργία του κράτους.

Ο τέταρτος λοιπόν σημαντικός κίνδυνος που απειλεί την κυπριακή πολιτεία είναι η αδυναμία για μεταρρυθμίσεις και τολμηρές αλλαγές στο κράτος, με αποτέλεσμα να υπονομεύεται η λειτουργία του.

Η Αλληλεγγύη χωρίς συμβιβασμούς έχει καταθέσει ένα καλά επεξεργασμένο σχέδιο ανασυγκρότησης της κυπριακής πολιτείας. Στόχος μας ένα ευέλικτο, λιτό κράτος που να δημιουργεί έσοδα, να γεννά υπεραξίες, να έχει ανταγωνιστικότητα, να είναι ελκυστικό σε επενδύσεις, να δημιουργεί θέσεις εργασίας και πάνω απ' όλα να μας κάνει περήφανους. Για να το πετύχουμε αυτό, πρέπει να τολμήσουμε τη ριζοσπαστική ανασυγκρότηση στη λειτουργία του κράτους, πρέπει να επανιδρύσουμε την κρατική μηχανή με ολοκληρωτικό ανασχεδιασμό των διεργασιών και των διαδικασιών της και την επικαιροποίηση των αρμοδιοτήτων και των ευθυνών σε όλα τα επίπεδα.

Η Αλληλεγγύη επιτακτικά σημειώνει ότι πρέπει να μειωθεί το λειτουργικό κόστος της κρατικής μηχανής, να παταχθεί η γραφειοκρατία, να αυξηθεί η παραγωγικότητα, να αναπτυχθεί η ευελιξία και η ταχύτητα και το δημόσιο να γίνει φιλικό και προς τους πολίτες και προς τους δημόσιους υπαλλήλους. Η ανασυγκρότηση που απαιτείται απαιτεί η ίδια τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους. Μόνο έτσι η κρατική μηχανή μπορεί να αποκτήσει στελέχη με ψηφιακές δεξιότητες, υπηρεσίες με τεχνολογικές εφαρμογές και τμήματα με τον κατάλληλο εξοπλισμό για διείσδυση των ψηφιακών τεχνολογιών στην οικονομία και την κοινωνία.

Η ανασυγκρότηση αυτή απαιτεί να μειωθεί ο νομοθετικός όγκος της πολιτείας, ειδικά οι συγκρουόμενοι και παρωχημένοι νόμοι. Η ανασυγκρότηση απαιτεί να ενοποιηθεί και να κωδικοποιηθεί η νομοθεσία, ώστε να εξαλειφθεί η επικάλυψη αρμοδιοτήτων. Να εκσυγχρονιστούν ή να καταργηθούν και να απλοποιηθούν σε εύληπτη μορφή εγκύκλιοι του δημοσίου, ώστε να είναι κατανοητοί οι νόμοι στους απλούς πολίτες, αλλά και στους λειτουργούς του κράτους που τους εφαρμόζουν.

Η ανασυγκρότηση απαιτεί η Βουλή να αρχίσει να νομοθετεί με βάση τις αρχές της καλής νομοθέτησης. Η ανασυγκρότηση απαιτεί να διορθωθούν οι στρεβλώσεις, οι ελλείψεις, τα λάθη και να εξαλειφθούν οι καταχρήσεις εξουσίας και οικονομικών πόρων στα διάφορα επίπεδα των εμπλεκόμενων στην ανάπτυξη του ΓΕΣΥ. Η ανασυγκρότηση απαιτεί οι εταίροι στην παιδεία και τον πολιτισμό του τόπου να αναδείξουν το πρότυπο του πολίτη με αξίες και ιδανικά στο οποίο θέλουμε να μοιάσουμε. Τέλος, η ανασυγκρότηση απαιτεί την εξασφάλιση ενός απόλυτα αξιοπρεπούς και αποδεκτού επιπέδου διαβίωσης για όλους τους πολίτες που έχουν ανάγκη την κοινωνική πρόνοια, όπως οι συνταξιούχοι, οι πρόσφυγες, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι μονογονεϊκές οικογένειες και άλλοι συμπολίτες μας που υστερούν, γιατί κράτος με εξαθλιωμένους πολίτες δεν μπορεί να είναι κράτος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ο πέμπτος σοβαρός κίνδυνος που απειλεί την πατρίδα μας αφορά το κλείσιμο του Κυπριακού με συνοπτικές διαδικασίες και με μία κακή, κάκιστη λύση. Ο κ. Ερντογάν, με την έπαρση του νικητή στον Καύκασο, εισήλθε προσφάτως θριαμβευτικά στην Αμμόχωστο. Εγκαίνιασε τον παράνομο εποικισμό της αγαπημένης πόλης, παραβιάζοντας και καταπατώντας ψηφίσματα, αποφάσεις και συμφωνίες. Για πολλοστή φορά διακήρυξε την απόλυτη τουρκική θέση για διχοτόμηση της Κύπρου με δύο λαούς και δύο ξεχωριστά κράτη. Είναι λοιπόν φανερό πως υπό τις παρούσες συγκυρίες είναι ίσως θανάσιμο σφάλμα η απουσία της Κυπριακής Δημοκρατίας και η συμμετοχή μόνο του Προέδρου της Δημοκρατίας ως απλού εκπροσώπου της πλευράς μας στην επικείμενη πενταμερή, η οποία απλώς θα δώσει τη δυνατότητα στην Άγκυρα να νομιμοποιήσει και να εδραιώσει στις διαπραγματεύσεις τις διχοτομικές της θέσεις για δύο λαούς και δύο κράτη. Στη μεγάλη εικόνα η Τουρκία έχει εδραιωθεί στην κυπριακή αποκλειστική οικονομική ζώνη, σε σημείο που ούτε η δική μας πλευρά αντιδρά.

Η Άγκυρα εκβιάζει και εμπαίζει την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι ηγέτες της οποίας για δικά τους συμφέροντα αρνούνται πεισματικά να αποδεχτούν και να συναινέσουν στα αιτήματα της Κύπρου και της Ελλάδας να επιβληθούν κυρώσεις στην Τουρκία, προκειμένου να νιώσει το κόστος από την πειρατική της συμπεριφορά και να σταματήσει τις παράνομες ενέργειές της στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο.

Βέβαια, δεν τρέφουμε ψευδαισθήσεις για το «διπλοπόρτι» των εταίρων μας, που βολεύονται με το να κρατάνε ζεστή την Τουρκία. Δεν τρέφουμε ψευδαισθήσεις για την αδυναμία της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών να υποστηρίξουν το δίκαιο και την αλήθεια στην Κύπρο. Δεν τρέφουμε ψευδαισθήσεις ότι η Τουρκία θα δέσει στα λιμάνια, για να σαπίζουν, τα τρία γεωτρύπανα, τα ερευνητικά και τα συνοδευτικά σκάφη που αγόρασε.

Η Τουρκία έκανε μεγάλες επενδύσεις σε εξοπλισμό, προσωπικό και υποδομές και επιχειρεί την ανεύρεση ενεργειακών πλουτοπαραγωγικών πόρων, για να κάνει απόσβεση στις επενδύσεις της και να παραγάγει έσοδα για την κλονισμένη της οικονομία. Η Τουρκία θα συνεχίσει να παραβιάζει τη νομιμότητα και να απειλεί τη σταθερότητα και την ειρήνη στην περιοχή και αυτό είναι το ισχυρότερό μας επιχείρημα, γιατί μπορούμε πλέον να πείσουμε τους ενδιαφερόμενους στην περιοχή μας ότι η Τουρκία δημιουργεί προβλήματα από τον Καύκασο μέχρι τη Λιβύη, από τα Βαλκάνια μέχρι την Αφρική και δεν πρέπει να αφεθεί ανεξέλεγκτη να βάζει φωτιές παντού. Μπορούμε να πείσουμε ότι το περιεχόμενο της λύσης του Κυπριακού δεν αφορά μόνο τους Κυπρίους, αλλά πρέπει να ενδιαφέρει και τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα γειτονικά κράτη. Και οι ισχυροί στη γειτονιά μας πρέπει να καταλάβουν ότι η σταθερότητα, η ειρήνη και η ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο διασφαλίζονται μόνο με τη σωστή λύση του Κυπριακού, διαφορετικά η κακή λύση θα τα πινάξει όλα στον αέρα και πρέπει να την αποτρέψουν, για να προστατεύσουν τα δικά τους συμφέροντα και τις δικές τους επενδύσεις.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Χωρίς συμβιβασμούς επιβάλλεται να διεκδικήσουμε μια δημιουργική επανεκκίνηση στο Κυπριακό. Επιβάλλεται να στραφούμε και να προτάξουμε την πραγματικότητα και την αλήθεια, ότι στην Κύπρο έγινε μια εγκληματική παράνομη εισβολή. Ότι για σαράντα έξι χρόνια η τουρκική κατοχή, ο εποικισμός, η αλλοίωση του χαρακτήρα των κατεχομένων απειλούν την Κύπρο και τον λαό της στο σύνολό του, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, και μπροστά μας έχουμε δύο επιλογές:

Η πρώτη επιλογή είναι η εύκολη επιλογή. Είναι η επιλογή της σταδιακής παράδοσης με τη συνέχιση των λαθών και της υποταγής της τελευταίας δεκαετίας. Είναι η επιλογή των ψευδαισθήσεων, να δείξουμε εμπιστοσύνη στον Ερντογάν, και ας μας απειλεί και ας μας χλευάζει, και να δεχτούμε έστω και μια κακή, στρεβλή λύση που θα μπορούσαμε να την κάνουμε καλύτερη σε βάθος χρόνου. Κι όμως, ο δρόμος αυτός του κατευνασμού, των υποχωρήσεων και της υποταγής έχει αποδειχθεί εδώ και πολλά χρόνια ότι είναι φαύλος και καταστροφικός. Είναι αδιέξοδος, είναι γεμάτος εμπόδια, είναι γεμάτος αγκάθια και παγίδες, δεν οδηγεί πουθενά, παρά μόνο στην παγίωση των τουρκικών θέσεων και στην υπονόμηση της κρατικής μας οντότητας και βέβαια στην εμπέδωση των κατοχικών δεδομένων.

Η δεύτερη επιλογή είναι η δύσκολη επιλογή. Είναι η δύσκολη επιλογή της άρνησης. Είναι η δύσκολη επιλογή της άρνησης να παραδοθούμε και να παραδώσουμε την πατρίδα μας βορά στις ορέξεις του τουρκικού επεκτατισμού, γιατί είμαστε οι λίγοι, οι αδύναμοι, οι ηττημένοι. Είναι η επιλογή της άρνησης μιας κακής λύσης τουρκικών προδιαγραφών, που θα διαλύσει την Κυπριακή Δημοκρατία και θα διαχωρίσει μόνιμα και τελεσίδικα Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους. Είναι η επιλογή μιας τολμηρής αλλά δημιουργικής επανεκκίνησης που θα έχει ως βασικούς πυλώνες, πρώτον, τη θωράκιση της κυριαρχίας και της κρατικής οντότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους με μια κυριαρχία, μια ιθαγένεια και μια διεθνή προσωπικότητα. Δεύτερον, τη διεξοδική ανασκόπηση της μέχρι σήμερα πορείας του Κυπριακού, προκειμένου να καθοριστούν οι ευκαιρίες και οι προκλήσεις, αλλά και οι κίνδυνοι και οι απειλές για το σήμερα και το αύριο. Και, τρίτον, την ενίσχυση και αναδιοργάνωση της Εθνικής Φρουράς, ώστε να γίνει ένας σύγχρονος, ευέλικτος, μοντέρνος και αξιόμαχος στρατός με υψηλή επιχειρησιακή ικανότητα σε ξηρά, θάλασσα και αέρα, εξοπλισμένος με όλα τα τεχνολογικά μέσα για την αντιμετώπιση των σύγχρονων απειλών και των απειλών εκ του κυβερνοχώρου. Ισχυρή Εθνική Φρουρά σημαίνει ισχυρή άμυνα για αυτοάμυνα και ισχυρή άμυνα σημαίνει ισχυρή διπλωματική επάρκεια και ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού.

Το πού μπορεί να φτάσει η Τουρκία το είδαμε πρόσφατα στον Καύκασο με την εισβολή των Αζέρων στο αρμενικό Αρτσάχ, που έγινε με την καθοδήγηση και την υποστήριξη της Άγκυρας. Οι Αζέροι νίκησαν, γιατί διέθεταν τεχνολογικά μέσα. Ο πόλεμος δεν κρίθηκε ούτε από τους αριθμούς ούτε από την πολεμική λεβεντιά των οπλιτών. Κρίθηκε από την πολεμική τεχνολογία και πρέπει να πάρουμε σοβαρά διδάγματα από το Αρτσάχ, γιατί είμαστε μέρος των ίδιων σχεδιασμών. Πρέπει να ενισχύσουμε την άμυνά μας με τεχνολογικά μέσα, με μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα, με anti-drones και άλλα συστήματα σύγχρονης αεράμυνας. Όχι βέβαια για να κάνουμε πόλεμο με την Τουρκία, αλλά για να αποτρέψουμε την τουρκική επιθετικότητα και για να γνωρίζει η Άγκυρα ότι θα έχει μεγάλο κόστος, αν προχωρήσει εκ νέου σε πολεμικές ενέργειες κατά της Κύπρου. Η Αλληλεγγύη θα συνεχίσει να εργάζεται για τα δικαιώματα των προσφύγων, των εγκλωβισμένων, των οικογενειών των αγνοουμένων μας και των πολεμιστών μας, όσων δηλαδή είναι τα πραγματικά θύματα της τουρκικής εισβολής.

Για όλους αυτούς δε θα δεχθούμε τίποτα λιγότερο από τη δικαίωση και την επιστροφή. Τίποτα λιγότερο από τη μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ένα σύγχρονο, ελεύθερο, κανονικό και φυσιολογικό κράτος. Είμαστε αποφασισμένοι να προστατεύσουμε ό,τι κινδυνεύει και να διεκδικήσουμε ό,τι μας ανήκει.

Τελειώνοντας, εύχομαι καλά Χριστούγεννα σε όλους εσάς, στις οικογένειές σας, στους συμπατριώτες μας και είτε το νέο έτος να είναι έτος λευτεριάς και ανάτασης!

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Γιωργάλλα.

Ο πρόεδρος της Συμμαχίας Πολιτών κ. Γιώργος Λιλλήκας έχει τον λόγο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΛΛΗΚΑΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριε υπουργέ,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Οι προϋπολογισμοί του 2021 συζητούνται μέσα σε πρωτόγνωρες για τη χώρα μας, αλλά και για τον κόσμο ολόκληρο συνθήκες. Η πανδημία του κορωνοϊού έχει δημιουργήσει σωρεία οικονομικών, κοινωνικών, ψυχολογικών και άλλων προβλημάτων. Η Κύπρος, όπως και οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, βιώνει μια βαθιά οικονομική κρίση, η οποία αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε αύξηση της ανεργίας και πίεση στους μισθούς και στα εισοδήματα των εργαζομένων, κυρίως του ιδιωτικού τομέα. Οι μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις δίνουν πραγματική μάχη σήμερα, για να αποφύγουν την πτώχευση.

Αναγνωρίζουμε ως θετικά τα μέτρα της κυβέρνησης για στήριξη της οικονομίας, των επιχειρήσεων και των αυτοεργοδοτούμενων σε μια προσπάθεια διατήρησης των θέσεων εργασίας και χαιρετίζουμε τη σημαντική αύξηση των κονδυλίων του Υπουργείου Εργασίας για τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας. Έχουμε όμως πολύ δρόμο μπροστά μας ακόμα, για να δημιουργήσουμε ένα σύγχρονο κι αποτελεσματικό κράτος πρόνοιας. Γνωρίζουμε ότι οι δημοσιονομικές δυνατότητες του κράτους δεν είναι απεριόριστες. Ταυτόχρονα όμως, ανησυχούμε ότι αυτά τα μέτρα δε θα αποδειχθούν αρκετά, για να αποτρέψουν την πτώχευση επιχειρήσεων, την αύξηση της ανεργίας και ενδεχομένως την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιβάλλεται λοιπόν η κυβέρνηση να επεξεργαστεί ένα μεσοπρόθεσμο σχέδιο στήριξης των επιχειρήσεων, αλλά και να διαμορφώσει ένα πακέτο κινήτρων για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Θέλουμε να ελπίζουμε ότι η κυβέρνηση θα αξιοποιήσει όλα τα έκτακτα εργαλεία που η ΕΕ έθεσε στη διάθεση των κρατών-μελών για ανάκαμψη της εθνικής, αλλά και της ευρωπαϊκής οικονομίας. Αυτό βέβαια απαιτεί καλό σχεδιασμό -ένας τομέας στον οποίο δεν έχουμε και πολλή παράδοση- απαιτεί προγραμματισμό, καθώς και όραμα. Απαιτεί ακόμα απλοποίηση των διαδικασιών και παράκαμψη της γραφειοκρατίας, χωρίς βέβαια να επηρεάζεται η διαφάνεια. Η οικονομική κρίση, καθώς και οι προσανατολισμοί της ΕΕ μας δίνουν μια μοναδική, θα έλεγα, ευκαιρία για επανασχεδιασμό του κυπριακού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης, το οποίο σχεδιάστηκε και παρέμεινε στα δεδομένα της δεκαετίας του '90. Αυτή την ευκαιρία η κυβέρνηση οφείλει να την αξιοποιήσει δημιουργικά και με όραμα. Ασφαλώς, το καλύτερο θα ήταν το όραμα για την Κύπρο του 2050 να ήταν συλλογικά διαμορφωμένο, για να έχει γερές βάσεις, που θα του προσδώσουν διάρκεια στον χρόνο. Και ακόμα καλύτερα θα ήταν σε αυτή την προσπάθεια βέβαια να λάβει μέρος και η κοινωνία των πολιτών, κάνοντας έτσι ένα βήμα προς τη συμμετοχική δημοκρατία.

Η κλιματική αλλαγή απαιτεί ολοκληρωμένο σχεδιασμό για μια πράσινη, κυκλική οικονομία που θα διασφαλίζει υψηλόμισθες νέες θέσεις εργασίας και καλύτερη ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Η κρίση ανέδειξε για μια ακόμη φορά πόσο ευάλωτο είναι το οικονομικό μας μοντέλο, το οποίο, παρά την κρίση του 2013, συνεχίσαμε να στηρίζουμε στον τουρισμό, στα ακίνητα και στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τομείς που είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε εξωγενείς παράγοντες. Οι εμπειρίες δύο οικονομικών κρίσεων μέσα σε μια δεκαετία ανέδειξαν την ανάγκη όπως επενδύσουμε επιτέλους στην έρευνα και την καινοτομία, αξιοποιώντας αυτό που όλοι αναγνωρίζουμε, αλλά δεν αξιοποιούμε: το ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα που λέγεται «ανθρώπινο επιστημονικό δυναμικό». Όπως αναπτύξουμε ακόμη, με καινοτόμες μεθόδους και προσεγγίσεις, τόσο τον πρωτογενή όσο και τον δευτερογενή τομέα, έτσι ώστε να καταστούμε ανταγωνιστικοί, αλλά συνάμα να πάψουμε να είμαστε μια χώρα που ό,τι καταναλώνει το εισάγει. Η ανάπτυξη του γεωργοκτηνοτροφικού τομέα πρέπει να έχει ως άξονα την αύξηση των εισοδημάτων των παραγωγών. Επιτυγχάνοντας αυτό τον στόχο, θα αναβιώσουμε τα χωριά μας, τα οποία τείνουν με τον χρόνο να μετατραπούν σε γηροκομεία. Με κίνητρα και διευκολύνσεις το κράτος οφείλει, μπορεί και πρέπει να στηρίζει την ύπαιθρο.

Η κρίση ανέδειξε ακόμα τις αδυναμίες της κρατικής μηχανής και τα προβλήματα που δημιουργεί η απουσία ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ενός ακόμα κρίσιμου πυλώνα για στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης, για να καταστεί η χώρα μας ελκυστική σε ξένες επενδύσεις, αλλά και για την καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των Κυπρίων πολιτών και των κυπριακών επιχειρήσεων. Ως Κύπρος, είμαστε ακόμη πολύ μακριά από το να κερδίσουμε το στοίχημα της ψηφιακής μεταρρύθμισης.

Η πανδημία του κορωνοϊού ανέδειξε για μια ακόμα φορά τη σημασία και την αξία των δημοσίων νοσηλευτηρίων. Σημειώνουμε με ικανοποίηση τη σημαντική αύξηση των κονδυλίων για την υγεία στον προϋπολογισμό του 2021. Αναμένουμε από τον ΟΚΥΠΥ και την κυβέρνηση να μας παρουσιάσουν ένα επιτέλους ολοκληρωμένο σχέδιο για ενίσχυση και αναβάθμιση των κρατικών νοσηλευτηρίων τόσο σε ιατρικό και

νοσηλευτικό προσωπικό όσο και σύγχρονο ιατρικό εξοπλισμό. Το σχέδιο, για να υλοποιηθεί, θα πρέπει να περιλαμβάνει χρονοδιαγράμματα ανά φάση και να συνοδεύεται βεβαίως από τα αναγκαία ασφαλιστικά κονδύλια. Διαφορετικά, πολύ φοβάμαι ο στόχος αυτός, όπως και πολλοί άλλοι, δε θα επιτευχθεί. Αναφερόμενος στον τομέα της υγείας, με χαροποιεί το γεγονός ότι το ΓΕΣΥ διευρύνει τις ιατρικές υπηρεσίες που προσφέρει στους πολίτες. Ο ΟΑΥ θα πρέπει άμεσα να δώσει έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας με την καθιέρωση πρωτοκόλλων, ενώ παράλληλα πρέπει να προβεί άμεσα σε διορθωτικά μέτρα για αποτροπή των φαινομένων κατάχρησης του συστήματος.

Η πανδημία και οι ιδιάζουσες συνθήκες που αυτή δημιούργησε δε μας επιτρέπουν να αξιολογήσουμε τις οικονομικές επιδόσεις του χρόνου που φεύγει. Θα επισημάνω όμως ένα στοιχείο το οποίο, ως Συμμαχία Πολιτών, μας ανησυχεί ιδιαίτερα. Κι αυτό έχει να κάνει με τους δείκτες «Gini», που δείχνουν ότι στη χώρα μας η κατανομή του εθνικού παραγόμενου πλούτου καθίσταται χρόνο με τον χρόνο πιο άδικη, με αποτέλεσμα το χάσμα μεταξύ των πολύ πλουσίων και των φτωχών να μεγαλώνει, ενώ η μεσαία τάξη συρρικνώνεται, για να μην πω εξαφανίζεται. Σχεδόν ένας στους πέντε συμπολίτες μας κινδυνεύει να περάσει στη σφαίρα της φτώχειας. Η συσσώρευση του πλούτου σε πολύ μικρό αριθμό ανθρώπων είναι διεθνές φαινόμενο σήμερα, όμως αυτό δεν αίρει την υποχρέωσή μας να το αναχαιτίσουμε.

Έχουμε υποχρέωση να αναστρέψουμε αυτή την τάση! Και αυτό μπορεί να γίνει με μέτρα και πολιτικές που να διασφαλίζουν μια δικαιότερη κατανομή του εθνικού πλούτου με βάση τις πραγματικές ανάγκες των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Μόνο έτσι θα αποφύγουμε την κοινωνική περιθωριοποίηση κοινωνικών στρωμάτων και θα διασφαλίσουμε πραγματικές δυνατότητες ισότιμης πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες για όλους τους ανθρώπους. Μόνο έτσι το δικαίωμα για ίσες ευκαιρίες θα καταστεί πραγματικό και όλα τα κοινωνικά στρώματα θα μπορούν πραγματικά να απολαμβάνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες. Μέτρα μεταξύ άλλων που μπορούν να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση είναι αυτό της κατοχύρωσης εθνικού κατώτατου μισθού, όπως και η θεσμική διασφάλιση συντάξεων και εισοδημάτων που θα είναι πάνω από το όριο φτώχειας. Ως Συμμαχία Πολιτών, με προτάσεις νόμου και προτάσεις προς την κυβέρνηση, θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε, με στόχο να τερματίσουμε την εκμετάλλευση των νέων μας με εξευτελιστικούς μισθούς, αλλά και την ταπείνωση των συνταξιούχων μας με συντάξεις πείνας. Κατανοούμε ότι στο μέσο μιας οικονομικής ύφεσης δεν μπορεί να καθοριστεί εθνικός κατώτατος μισθός. Μπορεί όμως η κυβέρνηση να ορίσει ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, αφού οι προβλέψεις είναι ότι από το 2021 και μετά θα επιστρέψουμε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το 2020 μας αποχαιρετά σε λίγες μέρες με μια αρνητική κληρονομιά και τεράστιες ευθύνες: πολιτικές, κοινωνικές και ηθικές. Πέραν της πανδημίας, της οικονομικής ύφεσης και της διεύρυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων, μέσα στο 2020 είχαμε τη σοβαρότερη ίσως διολίσθηση της ηθικής απόστασης της πολιτικής, του κράτους, των θεσμών και της ίδιας της Βουλής. Είχαμε ακόμη την υιοθέτηση από μέρος της Τουρκίας μιας ακραίας επιθετικότητας, αλλά και την επισημοποίηση της τουρκικής πολιτικής για λύση του Κυπριακού με το μοντέλο της συνομοσπονδίας ή των δύο κρατών.

Εδώ και μερικά χρόνια βιώνουμε την απαξίωση του κράτους, των θεσμών, του πολιτικού προσωπικού, των κομμάτων και τελικά της ίδιας της πολιτικής. Αιτία είναι η διαπλοκή και η διαφθορά με τη συμμετοχή κυβερνητικών ή κρατικών αξιωματούχων, βουλευτών ή κομμάτων. Διαφθορά που έχει να κάνει με την κατάχρηση εξουσίας με στόχο τον αθέμιτο προσωπικό πλουτισμό.

Πολλές φορές από αυτό το βήμα είχα τονίσει πως, ενόσω επικρατούν η κουλτούρα της ατιμωρησίας και αδιαφανείς διαδικασίες, τα φαινόμενα της διαπλοκής πολιτικών και κομμάτων με επιχειρηματικούς παράγοντες δε θα εκλείψουν. Η ατιμωρησία τροφοδοτεί την ασυδοσία. Η απουσία διαφάνειας, αλλά και ισχυρών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για διαφθορά. Ενόσω η πραγματική αξιοκρατία απουσιάζει και τα κόμματα ελέγχουν με εκπροσώπους τους τους ανεξάρτητους θεσμούς και αρχές, όπως είναι η ΕΔΥ και η ΕΕΥ, τα διοικητικά συμβούλια των ημικρατικών οργανισμών, θα αναπαράγεται το σύστημα πελατειακών σχέσεων και αλληλεξάρτησης, που τροφοδοτεί τη διαπλοκή και τη διαφθορά.

Από το σκάνδαλο του χρηματιστηρίου, των Κυπριακών Αερογραμμών, του ΣΑΠΑ, της Δρομολαζιάς, της FOCUS, του συνεργατισμού, φτάσαμε στο CYPRA και τα χρυσά διαβατήρια. Αν εξαιρέσουμε μια-δυο υποθέσεις, σε όλες τις υπόλοιπες δεν υπήρξε τιμωρία. Η απογοήτευση λοιπόν, η οργή και ο θυμός των πολιτών δεν είναι αδικαιολόγητα συναισθήματα. Ο λαός απαιτεί κάθαρση και τιμωρία! Απαιτεί διαφάνεια! Έχει δικαίωμα να γνωρίζει! Κι εμείς, ως Βουλή των Αντιπροσώπων του λαού, δεν έχουμε δυστυχώς αρθεί στο ύψος των περιστάσεων για εκείνες τουλάχιστον τις υποθέσεις που μας αφορούν. Αντίθετα, μέσα από αδιαφανείς διαδικασίες κρατήσαμε στα συρτάρια της Βουλής τον κατάλογο των βουλευτών που δεν είχαν φορολογικό φάκελο, κρατούμε ακόμη την περιβόητη «Λίστα Γιωρκάτζη» και αναζητούμε τι να την κάνουμε.

Έγιναν δυστυχώς κακοί χειρισμοί. Μπορούμε όμως, έστω και τώρα, να δώσουμε ένα θετικό παράδειγμα στην κοινωνία. Να δώσουμε τη λίστα των βουλευτών χωρίς φορολογικό φάκελο στη δημοσιότητα! Να δώσουμε

τη «Λίστα Γιωρκάτζη» σε μια ανεξάρτητη επιτροπή να τη μελετήσει και να δημοσιοποιήσουμε το πόρισμα με τα ευρήματα της επιτροπής! Δεν είμαστε πειστικοί απέναντι στην κοινωνία, όταν αναλαμβάνουμε να ερευνήσουμε τον εαυτό μας. Δεν μπορούμε να είμαστε ταυτόχρονα ελεγχόμενοι και ελεγκτές. Αν πιστεύουμε στη διαφάνεια, ας το αποδείξουμε στην πράξη. Μόνο έτσι θα μπει το πρώτο λιθαράκι για ανοικοδόμηση της εμπιστοσύνης των πολιτών έναντι της Βουλής, των βουλευτών και των κομμάτων. Διαφορετικά, η αδιαφάνεια θα δίνει την ευκαιρία σε επιτήδειους να προάγουν την ισοπεδωτική προσέγγιση, που αφήνει εκτεθειμένους όλους όσοι παρέμειναν καθαροί και τίμιοι και προσφέρει κάλυψη σε όλους όσοι είναι λερωμένοι με ατασθαλίες και παρανομίες. Η ισοπεδωτική κουλτούρα που απαξιώνει τους πάντες θα έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την αποστασιοποίηση ικανών, αξιοπρεπών και έντιμων ανθρώπων από την πολιτική σκηνή. Ελπίζω αυτό να προβληματίσει τους θεσμούς, τα κόμματα, αλλά και την κοινωνία, τους πολίτες και δημοσιογράφους, εκείνους που ειλικρινά νοιάζονται για την εξυγίανση του πολιτικού συστήματος.

Μιλώντας για τη διαπλοκή και τη διαφθορά, δεν μπορώ να μην αναφερθώ στο κυπριακό πρόγραμμα επενδύσεων και στο σκάνδαλο που αυτό αποκάλυψε και εκδόλαψε. Το πρόγραμμα με καλύτερο σχεδιασμό και στόχευση θα μπορούσε πιστεύω να βοηθήσει την πραγματική οικονομία με επενδύσεις σε τομείς που υστερούμε. Τα κενά, τα ελλείμματα στους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, η αδιαφάνεια, η κουλτούρα της αρπαχτής μερίδας του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά και του πολιτικού προσωπικού, η απληστία, αλλά και η κατάχρηση εξουσίας από μερίδα πολιτικών και κομμάτων για πλουτισμό μετέτρεψαν τελικά το πρόγραμμα σε εκκολαπτήριο διαπλοκής.

Τα όσα το Al Jazeera έδειξε στο ρεπορτάζ του διαπόμπευσαν τη χώρα μας διεθνώς. Το ρεπορτάζ του Al Jazeera σήκωσε την αυλαία και ξαφνικά η κυπριακή κοινωνία έγινε θεατής του παρασκηνίου που έστηνε το σύστημα της διαπλοκής, είδε να υφαίνεται μπροστά της ο ιστός της διαπλοκής και της διαφθοράς. Και ασφαλώς, αυτό προκάλεσε ένα ισχυρό κοινωνικό σοκ, αφού οι πολίτες είδαν με τα μάτια τους τον Πρόεδρο αυτού του σώματος, βουλευτές, δικηγόρους και άλλους να συμμετέχουν σε μια διαδικασία παράκαμψης της νομοθεσίας, για να αποκτήσει με παράνομο τρόπο το κυπριακό διαβατήριο ένας ξένος επιχειρηματίας.

Προηγήθηκαν βέβαια επικριτικά δημοσιεύματα στον διεθνή τύπο για πολιτογραφήσεις προσώπων που καταζητούσαν οι χώρες τους ή η Ιντερπόλ. Το ρεπορτάζ όμως του Al Jazeera ξεχείλισε το ποτήρι της λαϊκής κατακραυγής και κατέστησε έτσι το ζήτημα της διερεύνησης των πολιτογραφήσεων επιτακτικό και επείγον. Αυτή η εξέλιξη έφερε την κυπριακή κοινωνία μπροστά σε ένα άλλο τραγικό θέαμα: αυτό της δημόσιας αντιπαράθεσης μεταξύ κυβέρνησης και θεσμών και ανεξάρτητων αρχών, με όρους και χαρακτηρισμούς που πληγώνουν τους θεσμούς, αλλά και την εικόνα του κράτους μας.

Ως Συμμαχία Πολιτών, επιμένουμε στη διαχρονική μας θέση, αυτή της πλήρους διαφάνειας. Όλα στο φως! Πλήρης διερεύνηση και παραπομπή στη δικαιοσύνη όλων όσοι εμπλέκονται σε διαδικασίες και αποφάσεις που παραβιάζαν νόμους και όρους του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος.

Δεν είμαι νομικός και δε θα μπω σε αυτού του είδους την προσέγγιση ως προς τη σύγκρουση θεσμών. Πολιτικά όμως μιλώντας, κρίνω ως αδιανόητο να μην μπορούν δύο ανεξάρτητες αρχές να βρουν έναν τρόπο συνεργασίας. Θέση μας είναι να δοθεί στον Γενικό Ελεγκτή η πρόσβαση στους φακέλους, αλλά και ο Γενικός Ελεγκτής να κάνει τον έλεγχό του με κριτήριο όχι τη δημοσιότητα αλλά τον εντοπισμό παρατυπιών ή κατάχρησης εξουσίας, έτσι ώστε να συμβάλει στην άσκηση ποινικών διώξεων εκεί κι όπου υπάρχουν υπεύθυνοι. Η συντήρηση αυτής της αντιπαράθεσης ζημιώνει τους ίδιους τους θεσμούς, το κύρος και την αξιοπιστία τους. Οι θεσμοί της Γενικής Εισαγγελίας και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας είναι δυστυχώς προσωποπαγείς. Όμως οι θεσμοί δεν είναι οι αξιωματούχοι αλλά η υπηρεσία και ο σκοπός αυτός που το σύνταγμα ορίζει. Για αυτό και οι προϊστάμενοι των θεσμών πρέπει να μένουν έξω και μακριά από πολιτικές ή κομματικές προσεγγίσεις και σκοπιμότητες.

Είναι για εμένα άξιον απορίας, γιατί ούτε ο Γενικός Εισαγγελέας ούτε ο Γενικός Ελεγκτής, από κοινού ή κεχωρισμένα, δεν έχουν προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο, για να δοθεί μια τελεσίδικη ερμηνεία των αρμοδιοτήτων, αλλά και των υποχρεώσεών τους. Αυτή η δημόσια αντιπαράθεση, που έχει πάρει πλέον προσωποποιημένη μορφή, επειδή είναι μονοπρόσωπες αυτές οι εξουσίες, καθιστά ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη για μεταρρύθμισή τους. Και οι δύο θεσμοί διαθέτουν μεγάλη εξουσία, ενώ δεν υπόκεινται σε καμιά ουσιαστική λογοδοσία και έλεγχο. Αυτό είναι λάθος σε μια σύγχρονη δημοκρατία!

Η πρότασή μας, ως Συμμαχία Πολιτών, είναι οι εξουσίες αυτές να μεταφερθούν σε συλλογικά σώματα. Ο Γενικός και Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας, με μικρή υπηρεσιακή ομάδα, να παραμείνουν νομικοί σύμβουλοι της κυβέρνησης. Η άσκηση και η αναστολή όμως των ποινικών διώξεων πρέπει να μεταφερθεί σε ένα σώμα εισαγγελέων, που θα διορίζεται από το Ανώτατο Δικαστήριο. Παράλληλα, πρέπει να συσταθεί μια ανεξάρτητη εποπτική αρχή από πρώην δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου οι οποίοι θα εξετάζουν τη διεκπεραίωση των ποινικών υποθέσεων και θα υποβάλλουν ετήσια έκθεση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στη Βουλή.

Με το ίδιο ακριβώς σκεπτικό, πρέπει να δημιουργηθεί ένα τριμελές ή πενταμελές ελεγκτικό συμβούλιο το οποίο συλλογικά θα εκδίδει τα πορίσματα των ερευνών της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Και για αυτό τον θεσμό θα χρειάζεται έλεγχος ως προς το έργο που θα επιτελείται από μια ανεξάρτητη επιτροπή εμπειρογνομώνων. Η

λογοδοσία και η διαφάνεια πρέπει να είναι ο κανόνας και να εφαρμόζονται παντού, σε όλα τα επίπεδα άσκησης εξουσίας ή διοίκησης.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η Κυπριακή Δημοκρατία έκλεισε εξήντα χρόνια πολυτάραχης ζωής. Για σαράντα έξι χρόνια λειτουργεί με το 37% του εδάφους της υπό τουρκική κατοχή και μεγάλο μέρος του πληθυσμού της στην προσφυγιά.

Η Τουρκία, διαθέτοντας την πολυτέλεια του χρόνου, οδήγησε όλες τις πρωτοβουλίες και προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού σε αδιέξοδο. Χρόνο με τον χρόνο αναβαθμίζει τις ακραίες απαιτήσεις της, επιδιώκοντας μέσα από τη λύση της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας να αποκτήσει τον έλεγχο επί ολόκληρης της Κύπρου. Εκμεταλλεζόμενη την ανοχή της διεθνούς κοινότητας, αλλά και της ΕΕ καθίσταται ολοένα και πιο επιθετική όχι μόνο απέναντι στην Κύπρο, αλλά και σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο. Εκμεταλλεζόμενη δικά μας λάθη και λανθασμένες εκτιμήσεις της δικής μας πλευράς ως προς τις πραγματικές της προθέσεις, η Τουρκία οδήγησε το Κυπριακό μέσα από τις δισκώσεις της Γενεύης και του Κραν Μοντανά στο σημείο που ήθελε, για να αλλάξει πλέον τους όρους του παιχνιδιού.

Το 2017 από αυτό το βήμα είχα προειδοποιήσει ότι δε θα είχαμε πλέον να επιλέξουμε μεταξύ μιας καλής και μιας κακής ή άδικης λύσης, αλλά μεταξύ μιας κακής και μιας καταστροφικής λύσης. Από την κατάρρευση της διάσκεψης του Κραν Μοντανά πιστή στην τακτική της η Άγκυρα επιχειρεί να δημιουργήσει νέα τετελεσμένα τόσο εντός της κυπριακής ΑΟΖ όσο και επί του εδάφους, με πιο πρόσφατο την παραβίαση του status quo στην κατεχόμενη πόλη της Αμμοχώστου. Δεδομένα που στη συνέχεια θα επιχειρήσει να επιβάλει ως συνιστώσες της λύσης, όπως ακριβώς έπραξε με το ψευδοκράτος και τον εποικισμό.

Σήμερα η Τουρκία απαιτεί τη σύγκληση άτυπης πενταμερούς διάσκεψης, όχι για να συνεχίσουν οι διαπραγματεύσεις από το σημείο που διακόπηκαν το 2017, αλλά για να συζητηθούν νέα μοντέλα λύσης, προβάλλοντας ως επιλογές τα δύο χωριστά κράτη ή τη συνομοσπονδία. Αίτημα που δυστυχώς ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ δείχνει διατεθειμένος να ικανοποιήσει. Η σύγκληση μιας τέτοιας διάσκεψης θα «νομιμοποιήσει» την Τουρκία να θέσει τη λύση δύο κρατών και της συνομοσπονδίας στο τραπέζι. Δύο επιλογές που στην πραγματικότητα είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, αφού η συνομοσπονδία προϋποθέτει πρώτα την αναγνώριση του ψευδοκράτους ως ενός νόμιμου και κυρίαρχου κράτους.

Για αυτό, όσοι πιέζουν και επείγονται, για να συμμετάσχουμε στην άτυπη διάσκεψη, πρέπει να γνωρίζουν ότι θα συμβάλουν, έστω άθελά τους, στην επίστευση αυτού που δηλώνουν ότι θέλουν να αποφύγουν, δηλαδή της νομιμοποίησης μιας διχοτομικής λύσης. Ασφαλώς και οι συνομιλίες είναι η διαδικασία μέσα από την οποία θα αναζητήσουμε την επίλυση του Κυπριακού, συνομιλίες όμως σε ευνοϊκές συνθήκες και υπό την προϋπόθεση ύπαρξης συναινετικής στάσης από όλα τα μέρη για αμοιβαίους συμβιβασμούς. Συνομιλίες υπό απειλή και εκβιασμό είναι καταδικασμένες να οδηγήσουν είτε σε ικανοποίηση των όρων του ισχυρού, άρα σε μια λύση τουρκικών προδιαγραφών, είτε σε ένα νέο αδιέξοδο.

Προσωπικά, εκτιμώ ότι η λύση δύο κρατών δεν αποτελεί τον στρατηγικό στόχο της Τουρκίας. Στρατηγικός της στόχος είναι ο πλήρης έλεγχος ολόκληρου του νησιού. Αν δεν μπορέσει να πετύχει τον στρατηγικό της στόχο μέσα από μια λύση που θα μετατρέψει την Κύπρο σε τουρκικό προτεκτοράτο, ενδεχομένως να επιδιώξει τη λύση δύο κρατών ως ενδιάμεσο σταθμό για την προσάρτηση των κατεχομένων μας στην Τουρκία. Μια τέτοια εξέλιξη θα μας φέρει σε ακόμα πιο δυσμενή κι επικίνδυνη θέση, αφού θα δημιουργηθούν εντελώς νέα αρνητικά δεδομένα. Δυστυχώς όμως, δε διαθέτουμε ούτε εναλλακτική στρατηγική, αλλά ούτε και τις συμμαχίες εκείνες που θα μας βοηθούσαν να αποτρέψουμε μια τέτοια τραγική εξέλιξη.

Τα δεδομένα στη διεθνή σκηνή είναι ευνοϊκά για την Τουρκία σήμερα, η οποία απολαμβάνει ένα είδος διεθνούς ασυλίας για όλα τα εγκλήματα που διαπράττει. Εκείνο που ενδιαφέρει τις πλείστες χώρες που πρωταγωνιστούν διεθνώς, αλλά και στην περιοχή μας, είναι δυστυχώς το κλείσιμο του Κυπριακού και όχι η δίκαιη λύση του. Ζούμε στον αστερισμό του πολιτικού κυνισμού, όπου αυτό που καθοδηγεί τις αποφάσεις της διεθνούς κοινότητας είναι τα οικονομικά και γεωστρατηγικά συμφέροντα. Στην περιοχή μας εξελίσσεται σήμερα ένα μεγάλο παιχνίδι αναδιάταξης του συσχετισμού δυνάμεων, με την Τουρκία να διεκδικεί τον ρόλο της περιφερειακής υπερδύναμης. Πρέπει να αναλύσουμε προσεκτικά και σε βάθος το γεωπολιτικό παιχνίδι που εξελίσσεται στην περιοχή μας και να παρεισφρήσουμε σε αυτό παραμέτρους που να ενισχύουν τη θέση μας και να δυσκολεύουν τους τουρκικούς σχεδιασμούς.

Θα πρέπει ακόμη να ενισχύσουμε σημαντικά την αμυντική μας θωράκιση. Σημειώνω με ικανοποίηση την αύξηση των κονδυλίων του Υπουργείου Άμυνας για το 2021. Χρειάζονται όμως ακόμη περισσότερα. Πρέπει να δημιουργήσουμε μια ισχυρή αποτρεπτική αμυντική δύναμη. Απέναντί μας έχουμε μια επεκτατική Τουρκία, η οποία οραματίζεται αναβίωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το αποδεικνύει καθημερινά και ποικιλοτρόπως με την παραβίαση κυριαρχικών δικαιωμάτων γειτονικών της κρατών και όχι μόνο. Το διακηρύττει, όταν μιλά τη γλώσσα του σουλτάνου για τη «γαλάζια πατρίδα». Δεν εξυπηρετεί λοιπόν την πατρίδα μας η υποτίμηση της τουρκικής απειλής. Η αυταπάτη και η ψευδαίσθηση ότι μπορούμε με επιχειρήματα να πείσουμε την Τουρκία να αλλάξει πολιτική στο Κυπριακό δεν προσφέρει πολύτιμη υπηρεσία στην πατρίδα μας.

Ως κράτος-μέλος της ΕΕ, έχουμε κάθε λόγο να δηλώνουμε απογοητευμένοι από τη στάση των εταίρων μας. Η κατευναστική πολιτική της ΕΕ έναντι της Τουρκίας εκτρέφει δυστυχώς την τουρκική επιθετικότητα. Όμως, δεν πρέπει να σταματήσουμε να επιδιώκουμε την επιβολή σκληρών κυρώσεων κατά της Τουρκίας, γιατί μόνο αυτή τη γλώσσα καταλαβαίνει. Γνωρίζουμε ότι το εγχείρημα είναι δύσκολο. Θα πρέπει όμως να επιμένουμε! Θα πρέπει να μπούμε και εμείς στην ευρωπαϊκή κουλτούρα του πάρε-δώσε, να συσχετίσουμε τη δική μας θετική ψήφο για άλλες σημαντικές αποφάσεις της ΕΕ με την επιβολή κυρώσεων.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Οι προσδοκίες των πολιτών είναι μεγάλες. Μεγάλα όμως είναι και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σημαντική μερίδα των συμπατριωτών μας, μεγάλος είναι συνάμα ο θυμός, η οργή τους για την ηθική κατάπτωση του κράτους, των θεσμών, των πολιτικών και των κομμάτων· ακόμη μεγαλύτερη όμως είναι η απογοήτευσή τους, διαπιστώνοντας πως την ώρα που η κοινωνία έχει ανοικτές πληγές από την οικονομική κρίση, η υγεία των ευπαθών ομάδων κινδυνεύει, επιχειρήσεις δίνουν μάχη επιβίωσης, η διαπλοκή και η διαφθορά κάνουν πάρτι, η Τουρκία μάς απειλεί και μας εκβιάζει. Αυτή την ώρα ο δημόσιος πολιτικός διάλογος διαπνέεται από μικροκομματικές σκοπιμότητες, προσωπικούς εγωισμούς και κομματικά ή κυβερνητικά πείσματα. Η όλη δημόσια συζήτηση πιο πολύ μοιάζει με κοκορομαχίες, παρά με παραγωγικό διάλογο.

Αν κάτι θα μπορούσε να δώσει μια μικρή έστω ελπίδα στην κοινωνία ότι η χώρα μας, το κράτος μας μπορεί να ορθοποδήσει και να πάει μπροστά, θα ήταν ένας παραγωγικός δημόσιος διάλογος, που θα οδηγούσε σε λύσεις των προβλημάτων και σε μεταρρυθμίσεις, που θα μας επέτρεπαν να ανοικοδομήσουμε την πολιτεία μας ως κράτος δικαίου και ως κράτος πρόνοιας. Μια τέτοια προσέγγιση θα έπειθε τους πολίτες πως πολιτικά πρόσωπα και κόμματα έχουν συναίσθηση των ευθυνών τους, αλλά συνάμα και την ωριμότητα και την υπευθυνότητα να αφήσουν πίσω τους τα κακά και τα στραβά και να γυρίσουν σελίδα, να αλλάξουν κουλτούρα. Μπορούμε να ανταποκριθούμε σε αυτή την πολιτική αλλά κυρίως ηθική πρόκληση; Εμείς ως Συμμαχία Πολιτών δηλώνουμε έτοιμοι.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Εύχομαι σε όλους, όπως και στους Κυπρίους πολίτες καλά Χριστούγεννα, καλές γιορτές και το 2021 να είναι καλύτερο από το 2020!

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Λιλλήκα, έννεν είκοσι λεπτά, Γιώργο, έν' είκοσι πέντε.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΛΛΗΚΑΣ:

Είκοσι πέντε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Καλώ τον πρόεδρο του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών ΕΔΕΚ κ. Μαρίνο Σιζόπουλο να καταθέσει την ομιλία του.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΖΟΠΟΥΛΟΣ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριε υπουργέ,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η συζήτηση του κρατικού προϋπολογισμού για το 2021 γίνεται κάτω από το βάρος των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων, καθώς και της εργασιακής απορρύθμισης που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού, η οποία έφερε στην επιφάνεια και τις χρόνιες παθολογίες της κυπριακής οικονομίας, τις οποίες ως ΕΔΕΚ είχαμε υποδείξει πολλές φορές στο παρελθόν.

Τονίζαμε την αναγκαιότητα οι προϋπολογισμοί να αλλάξουν φιλοσοφία, να μην αποσκοπούν μόνο στην επίτευξη ποσοτικών στόχων μέσα από τη μονοσήμαντη διαχείριση του κατασκευαστικού, του τουριστικού τομέα και των υπηρεσιών. Τομείς οι οποίοι, όπως τονίζαμε, είναι ιδιαίτερα εύθραυστοι, επηρεάζονται από εξωγενείς και άρα μη ελεγχόμενους παράγοντες. Υποδεικνύαμε την ανάγκη συμπερίληψης μέτρων που θα προσέδιδαν στην κυπριακή οικονομία ποιοτική αναβάθμιση και μακροοικονομική σταθερότητα. Δυστυχώς, οι εκάστοτε κυβερνήσεις δεν επέδειξαν το ανάλογο ενδιαφέρον.

Στον τουριστικό τομέα εξακολουθεί να απουσιάζει η ανάπτυξη ποιοτικών μορφών όπως ο ιατρικός, ο συνεδριακός, ο αθλητικός. Στον κατασκευαστικό τομέα επαναλήφθηκε το φαινόμενο της υπερθέρμανσης. Στο

πλαίσιο του Επενδυτικού Προγράμματος Πολιτογραφήσεων, οι κυβερνήσεις προχώρησαν στην παραχώρηση προνομιακών παρεκκλίσεων για οικιστικές αναπτύξεις. Επιστέγασμα αυτής της πολιτικής είναι και το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων, που όχι μόνο επέφερε οικονομικές επιπτώσεις στην πατρίδα μας, αλλά την εξέθεσε διεθνώς, σε βαθμό που απώλεσε την αξιοπιστία της και επλήγη το κύρος της. Η πανδημία του κορωνοϊού και το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων ουσιαστικά οδήγησαν σε απορρύθμιση την οικονομία, με συνεπακόλουθο τις επιπτώσεις που βιώνει σήμερα ο πολίτης.

Δεν αναμέναμε και δεν προσδοκούσαμε ριζικές αλλαγές στη βάση των υποδείξεων και των προτάσεών μας. Όμως οι εμπειρίες του παρελθόντος θα έπρεπε να προβληματίσουν τους εκάστοτε κυβερνώντες και σταδιακά να λάμβαναν μέτρα, ώστε η κυπριακή οικονομία να επεκταθεί και σε νέους καινοτόμους και υψηλής τεχνολογίας τομείς. Να ετοιμαστούν προγράμματα και να γίνουν επενδύσεις για την ποιοτική αναβάθμιση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα της οικονομίας. Για την υλοποίηση αυτού του στόχου, πέρα από την απορρόφηση κεφαλαίων από τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά προγράμματα, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και το πλούσιο επιστημονικό δυναμικό της πατρίδας μας με ταυτόχρονη μείωση της μετανάστευσης που παρατηρείται κυρίως στους νέους επιστήμονες.

Σημαντικός παράγοντας στην ποιοτική ανάπτυξη της οικονομίας είναι και η ανθρωποκεντρική μορφή που πρέπει να χαρακτηρίζει την πολιτική του κράτους. Οι πόροι πρέπει να έχουν κατά το δυνατόν ομοιόμορφη κατανομή στους πολίτες είτε άμεσα είτε έμμεσα, για να μειωθεί η φτωχοποίηση ομάδων του πληθυσμού και να διατηρηθεί η κοινωνική συνοχή. Η οικονομία έχει αξία, όταν αυτή συνδέεται με τους ανθρώπους, το βιοτικό τους επίπεδο, την προστασία τους από τους κινδύνους οικονομικής φύσης που ελλοχεύουν και οικοδομεί συνθήκες κοινωνικής προστασίας. Η πραγματική οικονομία δεν πρέπει να είναι ποσοτική, πρέπει να είναι και ποιοτική και να προσδιορίζεται σε σταθερό και μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Άμεσα συνδεδεμένος με τα παραπάνω είναι και ο τομέας των υπηρεσιών, ο οποίος παρουσιάζει σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών. Αυτή επιτείνεται ακόμα περισσότερο λόγω και της κρατικής γραφειοκρατίας, με αποτέλεσμα οι επιδόσεις του να είναι μικρότερες των δυνατοτήτων του. Δυστυχώς, για ακόμα μια χρονιά είμαστε υποχρεωμένοι να επαναλάβουμε τις ίδιες ή σχεδόν τις ίδιες παρατηρήσεις αναφορικά με τον κρατικό προϋπολογισμό. Για ακόμα μια χρονιά αυτός παρουσιάζει τα ίδια ή περίπου τα ίδια χαρακτηριστικά.

Αυτό που δυστυχώς δεν έγινε αντιληπτό είναι πώς οι κρίσεις δεν έχουν μόνο επιπτώσεις, αλλά προσφέρουν και ευκαιρίες για ουσιαστικές αλλαγές και νέες αναπτύξεις, όπως για παράδειγμα τη μείωση της γραφειοκρατίας και την αύξηση της παραγωγικότητας της δημόσιας υπηρεσίας με την εισαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και νέων τεχνολογιών, την περιφερειακή αποκέντρωση υπηρεσιών και την απλοποίηση διαδικασιών εξυπηρέτησης του πολίτη, την εκπόνηση σχεδίου για την ανέγερση νέων σύγχρονων, λειτουργικών και μειωμένης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης κτιρίων, για να στεγασθούν υπουργεία και κρατικές υπηρεσίες. Δε δικαιολογείται το κράτος να ξοδεύει δεκάδες εκατομμύρια κάθε χρόνο, για να στεγάσει σε ακατάλληλα υποστατικά τις κρατικές υπηρεσίες. Η αποφυγή υποβάθμισης της οικονομίας από διεθνείς οίκους αξιολόγησης και η παραμονή της σε επενδυτική βαθίδα είναι θετική εξέλιξη. Όμως την ίδια στιγμή είναι σημαντικό να αξιοποιηθεί και η χαλάρωση των δημοσιονομικών μέτρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε οι σχεδιασμοί που θα γίνουν να οδηγούν σε ουσιαστική και όχι επίπλαστη βελτίωση της πραγματικής οικονομίας και η όποια βελτίωση των αριθμών να αντανakλά και σε βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού, κυρίως των μικρομεσαίων στρωμάτων.

Η ΕΔΕΚ με σοβαρότητα και εποικοδομητική συνέργεια από την πρώτη στιγμή της εμφάνισης της πανδημίας στην πατρίδα μας κατέθεσε στην κυβέρνηση σειρά προτάσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, καλύπτοντας ολόκληρο το φάσμα, το ιατρικό, το οικονομικό, το κοινωνικό, το εργασιακό. Για ακόμα μια χρονιά θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο προϋπολογισμός είναι κατά βάση διαχειριστικός και όχι αναπτυξιακός. Οι αναπτυξιακές δαπάνες καλύπτουν ένα πολύ μικρό ποσοστό του προϋπολογισμού. Για ακόμα μια χρονιά απουσιάζουν τα αναπτυξιακά έργα ανταποδοτικού χαρακτήρα, τα οποία εξασφαλίζουν μελλοντικά έσοδα στο κράτος, για να μπορέσει να χρηματοδοτήσει νέα έργα. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης ή και δυσπραγίας είναι σημαντικό με αποφάσεις και πρωτοβουλίες η πολιτεία να δίνει κίνητρο για είσοδο χρημάτων στην πραγματική οικονομία, να μειώνεται η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία και να αυξάνεται η ρευστότητα του κράτους.

Η ΕΔΕΚ κατέθεσε στην κυβέρνηση σειρά μέτρων τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση, όπως μείωση των συντελεστών φορολογίας, παραχώρηση κινήτρων για έγκαιρη αποπληρωμή οφειλών προς το κράτος, κίνητρα για επενδύσεις σε μονάδες υψηλής τεχνολογίας στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, πολεοδομική αμνηστία για μονοκατοικίες και διπλοκατοικίες στη βάση τετραγωνικών μέτρων, παρακάμπτοντας τις γραφειοκρατίες που υπάρχουν, προκήρυξη ενός νέου εσωτερικού κρατικού ομολόγου με διαβάθμιση χρόνου και επιτοκίου και σε περίπτωση μη διάθεσης για την κάλυψη εσωτερικών αναγκών αυτά τα χρήματα θα μπορούσαν να αποπληρώσουν άλλα δάνεια τα οποία έχει το κράτος με υψηλότερο επιτόκιο.

Παρά τις συνεχείς εξαγγελίες δεν παρατηρήθηκε μείωση της φοροδιαφυγής, αντίθετα με ευθύνη και της Βουλής ανοίχθηκαν δίοδοι αύξησής της. Οι ανείσπρακτοι φόροι ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμύρια, ενώ η δυσλειτουργία του Τμήματος Φορολογίας είναι εμφανής. Η μεγάλη καθυστέρηση στην επιβεβαίωση των φορολογικών δηλώσεων οδηγεί αναπόφευκτα και σε απώλεια εισοδημάτων. Επιπρόσθετα, δεν έχει προχωρήσει η λήψη μέτρων για δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών στους πολίτες, ώστε σταδιακά να μειωθεί το οικονομικό χάσμα ανάμεσα στα χαμηλά και τα υψηλά εισοδήματα. Αντίθετα, το οικονομικό χάσμα αυξάνεται

ακόμα περισσότερο, η μεσαία τάξη παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερη συρρίκνωση και ο κίνδυνος αποσύνθεσης της κοινωνικής συνοχής είναι ορατός.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κύπρος βρίσκεται στην τελευταία θέση, όσον αφορά την κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Το 24% περίπου του πληθυσμού βρίσκεται κάτω ή κοντά στο όριο της φτώχειας. Οι μισθοί του ιδιωτικού τομέα βρίσκονται καθυλωμένοι σε χαμηλά επίπεδα, ενώ συνεπεία της πανδημίας η Κύπρος βρίσκεται στην τρίτη θέση των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απώλεια εισοδήματος λόγω απασχόλησης. Συγκεκριμένα, η οικονομική ανισότητα σε αυτό το θέμα είναι εμφανής. Τα χαμηλά εισοδήματα απώλεσαν 10,8% των εσόδων τους, τα μεσαία το 8% και τα υψηλά το 6,1%. Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας βρίσκεται στην τελευταία θέση των είκοσι επτά χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα βρίσκεται στο 75% του μέσου όρου των χωρών της Ευρωζώνης. Έχει δε η Κύπρος τον υψηλότερο ιδιωτικό δανεισμό και το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το δε δημόσιο χρέος παραμένει σε υψηλά επίπεδα, οι έκτακτες ανάγκες που δημιούργησε η πανδημία αύξησαν το ποσοστό του στα €23,5 δις και επί του ΑΕΠ στο 114,8%.

Η ΕΔΕΚ ως ένα σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα θέτει την κοινωνική πολιτική στην προτεραιότητα των δράσεων της στα θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης και συνιστά ένα από τα βασικά κριτήρια αξιολόγησης του προϋπολογισμού. Δεν παραβλέπουμε το γεγονός ότι υπήρξαν αποφάσεις από πλευράς κυβέρνησης προς την ορθή κατεύθυνση, στη βάση προτάσεων που η ΕΔΕΚ εδώ και καιρό έχει καταθέσει, όπως η εξαγγελία καθιέρωσης κατώτατης σύνταξης, η επέκταση της άδειας μητρότητας, η παραχώρηση γονικής άδειας, η σύνταξη χηρείας για άνδρες, η πρόωγη σύνταξη σε άτομα που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία, η στήριξη σε κάποιο βαθμό αυτοτελώς εργαζομένων και επιχειρήσεων που έχουν πληγεί από την πανδημία, αλλά και η πρόσφατη ανακοίνωση του προγράμματος στεγαστικής πολιτικής όπου περιλαμβάνει αρκετές από τις προτάσεις που η ΕΔΕΚ κατέθεσε στον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης το 2018.

Παρά τις ανωτέρω προτάσεις δεν υπάρχει όμως ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής, το οποίο να στηρίζει αποτελεσματικά τις ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση ή αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα κοινωνικής φύσης. Δεν υπάρχουν προτάσεις για την ολοκλήρωση του προγράμματος αποκέντρωσης της κοινωνικής λειτουργού της γειτονιάς σε μια περίοδο έξαρσης της ενδοοικογενειακής βίας, τη σύσταση υπηρεσίας στήριξης γυναικών που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση, τη λειτουργία ξενώνων φιλοξενίας αστέγων μέχρι την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος, την προστασία των πολιτών από τις αυθαίρετες εκποιήσεις των τραπεζιτών, τη θεσμοθέτηση βρεφονηπιακών σταθμών στις μεγάλες επιχειρήσεις για φύλαξη των παιδιών των εργαζόμενων μητέρων ή την επιχορήγηση για τη φύλαξη σε αντίστοιχους ιδιωτικούς σταθμούς. Τέλος, απουσιάζουν προτάσεις οι οποίες να θέτουν σε στέρεες βάσεις την ουσιαστική αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας, ενός από τα μεγαλύτερα κοινωνικά και εθνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η πατρίδα μας.

Όσον αφορά την ανεργία, τα πρόσφατα στοιχεία καταγράφουν ανοδική τάση για το 2020, η οποία ενδέχεται να αυξηθεί σημαντικά το 2021 λόγω της κρίσης στον κατασκευαστικό και τον τουριστικό ξενοδοχειακό τομέα και αυτό ως συνέπεια της μορφής της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και της απροσδιόριστης εξέλιξης της πανδημίας. Όμως για ακόμα μια χρονιά η εκτίμηση του ποσοστού ανεργίας δεν είναι αντικειμενική. Σε αυτό δεν περιλαμβάνονται είκοσι επτά και πλέον χιλιάδες νέοι επιστήμονες οι οποίοι παρέμειναν στο εξωτερικό μετά τις σπουδές τους, όσοι απολύθηκαν από τον τραπεζικό, τον ημικρατικό ή τον ιδιωτικό τομέα και είναι ηλικίας άνω των πενήντα πέντε χρόνων και δεν είναι εγγεγραμμένοι στον κατάλογο ανέργων, οι λήπτες δημοσίου βοηθήματος, οι εποχιακοί άνεργοι της ξενοδοχειακής βιομηχανίας λόγω της αναστολής των εργασιών. Εάν μάλιστα σε αυτούς προστεθούν και οι υποαπασχολούμενοι οι οποίοι ανέρχονται περίπου στο 14% του ενεργού εργατικού δυναμικού, τότε αντιλαμβανόμαστε ότι η κατάσταση είναι ιδιαίτερα ανησυχητική.

Ο τραπεζικός τομέας έχει καταστεί η αχίλλειος πτέρνα της οικονομίας, αλλά και η πηγή μεγιστοποίησης των κοινωνικών προβλημάτων. Σήμερα με διάφορα προσχήματα αξιοποιεί τις αναδιρθρώσεις δανείων και λειτουργεί αυταρχικά σε βάρος των πολιτών, εκμεταλλευόμενος δυστυχώς τα ισχυρά όπλα που του παραχώρησε η πλειοψηφία της Βουλής σχετικά με τις εκποιήσεις ακινήτων, αλλά και την αποστέρηση από τους πολίτες του δικαιώματος, όταν διαφωνούν με τις υπερχρεώσεις των τραπεζών, να προσφεύγουν σε ένδικα μέσα και να αναστέλλεται η εκποίηση μέχρι την απόφαση του δικαστηρίου. Δείγματα αυτής της πολιτικής και της αυθαιρεσίας των τραπεζών είναι τα κωλύματα που προβάλλουν για την αναδιάρθρωση των δανείων, καθώς και για την παραχώρηση νέων δανείων σε αυτοτελώς εργαζόμενους και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι αυξημένες χρεώσεις στις οποίες υποβάλλουν τους δανειολήπτες, η μεγάλη μείωση της αξίας των ενυπόθηκων ακινήτων, ώστε τα δάνεια να καθίστανται μη εξυπηρετούμενα και να οδηγούνται σε εκποίηση, οι εκποιήσεις ακινήτων ακόμα και της πρώτης κατοικίας, οι παρεμβάσεις για την αναστολή ή και ματαίωση λήψης μέτρων προστασίας των πολιτών ακόμα και από τη Βουλή, η πώληση δανείων σε εταιρείες διαχείρισης σε χαμηλή τιμή, αλλά την ίδια στιγμή να αρνούνται οι τράπεζες την πώληση των δανείων στους δανειολήπτες σε υψηλότερη τιμή, ώστε να μη χρειάζονται ούτε ανακεφαλαιοποίηση.

Για όλα αυτά όμως υπεύθυνοι δεν είναι οι πολίτες. Υπεύθυνοι είναι και τα κόμματα και οι κυβερνήσεις που ανέχθηκαν, και σε πολλές περιπτώσεις υπέθαλψαν αυτά τα φαινόμενα, και οδήγησαν την πατρίδα μας στην οικονομική κρίση του 2012-2013. Για ακόμα έναν χρόνο δεν έχουμε διαπιστώσει οποιαδήποτε σοβαρή

πρωτοβουλία για την έστω μερική στήριξη των κουρεμένων καταθετών, των εξαπατημένων κατόχων αξιολογίων, αν και σε αυτή την περίπτωση υπήρχε συγκεκριμένος μνημονιακός όρος ο οποίος δεν υλοποιήθηκε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η πανδημία του κορωνοϊού, αλλά και η εφαρμογή της δεύτερης φάσης του ΓΕΣΥ αποκάλυψαν σε μεγάλο βαθμό τις αδυναμίες του δημόσιου τομέα υγείας, καθώς και τον λανθασμένο τρόπο υλοποίησης της σχετικής νομοθεσίας, με ευθύνη τόσο του υπουργείου, του ΟΑΥ, του ΟΚΥΠΥ, αλλά και όλων όσοι πρόσφεραν άμεσα ή έμμεσα πολιτική στήριξη. Η παραβίαση της νομοθεσίας είναι εμφανής και προκλητική. Συγκεκριμένα, ενώ η νομοθεσία προνοεί ότι η έναρξη της εφαρμογής της δεύτερης φάσης έπρεπε να γίνει την 1^η Ιουνίου του 2020, αρκετές από τις υπηρεσίες δόθηκαν στους δικαιούχους με καθυστέρηση έξι μηνών, παρά το γεγονός ότι οι πολίτες κατέβαλλαν τις εισφορές τους. Τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια έχουν ενταχθεί κάποια από αυτά στο ΓΕΣΥ, άλλα είναι εντός και εκτός του ΓΕΣΥ, ενώ η νομοθεσία δεν το επιτρέπει. Την ίδια στιγμή έχουν καθοριστεί διαφορετικές αμοιβές ανάλογα με το νοσηλευτήριο και το εργαστήριο, με αποτέλεσμα η ίδια η ιατρική πράξη σε ένα νοσηλευτήριο να αμειβεται με χίλια ευρώ, σε ένα άλλο με χίλια τρακόσια, σε ένα άλλο με χίλια πεντακόσια και αυτό ακριβώς δίνει τη δυνατότητα μιας άνισης αντιμετώπισης για το ίδιο ζήτημα. Επίσης, έχουμε διαπιστώσει ότι γιατροί οι οποίοι δεν είναι ενταγμένοι στο ΓΕΣΥ αμειβονται από το ΓΕΣΥ διά μέσου των νοσηλευτηρίων στα οποία εργάζονται. Απαράδεκτο και παράνομο. Το σύστημα είναι πολύ καλά γνωστό ότι είναι μονοασφαλιστικό, όμως με τα συμβόλαια τα οποία υπέγραψε ο ΟΑΥ, με τη σύμφωνη γνώμη και του υπουργείου δυστυχώς, εισάγεται από την πίσω πόρτα το πολυασφαλιστικό σύστημα προς όφελος των ασφαλιστικών εταιρειών και σε βάρος του ΓΕΣΥ.

Ο τρόπος εφαρμογής της δεύτερης φάσης στην ουσία στερεί από τους ασθενείς το δικαίωμα για ελεύθερη επιλογή γιατρού και νοσηλευτηρίου, που είναι η βασική αρχή στήριξης του ΓΕΣΥ. Ειδικά, στην επαρχία Λεμεσού οι ειδικοί γιατροί σήμερα δεν έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν ενδονοσοκομειακή ιατρική. Αυτό μειώνει σε πολύ μεγάλο βαθμό το επίπεδο της προσφερόμενης περιθαλψης που θα έπρεπε να απολαμβάνουν οι ασθενείς. Οι καταχρήσεις σε εργαστηριακές και παρακλινικές εξετάσεις επέφεραν ακόμα μεγαλύτερη επιβάρυνση των οικονομικών του ΓΕΣΥ. Για πρώτη φορά παρατηρούνται ελλείψεις και σε φάρμακα πρώτης ανάγκης. Αναφορικά με τα δημόσια νοσηλευτήρια και τον ΟΚΥΠΥ, από τον Ιούνιο του 2017 που ψηφίστηκε το επικαιροποιημένο νομοσχέδιο, καθώς και τρία χρόνια μετά από τον διορισμό του διοικητικού συμβουλίου, δεν προηγήθηκε η σωστή αυτονόμηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, η υποστελέχωση σε ιατρικό προσωπικό εξακολουθεί να υπάρχει, αναλώσιμα παρουσιάζουν ελλείψεις, δεν υπάρχει ο αναγκαίος εξοπλισμός, δεν προχώρησε καμία μελέτη για τη δημιουργία νέων κλινικών που να μπορούν να καλύψουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες σε ολόκληρη την κυπριακή επικράτεια προς όφελος των πολιτών. Ακόμα, δεν έχει καταστεί δυνατή η κοστολόγηση των υπηρεσιών που ο ΟΚΥΠΥ προσφέρει στο ΓΕΣΥ, άρα οι απώλειες εσόδων είναι τεράστιες και την ίδια στιγμή ο φορολογούμενος πολίτης, πέρα από τις εισφορές του, καλείται να καλύψει ελλείμματα των δημοσίων νοσηλευτηρίων που για φέτος ενδεχομένως να ξεπεράσουν τα διακόσια πενήντα εκατομμύρια.

Τέλος, ως ΕΔΕΚ εδώ και μήνες ζητούμε να ενημερωθούμε από το υπουργείο και τις αρμόδιες αρχές για τις αδειοδοτημένες εταιρείες εισαγωγής των διαγνωστικών τεστ για τον κορωνοϊό, καθώς και το πραγματικό κόστος και δε λαμβάνουμε καμιά απάντηση. Να υπενθυμίσω ότι ξεκινήσαμε με τα €160, πήγαμε στα €120, στα €110, στα €90, στα €65 και σήμερα στα €55. Σε αυτή τη διαδικασία υπάρχει ή δεν υπάρχει αισχροκέρδεια; Ποιους θέλει το υπουργείο να καλύψει; Ποιους προστατεύει και γιατί δεν προστατεύει τους πολίτες από μία αισχροκέρδεια, όπως αυτή που παρουσιάζεται με τα διαγνωστικά τεστ;

Οι συνεχιζόμενες πειρατικές ενέργειες, κυρίες Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, της Τουρκίας σε βάρος των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κύπρου και της Ελλάδας επαναφέρουν στο προσκήνιο την ανάγκη για περαιτέρω αναβάθμιση της επιχειρησιακής ικανότητας της Εθνικής Φρουράς. Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έγιναν βήματα προς την ορθή κατεύθυνση, εντούτοις δεν πρέπει να μας οδηγήσουν σε επανάπαυση. Αντίθετα, θα πρέπει να αξιοποιηθεί ακόμα περισσότερο ο στρατηγικός ρόλος της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο, να ενεργοποιηθεί αναβαθμισμένα το Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου Ελλάδας-Κύπρου, περαιτέρω να αναβαθμιστεί η επιχειρησιακή ικανότητα της Εθνικής Φρουράς και περαιτέρω να μειωθεί η φυγοστρατία, να αξιοποιηθούν οι κοινές στρατιωτικές ασκήσεις με τις χώρες της περιοχής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο των τριμερών ή τετραμερών συνεργασιών, να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της Κύπρου σε μεγάλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όπως πολλές φορές έχουμε τονίσει μέχρι σήμερα και έχουμε εγγράψει και στη Βουλή για συζήτηση, τα έσοδα από την έκτακτη εισφορά για την άμυνα θα πρέπει να αξιοποιούνται αποκλειστικά για την περαιτέρω ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων της πατρίδας μας, για την απόκτηση νέων σύγχρονων υψηλής τεχνολογίας και αποτελεσματικότητας οπλικών συστημάτων.

Όμως, κυρίες Πρόεδρε, δεν μπορώ να ανεχτώ την πρόκληση που δέχτηκα προηγουμένως. Είναι εκπληκτικό να υπερασπίζονται την Εθνική Φρουρά, το αξιόμαχο και την επιχειρησιακή της ικανότητα αυτοί που συνειδητά δεν υπηρέτησαν την πατρίδα τους. Εύκολη υπόθεση ο ανέξοδος πατριωτισμός.

Κλείνοντας την ομιλία μου για τον προϋπολογισμό του 2021 δε θα μπορούσα να μην αναφερθώ και στο εθνικό μας πρόβλημα. Σε μία περίοδο ασύμμετρων απειλών σε βάρος των κυριαρχικών δικαιωμάτων της

πατρίδας μας, της τρίτης εισβολής του Ατίλα στη θαλάσσια περιοχή της ΑΟΖ, της έναρξης εποικισμού της Αμμοχώστου, βρισκόμαστε ενώπιον μιας νέας πρωτοβουλίας από τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ για διευθέτηση των προθέσεων, αλλά και των προϋποθέσεων για επανέναρξη ενός νέου γύρου συνομιλιών. Μια πρωτοβουλία η οποία επικεντρώνεται στη σύγκληση πενταμερούς διάσκεψης με βάση διαπραγματεύσεις το πλαίσιο των έξι σημείων που κατέθεσε προφορικά παρακαλώ ο γενικός γραμματέας στο δείπνο της 30^{ης} Ιουνίου 2017 στο Κραν Μοντανά, που για μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμα και ανάμεσα στα πολιτικά κόμματα της Κύπρου υπήρχε διχογνωμία, εάν είναι αυτό της 30^{ης} ή αυτό της 4^{ης} Ιουλίου. Και όμως αυτό θέλουμε να είναι βάση συνομιλιών. Και την ίδια στιγμή να υπάρχει και ο κίνδυνος, για να υπάρξει μια ενδιάμεση στρατηγική συμφωνία με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Η συσσωρευμένη εμπειρία από το παρελθόν θα έπρεπε να μας κάνει πιο σοφούς τόσο για τη διαδικασία που πρέπει να αποδεχθούμε όσο και για τη βάση των συνομιλιών. Εδώ και τέσσερις δεκαετίες που ακολουθείται η ίδια διαδικασία όχι μόνο δεν οδήγησε σε λύση, αλλά αντίθετα οδήγησε το Κυπριακό σε εκτροχιασμό. Το μετέτρεψε από θέμα εισβολής, κατοχής και εθνοκάθαρσης σε θέμα διακοινοτικής διευθέτησης. Η ενδεχόμενη ένταξη δε και του ενεργειακού ως μέρους της διαπραγματεύσεως θα υποβαθμίσει ακόμα περισσότερο την ουσία του προβλήματος και θα το μετατρέψει σε θέμα ενεργειακής διευθέτησης. Βοήθησε την Τουρκία να κεφαλαιοποιήσει πολιτικά κέρδη, όπως την παραμονή τουρκικών στρατευμάτων και μετά τη λύση, τη διατήρηση απροσδιόριστης μορφής εγγυήσεων, την εκ περιτροπής προεδρία, την αριθμητική εξίσωση στα θεσμικά όργανα του κράτους, τη θετική ψήφο, τη νομιμοποίηση των εποίκων, την απόδοση στους έποικους χρήστες δικαιωμάτων ιδιοκτησίας επί των περιουσιών που παράνομα κατέχουν, την εγγυημένη πλειοψηφία ιδιοκτησίας γης και πληθυσμού, την αναβάθμιση του κατοχικού καθεστώτος και τον υποβιβασμό της Κυπριακής Δημοκρατίας σε κοινότητα, την αναγνώριση του εκπροσώπου της κατοχής ως ισότιμου του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στην ουσία μέσα από την «πολιτική ισότητα» η Τουρκία απέκτησε το δικαίωμα να διεκδικεί λύση συνομοσπονδίας. Στο Κραν Μοντανά, ενώ οι συνομιλίες κατέρρευσαν λόγω της προκλητικής συμπεριφοράς της Τουρκίας, ο γενικός γραμματέας πίστωσε την Τουρκία με εποικοδομητική στάση και χρέωσε στην πλευρά μας το πενήντα τοις εκατό της αποτυχίας.

Τέλος, η όλη διαδικασία αξιοποιείται και από διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να αποφύγουν την επιβολή κυρώσεων σε βάρος της Τουρκίας για την πειρατική πολιτική που ακολουθεί στην Ανατολική Μεσόγειο, για να μην επηρεαστούν τα δικά τους συμφέροντα λόγω των εμπορικών και των οικονομικών σχέσεων. Στην ουσία όμως αυτή η λογική, όπως επιβεβαιώνεται και από τα γεγονότα, οδηγεί είτε στην παράταση της σημερινής κατάστασης και στη μονιμοποίηση της διχοτόμησης είτε στη νομιμοποίηση της διχοτόμησης με την αποδοχή της λύσης της διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας. Αντί αυτή η εξέλιξη να οδηγήσει σε αφύπνιση και αλλαγή τακτικής, κάποιοι επιμένουν στη συνέχιση του διαλόγου από εκεί που έμεινε στο Κραν Μοντανά, έχοντας τη ψευδαίσθηση ότι αυτή τη φορά θα έχουμε λύση. Θέσαμε πολλές φορές το ερώτημα, αλλά απάντηση ποτέ δεν πήραμε. Στα σαράντα τέσσερα χρόνια συνομιλιών ποιες παραχωρήσεις έκανε η τουρκική πλευρά, για να σμικρυνθούν οι διαφορές και να πλησιάσουμε σε λύση; Από το 1988 κυβερνούν σχεδόν αδιάλειπτα οι υποστηρικτές της διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα. Γιατί δεν έλυσαν το Κυπριακό; Το 2004 το Σχέδιο Ανάν ήταν διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα. Γιατί το καταψήφισε ο λαός; Σήμερα όσοι παραμένουμε πιστοί στην ετυμηγορία του λαού κατηγορούμαστε ότι δε θέλουμε λύση. Τη λύση όμως ποιοι τη ματαίωσαν; Αρκετοί από αυτούς που τη ματαίωσαν είναι και υποστηρικτές της διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας. Γιατί καταψήφισαν το Σχέδιο Ανάν; Ας αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Για την ΕΔΕΚ δεν υπάρχουν διλήμματα. Πρέπει να επιδιώξουμε την επαναφορά του Κυπριακού στη διεθνή του βάση ως προβλήματος εισβολής και κατοχής, τη σύγκληση διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό, όπως προνοεί η απόφαση της γενικής συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών της 13^{ης} Μαΐου του 1983 και όχι η άτυπη ή τυπική πενταμερής. Από τη στιγμή που επικαλούμαστε τα ψηφίσματα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, να επικαλούμαστε το σύνολο των ψηφισμάτων και όχι μόνο τη διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα. Την ίδια στιγμή θα πρέπει να τεθούν ως προτεραιότητα συζητήσεις οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπως αυτές πηγάζουν και από ψηφίσματα και αποφάσεις της γενικής συνέλευσης, όπως είναι ο τερματισμός της κατοχής, η άμεση αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων, η επιστροφή των προσφύγων, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων σε συνθήκες ασφάλειας, η αποχώρηση των εποίκων, η άμεση επιστροφή της πόλης της Αμμοχώστου στους νόμιμους κατοίκους της υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

Σήμερα οφείλουμε όσοι πραγματικά νοιαζόμαστε για το μέλλον της πατρίδας μας να στείλουμε ένα σαφές μήνυμα ότι δεν πρόκειται να αποδεχθούμε και να νομιμοποιήσουμε μια λύση νατοϊκής έμπνευσης, μια λύση για την υλοποίηση της οποίας υπήρξαν αλληπάλληλες συνομωσίες, οι οποίες κατέληξαν στο προδοτικό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή του 1974. Δεν πρόκειται να νομιμοποιήσουμε τα τελεσμένα της εισβολής. Δεν είναι δυνατό να επιτρέψουμε η Κυπριακή Δημοκρατία να καταλυθεί και να αντικατασταθεί από ένα συνεταιριστικό κράτος. Θα αγωνιστούμε για μια δημοκρατική λύση, η οποία να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες της ίσα δικαιώματα και ένα ασφαλές και ειρηνικό μέλλον με πλήρη κατοχύρωση του ευρωπαϊκού κεκτημένου χωρίς παρεκκλίσεις σε ολόκληρη την επικράτεια.

Και επειδή το τελευταίο χρονικό διάστημα, κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχει γίνει πολύ της μόδας το θέμα των σκανδάλων, της κάθαρσης, της διαφάνειας και όλα τα υπόλοιπα, συμφωνούμε ότι θα

πρέπει να γίνει κάθαρση, θα πρέπει να υπάρχει διαφάνεια, γι' αυτό ζητούμε ως ΕΔΕΚ εδώ και τόσο καιρό να ανοίξουν οι φάκελοι όλων των σκανδάλων της τελευταίας εικοσαετίας. Γιατί δεν ανοίγουν; Γιατί παραμένουν ερμητικά κλειστοί; Αλλά την ίδια στιγμή όλοι εδώ που βρισκόμαστε δεν προήλθαμε από παρθενογένεση. Έχουμε παρελθόν. Και θα ήθελα πραγματικά να μάθω, όταν από την πλευρά της ΕΔΕΚ αποκαλύπταμε στη Βουλή σκάνδαλα, όπως των Κυπριακών Αερογραμμών, των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών, του μαγνητικού τομογράφου του Νοσοκομείου της Λευκωσίας, του Ακτινοθεραπευτικού του Νοσοκομείου Λεμεσού, της προνομιακής διαγραφής δανείων από πολιτικά πρόσωπα και οργανώσεις συνδεδεμένες με κόμματα, για το τραπεζικό σκάνδαλο, ποια ήταν η θέση όλων των υπολοίπων; Πραγματικά περιμένω να ακούσω! Συζητήθηκαν σε επιτροπές της Βουλής, κάποια από αυτά έφτασαν και στην ολομέλεια της Βουλής. Ποια ήταν η θέση; Δεν την έχω ακούσει μέχρι στιγμής! Άρα λοιπόν, το θέμα της διαφάνειας, της κάθαρσης και της αποκάλυψης των σκανδάλων να μην είναι μόνο φραστική διατύπωση, να είναι και ουσία! Και προκαλώ αυτό το σώμα να τοποθετηθούμε και ζητώ από τον Πρόεδρο της Βουλής να ζητήσει από τις αρμόδιες αρχές να κατατεθούν στη Βουλή όλοι οι φάκελοι των συγκεκριμένων σκανδάλων και να αποκαλυφθούν στην ολομέλεια! Το έχουμε ζητήσει κατ' επανάληψη! Γιατί δεν κατατίθενται; Γιατί αρνούνται να μας ενημερώσουν ποια ήταν η κατάληξη; Γιατί ακριβώς έγινε συγκάλυψη, σκόπιμη ή όχι. Γιατί αρκετοί από τους εμπλεκόμενους στη συνέχεια έτυχαν και ευνοϊκής μεταχείρισης, έτυχαν και αναβαθμίσεων! Θέλουμε να τα συγκαλύψουμε; Αν είναι λοιπόν όλα στη διαφάνεια, όχι στο παρασκήνιο συγκάλυψη, αλλά στο προσκήνιο ζητούμε διαφάνεια και κάθαρση.

Όσον αφορά το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων, να υπενθυμίσω ότι από το 2016 ως ΕΔΕΚ είχαμε ζητήσει ενημέρωση. Δεν είχαμε την απαιτούμενη ενημέρωση ούτε και την απαιτούμενη υποστήριξη. Γι' αυτό και από την πρώτη στιγμή ξεκαθάρισαμε ότι εμείς ζητούμε να υπάρχει πλήρης διερεύνηση ολόκληρου του προγράμματος από την πρώτη ημέρα εφαρμογής του. Και εκεί και όπου διαπιστωθούν ότι υπάρχουν παρανομίες και παρατυπίες να ονομαστούν οι υπεύθυνοι, να λογοδοτήσουν και να αποδοθούν και ευθύνες. Μόνο έτσι μπορεί να υπάρξει κάθαρση. Μόνο έτσι μπορούμε να αποκαταστήσουμε στον λαό ενδεχομένως την αξιοπιστία μας, η οποία όχι αδικώς έχει πληγεί, γιατί ακριβώς η συγκάλυψη δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Η συγκάλυψη ήταν φαινόμενο των τελευταίων τουλάχιστον τριάντα ή σαράντα χρόνων. Όμως τα τελευταία είκοσι χρόνια πρέπει να πούμε ότι πήρε ανησυχητικές διαστάσεις.

Κλείνοντας θα ήθελα με αυτή την ευκαιρία να ευχηθώ σε όλους καλές γιορτές, υπομονή λόγω των έκτακτων συνθηκών που υπάρχουν και η ελπίδα θα πρέπει να υπάρχει πάντα στην προοπτική μας.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ τον κ. Σιζόπουλο.

Καλώ τώρα τον κ. Πανίκο Λεωνίδου, κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του Δημοκρατικού Κόμματος, για να μας μεταφέρει την ομιλία του προέδρου του κόμματος του κ. Νικόλα Παπαδόπουλου.

Πόση ώρα, Πανίκο;

ΠΑΝΙΚΟΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ:

Σαράντα λεπτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Θα πάρεις σαράντα λεπτά.

ΠΑΝΙΚΟΣ ΛΕΩΝΙΔΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κύριε υπουργέ,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Όπως γνωρίζετε, ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος Νικόλας Παπαδόπουλος βρίσκεται σε αυτοπεριορισμό. Ως εκ τούτου, θα διαβάσω εγώ την ομιλία του για τον προϋπολογισμό του 2021.

Η φετινή συζήτηση του προϋπολογισμού διεξάγεται ομολογουμένως κάτω από πάρα πολύ δυσάρεστες συνθήκες: Εν μέσω μίας πανδημίας, εν μέσω οικονομικής ύφεσης, εν μέσω μίας νέας παταγώδους αποτυχίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, πάνω απ' όλα, κάτω από τη σκιά της διαπλοκής και της διαφθοράς της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ.

Να μου επιτρέψετε, προτού προχωρήσω, να εκφράσω τις θερμές μας ευχαριστίες και τον σεβασμό μας προς όλους τους επαγγελματίες υγείας για τις υπεράνθρωπες προσπάθειες που καταβάλλουν για την ανακοπή της πανδημίας. Παράλληλα, και εμείς με τη σειρά μας να ευχαριστήσουμε την πρόεδρο και τα μέλη της επιτροπής Οικονομικών για την ετοιμασία της έκθεσης του κρατικού προϋπολογισμού για το 2021, καθώς και τις υπηρεσίες της Βουλής και ιδιαίτερα τη γραμματεία της επιτροπής Οικονομικών για τη δική τους σημαντική συμβολή σ' αυτή τη διαδικασία.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η εικόνα της κυπριακής οικονομίας έχει δυο όψεις: Η μία όψη είναι η ωραιοποιημένη εικόνα που προβάλλει καθημερινά η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ και η άλλη όψη είναι η πραγματικότητα. Δυστυχώς, τα πραγματικά δεδομένα για την κυπριακή οικονομία είναι απογοητευτικά. Τον περασμένο Σεπτέμβριο το Δημοκρατικό Κόμμα με επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας προειδοποιούσε πως έρχεται δεύτερο κύμα πανδημίας, όπως δυστυχώς έγινε και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Προειδοποιούσαμε, όπως εξάλλου προειδοποιούσε και η Κεντρική Τράπεζα, πως, αν παρ' ελπίδα έχουμε ένα νέο κύμα κορωνοϊού και νέα περιοριστικά μέτρα, τότε η συρρίκνωση της οικονομίας θα ήταν μεγαλύτερη από εκείνη που προέβλεπε η κυβέρνηση. Προειδοποιούσαμε και ζητούσαμε από την κυβέρνηση να προετοιμαστεί, καθώς, σε τέτοια περίπτωση, τόσο τα υγειονομικά όσο και τα οικονομικά δεδομένα θα ήταν χειρότερα από τα αναμενόμενα.

Δυστυχώς δεν εισακουστήκαμε. Αντίθετα, ακόμα και τον περασμένο Οκτώβριο ο Υπουργός Οικονομικών έγραφε σε επιστολή του προς τη Βουλή για τον προϋπολογισμό του 2021 ότι η αντιμετώπιση της πανδημίας κρίθηκε κατά γενική ομολογία επιτυχημένη, καθώς ο αριθμός των κρουσμάτων μειώθηκε κατακόρυφα, και εκτιμούσε πως δεν αναμένεται δεύτερο κύμα πανδημίας, για σκοπούς προβλέψεων του προϋπολογισμού του 2021, και ως εκ τούτου αναθεώρησε τις προβλέψεις του για τη συρρίκνωση της κυπριακής οικονομίας προς τα πάνω.

Ο αναπληρωτής πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού πριν από έναν μήνα δήλωνε πως αναμένεται μία ισχυρή ανάκαμψη της οικονομίας για το 2020-2021. Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού πριν από δυο μήνες, στη Σύσκεψη Αρχηγών για την οικονομία, διαβεβαίωνε πως η ανάπτυξη του 2021 θα καλύψει την ύφεση και όλες τις ζημιές του 2020. Αυτές εξακολουθούν να είναι οι προβλέψεις του ΔΗΣΥ για την κυπριακή οικονομία.

Δυστυχώς, σήμερα η πραγματικότητα είναι κάπως διαφορετική. Έχουμε πλέον ένα δεύτερο κύμα της πανδημίας, που είναι χειρότερο από το πρώτο, νέα περιοριστικά μέτρα, που πλήττουν τις επιχειρήσεις εστίασης, κατανάλωσης, υπηρεσιών και όχι μόνο. Τα αποτελέσματα της τουριστικής βιομηχανίας φέτος ήταν χειρότερα από τα αναμενόμενα, ίσως τα χειρότερα από το 1974, και, δυστυχώς, όλες οι εκτιμήσεις δείχνουν πως και η επόμενη χρονιά θα είναι εξίσου δύσκολη για την τουριστική βιομηχανία.

Είχαμε τις αποκαλύψεις του AI Jazeera για το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων και την άτακτη διακοπή του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος, με σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην εργοληπτική βιομηχανία και στον τομέα των ακινήτων. Στη ναυτιλία για δυο συνεχόμενες χρονιές, 2018 και 2019, είχαμε μείωση στην εγγραφή πλοίων. Σημειώνεται πως η Κύπρος το 2000 ήταν πέμπτη παγκοσμίως σε ό,τι αφορά το μέγεθος του στόλου της. Σήμερα είμαστε δωδέκατοι και σε ευρωπαϊκό επίπεδο μας έχει ξεπεράσει η Μάλτα. Αυτά είναι κάποια μακροοικονομικά δεδομένα.

Σε ανθρώπινο επίπεδο η ανεργία προβλέπεται να ξεπεράσει το 9%. Σχεδόν ένας στους τέσσερις συμπολίτες μας βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Το 22,5% του πληθυσμού, 195 000 άτομα -μία πόλη δηλαδή όπως η Λευκωσία- βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Ένα στα επτά νοικοκυριά στερείται βασικά αγαθά, όπως το νερό, το ρεύμα και το φαγητό. Αυτή είναι η Κύπρος του 2021! Αυτό είναι το success story!

Και η ερώτηση και η απορία που έχουμε όλοι μας είναι: Πώς καταντήσαμε έτσι; Σίγουρα η πανδημία έχει δημιουργήσει πολύ αρνητικά δεδομένα, όπως εξάλλου έχει γίνει σε όλες ανεξαιρέτως τις ευρωπαϊκές χώρες. Όμως η αλήθεια είναι ότι η Κύπρος είχε να αντιμετωπίσει αυτή την άκρως αρνητική εξέλιξη με πολύ χειρότερα δεδομένα από ό,τι είχαν να αντιμετωπίσουν άλλες χώρες. Για παράδειγμα, πριν από τον κορωνοϊό, το σκάνδαλο της κατάρρευσης του συνεργατισμού είχε ως αποτέλεσμα η Κύπρος να έχει το τέταρτο χειρότερο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το χειρότερο δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2019. Αντί να μειωθεί λοιπόν το δημόσιο χρέος, αυτό που παρατηρούμε είναι να αυξάνεται συνεχώς.

Η τραπεζική κρίση και η εκπτώση των περιουσιακών στοιχείων της κυπριακής οικονομίας συνεχίζονται και παράλληλα συνεχίζεται η πίεση που νιώθουν οι κυπριακές επιχειρήσεις και τα κυπριακά νοικοκυριά. Επιπρόσθετα, και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, η Κύπρος έχει να αντιμετωπίσει την εξάπλωση της διαφθοράς, που οδήγησε στον τερματισμό του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος, με καταστροφικές συνέπειες για την κυπριακή οικονομία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην τελευταία έκθεσή της διαπιστώνει πως η Κύπρος εισήλθε στην κρίση της πανδημίας με προϋπάρχουσες ευπάθειες της κυπριακής οικονομίας, όπως το υψηλό δημόσιο χρέος, λόγω της κατάρρευσης του συνεργατισμού, το υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα μέτρα ανάπτυξης της οικονομίας. Τονίζεται πως η Κύπρος ήδη είχε μπει στον μηχανισμό προειδοποίησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου λόγω υψηλού δημόσιου χρέους και υψηλού δημοσιονομικού ελλείμματος, και όλα αυτά πριν από την πανδημία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επιπρόσθετα, επισημαίνει πως το δημόσιο χρέος θα ανέλθει στο δεύτερο υψηλότερο του σημείο μετά το 2013. Η συρρίκνωση της κυπριακής οικονομίας θα είναι μεγαλύτερη από ό,τι προβλέπει η κυβέρνηση. Το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν υπερβολικό το 2019, αλλά θα επιδεινωθεί απότομα

το 2020 λόγω της κατάρρευσης του τουρισμού. Το οικιακό χρέος αυξήθηκε το 2019 και είναι πάνω από τα όρια της προληπτικής εποπτείας. Είμαστε, με άλλα λόγια, ο πιο καταχρεωμένος λαός στην Ευρώπη.

Επιπρόσθετα, τα στοιχεία που δημοσιοποίησε πριν από λίγες μέρες η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Eurostat, για την εκτιμώμενη απώλεια εισοδήματος το 2020, σε σύγκριση με το 2019, δείχνουν ότι η Κύπρος είναι σήμερα, μετά την εφαρμογή των μέτρων στήριξης, σε ακόμα χειρότερη θέση. Κατ' ακρίβειαν, η Κύπρος βρίσκεται στη δεύτερη χειρότερη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά την Κροατία, σε ό,τι αφορά την απώλεια εισοδημάτων. Τονίζω πως μετά τα κυβερνητικά μέτρα η Κύπρος έχει τη δεύτερη χειρότερη επίδοση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε ό,τι αφορά την απώλεια εισοδήματος. Άρα, οφείλουμε να ρωτήσουμε τον ΔΗΣΥ πόσο ικανοποιητικά ήταν αυτά τα μέτρα, αν με βάση τα δικά τους στοιχεία είμαστε η δεύτερη χειρότερη χώρα της Ευρώπης. Δυστυχώς, η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ περιορίστηκε στην επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης και απέτυχε παταγωδώς να στηρίξει εργαζομένους, επιχειρήσεις και γενικότερα την οικονομία μας. Το ισχυρότερο πλήγμα το δέχονται οι χαμηλόμισθοι, αφού αποδεδειγμένα πλέον τα κυβερνητικά μέτρα δεν προσφέρουν καμία στήριξη. Οι πολίτες με χαμηλά εισοδήματα είχαν μία απώλεια της τάξης του πλην 10,8%, η μεσαία τάξη πλην 8%, ενώ για τους υψηλά αμειβόμενους η απώλεια είναι πολύ μικρότερη, είναι της τάξης του πλην 6,1%. Και ξεκαθαρίζω: Αυτή η δραματική απώλεια αφορά τα οικονομικά δεδομένα όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί με το πρώτο κύμα, αυτό που υποτίθεται ότι η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ είχε διαχειριστεί καλά. Δε γνωρίζουμε πού θα καταλήξουμε με το δεύτερο κύμα.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Τονίζω πως, ενώ μετά την κατάθεση του κρατικού προϋπολογισμού του 2021 είχαμε το δεύτερο κύμα της πανδημίας, νέα περιοριστικά μέτρα, τον τερματισμό του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος, τις έντονες προειδοποιήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ επιμένει πως το 2021 θα έχουμε ισχυρή ανάπτυξη και έχει αφήσει τον προϋπολογισμό του 2021 αναλλοίωτο. Όπως μας τον έφεραν, έτσι έχει μείνει.

Το ΔΗΚΟ δε συμφωνεί με αυτό τον εφησυχασμό και την ωραιοποιημένη εικόνα που φαίνεται να υιοθετεί η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Επιμένουμε πως πρέπει να ληφθούν άμεσα αποτελεσματικά μέτρα στήριξης της οικονομίας, των εργαζομένων, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού μας. Το ΔΗΚΟ προτείνει μεταξύ άλλων την ανακατανομή δαπανών από τον κρατικό προϋπολογισμό, έτσι ώστε να περιοριστούν τα ελλείμματα του κράτους σε σημαντικό βαθμό, αλλά και να διατεθούν κονδύλια για την ουσιαστική στήριξη της οικονομίας, την άντληση χρηματοδότησης από ευρωπαϊκές πηγές και προγράμματα, έτσι ώστε να μειωθεί το εγχώριο χρέος, την επαναφορά του νομοσχεδίου των κρατικών εγγυήσεων ύψους €1,5 δις, ως αυτό είχε τροποποιηθεί με τις εισηγήσεις του Δημοκρατικού Κόμματος, τη λειτουργία Ταμείου Χρηματοδότησης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, την επιδότηση ενοικίων, επέκταση των υφιστάμενων προγραμμάτων στήριξης των εισοδημάτων και των εργαζομένων συγκεκριμένων κλάδων, αναστολή των δόσεων, τουλάχιστον για τους τομείς της οικονομίας που θα συνεχίσουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της κρίσης του κορωνοϊού. Θα πρέπει να εξευρεθεί τρόπος προσασίας της πρώτης κατοικίας ευάλωτων νοικοκυριών, με συγκεκριμένα κριτήρια, έτσι ώστε να μην κινδυνεύουν από πλειστηριασμούς.

Εδώ και κάποιους μήνες αναμένουμε να δούμε την πρόταση διαμεσολάβησης που ετοιμάζει η Κεντρική Τράπεζα προς αντικατάσταση της σχετικής πρότασης νόμου του ΔΗΚΟ, για διαμεσολάβηση του Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου, που ψήφισε η Βουλή. Επιπρόσθετα, θεωρούμε πως πρέπει να ληφθούν και άλλα μέτρα για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και της οικονομίας, ιδιαίτερα με τη μορφή των κινήτρων που πρέπει να δοθούν σε κυπριακές επιχειρήσεις, ως ακολούθως:

1. Να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις με φορολογικές εκπτώσεις, για να συγκρατήσουν προσωπικό.
2. Να ανασταλεί για έναν χρόνο η επιβολή φορολογίας λελογισμένων κερδών για μερίσματα.

Φυσικά, οφείλουμε να τονίσουμε πως το πιο σημαντικό μέτρο για τη στήριξη της κυπριακής οικονομίας είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος υγείας που η εξάπλωση του COVID-19 προκαλεί. Προέχει η υγεία του κόσμου και ακολούθως έρχεται η υγεία της οικονομίας.

Δυστυχώς, σήμερα, κύριε Πρόεδρε, νοσούν και τα δυο. Και, δυστυχώς, δεν είναι μόνο αυτοί οι δύο τομείς που νοσούν. Νοσούν οι θεσμοί, νοσεί ολόκληρο το οικοδόμημα της κυπριακής πολιτείας λόγω της σήψης και της παρακμής, της διαπλοκής και της διαφθοράς της κυβέρνησης ΔΗΣΥ-Αναστασιάδη. Η αδιαφάνεια, η διαπλοκή, η ασέβεια στους θεσμούς, η επίθεση σε ανεξάρτητους αξιωματούχους είναι τα χαρακτηριστικά αυτής της κυβέρνησης.

Τα σκάνδαλα των τελευταίων χρόνων δεν έχουν τέλος. Θυμίζουμε ενδεικτικά τη FOCUS, την κατάρρευση του συνεργατισμού, την καταδίκη του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα, το συγκλονιστικό εκείνο «ντροπή» που εκστόμισε ο Κώστας Κληρίδης, όταν ο θεσμός του Γενικού Εισαγγελέα δέχτηκε επίθεση από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, επειδή απλά έκανε τη δουλειά του. Όμως, βλέπετε, η εκτέλεση των καθηκόντων του έπληξε τα συμφέροντα της κυβέρνησης της διαπλοκής. Μεταξύ άλλων, επίσης, η άρνηση ελέγχου στις κρατικές εγγυήσεις, που ο ΔΗΣΥ επέμενε, αντί ο Γενικός Ελεγκτής, να εποπτεύει το πρόγραμμα του €1,5 δις η Γενική Λογίστρια, η οποία σήμερα ενδεχομένως να εμπλέκεται στο σκάνδαλο CYPRA. Τα δύο ταξίδια του Νίκου

Αναστασιάδη με ιδιωτικό τζετ στις Σεύχελλες τον Αύγουστο του 2015 και ξανά τον Αύγουστο του 2018. Τον χρηματοδότη του ΔΗΣΥ που φιγουράρει στα Panama Papers, ο οποίος, όταν έδωσε €50.000 εισφορά, πήρε διαβατήριο. Και, φυσικά, το σκάνδαλο μεγατόνων των «χρυσών διαβατηρίων», που μας έχει κάνει ρεζίλι διεθνώς. Σε οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα μια κυβέρνηση που θα αντιμετώπιζε τα μισά από αυτά τα σκάνδαλα θα είχε παραιτηθεί. Η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ ούτε καν συγκινείται.

Δεν είναι τυχαίο που η Κύπρος διολισθαίνει σε όλους τους διεθνείς δείκτες σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση της διαφθοράς. Αν δούμε, για παράδειγμα, τις αξιολογήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας για τα τελευταία χρόνια, βλέπουμε κάποια σκαμπανεβάσματα για την περίοδο 2002-2013, αλλά μια πραγματική καταράκη για την περίοδο 2013-2019. Στο χειρότερο σημείο που ήμασταν ποτέ. Παρόμοιες οι αξιολογήσεις της GRECO, των αρμόδιων επιτροπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Εθνών. Οι αξιολογήσεις τους αποκαλύπτουν την έκταση και την ένταση της διαφθοράς. Στον σχετικό δείκτη της διεθνούς διαφάνειας από την 27^η θέση που είχαμε το 2003 βρεθήκαμε στην 41^η θέση το 2019. Είμαστε πιο κάτω από την Μποτσουάνα. Η πιο άμεση συνέπεια της εξάπλωσης της διαφθοράς είναι ο διεθνής διασυστηματικός της χώρας μας, με το γνωστό περιστατικό του Al Jazeera να είναι μόνο το τελευταίο παράδειγμα του βούρκου στον οποίο βυθίζεται η Κύπρος.

Πέρα από τον διεθνή διασυστηματικό της χώρας μας, οι συνέπειες αυτής της διολίσθησης είναι βαρύτερες. Διασπάθιση δημόσιου χρήματος, υπόσκαψη θεσμών, οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, αποστροφή της κοινωνίας προς το κράτος και την πολιτική. Κάτι πρέπει να γίνει και μάλιστα άμεσα.

Εμείς θεωρούμε πως χρειαζόμαστε πραγματικά μέτρα, για να πολεμήσουμε τη διαπλοκή και τη διαφθορά. Θέλουμε κράτος με διαφάνεια και όχι κράτος συγκάλυψης. Θέλουμε κράτος δικαίου και όχι διαφθοράς. Θέλουμε κάθαρση. Το ΔΗΚΟ έχει εδώ και μήνες καταθέσει τις δικές του προτάσεις για την καταπολέμηση της διαπλοκής και της διαφθοράς, που αφορούν μεταξύ άλλων τη θέσπιση ασυμβίβαστου διορισμού πρώην υπουργών, βουλευτών ή δημάρχων στις θέσεις του Γενικού Εισαγγελέα και του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα και άλλων ανεξάρτητων αξιωματούχων του κράτους, τη δημιουργία πραγματικά ανεξάρτητης αρχής κατά της διαφθοράς, η οποία δε θα διορίζεται από την κυβέρνηση, αλλά θα εγκρίνεται από τη Βουλή, τη δημιουργία ειδικού συμβουλευτικού σώματος για την πάταξη της διαφθοράς, που θα απαρτίζεται από ειδικούς και το οποίο θα καταρτίσει κώδικα δεοντολογίας για κρατικούς αξιωματούχους και βουλευτές, ετήσιο έλεγχο της περιουσιακής κατάστασης των πολιτικών προσώπων. Φυσικά, τέλος, επιμένουμε να δοθεί ανεμπόδιστη πρόσβαση στην Ελεγκτική Υπηρεσία σε ό,τι αφορά το σκάνδαλο των πολιτογραφήσεων, επιμένουμε να ζητούμε την παράδοση στην Ελεγκτική Υπηρεσία αντιγράφων όλων των φακέλων.

Καλούμε όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης να ενώσουν τη φωνή τους μαζί μας, ώστε να πετύχουμε τον σωστό έλεγχο που ζητά η κοινωνία. Δεν πρέπει να περάσει κρατικός προϋπολογισμός, αν δε δοθούν αντίγραφα των φακέλων στην Ελεγκτική Υπηρεσία. Η κυβέρνηση οφείλει να επιτρέψει τον έλεγχο από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Όσο το αρνείται, φέρει την ευθύνη για την κατάσταση που θα προκληθεί. Δική της η απόφαση, δική της η ευθύνη. Μας λένε ότι το ΔΗΚΟ εκβιάζει. Το ΔΗΚΟ εκφράζει την απαίτηση των πολιτών για διαφάνεια, έλεγχο και κάθαρση. Η απόφασή μας να μην ψηφίσουμε τους κρατικούς προϋπολογισμούς, αν δε δοθούν οι φάκελοι των πολιτογραφήσεων στην Ελεγκτική Υπηρεσία, αποτελεί υποχρέωση και όχι εκβιασμό. Είναι πράξη υπευθυνότητας, είναι πράξη προστασίας του κράτους. Εκβιασμό, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ασκεί κάποιος που ζητά κάτι παράνομο, κάτι αντίθετο με την ηθική, κάτι διαφορετικό από αυτό που θέλει η κοινωνία.

Εμείς απαιτούμε αυτό που θα έπρεπε να έχει ήδη γίνει χωρίς να το ζητήσει κανείς, αυτό που επιβάλλει η ηθική, αυτό που ζητά και θέλει η κοινωνία. Η κυβέρνηση οφείλει να επιτρέψει τον έλεγχο από την Ελεγκτική Υπηρεσία. Από πότε το αίτημα για νομιμότητα, έλεγχο και κάθαρση συνιστά εκβιασμό; Είναι η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ που εκβιάζει, που δε θέλει να αποκαλυφθούν οι ευθύνες της, που ζητά να συνεχίσει ανενόχλητη τη διαπλοκή και τη διαφθορά. Τι μας λείπει η κυβέρνηση; «Σταματήστε να ζητάτε έλεγχο, αλλιώς θα κοπούν μισθοί και συντάξεις». Τόσο πολύ φοβάται η κυβέρνηση τη διαφάνεια, ώστε να μην αποδέχεται το αυτονόητο; Τόσα πολλά είναι αυτά που θέλει να κρύψει, ώστε να ρισκάρει την ομαλή λειτουργία του κράτους;

Μας λένε ότι δεν έχουν σχέση οι προϋπολογισμοί με το αίτημα του ΔΗΚΟ. Λάθος! Έχουν απόλυτη σχέση. Πρώτον, γιατί οι προϋπολογισμοί αφορούν τη διαχείριση των χρημάτων των πολιτών και αυτή δεν μπορεί να γίνει χωρίς διαφάνεια. Θα εμπιστευόταν κανείς τα χρήματά του σε κάποιον που δε θα δεχόταν έλεγχο για το πώς τα διαχειρίζεται; Δεύτερον, γιατί η ίδια η Βουλή ψήφισε ομόφωνα, συγκεκριμένα στις 14 Νοεμβρίου του 2013, νόμο με τον οποίο συσχέτισε την έγκριση του προϋπολογισμού κάθε υπουργείου με τη συμμόρφωσή του με τις συστάσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Ομόφωνα, παρακαλώ. Εσείς τον ψηφίσατε αυτό τον νόμο, κύριοι συνάδελφοι. Τώρα θα τον αγνοήσετε, για να βοηθήσετε την κυβέρνηση της διαπλοκής να συγκαλύψει το σκάνδαλο των «χρυσών διαβατηρίων»; Μας λένε «αφού ορίστηκε ερευνητική επιτροπή, δεν μπορεί επομένως να ελέγξει ο Γενικός Ελεγκτής». Δεν ισχύει. Πρώτον, γιατί οι αρμοδιότητες της Ελεγκτικής Υπηρεσίας προκύπτουν από το ίδιο το σύνταγμα, τον υπέρτατο νόμο αυτού του κράτους. Δεύτερον, γιατί υπάρχει προηγούμενο με τη διεξαγωγή παράλληλης έρευνας επί των ημερών της σημερινής κυβέρνησης, η περίπτωση του συνεργατισμού. Εκεί γιατί δεν υπήρχε πρόβλημα να τρέχουν δυο παράλληλες έρευνες; Προφανώς και δεν έχουμε αντίρρηση να προχωρήσει ο έλεγχος και από την επιτροπή που διόρισε η κυβέρνηση. Το ένα όμως δεν εμποδίζει το άλλο. Όσοι περισσότεροι έλεγχοι, τόσο το καλύτερο, όπως έγινε και στην περίπτωση του συνεργατισμού.

Κύριε Πρόεδρε,

Αν καταψηφιστούν οι προϋπολογισμοί, υπεύθυνη θα είναι η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Δεν έχει παρά να κάνει το νόμιμο, το ηθικό, το αυτονόητο: Να παραδώσει τους φακέλους. Δική της είναι η απόφαση, δική της είναι και η ευθύνη.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Η συζήτηση για τον ετήσιο κρατικό προϋπολογισμό δίνει πάντα την ευκαιρία και τη δυνατότητα να αξιολογήσουμε το μεγαλύτερο και μακροβιότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε ως Κυπριακή Δημοκρατία και ως κυπριακός λαός, το Κυπριακό. Το άλυτο εθνικό πρόβλημα του κυπριακού ελληνισμού, που για σαράντα έξι και πλέον χρόνια βιώνει την παράνομη τουρκική κατοχή της μισής πατρίδας μας, την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, τη διαρκή προσφυγοποίηση χιλιάδων συμπατριωτών μας, τον παράνομο εποικισμό, τον σφετερισμό των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα, την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς και την αλλοίωση του χαρακτήρα των κατεχομένων, την επίμονη προσπάθεια της Τουρκίας για κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, τις επεκτατικές και απειλητικές ιαχές της τουρκικής ηγεσίας, τις συνεχείς προκλήσεις στη Νεκρή Ζώνη, την πρόσφατη λεηλασία και τον απειλούμενο εποικισμό της περικλειστής Αμμοχώστου και τις εντεινόμενες, έκνομες και επεκτατικές δράσεις της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Συμπληρώνονται σε μερικές βδομάδες οκτώ ολόκληρα χρόνια αποκλειστικής διαχείρισης του Κυπριακού από τον Πρόεδρο Αναστασιάδη και την κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Είναι πλέον πασιφανές, αλλά και διαπιστωμένο, ακόμα και από τον πιο φανατικό οπαδό του Προέδρου της Δημοκρατίας, ότι η πολιτική Αναστασιάδη στο Κυπριακό έχει αποτύχει παταγωδώς. Ξεκαθαρίζω πως για εμάς ως Δημοκρατικό Κόμμα η ευθύνη για τη μη λύση του Κυπριακού βαραίνει αποκλειστικώς την Τουρκία και μόνο την Τουρκία.

Εμείς -σε αντίθεση με το τι πίστευε και έλεγε ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και ο ΔΗΣΥ, όταν πολεμούσαν τον Τάσσο Παπαδόπουλο- δε θεωρούμε ότι ευθύνεται η ελληνοκυπριακή κοινότητα για τη μη λύση του Κυπριακού ούτε αναπαράγουμε τον μύθο που πρώτος ο Πρόεδρος Αναστασιάδης εισήγαγε στον δημόσιο διάλογο, ότι τάχατες φταίνε οι Ελληνοκύπριοι και ο Τάσσος για τη μη λύση, όπως διακήρυττε με πάθος το 2004. Όμως, ενώ την ευθύνη για τη μη λύση του Κυπριακού τη φέρει η Τουρκία, την ευθύνη για το άκρως επικίνδυνο σημείο στο οποίο βρίσκεται εγκλωβισμένη η ελληνοκυπριακή κοινότητα τη φέρει ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και οι υποστηρικτές της επικίνδυνης πολιτικής που αυτός ακολουθεί τα τελευταία οκτώ χρόνια.

Αξίζει πραγματικά να περιγράψουμε επιγραμματικά αυτό το άκρως επικίνδυνο σημείο, ώστε να καταλάβουν οι πολίτες πού ακριβώς μας έφερε η πολιτική Αναστασιάδη αυτή τη στιγμή. Βρισκόμαστε εν αναμονή μιας νέας πενταμερούς διάσκεψης. Και μόνο η αποδοχή και η διεξαγωγή πενταμερών διασκέψεων αποτελούν επιτυχίες της τουρκικής πλευράς, αφού εξ ορισμού η σύνθεσή τους παραπέμπει είτε σε υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας στο επίπεδο κοινότητας είτε σε αναβάθμιση της τουρκοκυπριακής κοινότητας σε επίπεδο κράτους. Και αυτός ήταν και ο κύριος λόγος που ούτε ο Μακάριος ούτε ο Κυπριανού ούτε ο Βασιλείου ούτε ο Κληρίδης ούτε ο Τάσσος ούτε ο Χριστόφιας δεν την αποδέχονταν. Ποτέ.

Η ημερήσια διάταξη αυτής της υπό εκκώλαψη πενταμερούς διάσκεψης είναι ακόμα ακαθόριστη και αβέβαιη, ενώ για πρώτη φορά στην ιστορία η τουρκική πλευρά δηλώνει επίσημα την πρόθεσή της να θέσει σε αυτή τη διάσκεψη το θέμα λύσης δύο κρατών, με τη σιωπηρή έως ένοχη ανοχή των Ηνωμένων Εθνών. Τονίζω την ανοχή των Ηνωμένων Εθνών, ακριβώς γιατί η λεγόμενη «λύση δύο κρατών» είναι εκτός όλων των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και παραβιάζει τόσο τους όρους εντολής των καλών υπηρεσιών του γενικού γραμματέα όσο και τις συμφωνίες που έχουν υπογραφεί τα τελευταία σαράντα έξι χρόνια ανάμεσα στον ηγέτη της ελληνοκυπριακής κοινότητας και τον ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Το γεγονός και μόνο ότι η τουρκική πλευρά θέτει τέτοιο θέμα και τα Ηνωμένα Έθνη το επιτρέπουν αποτελεί μία ακόμα μέγιστη διολίσθηση του Κυπριακού επί των ημερών Αναστασιάδη.

Επίσης τραγικό, που φανερώνει τον εγκλωβισμό της ελληνοκυπριακής κοινότητας επί των ημερών Αναστασιάδη, είναι το γεγονός ότι, ακόμα και αν η νέα πενταμερής συνεχίσει από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά, όπως ζητούν διαρκώς οι ηγεσίες ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, που στηρίζουν αυτή την αποτυχημένη πολιτική Αναστασιάδη, τα πράγματα είναι εξίσου επικίνδυνα. Θυμάστε πού είχαμε μείνει στο Κραν Μοντανά; Να σας θυμίσω. Η έκθεση Γκουτέρες του Σεπτεμβρίου του 2017 -το μόνο επίσημο έγγραφο που περιγράφει τα πεπραγμένα στο εν λόγω θέρετρο- αναφέρει: «Στο Κραν Μοντανά ο Πρόεδρος Αναστασιάδης έκανε όλες τις υποχωρήσεις που ήταν δυνατό να γίνουν από Ελληνοκύπριο ηγέτη στις εσωτερικές πτυχές, περιουσιακό, εκ περιτροπής προεδρία, βέτο, αριθμητική ισότητα, έποικοι, εδαφικό. Παράλληλα, έμεινε αόριστο και ανοικτό το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων και των εγγυήσεων, όπου η τουρκική πλευρά ζητά κάποιας μορφής νομιμοποίηση και μονιμοποίηση».

Επομένως, θα πρέπει να ξέρει ο κόσμος ότι, αν πάμε να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε, τότε πολύ απλά θα κλειδωθούν ξανά όλες οι επικίνδυνες υποχωρήσεις Αναστασιάδη στις εσωτερικές πτυχές και θα πιεστεί

η δική μας αδύναμη πλευρά, την ώρα που η Τουρκία αλωνίζει στην ΑΟΖ μας, την ώρα που η Τουρκία λεηλατεί και εποικίζει την περικλειστή κατεχόμενη Αμμόχωστο, την ώρα που η Τουρκία εμφανίζεται πιο επιθετική από ποτέ, να δεχτούμε κάποιας μορφής παραμονή τουρκικού στρατού και κάποιας μορφής εγγυήσεις, υπό την απειλή να γλιτώσουμε τα χειρότερα.

Παταγώδης όμως είναι η αποτυχία και της εξωτερικής πολιτικής του Προέδρου Αναστασιάδη και της κυβέρνησης ΔΗΣΥ. Πολλά τα παραδείγματα, με πιο εκκωφαντικό το πρόσφατο άκρως απογοητευτικό αποτέλεσμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με το συνεχιζόμενο χαίδεμα της Τουρκίας. Δυστυχώς, η απουσία στρατηγικής, η ανυπαρξία διεκδίκησης, η πασιφανής αναξιοπιστία και η μανία για επικοινωνιακούς και μόνον επικοινωνιακούς χειρισμούς από το δίδυμο του Προέδρου της Δημοκρατίας και του Υπουργού Εξωτερικών κατέστησαν την Κυπριακή Δημοκρατία ανήμπορη να διεκδικήσει αποτελεσματικά κυρώσεις κατά της Τουρκίας. Ποτέ δε διεκδικήσαμε ουσιαστικά. Ποτέ δεν πιέσαμε για κυρώσεις εναντίον της Τουρκίας. Όταν μας δόθηκε η ευκαιρία του veto, δεν την αξιοποιήσαμε. Το χειρότερο όμως είναι ότι η κυβέρνηση Αναστασιάδη και ΔΗΣΥ προσπαθεί να πείσει την κυπριακή κοινωνία ότι είναι η Ευρώπη αδύναμη και ανήμπορη μπροστά στην Τουρκία, για να μη φανεί ότι είναι η ίδια η κυβέρνηση ανήμπορη και αποτυχημένη εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Εμείς ως Δημοκρατικό Κόμμα πιστεύουμε στη δύναμη και δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως χρειάζεται διεκδίκηση, επιμονή, συνέπεια, μεθοδικότητα και συνεχής δράση, όχι σπασμωδικές, επικοινωνιακές κινήσεις, περιβεβλημένες με αντιφατικές δηλώσεις και αναξιόπιστες διακηρύξεις. Εμείς ως Δημοκρατικό Κόμμα πιστεύουμε ότι υπάρχει η δυνατότητα διεκδίκησης και επίτευξης πολιτικού, διπλωματικού και οικονομικού κόστους στην Τουρκία, με έναν και μόνο στόχο, να αλλάξει στάση στο Κυπριακό. Διότι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για να υπάρξει λύση στο Κυπριακό με βάση τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και τις συμφωνίες υψηλού επιπέδου, όπως θέλουμε όλοι, τότε θα πρέπει η Τουρκία να κάνει πολλές και συγκεκριμένες υποχωρήσεις.

Χωρίς αυτές λύση σωστή και βιώσιμη δεν πρόκειται να βρεθεί και κάθε άλλη προσπάθεια κλεισίματος του Κυπριακού ή επιβολής διχοτομικών σχεδίων τύπου «Ανάν» ή λύσης δύο κρατών θα απορριφθούν ξανά από τον κυπριακό ελληνισμό.

Γι' αυτό τον λόγο καλούμε για ακόμα μια φορά τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να εισακούσει τις εκκλήσεις μας για συλλογική και συνολική εφαρμογή μιας νέας στρατηγικής ενίσχυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας και διεκδίκησης λύσης του Κυπριακού. Του ζητούμε να εγκαταλείψει την αποτυχημένη πολιτική που ακολουθεί, η οποία μας οδηγεί στα τάρταρα της διχοτόμησης μέσω μιας λεγόμενης «λύσης δύο κρατών» ή «λύσης συνομοσπονδίας» ή λύσεων τύπου «Ανάν». Η επιμονή του σε αυτή την αδιέξοδη πορεία το μόνο που πετυχαίνει είναι να επαληθεύει τους τουρκικούς ισχυρισμούς που λένε ότι είναι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης που πρότεινε στον κ. Τσαβούσογλου τη λεγόμενη «λύση δύο κρατών».

Εμείς δεν πιστεύουμε τους τουρκικούς ισχυρισμούς. Όμως, ασχέτως του αν εμείς επιλέγουμε να μην πιστεύουμε τους τουρκικούς ισχυρισμούς, η πορεία των πραγμάτων δείχνει ότι υπάρχει κίνδυνος να επαληθευτούν. Αυτό θέλει ο Πρόεδρος Αναστασιάδης να είναι το αποτέλεσμα της δικής του διαχείρισης; Αν αυτό θέλει ο Πρόεδρος Αναστασιάδης να είναι το αποτέλεσμα, εμείς στο Δημοκρατικό Κόμμα και η συντριπτική πλειοψηφία του κυπριακού ελληνισμού δεν το θέλουμε και δε θα το επιτρέψουμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Με την ψήφο μας έχουμε σήμερα τη δυνατότητα να σταματήσουμε τον διεθνή διασυρμό της χώρας μας. Να πετύχουμε έλεγχο, διαφάνεια, κάθαρση. Να αποδείξουμε στους πολίτες ότι έχουμε τη βούληση να πολεμήσουμε τη διαπλοκή και τη διαφθορά. Καλούμε την κυβέρνηση του ΔΗΣΥ να παραδώσει τους φακέλους των πολιτογραφήσεων στην Ελεγκτική Υπηρεσία. Αν δεν το πράξει, κάθε ψήφος υπέρ του προϋπολογισμού θα είναι ψήφος υπέρ της διαφθοράς, γι' αυτό και το Δημοκρατικό Κόμμα θα τον καταψηφίσει.

Κύριε Πρόεδρε,

Να μου επιτρέψετε να κάνω και ένα σχόλιο για την τοποθέτηση του προέδρου του ΕΛΑΜ, ο οποίος με κάθε ευκαιρία παραδίδει μαθήματα δήθεν εντιμότητας και διαφάνειας σε αυτό το σώμα και ο οποίος στο παρελθόν έχει καταψηφίσει όλους τους κρατικούς προϋπολογισμούς, επειδή, όπως μας έλεγε, διαπίστωνε πως υπήρχαν σκάνδαλα, και λέει σήμερα πως θα υπερψηφίσει τον προϋπολογισμό, θα δώσει ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Με άλλα λόγια το ΕΛΑΜ θα βοηθήσει με την ψήφο του την κυβέρνηση της διαπλοκής και της διαφθοράς να συγκαλύψει το μεγάλο σκάνδαλο των «χρυσών διαβατηρίων». Μπροστά στην ανάγκη να δώσει σωσίβιο στον ΔΗΣΥ και στον Πρόεδρο Αναστασιάδη, το ΕΛΑΜ εξαφάνισε διά μαγείας όλες τις προσχηματικές και ψεύτικες ανησυχίες του και ομολόγησε σήμερα πως οι ανησυχίες προηγούμενων χρόνων για κονδύλια κ.λπ. δεν ισχύουν. Ας τα ακούσουν αυτά οι πολίτες, που τους κοροϊδεύει εδώ και χρόνια το ΕΛΑΜ ότι είναι δήθεν ένα αντισυστημικό κόμμα. Το ΕΛΑΜ επιβεβαιώνει, κατά την άποψή μας, σήμερα για ακόμα μια φορά ότι δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα παράρτημα της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ και του διεφθαρμένου κατεστημένου των «χρυσών διαβατηρίων».

Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Να μου επιτρέψετε να ευχηθώ σε όλους χρόνια πολλά, καλή χρονιά, με υγεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Λεωνίδου.

Παρακαλώ τον γενικό γραμματέα του ΑΚΕΛ, τον κ. Άντρο Κυπριανού, να καταθέσει την ομιλία του.

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Όντως η συζήτηση για τον προϋπολογισμό φέτος διεξάγεται σε πολύ ιδιαίτερες συνθήκες, συνθήκες οι οποίες έχουν αναστατώσει, θα έλεγα, τον κυπριακό λαό.

Έχω επιλέξει να καταθέσω τη γραπτή ομιλία που έχω ετοιμάσει, θα μιλήσω όμως κάπως διαφορετικά.

Να μου επιτρέψετε πρώτα να ευχαριστήσω τις υπηρεσίες της Βουλής και ιδιαίτερα τη γραμματεία της επιτροπής Οικονομικών για τη σκληρή δουλειά που έκαναν, για να μπορέσουμε εμείς να είμαστε σήμερα εδώ και να συζητούμε για τον προϋπολογισμό του 2021.

Πριν να ξεκινήσω την ομιλία, να μου επιτρέψετε επίσης να σχολιάσω κάτι που λέχθηκε από το ΕΛΑΜ, το οποίο μας παρέδωσε μαθήματα νομιμότητας. Θα τους πω απλώς το εξής: Το μητρικό τους κόμμα κρίθηκε από το δικαστήριο στην Ελλάδα ως εγκληματική οργάνωση, οι ηγέτες τους είναι στη φυλακή, ενώ ο Λαγός έγινε κυριολεκτικά λαγός! Οι ίδιοι έχουν εγκληματικά στοιχεία στις τάξεις τους που συνελήφθησαν εδώ στην Κύπρο. Δεν μπορούν λοιπόν να παραδίδουν μαθήματα νομιμότητας.

Επίσης, σε ό,τι αφορά την υπερψήφιση του προϋπολογισμού, να πω ότι το ΕΛΑΜ, οι άνθρωποι του ΕΛΑΜ, είναι κομμάτι από τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Εμάς δε μας ξαφνιάζει γιατί σήμερα επιλέγουν να τοποθετηθούν με τον συγκεκριμένο τρόπο. Το αίμα δε γίνεται εύκολα νερό, εκτός βέβαια αν κρύβεται και κάτι άλλο το οποίο πιθανό να μάθουμε στην εξέλιξη των πραγμάτων.

Να μου επιτρέψετε να ξεκινήσω την παρέμβασή μου από το Κυπριακό, γιατί θεωρώ ότι είναι ένα ζήτημα το οποίο έχει να κάνει με την επιβίωση του λαού μας στη γη που μας γέννησε. Οι εξελίξεις δυστυχώς δεν είναι απλώς κρίσιμες· είναι ιστορικές. Είμαστε στο σημείο «μηδέν», πρέπει να παραδεχτούμε. Μπροστά στα μάτια μας ο Ερντογάν κλέβει το μέλλον της Κύπρου λίγο λίγο. Κλιμακώνει την επιθετικότητά του προκαλώντας σοβαρά προβλήματα στο ενεργειακό μας πρόγραμμα. Και διερωτώμαι γιατί η κυβέρνηση επιμένει να λέει ότι προχωρεί απρόσκοπτα το ενεργειακό μας πρόγραμμα. Ο κ. Ερντογάν προχωρεί στο άνοιγμα του παραλιακού μετώπου της Αμμοχώστου και όχι μόνο, επιχειρώντας να δημιουργήσει τετελεσμένα. Θέτει επί τάπητος, επίσης, την απαράδεκτη απαίτηση για λύση δύο κρατών.

Αυτές τις προκλήσεις, βέβαια, τις καταδικάζουμε και τις καταγγέλλουμε με κάθε ευκαιρία. Με την ίδια ένταση καταγγέλλουμε την πολιτική της Άγκυρας σε βάρος της Κύπρου και του κυπριακού λαού, με τη συνεχιζόμενη κατοχή και τον εποικισμό, που απειλούν ευθέως την επιβίωση του λαού μας στη γη που τον γέννησε.

Όσοι παλεύουν όλα αυτά τα χρόνια για τη λύση του Κυπριακού νιώθουν σήμερα απογοητευμένοι και απελπισμένοι. Το παρατεταμένο αδιέξοδο και η εκλογή Τατάρ συρρίκνωσαν την ελπίδα ότι κάτι μπορεί να αλλάξει, ότι η Κύπρος μπορεί να σωθεί. Αλίμονο όμως, αν παραδοθούμε! Αλίμονο, αν χάσουμε την πίστη μας ότι το Κυπριακό μπορεί και πρέπει να λυθεί. Αν το πράξουμε, θα πάμε στη διχοτόμηση και τουλάχιστον εμείς ως ΑΚΕΛ δεν πρόκειται ποτέ να συμβιβαστούμε με κάτι τέτοιο.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η πολιτική του καθενός κρίνεται από τα αποτελέσματά της. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα της πολιτικής του κ. Αναστασιάδη και του Δημοκρατικού Συναγερμού στο Κυπριακό είναι καταθλιπτικά. Χειρότερα από ποτέ. Στα οχτώ περίπου χρόνια που χειρίζονται το Κυπριακό δεν το έφεραν πιο κοντά στη λύση, αντιθέτως το πήραν πιο κοντά στη διχοτόμηση. Δεν έπαισαν τη διεθνή κοινότητα πως δεν έχουμε ευθύνες ως ελληνοκυπριακή πλευρά για το παρατεταμένο αδιέξοδο. Δεν προστάτευσαν αποτελεσματικά τα συμφέροντα και τα δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δεν καταδέχτηκαν να λάβουν σοβαρά υπόψη τις προειδοποιήσεις του ΑΚΕΛ, το οποίο προέβλεψε τις εξελίξεις.

Μετά το ναυάγιο του Κραν Μοντανά προειδοποιούσαμε ότι το παρατεταμένο αδιέξοδο εγκυμονούσε κινδύνους για νέα σοβαρά τετελεσμένα σε βάρος της Κύπρου και του λαού μας. Δεν εισακουστήκαμε. Προειδοποιούσαμε ότι θα ετίθετο προς συζήτηση η λύση δύο κρατών. Μας χλεύαζαν τότε. Προειδοποιούσαμε ότι το διαπραγματευτικό κενό θα έδινε χώρο στην τουρκική επιθετικότητα, για να προχωρήσει σε προκλήσεις στην αποκλειστική οικονομική μας ζώνη. Δεν εισακουστήκαμε. Φρόντιζαν μόνο να παραμυθιάζουν τον κόσμο

ότι είχαν θωρακίσει την ΑΟΖ, ότι η Τουρκία δεν μπορούσε να μας απειλήσει. Τελικά, βέβαια, έγιναν ρουτίνα οι παραβιάσεις της Τουρκίας στην αποκλειστική οικονομική μας ζώνη.

Σήμερα αποδεικνύεται με τον χειρότερο τρόπο ότι το μοναδικό πραγματικό δίλημμα που έχουμε ενώπιόν μας είναι «ομοσπονδία ή διχοτόμηση;» Αυτό είναι και μια απάντηση προς όσους θέτουν θέμα εγκατάλειψης της ομοσπονδίας, νέες ιδέες ή, ακόμα, προς όσους μας λένε να βάλουμε στο τραπέζι την πρόταση για ενιαίο κράτος. Μήπως άκουσε κανένας από όλους αυτούς οποιονδήποτε να συζητά κάποιο από αυτά τα σενάρια; Αντιθέτως, όποιος δε συζητά για ομοσπονδία συζητά για διχοτόμηση, για λύση δύο κρατών. Αυτό είναι που θέλουμε για την Κύπρο, για το μέλλον μας και το μέλλον των παιδιών μας; Αν αυτό είναι που θέλουν ορισμένοι, να βγουν και να το πουν ευθαρσώς στον κυπριακό λαό. Να βγουν και να πουν ότι μοιράζονται το ίδιο όραμα με τον Ερντογάν και τον Τατάρ, ότι έχουν τον ίδιο στόχο που είχε ο Αττίλας το 1974: Διχοτόμηση, σύνορα με την Τουρκία μέσα στην ίδια μας την πατρίδα, συνεχή εποικισμό, μέχρι να εξαφανιστούν οι Κύπριοι από το νησί. Αυτές θα είναι οι συνέπειες της διχοτόμησης.

Γι' αυτό επιμένουμε ως ΑΚΕΛ να λέμε ότι η μόνη εφικτή λύση είναι η διζωνική δικονομική ομοσπονδία. Είναι το μόνο σημείο στο οποίο μπορούμε να συναντηθούμε Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι που επιθυμούμε την ειρήνη στο νησί.

Βέβαια, η λύση δεν μπορεί να είναι η οποιαδήποτε λύση. Πρέπει να είναι λύση στην οποία θα κατοχυρώνονται και θα διασφαλίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι βασικές ελευθερίες όλων των Κυπρίων, λύση βασισμένη στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, στις συμφωνίες υψηλού επιπέδου, στο Διεθνές και στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, λύση που θα αποστρατιωτικοποιεί την Κύπρο και θα αποκλείει τα όποια εγγυητικά δικαιώματα ή δικαιώματα επέμβασης στα εσωτερικά ζητήματα της χώρας από ξένες δυνάμεις, λύση που θα επανενώνει το έδαφος, τον λαό, τους θεσμούς και την οικονομία στο πλαίσιο διζωνικής δικονομικής ομοσπονδίας, με μία κυριαρχία, ιθαγένεια, διεθνή προσωπικότητα και με πολιτική ισότητα, όπως αυτή περιγράφεται, βέβαια, στα κείμενα των Ηνωμένων Εθνών. Λύση που θα οδηγήσει σε ενωμένο κράτος, συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Τα πράγματα πρέπει να παραδεχτούμε ότι σήμερα είναι ακόμα πιο δύσκολα. Στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας βρέθηκε ο Ερσίν Τατάρ, ένας πολιτικός εκφραστής των επιδιώξεων του Ερντογάν για λύση δύο κρατών. Γι' αυτό επιβάλλεται η ελληνοκυπριακή πλευρά να επιδείξει βούληση και να βρεθεί βήματα μπροστά. Να θυμίσει σε όλους τα συμφωνηθέντα με την τουρκοκυπριακή και διεθνή κοινότητα, τα όσα προνοούν τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Να απαιτήσει τερματισμό των τουρκικών προκλήσεων και απόσυρση των απαράδεκτων τουρκικών θέσεων. Πάνω από όλα βέβαια χρειάζεται να συνειδητοποιήσουν ο κ. Αναστασιάδης και ο Δημοκρατικός Συναγερμός ότι είμαστε στο μηδέν, ότι δεν υπάρχει χρόνος για άλλες παλινδρομήσεις, δεν υπάρχουν περιθώρια για άλλες αντιφάσεις, αλλιώς θα θυσιαστεί η Κύπρος στον βωμό μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων.

Αν ο κ. Αναστασιάδης δε θέλει να γραφτεί στην ιστορία ως ο Πρόεδρος της διχοτόμησης, οφείλει να προχωρήσει αποφασιστικά. Να διακηρύξει την προσήλωσή του στο συμφωνημένο πλαίσιο λύσης όπως καθορίζεται στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, χωρίς όρους και προϋποθέσεις, και να εκφράσει την ετοιμότητά του να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις από εκεί που έμεινε με την Κοινή Διακήρυξη του 2014, το πλαίσιο του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ -που έναν είναι- και τις συγκλίσεις, επαναβεβαιώνοντας την ισχύ τους. Να επαναβεβαιώσει -και αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό- ότι αποδέχεται την πολιτική ισότητα όπως αυτή περιγράφεται στα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ. Να εκφράσει την ετοιμότητα της πλευράς μας να υποβάλει στον κατάλληλο χρόνο γεφυρωτικές προτάσεις για τα εκκρεμούντα θέματα του πλαισίου του γενικού γραμματέα, με στόχο τη σύντομη κατάληξη σε στρατηγική συναντίληψη. Να υποδείξει ότι με την κατάληξη σε στρατηγική συναντίληψη θα μπορεί να συζητηθεί το ζήτημα της εμπλοκής των Τουρκοκυπρίων στα θέματα του φυσικού αερίου. Να τολμήσει να μιλήσει και για την επόμενη μέρα, την προοπτική που υπάρχει στα ζητήματα αυτά μετά τη λύση του Κυπριακού. Ως ΑΚΕΛ έχουμε υποβάλει ολοκληρωμένη πρόταση στον κ. Αναστασιάδη για το πώς κατά την άποψή μας πρέπει να χειριστεί τα ζητήματα.

Κανένας δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι, αν ακολουθηθούν οι εισηγήσεις μας, η Τουρκία και ο κ. Τατάρ θα συνεργαστούν, για να επαναρχίσουν οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις και να καταλήξουμε σε λύση εντός του συμφωνημένου πλαισίου. Είναι όμως ένας αποτελεσματικός τρόπος, για να πείσουμε τα Ηνωμένα Έθνη και τη διεθνή κοινότητα γενικότερα για την ειλικρινή μας πρόθεση. Αυτό θα ενισχύσει την προσπάθειά μας για αποτροπή περαιτέρω διχοτομικών ενεργειών και τουρκικών μεθοδεύσεων για λύση δύο κρατών ή συνομοσπονδίας.

Η άλλη επιλογή που υπάρχει είναι να πούμε ότι δε συζητούμε με την προκλητική και αδιάλλακτη Τουρκία, ότι δεν μπορούμε να εμπιστευτούμε τον αλαζόνα Ερντογάν, που όντως συμπεριφέρεται ως νεοσουλτάνος. Αυτό πού θα οδηγήσει; Σταθερά και με μαθηματική ακρίβεια στην οριστική διχοτόμηση.

Το να αναμένουμε, επίσης, ότι θα δημιουργηθούν συνθήκες που θα προκαλούν τόσο πολιτικό κόστος στην Τουρκία, που θα την υποχρεώνουν να συνεργαστεί για λύση όπως τη θέλουμε, είναι εξωπραγματικό. Δέστε ποιες κυρώσεις επέβαλαν οι Ηνωμένες Πολιτείες στην Τουρκία. Κάποια πρόσωπα σε μαύρες λίστες. Ή η Ρωσία; Ποιες κυρώσεις κατάφερε να επιβάλει στην Τουρκία; Να δούμε πόσο έτοιμοι είναι οι εταίροι μας στην Ευρωπαϊκή

Ένωση να επιβάλουν τις όποιες κυρώσεις. Είναι πρόσφατα τα αποτελέσματα του τελευταίου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η τουρκική επιθετικότητα απειλεί ευθέως την Κύπρο και την επιβίωση του λαού μας. Γι' αυτό πρέπει να διερωτηθούμε: Θα σηκώσουμε τα χέρια ψηλά και θα παραδώσουμε την πατρίδα μας στην Τουρκία ή θα παλέψουμε, για να τη σώσουμε; Ας αναλογιστούμε όλοι τι υπέφερε αυτός ο τόπος. Πόσο πάλεψε, για να κρατηθεί όρθιος. Ας αναλογιστούμε τι διακυβεύεται. Αν η διχοτόμηση επικρατήσει, δε θα χαθεί απλώς η μισή Κύπρος, θα χαθεί η Κύπρος ολόκληρη. Εμείς λοιπόν επιλέγουμε να αγωνιστούμε, για να τη σώσουμε.

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Τις τελευταίες μέρες διεξήχθη μια έντονη δημόσια συζήτηση για το τι θα γίνει, αν καταψηφιστεί ο προϋπολογισμός. Δόθηκε ένας δραματικός τόνος στην όλη συζήτηση και επιχειρήθηκε να καλλιεργηθεί ο φόβος, η κινδυνολογία στην κοινωνία. Και τι δεν εθθυμήθηκαν να μας πουν ότι θα συμβεί, εάν και εφόσον δεν υπερψηφιστεί ο προϋπολογισμός. Μας είπαν ότι δε θα μπορέσουν να γίνουν αναπτυξιακά έργα. Ξεχνούν βέβαια ότι για το 2019 μόνο το 62% του αναπτυξιακού προϋπολογισμού υλοποιήθηκε και για φέτος, μέχρι τον Οκτώβρη, μόνο το 39%. Θυμήθηκαν τους συνταξιούχους. Ξεχνούν ότι τους δίνουν συντάξεις πείνας, βέβαια. Θυμήθηκαν τους νέους. Ξέρετε, αγαπητοί συνάδελφοι, ότι η σημερινή νέα γενιά είναι η μόνη γενιά που θα ζήσει χειρότερα από τις προηγούμενες;

Όλα αυτά είναι κροκοδιλία δάκρυα, να μου επιτρέψετε να πω. Γιατί εφτάσαμε σε αυτό το σημείο σήμερα; Άκουσα το εξής εκπληκτικό σε μια συζήτηση χτες... Λέχθηκε το εξής εκπληκτικό από την πλευρά του Δημοκρατικού Συναγερμού: «Εμείς δεν πρόκειται να δώσουμε σανίδα σωτηρίας σε κανέναν, γι' αυτό δε θα κάμουμε κάποια ενέργεια για να υπάρξει συναίνεση στα θέματα του προϋπολογισμού». Μα εκατάλαβαν ότι κυβερνούν; Εκείνοι κυβερνούν, εκείνοι έχουν την υποχρέωση να λειτουργήσουν με τρόπο που θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις συναίνεσης στην κυπριακή κοινωνία. Όι να λένε «έθθα σας δώσουμε σανίδα σωτηρίας». Λειτουργήσαν με αυταρχισμό και αλαζονεία όλο αυτό το διάστημα. Όποιον τους ασκεί κριτική ή τους λέει κάτι που δεν τους αρέσει επιχειρούν να τον ισοπεδώσουν τζιαι έχουμε πολλά δείγματα παρόμοια: Τα κόμματα, ανεξάρτητους θεσμούς, τον Γενικό Ελεγκτή, δύο κεντρικούς τραπεζίτες, τον τέως Γενικό Εισαγγελέα, που υποχρεώθηκε να πει «ντροπή, κύριε Πρόεδρε», τους εκπαιδευτικούς, τους γιατρούς, τους νοσοκόμους.

Αλλά, πέραν τούτου, τι έκαμε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Ανέπεμψε όλους τους νόμους που στόχευαν στο να προστατέψουν τον λαό, ακόμα και εκείνους που εψηφίστηκαν και από τον Δημοκρατικό Συναγερμό! Είναι η κυβέρνηση με τις περισσότερες αναπομπές και αναφορές. Θέματα όπως οι εξώσεις, όπως οι εκποιήσεις, όπως τα ενοίκια δεν ενδιαφέρθηκε να τα επιλύσει. Και εκεί και όπου επιχειρούσε η Βουλή να τα λύσει, έκαμνε αναπομπές ή αναφορές. Τα ωράρια των καταστημάτων, η εργασία την Κυριακή, που κατέστρεψαν ολόκληρες οικογένειες. Ουδέποτε ενδιαφέρθηκε η κυβέρνηση να ακούσει τι της έλεγαν τα διάφορα πολιτικά κόμματα.

Τι θα έπρεπε να κάμει λοιπόν η κυβέρνηση, για να μην φτάσουμε εδώ που φτάσαμε; «Έν' έκρυθμη κατάσταση» λένε. Έχουν δίκαιο. Έπρεπε να συζητήσει με τα κόμματα. Η κοινωνία απαιτεί να υπάρξει συναίνεση και την πρώτη και κύρια ευθύνη την έχει η κυβέρνηση. Έπρεπε να προσπαθήσει να βρει συναινετικές λύσεις με τα πολιτικά κόμματα.

Τι ζητούν ουσιαστικά από εμάς; Μας ζητούν να αρνηθούμε τον εαυτό μας, μας λένε «εμείς τούτες τες πολιτικές θέσεις έχουμε, εσείς ξεχάστε τον εαυτό σας, ξεχάστε ποιοι είσαστε, ελάτε να υιοθετήσετε τες δικές μας αυτούσιες πολιτικές θέσεις». Ε, δε νομίζω ότι μπορεί σε οποιαδήποτε χώρα κάποιος με λογική να προσεγγίζει με αυτό τον τρόπο τα πολιτικά κόμματα.

Τώρα, βέβαια, αντί να σταθούν στην ουσία, αντί να δουν πώς θα επιλύσουν το πρόβλημα, ανακάλυψαν την καραμέλα «θα έχουν ευθύνη τα κόμματα της αντιπολίτευσης, αν δεν ψηφιστεί ο προϋπολογισμός». Οι δικές τους οι ευθύνες, που είναι οι μεγάλες, που είναι οι πολλές; Τζιαι την ίδια στιγμή, βέβαια, μας αποκαλούν ανεύθυνους και λαϊκιστές. Ανεύθυνοι και λαϊκιστές, να μου επιτρέψετε να πω, είναι εκείνοι οι οποίοι μεταμορφώνονται ανάλογα με το ποιες είναι οι συνθήκες. Θα φέρω κάποια παραδείγματα, για να δείξω ποιοι είναι οι πρωταθλητές σε αυτού του είδους τη συμπεριφορά.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός λέει ότι είναι ο υπέρμαχος για τη λύση του Κυπριακού. Εν είχε καμιά δυσκολία, όταν εστριμώχτηκε εκλογικά, να μιλήσει για τες δανεικές ψήφους των Τουρκοκυπρίων και να δαιμονοποιήσει την υποψηφιότητα του Νιαζί Κιζιλγιουρέκ. Είπαν ότι οι πολίτες πρέπει να έχουν τον πρώτο λόγο σε όλα. Εν έχουν καμιά δυσκολία να λένε ότι δεν πρέπει να πάμε σε δημοψηφίσματα για τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, γιατί μπορεί να μας τα τουμπάρουν οι πολίτες. Εχαρακτηρίζαν το ΑΚΕΛ «πατριωτικό», όταν εστήριζε τη διαδικασία για τη λύση στο Κυπριακό. Μετά δεν είχαν καμιά δυσκολία να μας πουν ότι δεν μπορούν τα μηδενικά, εμείς δηλαδή, να κρίνουν τους άριστους. Και αυτό είναι και δείγμα μιας δημοκρατικής αντίληψης.

Εμείς πώς ελειτουργήσαμε όλα αυτά τα τελευταία χρόνια; Από το 2014 μέχρι το 2017, αντίθετα με το πώς ελειτούργησαν εκείνοι, όταν στην προεδρία της Δημοκρατίας ήταν ο αείμνηστος Δημήτρης Χριστόφιας, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι μας συμπεριφέρθηκαν ανήθικα, απαράδεκτα, εμείς εστηρίξαμε τη διαδικασία, γιατί εθέσαμε πάνω από όλα το συμφέρον της Κύπρου και του κυπριακού λαού όπως το πιστεύουμε, όπως το ερμηνεύουμε εμείς οι ίδιοι.

Το Γενικό Σύστημα Υγείας: Ο τότε Υπουργός Υγείας παραδέχτηκε ότι εμείς τον εστηρίξαμε, για να προωθηθεί και να υπερψηφιστεί το Γενικό Σύστημα Υγείας.

Το ΑΚΕΛ πώς ελειτούργησε όλο αυτό το χρονικό διάστημα; Ξέρετε, πιπιλούν μια καραμέλα, «το ΑΚΕΛ δεν έσει προτάσεις, το ΑΚΕΛ είναι ισοπεδωτικό, μόνο να ασκεί αντιπολίτευση ξέρει». Ε, όσον αφορά το Κυπριακό, το κόμμα το οποίο υπέβαλε τωρά πρόταση πώς κατά την άποψή του να βκούμε 'πού το αδιέξοδο έν' το ΑΚΕΛ.

Στην περίοδο της πανδημίας το ΑΚΕΛ κατέθεσε προτάσεις για τη δημόσια υγεία, για την οικονομία, για την παιδεία, για την κοινωνική πρόνοια, για τα εργασιακά, για το περιβάλλον και για πολλά άλλα ζητήματα. Κατά τα άλλα δεν έχουμε πολιτικές προτάσεις.

Ως εκ τούτου, εγώ απευθύνομαι προς την κυβέρνηση και τον Δημοκρατικό Συναγερμό και τους λέω ότι, έστω και αν καταψηφιστεί ο προϋπολογισμός, έχουν τη δυνατότητα να διαβουλευτούν με τα πολιτικά κόμματα, να υιοθετήσουν θέσεις και προτάσεις και στη συνέχεια να υιοθετηθεί ο προϋπολογισμός για το 2021. Η μπάλα είναι στα πόδια τους λοιπόν, για να χρησιμοποιήσω έναν ποδοσφαιρικό όρο.

Έρχομαι στα ζητήματα της πανδημίας, κύριε Πρόεδρε.

Πρώτα και κύρια θέλω να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ από μέρους του ΑΚΕΛ και της κοινοβουλευτικής μας ομάδας στους γιατρούς και στους νοσοκόμους που μέσα σε πολύ δύσκολες και αντίξοες συνθήκες δίνουν μια πολύ δύσκολη μάχη. Βέβαια, το ευχαριστώ έντζιε κανεί τους, πρέπει να τους λύσουμε τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν καθημερινά. Ένα μεγάλο ευχαριστώ, επίσης, σε χιλιάδες άλλους εργαζομένους στις υπηρεσίες, στο λιανικό εμπόριο, στις μεταφορές και στις παραδόσεις.

Ναι, όντως την πρώτη φάση την αντιμετωπίσαμε αποτελεσματικά, όταν αποφασίσαμε να ακούσουμε τους επιδημιολόγους, τους επιστήμονες, τους εμπειρογνώμονες. Όντως εδόθηκε στήριξη στους εργαζομένους και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από την κυβέρνηση. Υπήρξαν όμως τρανταχτές αδυναμίες: Ο πολιτισμός. Ακούσαμε το αμίμητο «είχα πιο σοβαρά πράματα να κάμω, όχι να ασχοληθώ με τον πολιτισμό» από τον Υπουργό Παιδείας. Τα ζητήματα που αφορούν τα ενόικια, που μέχρι σήμερα δεν επιλύθηκαν. Οι τουριστικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στην περιοχή της ελεύθερης Αμμοχώστου και της Πάφου.

Όμως το πρόβλημα το μεγάλο επαρουσιάστηκε στη δεύτερη φάση. Εμείς στο μεσοδιάστημα μεταξύ πρώτης και δεύτερης φάσης ετοιμάσαμε ένα υπόμνημα με δεκαοχτώ θέσεις για το τι θα έπρεπε να είχε γίνει στον τομέα της δημόσιας υγείας. Το πρώτο που λέγαμε ήταν ότι έπρεπε να εκπονηθεί ένας στρατηγικός σχεδιασμός για αντιμετώπιση μίας ενδεχόμενης δεύτερης φάσης της πανδημίας. Εστείλαμέν την παντού την πρότασή μας, κανένας δε μας έλαβε υπόψη. Ήρτεν η δεύτερη φάση, άλλαξαν οι επιστήμονες που χειρίζονταν τα ζητήματα - δεν ξέρω γιατί- με αποτέλεσμα να λαμβάνονται αντιφατικές αποφάσεις, να έχουμε πολιτική δύο μέτρων και δύο σταθμών και να μην μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την πανδημία, ακόμα μέχρι και σήμερα. Και, βέβαια, το πιο χτυπητό από όλα είναι το ότι γίνονται αλλαγές των μέτρων κάθε λίγο και λιγάκι, με αποτέλεσμα να μην μπορούν οι επιχειρήσεις να προγραμματίσουν το πώς θα λειτουργήσουν. Εάν μέσα σε σαράντα μέρες άλλαξαν έξι φορές τα μέτρα τα οποία εφαρμόστηκαν, πώς μπορεί ένας επιχειρηματίας να προγραμματίσει τη δουλειά του; Και, βέβαια, είναι και οι ιερωμένοι, που είναι εκτός των οποιωνδήποτε μέτρων.

Ετολήσαμε να μιλήσουμε για τον περιορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αυτό είναι κάτι που δεν το λέει μόνο το ΑΚΕΛ. Το είπαν ακαδημαϊκοί οι οποίοι έχουν εξειδικευμένες γνώσεις σε αυτά τα ζητήματα. Ε, έφταιξε το ΑΚΕΛ. Τι μας είπαν; Μας είπαν το εξής εκπληκτικό, ότι το ΑΚΕΛ θέλει να πεθάνει κόσμος. Αυτό είναι προβληματικό για μας, αγαπητοί συνάδελφοι. Να μας λέει με ανακρίνωσή της η κυβέρνηση ότι το ΑΚΕΛ προτείνει πράματα, για να πεθάνει κόσμος. Δεν είμαστε εμείς που εφέραμε τα δημόσια νοσηλευτήρια στην κατάσταση στην οποία βρίσκονται σήμερα, δεν είμαστε εμείς που υποχρεώσαμε γιατρούς να φορούν μαύρα σακούλια, για να πηαίννουν να κάμνουν τη δουλειά τους στο νοσοκομείο. Να μου επιτρέψετε να πω ότι αυτό κι αν είναι λαϊκισμός.

Θέλετε να σας υπενθυμίσω είναι μ' που έλεγε ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου στον Υπουργό Υγείας μετά τη λήξη της πρώτης φάσης της πανδημίας; «Ήσουν το πρώτο βιολί στην εξαίρετη ορχήστρα με μαέστρο τον Νίκο Αναστασιάδη». Τωρά που έχουμε προβλήματα φταίει ο κόσμος. Οι επιτυχίες έν' δικές τους, οι αποτυχίες ανήκουν σε όλους τους υπόλοιπους.

Για το θέμα της διαφθοράς θα πω ότι αυτό δεν είναι σημερινό φαινόμενο, σίγουρα δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Ποια είναι η διαφορά; Ότι σήμερα καλπάζει, δυστυχώς. Το 95% του κόσμου θεωρεί ότι έχουμε διαφθορά στην Κύπρο τζαι είναι αστειό να λέμε ότι αυτό συμβαίνει, επειδή τωρά βκαίνουν εις τη φόρα. Αν ο κόσμος εθεωρούσε ότι η κυβέρνηση τα έβκαλε στη φόρα, θα έλεγε της κυβέρνησης «μπράβο», έθθα την

εκατέκρινε. Το πιο σημαντικό, βέβαια, είναι το ότι δυστυχώς έχουν κυβερνητική σφραγίδα αρκετά από αυτά τα σκάνδαλα. Και μας λένε την ίδια στιγμή ότι είναι άμωμοι και αμόλυντοι!

Δεν είναι βέβαια μόνο το θέμα των διαβατηρίων. Θέλω να ξεκαθαρίσω. Τζιαι θέλω επίσης να ξεκαθαρίσω τζιαι κάτι άλλο. Δεν είναι όλοι όσοι έχουν ασχοληθεί με το θέμα των διαβατηρίων απατεώνες. Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να λέμε αυτό το πράμα. Έσκει όμως αρκετούς από αυτούς που είναι όντως απατεώνες. Ποιο ήταν το λάθος της κυβέρνησης σε αυτή τη διαδικασία; Ότι εξεχειλώσαν τα κριτήρια με τρόπο που οδηγούσε σε ξεπούλημα της κυπριακής υπηκοότητας. Και δε φτάνει που εξεχειλώθηκαν τα κριτήρια μετά από παρεμβάσεις διαφόρων, του Αρχιεπισκόπου συμπεριλαμβανομένου, εδίναμε τζιαι διαβατήρια σε διεθνείς απατεώνες, όπως ήταν ο Τζον Λο. Και, επαναλαμβάνω, ενώ συνέβησαν τούτα ούλλα τα πράματα, είναι άμωμοι και αμόλυντοι και μιλούν για κτυπήματα κάτω από τη μέση. Ε, να μου επιτρέψετε να σας πω ότι χτύπημα κάτω από τη μέση δεν είναι το να αναδεικνύεις γεγονότα, χτύπημα κάτω από τη μέση είναι το να παραδέχεσαι ότι είπες κάτι ξέροντας συνειδητά ότι ήταν ψέμα, αλλά το είπες, για να εξυπηρετήσεις την προπαγάνδα σου, όπως έκαμε ο αντιπρόεδρος του κόμματός σας.

Ρωτώ λοιπόν ξανά τζιαι δεν ευελπιστώ σε απάντηση, θέλω να το ξεκαθαρίσω. Ξέρω ότι θα μου απαντήσουν σε οτιδήποτε άλλο εκτός από τα συγκεκριμένα τα οποία θα ρωτήσω.

Το πόρισμα για τον συνεργατισμό λέει ότι προβλήματα στον συνεργατισμό υπήρχαν και πριν από το 2013, αλλά οι καταστροφικές συνέπειες προέκυψαν από τους χειρισμούς οι οποίοι έγιναν μετά το 2013. Ρωτώ ξανά: Είναι δυνατό σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα η οικογενειακή επιχείρηση του όποιου Προέδρου ή του όποιου υπουργού να έχει πάρε-δώσε με το υπουργικό συμβούλιο, να αποφασίζει το υπουργικό συμβούλιο, να έχει οφέλη οικονομικά η επιχείρηση και να μην υπάρχει ούτε γάτα ούτε ζημιά, να μην υπάρχει πρόβλημα;

Υπάρχει περίπτωση σε οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή χώρα ο όποιος αξιωματούχος κράτους να πηγαίνει δωρεάν ταξίδια, όχι ταξίδι, με το τζετ του Σαουδάραβα ή του οποιουδήποτε άλλου και να του εκδίδουν τριάντα έξι διαβατήρια για την ευρύτερή του οικογένεια τζιαι να λέμε «εν υπάρχει πρόβλημα, είμαστε άμωμοι και αμόλυντοι»;

Υπάρχει περίπτωση €37 εκατομ., λεφτά του οικογενειακού περιβάλλοντος του Προέδρου της Δημοκρατίας, να μην κουρευτούν τζιαι να λέμε: «Μα καλά, ποιον έν' το πρόβλημα; Πού είδατε το πρόβλημα;», ενώ τα λεφτά του υπόλοιπου κόσμου εκουρεύτηκαν;

Διορίστηκε Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας, ο άνθρωπος που ανέμενε όλος ο κόσμος να αποδώσει δικαιοσύνη, άνθρωπος ο οποίος κατέληξε στη φυλακή!

Το θέμα με το κατασκοπευτικό βαν.

Έν' το βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη, που όσα ακούσαμε μέχρι στιγμής είναι εκπληκτικά. Τζιαι διερωτώμαι τι άλλο θα διαβάσουμε στο βιβλίο του.

Οι στημένοι αγώνες του ποδοσφαίρου. Ακούσαμε το εξής εκπληκτικό τζιαι η κυβέρνηση αδιαφόρησε πλήρως: Αποφάσισε το διοικητικό συμβούλιο της ΚΟΠ, επειδή στους κόκκινους φακέλους που ήταν συμπεριλαμβανόταν ένα συγκεκριμένο σωματείο... Είπε η ΚΟΠ «όσους ήταν μέχρι σήμερα εν τους εξετάζουμε, εννά εξετάσουμε τζιαινούς που εννά έρτουν τωρά τζιαι να πάει» και το κράτος αδιαφόρησε πλήρως. Οι μόνοι που ενοχλήθηκαν είμαστε εμείς. Εκδώσαμε μια ανακοίνωση, αλλά ποιος μας λαμβάνει υπόψη γι' αυτά τα πράματα;

Ο θεσμικός ρατσισμός που οδήγησε σε δολοφονίες γυναικών και αρκετά άλλα.

Τζιαι, επειδή ο κ. Σιζόπουλος ρώτησε πριν, θα πω το εξής: Δεν ξέρω πού ήταν ο κ. Σιζόπουλος τότε, εγώ ήμουν μέλος της επιτροπής Ελέγχου. Εκδώσαμε ένα πολύ σημαντικό πόρισμα για ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα της Κυπριακής Δημοκρατίας, για το χρηματιστήριο. Μαζί με τον τότε πρόεδρο της επιτροπής Ελέγχου, τον κ. Πουργουρίδη, στον οποίο υποκλίνομαι, γιατί τότε λειτούργησε πολύ σωστά. Εγράψαμε το θέμα των Κυπριακών Αερογραμμών, εκδώσαμε πόρισμα για τες Κυπριακές Αερογραμμές, το επιδώσαμε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, για να μη βάλλουμε τη Βουλή στην ίδια μοίρα με τους κυβερνώντες σήμερα. Ξέρω ότι εννά μου πουν οι συνάδελφοι του Δημοκρατικού Συναγερμού «μα είναι μ' που λαλείς τωρά;»

Το βίντεο! Τζιαι όντως, το βίντεο επροκάλεσε σοκ στην κυπριακή κοινωνία με τον πρώην βουλευτή μας. Εμείς έθθα πούμε ότι εν δεχόμαστε επιδράσεις 'πού την κοινωνία. Δεχόμαστε επιδράσεις από την κοινωνία και έχουμε κι εμείς τα δικά μας τα προβλήματα. Ποια είναι η διαφορά; Εμείς έχουμε την τόλμη να πούμε ότι έχουμε πρόβλημα τζιαι μέσα σε λίγες ώρες το λύουμε το πρόβλημα το οποίο έχουμε. Εσείς λέτε μας ότι, παρ' όλα αυτά τα οποία έγιναν, είμαστε άμωμοι και αμόλυντοι!

Τι προτείνουμε, για να αντιμετωπιστούν αυτά τα ζητήματα; Αλλαγή της νοοτροπίας και αυτό πρέπει να ξεκινήσει από την παιδεία τζιαι με το καλό παράδειγμα το οποίο θα δώσουμε εμείς βέβαια, τα πολιτικά πρόσωπα.

Χρειάζονται μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου στα υπουργεία και στους ημικρατικούς οργανισμούς. Χρειάζεται να καθιερωθεί θητεία για όλους ανεξαιρέτως τους δημόσιους αξιωματούχους, των βουλευτών συμπεριλαμβανομένων. Τζιαι να σας θυμίσω ότι κάποιος από εδώ μέσα αρνηθήκαμε να αγγίξουμε τον εαυτό

μας. Χρειάζεται να υπάρξει πλήρης διαχωρισμός του κράτους και της Εκκλησίας και να υπάρξει δημοσιοποίηση των εξελεγχμένων λογαριασμών των μέσων ενημέρωσης και ενημέρωση για το ποιοι είναι οι πραγματικοί ιδιοκτήτες.

Έρχομαι τάχιιστα σε ένα άλλο θέμα, αγαπητοί συνάδελφοι, που έχει να κάνει με την κοινωνική πρόνοια. Μια κοινωνία που πέρασε δύο κρίσεις χρειάζεται ενίσχυση της κοινωνικής της πρόνοιας. Η Κύπρος έχει το πιο υψηλό ποσοστό πληθυσμού που κινδυνεύει από τη φτώχεια ή ακόμα και από κοινωνικό αποκλεισμό. Εάν θέλουμε λοιπόν να λεγόμαστε άνθρωποι, πρέπει να δούμε τι κάμνουμε για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Χρειάζεται να υπάρξει αποκέντρωση των δομών και των υπηρεσιών άσκησης κοινωνικής πολιτικής από το κεντρικό κράτος στην τοπική αυτοδιοίκηση. Να λειτουργήσουν οι υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας με βάση την κοινότητα. Να υπάρξουν εξειδικευμένες υπηρεσίες για τις προβληματικές οικογένειες.

Εμείς εδώσαμε στην Υπουργό Εργασίας πριν από έναν περίπου χρόνο μια ολοκληρωμένη πρόταση για το πώς θα γίνει η μεταρρύθμιση των υπηρεσιών κοινωνικής ευημερίας.

Ξέρετε τι βίωσε ο τόπος μας το τελευταίο διάστημα; Επέθανε μια μητέρα μπροστά 'που το πεντάχρονο παιδί της τζιαι, όταν επήαν οι υπηρεσίες μέσα, τι ήυραν; Το διαμέρισμα γεμάτο σκουπίδικια! Εγύριζεν η μητέρα με το παιδί τζιαι ένα καροτσάκι τζιαι εμαζεύκαν σκουπίδικια, γιατί έπαιρνε ένα επίδομα από τις υπηρεσίες και της το απέκοψαν. Τότε εχύσαμε κροκοδίλια δάκρυα όλοι μας. Εξεχάσαμεν το την επόμενη ημέρα!

Ο Στυλιανός Ιωάννου, ένα παιδί δεκαπέντε χρονών που αυτοκτόνησε. Θύμα οικογενειακής βίας, με μητέρα με ψυχιατρικά προβλήματα, με δύο ανήλικα αδέρφια. Ζούσε σε τρώγλη με ποντίκια, έτρωγε μouxλιασμένο φαγητό. Οι υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας εγνώριζαν, η αστυνομία εγνώριζε, το σχολείο εγνώριζε, ο Στυλιανός αυτοκτόνησε.

Να πούμε τζιαι για την κ. Μαρούλα, που είναι 79 χρονών; Έσειε δκυο κόρες και όλη η οικογένεια μπαινοβγαίνει στο ψυχιατρείο με αρκετά προβλήματα ψυχικής υγείας. Εζούσαν όλοι μαζί σε ένα σπίτι-τρώγλη σε έναν συνοικισμό στα Κάτω Πολεμίδια. Για χρόνια οι γείτονες έπαιρναν καθημερινά τηλέφωνο τις κοινωνικές υπηρεσίες και η ανταπόκρισή τους ήταν από μηδαμινή μέχρι ανύπαρκτη. Ε, νομίζω ότι μας προσβάλλει ως ανθρώπους, εάν βιώνουμε τέτοια ζητήματα και δεν έχουμε την ευαισθησία να τα αντιμετωπίσουμε, παρά μόνο να χύνουμε κροκοδίλια δάκρυα, όταν συμβεί κάτι από αυτά.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Θέλω να πω μερικά λόγια για τα εργασιακά τζιαι θέλω να ξεκαθαρίσω από την αρχή ότι εμείς δεν κρύβουμε ότι είμαστε το κόμμα το οποίο εκφράζει τα συμφέροντα των εργαζομένων και των αγροτών. Είμαστε το κόμμα που θέλει να εκπροσωπεί τα συμφέροντα των νέων, των γυναικών, των συνταξιούχων, των εργατών του χεριού και του πνεύματος. Τούτη έν' η ταυτότητα τζιαι η δική μας ιδεολογία.

Καταβάλλεται μια προσπάθεια απορρύθμισης της εργασίας, η οποία βέβαια πρέπει να παραδεχτώ ότι δεν είναι σημερινή. Έχει αρκετά χρόνια που ο Δημοκρατικός Συναγερμός με άλλοθι τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπαθεί να τα προωθήσει. Εμείς λέμε λοιπόν ότι το ΑΚΕΛ θα σταθεί ανάχωμα σε αυτές τις μεθοδεύσεις. Επιμένουμε ότι πρέπει να επεκταθούν οι συλλογικές συμβάσεις, πρέπει να υπάρξει νομοθετική ρύθμιση των βασικών δικαιωμάτων και εκεί όπου δεν υπάρχουν συλλογικές συμβάσεις, δηλαδή ο μισθός, οι άδειες, ο 13^{ος}.

Άκουσα τες τελευταίες μέρες το εξής εκπληκτικό να λέγεται από την πλευρά των εργοδοτών: «Μα εν καταλαβαίνετε ότι οι επιχειρήσεις δεν έχουν λεφτά τζιαι δεν μπορούν να πληρώσουν στους εργαζομένους τον 13^ο;». Καλά, τα προηγούμενα χρόνια, που εκάμναν κέρδη, είπαν στους εργαζομένους «επειδή τωρά έχουμε κέρδη, ελάτε να τα μοιράσουμε;» Τα κέρδη είναι των επιχειρήσεων, οι ζημιές πρέπει να μοιράζονται με τους εργαζομένους. Περίεργη αυτή η λογική! Συμφωνούμε ότι πρέπει να υπάρξει κατώτατος μισθός ανά επάγγελμα.

Πρέπει να υπάρξει εισαγωγή έκτακτου σχεδίου για κοινωνικοοικονομική στήριξη οικογενειών, με πρώτο το θέμα της στέγης. Πρέπει να υπάρξει ανέγερση εργατικών κατοικιών είτε με χαμηλό ενοίκιο είτε με ενοικιαγορά. Πρέπει να υπάρξει δίκτυο υποδομών φροντίδας βρεφών, νηπίων και παιδιών από το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση, επιδότηση του κόστους φροντίδας των παιδιών, αύξηση της άδειας μητρότητας, αναγνώριση των τρίτεκνων οικογενειών ως πολύτεκνων και στήριξη των μονογονεϊκών οικογενειών. Να υπάρξει στήριξη των ενοικίων, αναστολή των εξώσεων και των εκποιήσεων.

Νας σας πω έτσι δκυο στοιχεία, αγαπητοί συνάδελφοι, πριν πάω στα καταληκτικά μου σχόλια. Το 0,9% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 44% του παγκόσμιου πλούτου και το 55% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 1,8% του παγκόσμιου πλούτου. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στην Κύπρο.

Εμείς λοιπόν έχουμε προτάσεις για το πώς κατά την άποψή μας πρέπει να αναδομηθεί η κυπριακή οικονομία.

Πρέπει να υπάρξει ένας επανασχεδιασμός της οικονομικής λειτουργίας στον τόπο μας. Να υπάρξει μια νέα προσέγγιση σε ό,τι αφορά το μοντέλο της ανάπτυξης. Εμείς επιμένουμε ότι είναι αναγκαία η διεύρυνση της

παραγωγικής βάσης, η αύξηση της συμμετοχής του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα στο συνολικό προϊόν της οικονομίας.

Πρέπει να υπάρξει επέκταση της παραγωγής σε τομείς όπως είναι η υγεία, η έρευνα, η τεχνολογία και η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτοί πρέπει να είναι βασικοί πυλώνες του νέου αναπτυξιακού μοντέλου το οποίο θα δημιουργήσουμε. Πρέπει να υπάρξει ολοκλήρωση της καθολικής ψηφιοποίησης της δημόσιας υπηρεσίας, ειδικότερα στους τομείς της υγείας, της παιδείας, της δικαιοσύνης και της φορολογικής συμμόρφωσης.

Πρέπει να υπάρξει νοικοκύρεμα και εκσυγχρονισμός των ημικρατικών οργανισμών για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των οικονομικών του κράτους, δίκαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών, ενίσχυση της στήριξης στη μικρή οικογενειακή επιχείρηση, η οποία πλήττεται σημαντικά από την πανδημία, αποτελεσματική αντιμετώπιση των φαινομένων φοροδιαφυγής, ενισχύοντας τους ελέγχους σε ομάδες με αυξημένο κίνδυνο.

Επιπλέον, η άποψή μας είναι ότι η έκτακτη χρηματοδότηση στα πλαίσια του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Νέα Γενιά Ευρωπαϊκής Ένωσης» πρέπει να αποτελέσει συμπληρωματικό εργαλείο χρηματοδότησης.

Το εθνικό σχέδιο που θα καταρτίσουμε πρέπει να διασφαλίζει τη διαφάνεια στην κατανομή των πόρων, δημιουργώντας κατάλληλες θεσμικές υποδομές για την εποπτεία και τη διαχείριση των δαπανών.

Έχουμε καταθέσει πρόταση προς τον Υπουργό Οικονομικών για τη δημιουργία ανεξάρτητης επιτροπής ή ακόμα και ανεξάρτητου φορέα στα πρότυπα δημόσιας αναπτυξιακής τράπεζας που να αξιολογήσει τις προτάσεις χρηματοδότησης και να παρακολουθήσει την υλοποίησή τους.

Αν μου δώσετε ακόμα ένα λεπτό, δε θα πάρω παραπάνω, θα το εκτιμήσω ιδιαίτερα.

Για την υγεία θα πρέπει να εκπονηθεί ένας συνολικός στρατηγικός σχεδιασμός, να υπάρξει αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων και ταχεία επέκταση των κλινών, πλήρης στελέχωση και ενίσχυση των τμημάτων πρώτων βοηθειών, δημιουργία εντατικών μονάδων σε όλα τα νοσοκομεία, δημιουργία τμήματος λοιμωδών νοσημάτων και άλλα πολλά.

Στην παιδεία άμεσα οικονομική και παιδαγωγική στήριξη, αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής του δημόσιου σχολείου και των τεχνικών σχολείων, καθώς επίσης των κρατικών ινστιτούτων επιμόρφωσης. Για την ειδική εκπαίδευση έχουμε επιδώσει ολοκληρωμένη πρόταση, δυστυχώς δεν έγινε τίποτε.

Για το περιβάλλον πρέπει να υπάρχουν πολιτικές που να λαμβάνουν υπόψη τους αυξανόμενους περιβαλλοντικούς κινδύνους και την αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων, δράσεις που να βελτιώνουν μεταξύ άλλων την ενεργειακή απόδοση των δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων και που να υποστηρίζουν τις επενδύσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην οικονομία.

Για τον πολιτισμό πρέπει να υπάρξει ουσιαστική στήριξη της πολιτιστικής δημιουργίας, διαβούλευση με τους ανθρώπους του πολιτισμού για λήψη αποφάσεων και ουσιαστική στήριξη σε απασχολούμενους σε μουσικές σκηνές και άλλους χώρους ψυχαγωγίας.

Τέλος, στους συνταξιούχους μας να αποκαταστήσουμε τις μειώσεις που έγιναν στις συντάξεις.

Υπάρχουν και πολλά άλλα τα οποία θα αναπτύξουν οι συνάδελφοι από την κοινοβουλευτική μας ομάδα.

Κύριε Πρόεδρε,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Θέλω, καταλήγοντας, να ευχηθώ σε όλους καλές γιορτές. Δύσκολες οι συνθήκες μέσα στις οποίες θα τις περάσουμε, αλλά εύχομαι ο καθένας από εμάς να έχει το καλύτερο!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Κυπριανού.

Τελευταίος ομιλητής ο Πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος έχει τον λόγο.

ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ:

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Μετά από δεκαεπτά χρόνια στο βήμα της Βουλής για τους προϋπολογισμούς, είναι η πρώτη φορά που αποφάσισα να μη χρησιμοποιήσω το κείμενο το οποίο ετοίμασα και θα το καταθέσω στη γραμματεία. Γιατί είναι ιδιαίζουσες οι συνθήκες που ζούμε, όπως και μεγάλο το δίλημμα -ακούγοντας τόσα εδώ και τέσσερις ώρες- αν θα έπρεπε να μπω σε αυτό τον καθημερινό πειρασμό που μπαίνουμε όλες οι πολιτικές δυνάμεις εκδίδοντας καθημερινά σωρεία πολεμικών ανακοινωθέντων.

(Στο σημείο αυτό ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου καταθέτει στη γραμματεία το προαναφερθέν έγγραφο, το οποίο βρίσκεται στο Αρχείο της Βουλής.)

Προσπαθώντας να απαντήσουμε ή να εκθέσουμε τους πολιτικούς μας αντιπάλους, την ώρα που η κοινωνία, σε πρωτόγνωρες συνθήκες, πέραν των προβλημάτων που είχαμε ως τόπος, ζει μια υγειονομική κρίση με τεράστιες οικονομικές επιπτώσεις. Και φαίνεται, αγαπητέ γενικό γραμματέα του ΑΚΕΛ, ότι μάλλον ο προϋπολογισμός του κράτους του 2020 -επειδή οι αριθμοί δεν αμφισβητούνται- είναι ο προϋπολογισμός που από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και σε αριθμούς και σε ποσοστό έχει τις μεγαλύτερες κοινωνικές δαπάνες που είχε οποιοσδήποτε προϋπολογισμός από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Άκουσα με προσοχή την ομιλία που διαβάστηκε εκ μέρους του προέδρου του ΔΗΚΟ, του Νικόλα Παπαδόπουλου, από τον συνάδελφο τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΔΗΚΟ. Κατέγραψα τις ανησυχίες για το υψηλό δημόσιο χρέος. Κατέγραψα τις ανησυχίες για το αυξημένο δημοσιονομικό έλλειμμα του 2020. Περίμενα λογικά, μετά από αυτές τις ανησυχίες, κάποια εισήγηση για μείωση των δαπανών, αλλά, άκουσα -και κατανοώ, όπως άκουσα όλους- να ζητούν μεγαλύτερες δαπάνες για στήριξη της κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που όλοι θέλουμε να στηρίξουμε, που όλοι αναγνωρίζουμε ότι είναι πρωτόγνωρες οι συνθήκες που ζούμε και ίσως να είναι η πρώτη φορά από το 1960 που θα αφήσουμε την κοινωνία χωρίς κοινωνικές παροχές, χωρίς μισθούς, χωρίς συντάξεις, καταψηφίζοντας τον προϋπολογισμό.

Ο λόγος είναι γιατί ένα κόμμα που για επτά χρόνια από την ημέρα που είμαστε στην εξουσία ψήφισε τους προϋπολογισμούς -ο αγαπητός Νικόλας Παπαδόπουλος, που συνεργάστηκε μαζί μου από το 2008, δώδεκα ολόκληρα χρόνια, και που μέχρι το 2019 είχαν γίνει επτά χιλιάδες αιτήσεις από επενδυτές, μαζί με τα εξαρτώμενα, και ψήφισε πέρσι τους προϋπολογισμούς- φέτος θα καταψηφίσει τους προϋπολογισμούς, ωσάν και όσα συνέβησαν -καταδικαστέα- είναι αποτέλεσμα των τελευταίων μηνών. Όπως καμιά τριανταριά φορές άκουσα -όσες δεν άκουσα καμιά φορά στο παρελθόν- για την κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Δε θα μπω στον πειρασμό να απαντήσω, αλλά θα σημειώσω και εγώ την αγωνία μου για το Κυπριακό. Μια αγωνία που πρέπει να έχει ο κάθε Κύπριος, γιατί μέρα με τη μέρα βλέπουμε τις ελπίδες για επανένωση της μοιρασμένης μας πατρίδας να μειώνονται.

Φίλε Υπουργέ των Οικονομικών, είσαι ο Ευρωπαίος Υπουργός Οικονομικών με το πιο γενναϊόδωρο πακέτο στήριξης που είχε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα για στήριξη της κοινωνίας και των εργαζομένων, όμως ίσως να είσαι και ο πρώτος Υπουργός Οικονομικών που δεν έχεις καμία ευθύνη να δεις τον προϋπολογισμό που καταθέτεις να καταψηφίζεται για πρώτη φορά από το 1960 από Ελληνοκυπρίους.

Η πανδημία, αγαπητέ μου Πρόεδρε, έχει ανατρέψει την κανονικότητα όλων μας με πρώτους τους πολίτες, που για ακόμα μια φορά καλούνται να κάνουν τεράστιες θυσίες. Οι σκέψεις μας είναι σ' αυτούς που δεν κέρδισαν τη μάχη και στις οικογένειές τους που υποφέρουν, τώρα ειδικά τις γιορτές. Οι σκέψεις μας είναι σε αυτούς που αγωνίζονται με κίνδυνο της ζωής τους να είναι δίπλα στους ασθενείς και στους πάσχοντες συνανθρώπους μας, στους ανθρώπους της πρώτης γραμμής, στους γιατρούς, στους νοσηλευτές, στους επαγγελματίες υγείας, στους δασκάλους και στους καθηγητές, αλλά και σε όσους καθημερινά είναι στην πρώτη γραμμή σε οποιοδήποτε ταμείο. Ακόμα και εμείς για πρώτη φορά συζητούμε τους προϋπολογισμούς όχι στο σπίτι των βουλευτών, στη Βουλή, αλλά εδώ στο Συνεδριακό Κέντρο.

Αντί της ομιλίας μου, ζήτησα την άδεια και αλλάζοντας μόνο τον χρόνο θα διαβάσω αυτό που με άγγιξε σήμερα ως πολίτη από την εφημερίδα «Ο Φιλελεύθερος»: Ως πολιτική ηγεσία δεν είναι δυνατό να μην έχουμε αντιληφθεί σε ποια απελπιστική κατάσταση βρίσκεται η χώρα. Ίσως και να μη θέλουμε να το αντιληφθούμε, γιατί αισθανόμαστε αδύναμοι να τη διαχειριστούμε. Δεν έχει εξήγηση η συμπεριφορά μας. Την ώρα της κοινωνικής απελπισίας οι πολίτες μάς παρακολουθούν να αναλωνόμαστε καθημερινά σε ευτελή και ανύπαρκτα ζητήματα, που οι ίδιοι αναδεικνύουμε, ως να βρισκόμαστε σε άλλο κόσμο, μακριά από τους πολίτες και τα προβλήματά τους.

Ένα μας διαμηνύει το σύνολο των υγιώς σκεπτόμενων πολιτών: Φτάνει! Σας βαρεθήκαμε! Συνέλθετε! Σοβαρευτείτε! Αλλάξτε προτεραιότητες! Δε μας αφορούν ως πολίτες οι σκόπιμοι και μάταιοι καβγάδες σας. Δε μας αφορούν ποσώς τα ποσοστά των κομμάτων και η δήθεν αλίευση ψήφων, που έχετε αναγάγει σε βασική σας έγνοια. Δε μας αφορούν οι προσωπικές ή κομματικές ατζέντες σας. Έχουμε ως πολίτες πολύ σοβαρότερα προβλήματα να αντιμετωπίσουμε από αυτά που καθημερινά απασχολούν στον υπέρτατο βαθμό τα κόμματα και την κυβέρνηση, απαντώντας ο ένας στον άλλο, βρίζοντας ο ένας τον άλλο και ανεβάζοντας τον δείκτη του φανατισμού, ως να διάγουμε εποχή με λυμένα όλα μας τα προβλήματα και μένει πια να ασχολούμαστε με το ποιος κομματάρχης, ποιος βουλευτής λείπει την πιο έξυπνη ατάκα σε βάρος του αντιπάλου του. Κάποιες από αυτές ακούσαμε και απόψε.

Κυβέρνηση και αντιπολίτευση δίνουμε την εντύπωση αυτές τις μέρες ότι δεν έχουμε σχέση με την πραγματικότητα, δεν επικοινωνούμε με το περιβάλλον, δεν αντιλαμβανόμαστε την αγωνία των πολιτών και το βουνό των προβλημάτων που τους ανησυχεί. Βρισκόμαστε σε πλάνη και -επιτέλους- ως προσπαθήσουμε να συνέλθουμε, συνάδελφοι. Οι πολίτες δεν μπορούν πλέον να ανεχθούν την ανελέητη επιπολαιότητά μας. Οι πολίτες αισθάνονται τον πιο υψηλό βαθμό ανασφάλειας των τελευταίων ετών και θέλουν να δουν ελπίδα κι αυτός

είναι ο λόγος της οργής και των αντιδράσεών τους. Και εμείς, οι ηγέτες τους, εκτρέφουμε την οργή των πολιτών με τις ανώφελες ενασχολήσεις μας.

Η χώρα μας βρίσκεται σε πρωτοφανή κρίση. Η ανησυχία για την εξέλιξη της πανδημίας είναι στην κορύφωσή της. Οι πολίτες ζουν για πρώτη φορά στην ιστορία σε καθεστώς περιορισμών και διαταγμάτων επί δέκα τώρα μήνες. Η οικονομία κινδυνεύει να καταρρεύσει ξανά και ίσως να της δώσουμε ένα φοβερό πλήγμα την ερχόμενη Πέμπτη. Τα περιθώρια όλων στενεύουν και όλοι τα βλέπουμε. Χιλιάδες επιχειρήσεις και εργαζόμενοι αδυνατούν να αντέξουν το κόστος των περιορισμών. Η υγειονομική κρίση εισέβαλε σαν λαίλαπα στα νοσοκομεία, στα σχολεία, στα γηροκομεία μας, στους χώρους εργασίας, ακόμα και στις εκκλησιές μας.

Στο εθνικό μας θέμα φθάσαμε ένα βήμα, αγαπητέ μου γενικέ γραμματέα του ΑΚΕΛ, πριν από την οριστική διχοτόμηση, αλλά και την απώλεια της κρατικής κυριαρχίας στην κυπριακή αποκλειστική οικονομική ζώνη. Οι εξελίξεις είναι ραγδαίες και η διαχείρισή τους κρίνεται κατεπείγουσα. Κινδυνεύουμε να χάσουμε την πατρίδα μας! Και την ημέρα που άνοιγαν τα Βαρύσια κανένας από μας δεν ασχολήθηκε, γιατί ασχολούμασταν όλοι με τον Al-Jazeera. Που σωστά ασχοληθήκαμε, αλλά έπρεπε, έστω και για λίγο από τον χρόνο μας, να δούμε πώς χάνεται ακόμα ένα κομμάτι από την πατρίδα μας. Οι απειλές και τα σχέδια της Τουρκίας είναι σε πλήρη ανάπτυξη και τρομάζουν. Διερωτώνται λοιπόν οι πολίτες: Όλα αυτά τρομάζουν μόνο αυτούς; Πού βρίσκεται η ηγεσία τους; Δε βλέπουμε τι συμβαίνει; Δεν αντιλαμβανόμαστε τους κινδύνους; Μεγάλη η κραυγή της αγωνίας και η φωνή της αυτοσυντήρησης, διότι αυτά που παρακολουθούν μέχρι τώρα μόνο παρανοϊκά μπορούν να τα χαρακτηρίσουν και μόνο αυτόχειρες δεν το κατανοούν.

Χρειάζονται οι πολίτες κατεπειγόντως να μας δουν να διαχειριζόμαστε τις εξελίξεις με υπευθυνότητα. Να βάλουμε τα σπαθιά στις θήκες τώρα που κινδυνεύει η χώρα. Χρειάζονται οι πολίτες κατεπειγόντως να μας δουν να διαχειριζόμαστε τις εξελίξεις, αλλά και τους πολλαπλούς κινδύνους με υπευθυνότητα. Συλλογικά. Να παραμερίσουμε τώρα τις οποιεσδήποτε προσωπικές ή κομματικές φιλοδοξίες. Να συνεννοηθούμε. Και σημειώνω, αγαπητέ Άντρο, πρέπει να συνεννοηθούμε. Το σημειώνω θετικά. Να συνεννοηθούμε, για να αντιμετωπίσουμε την κρίση και να βρούμε λύση στα προβλήματα. Να συνεννοηθούμε, για να μην οδηγήσουμε την κοινωνία σε άλλες περιπέτειες. Ας έχουμε συναίσθηση της πραγματικότητας, ένα να κάνουμε: Να αφήσουμε στο περιθώριο τις διαφορές μας, πραγματικές ή ψευδείς, και να κλειστούμε για όσο χρόνο χρειαστεί σε ένα δωμάτιο, μέχρι να δώσουμε λύσεις και διεξόδους στα προβλήματα των πολιτών, μέχρι να βρούμε τρόπο πώς να λύσουμε το πρόβλημα του προϋπολογισμού. Για την υγεία επίσης, την οικονομία, την παιδεία, την κατοχή της χώρας μας. Αυτό επιτάσσει η λογική. Οτιδήποτε άλλο και ιδίως η σημερινή συμπεριφορά μας, οι κόντρες, οι προσωπικές επιθέσεις, οι κομματικές ατζέντες, η κομματική κραιπάλη επιδεινώνουν τα προβλήματα, απομακρύνουν από τις λύσεις και οι πολίτες επαναλαμβάνουν όσο πιο δυνατά μπορούν: «Φτάνει πια!».

Κύριε Πρόεδρε,

Καταθέτω την αυτοκριτική μου και αναλαμβάνω ως πρόεδρος του μεγαλύτερου κόμματος και του κυβερνώντος κόμματος τη μεγαλύτερη ευθύνη για την κατάσταση που βρίσκεται η χώρα. Την ίδια ώρα δηλώνω ένα πράγμα: Από τώρα ο Δημοκρατικός Συναγερμός σταματάει την έκδοση ανταπαντήσεων. Φτάνουν πια τα πολεμικά ανακοινωθέντα! Γίναμε μηχανές κάθε μέρα, όλα τα κόμματα. Το πρώτο πράγμα που κάνουμε κάθε πρωί είναι να εργαζόμαστε με τους συνεργάτες μας για να βγάλουμε για τους αντιπάλους μας την όσο το δυνατό πιο αιχμηρή ανακοίνωση. Και δεν έχει τελειωμό. Απλά να μην εκληφθεί ότι αυτή η θέση του Δημοκρατικού Συναγερμού, να δώσει τέρμα σε αυτό το πολεμικό κλίμα -γιατί ίσως κάποιοι να μην ακολουθήσουν και να συνεχίσουν, όπως ακούσαμε και απόψε, στο ίδιο το τροπάρι- να μην εκληφθεί ότι οι μη απαντήσεις μας είναι αδυναμία.

Θέλω από αυτό το βήμα επίσης να κάνω μια έκκληση και παράκληση προς τον Γενικό Ελεγκτή. Έναν άνθρωπο που τον γνωρίζω όσο κανένας άλλος. Έναν άνθρωπο που δεν αμφισβήτησα και δεν αμφισβητώ την τιμιότητά του. Ένας άνθρωπος που από την ημέρα που είναι Γενικός Ελεγκτής σωστά δεν έκανε διάκριση όσον αφορούσε τη διασπάθιση δημόσιου χρήματος, είτε ήταν ένα ευρώ είτε ένα εκατομμύριο ή δισεκατομμύρια. Δεν μπορεί όμως ένας Γενικός Ελεγκτής, του οποίου ο ρόλος και η αποστολή είναι να προστατεύει το κράτος και τα δημόσια ταμεία από διασπάθιση, να γίνεται ίσως η αιτία που αυτό το κράτος θα υποστεί τη μεγαλύτερη ζημιά μετά από το 2013. Γιατί η καταψήφιση του προϋπολογισμού συνεπάγεται τεράστιο κόστος για την οικονομία και τον τόπο. Και μπορεί να κάνει ένα απλό πράγμα και θα είμαι ο πρώτος που θα τον συγχαρώ. Γιατί στην Κύπρο έχουμε, πέραν του θεσμού του Γενικού Ελεγκτή, και τον θεσμό του Γενικού Εισαγγελέα. Και μπορώ να πω το ίδιο για την τιμιότητα και το ήθος και για τον Γενικό Εισαγγελέα. Έχουν μια διαφορά. Διαφωνεί ο Γενικός Ελεγκτής με μια γνωμοδότηση του Γενικού Εισαγγελέα. Το σύνταγμα τού δίνει το δικαίωμα να προσφύγει στο Ανώτατο Δικαστήριο, να λειτουργήσει ως συνταγματικό.

Ακούστηκε σήμερα ότι πέρασαν οι τριάντα μέρες. Δεν πέρασαν οι τριάντα μέρες. Και συμφωνεί και ο φίλος ο Κωστής, βλέπω την κίνηση του σώματός του. Να απευθυνθεί αύριο το πρωί στο Ανώτατο Δικαστήριο για το συγκεκριμένο θέμα. Όποια και να είναι η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου, να γίνει απόλυτα σεβαστή. Αν το Ανώτατο Δικαστήριο πει να δοθούν οι φάκελοι -και σας το λέω με όλη την εντιμότητα και την ειλικρίνεια- και η κυβέρνησή μου αρνηθεί, θα είμαι ο πρώτος που θα είμαι μαζί σας και πιο μπροστά από σας να ζητώ να παραδοθούν, διαφορετικά θα πάψω να στηρίζω την κυβέρνηση.

Την ίδια ώρα, αν το Ανώτατο Δικαστήριο πει ότι δεν μπορεί να δοθούν, γιατί ενδεχομένως να δηλητηριάζει μια άλλη έρευνα, να λήξει αυτό το ζήτημα· που μέσα σε αυτά όλα τα προβλήματα της πανδημίας, των οικονομικών επιπτώσεων, των εθνικών κινδύνων, του μεταναστευτικού μέρα νύχτα ζούμε αυτό το αδιέξοδο. Οι ανεξάρτητοι θεσμοί δεν είναι για να δημιουργούν αδιέξοδα, αλλά για να δίνουν λύσεις στα αδιέξοδα και στη δημοκρατία δεν υπάρχουν αδιέξοδα. Το Ανώτατο Δικαστήριο να δώσει την ετυμηγορία του, για να λυτρωθεί ο κόσμος, να λυτρωθούμε όλοι, να δούμε επιτέλους σε αυτή την πιο δύσκολη συγκυρία που βρέθηκε ποτέ ο τόπος μας. Δεν ξαναβρέθηκε ποτέ την ίδια στιγμή, εθνικοί κίνδυνοι, υγειονομικοί κίνδυνοι, οικονομικοί κίνδυνοι, μεταναστευτικοί κίνδυνοι, κρίση θεσμών, αλλά και προβλήματα εντός του χώρου της Εκκλησίας. Πού πάει ο τόπος μας; Μπορούμε να συνεχίσουμε στην ίδια κατεύθυνση με τις κονταρομαχίες καθημερινά μεταξύ μας όλοι;

Θα προσπαθήσουμε μέχρι την Πέμπτη και, για να αποφύγουμε αυτή την εξέλιξη, ας αφιερώσουμε όλοι οι αρχηγοί την αυριανή μέρα, για να βρεθούμε είτε μεταξύ μας είτε σε ένα δωμάτιο. Ουσιαστικά παρόμοια έκκληση έκανε και ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ. Πρέπει να βρούμε λύση! Είμαστε καταδικασμένοι να βρούμε λύση! Και αν τελικά την Πέμπτη, που έτσι φαίνεται δυστυχώς τα πράγματα να δείχνουν, καταψηφιστεί ο προϋπολογισμός για πρώτη φορά στην ιστορία του τόπου από ελληνοκυπριακούς ψήφους, την Παρασκευή, εγώ προσωπικά θα ξεκινήσω από τον γενικό γραμματέα του ΑΚΕΛ, εγώ θα χτυπήσω την πόρτα σου, Άντρο. Μπορεί να διαφωνούμε σε πολλά. Θα πάω στο ΔΗΚΟ και σε όλα τα άλλα κόμματα. Πρέπει να βρούμε λύση για τον τόπο μας! Να αφήσουμε κατά μέρος εγωισμούς, να πούμε τα mea culpa μας, να σπάσουμε πάγους που δημιουργήθηκαν. Πρέπει να βρούμε λύσεις! Δεν μπορούμε να αφήσουμε τον τόπο μας χωρίς προϋπολογισμό.

Φίλε Πρόεδρε,

Δεν είναι η πρώτη φορά που ως λαός πέσαμε και μπορεί να μην είναι ούτε και η τελευταία. Όσες φορές όμως πέσαμε, άλλες τόσες σηκωθήκαμε σαν λαός και χτίσαμε τα όνειρά μας και βγήκαμε και πιο δυνατοί. Εύχομαι είτε μέχρι την Πέμπτη ή τουλάχιστον τις επόμενες βδομάδες μετά την Πέμπτη να βρούμε λύση. Και αν κάποιοι επιμένουν, ίσως, αγαπητέ Μαρίνο, να είσαι εσύ που πρέπει να αποφασίσεις αν θα πάρεις τη σκυτάλη του ρυθμιστή, αλλά και την ευθύνη να οδηγήσουμε τη χώρα μακριά από αχαρτογράφητα νερά. Γιατί, φίλε Πρόεδρε, έστω και αν ο προϋπολογισμός ψηφιστεί τον Γενάρη ή τον Φεβράρη, να ξέρετε ότι τα τραύματα θα παραμείνουν. Εφτά ολόκληρα χρόνια χρειάστηκε με πολλές θυσίες ο λαός μας από την κατηγορία -κύριε Προκοπίου, σε παρακαλώ- των σκουπιδιών με χίλιες θυσίες να φτάσει μόλις στο πρώτο σκαλοπάτι της επενδυτικής βαθμίδας. Και μπράβο στον Υπουργό Οικονομικών με τους χειρισμούς του. Μέσα σε αυτή την πανδημία και τις οικονομικές επιπρόσθετες επιβαρύνσεις κατορθώσαμε το 2020 να κρατήσουμε σταθερή την αξιολόγηση της χώρας. Τα έλεγα και το 2011 και το 2012 και δε με άκουγε κανείς. Η καταψήφιση του προϋπολογισμού εμπερικλείει έναν μεγάλο κίνδυνο, οι οίκοι αξιολόγησης να υποβαθμίσουν το αξιόχρεο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Που αυτό τι σημαίνει; Φεύγουμε από επενδυτική βαθμίδα, γιατί οι οίκοι αξιολόγησης, πέραν των άλλων, αξιολογούν και την πολιτική αβεβαιότητα. Μια πολιτική αβεβαιότητα που δε θα την πληρώσουμε μόνο στην οικονομία, αλλά και στα εθνικά ζητήματα.

Κλείνω ευχαριστώντας όσους θα ψηφίσουν τον προϋπολογισμό, καλώντας όλους τους υπόλοιπους σε έναν δημιουργικό διάλογο, για να βρούμε λύση στον τόπο, και εύχομαι όλοι να συνδράμουμε, να ξαναδώσουμε ελπίδα στον τόπο μας, να ξαναπροβάλουν καλύτερες μέρες.

Ευχαριστώ τις υπηρεσίες της Βουλής, ευχαριστώ όσους εργάστηκαν για την εξέταση του προϋπολογισμού, άσχετα αν πιθανώς να πάει και άδικα ο κόπος τους, αν τελικά ο προϋπολογισμός καταψηφιστεί. Να ευχηθώ σε όλους χρόνια πολλά, κάθε καλό και καλύτερες μέρες στον τόπο μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευχαριστώ, κύριε Νεοφύτου.

Εδώ τελειώνει η σημερινή συνεδρία.

Η συζήτηση θα συνεχιστεί αύριο, Τετάρτη, 16 Δεκεμβρίου 2020, στις 9.00 π.μ., με την ακόλουθη ημερήσια διάταξη:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:

Νομοθετική εργασία

Ο περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμος του 2020.

(Αρ. Φακ. 23.01.061.165-2020).

(Συνέχιση της συζήτησης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ:

Ήταν μια πολύ δύσκολη και κουραστική μέρα. Είμαστε όλοι κουρασμένοι.

Κηρύσσω τη λήξη της σημερινής συνεδρίας και σας εύχομαι καλή ξεκούραση.

Καλό βράδυ.

(Ωρα λήξης: 8.44 μ.μ.)

**Παρόντες βουλευτές
(αλφαβητικά κατά κόμμα)**

ΔΗΣΥ

Αριστείδου Μαριέλλα	Κωνσταντίνου Ξένια
Γεωργίου Γεώργιος	Μαυρίδης Μάριος
Δημητρίου Αννίτα	Νεοφύτου Αβέρωφ
Δημητρίου Δημήτρης	Ορφανίδου Σάβια
Δίπλαρος Ευθύμιος	Σοφοκλέους Μιχάλης
Ζαχαρίου Ζαχαρίας	Σταύρου Ελένη
Κάρουλλας Γιώργος	Τορναρίτης Νίκος
Κουλλά Ονούφριος	Χατζηγιάννης Κυριάκος
Κυπριανού Ανδρέας	

ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις

Αδάμου Αδάμος	Κώστα Κώστας
(Πρόεδρος Βουλής)	Λουκαΐδης Γιώργος
Γαβριήλ Γιαννάκης	Μαύρου Ελένη
Γεωργίου Τ. Γιώργος	Πασιουρτίδης Ανδρέας
Δαμιανού Άριστος	Σάββα Ευανθία
Καυκαλιάς Αντρέας	Στεφάνου Στέφανος
Κουκουμά Κούτρα Σκεύη	Φακοντής Αντρέας
Κυπριανού Άντρος	Χαραλαμπίδου Ειρήνη

ΔΗΚΟ

Ερωτοκρίτου Χριστιάνα	Μυλωνάς Παύλος
Κουλίας Ζαχαρίας	Ορφανίδης Χρίστος
Λεωνίδου Πανίκος	

ΚΣ ΕΔΕΚ

Ευσταθίου Κωστής	Σιζόπουλος Μαρίνος
------------------	--------------------

Συμμαχία Πολιτών

Λιλλήκας Γιώργος

Αλληλεγγύη

Γεωργιάδου Ρούλα	Γιωργάλλας Μιχάλης
------------------	--------------------

Κίνημα Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών

Θεοπέμπτου Χαράλαμπος	Περδίκης Γιώργος
-----------------------	------------------

ΕΛΑΜ

Παπαγιάννης Λίνος	Χρίστου Χρίστος
-------------------	-----------------

Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων

Βότσης Άγγελος	Προκοπίου Γεώργιος
----------------	--------------------

Παρόντες αντιπρόσωποι θρησκευτικών ομάδων

Μαχτεσιάν Βαρτκές (Αρμενίων)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έκθεση για το νομοσχέδιο «Ο περί Προϋπολογισμού του 2021 Νόμος του 2020» και αγορεύσεις (Χρίστος Χρίστου, Χαράλαμπος Θεοπέμπτου, Μιχάλης Γιωργάλλας, Γιώργος Λιλλήκας, Μαρίνος Σιζόπουλος, Πάνικος Λεωνίδου, Άντρος Κυπριανού, Αβέρωφ Νεοφύτου).

Τιμή: €3,50